

BANK NA KAŻDE CZASY

Szanowni Państwo,

Oddaję w Państwa ręce sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za 2008 rok. Był to bez wątpienia czas pełen wyzwań, który jednak, dzięki konsekwentnie realizowanej strategii, możemy zaliczyć do udanych. Umocniliśmy swoją pozycję lidera wśród instytucji finansowych, proponując nowatorskie rozwiązania i stosując zasadę odpowiedzialnego podejścia do prowadzonego biznesu.

Miniony rok upłynął pod znakiem zawirowań na światowych rynkach finansowych, co skutkowało spowolnieniem gospodarczym zarówno w USA, jak i w Europie. Również w Polsce obserwowaliśmy spadek tempa wzrostu PKB. Zmianom tym towarzyszyły znaczne wahania kursu polskiej waluty. Rok 2008 przyniósł też wyjątkowo trudną sytuację na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Polski sektor bankowy pozostał silny, notując rekordowe przychody przez pierwsze trzy kwartały roku. Czwarty kwartał przyniósł wyraźne osłabienie wyników sektora związane z zauważalnym spowolnieniem w gospodarce.

W 2008 roku przychody z działalności operacyjnej Grupy wyniosły 2 402,2 mln zł. Osiągniętym przychodom towarzyszyło utrzymanie dyscypliny kosztowej (1,7-proc. spadek kosztów). Grupa zakończyła miniony rok zyskiem netto na poziomie 600,4 mln zł.

Dzięki nowatorskim rozwiązaniom Citi Handlowy umocnił pozycję lidera w wielu segmentach rynku, wyznaczając nowe kierunki rozwoju innowacyjnych produktów. W części korporacyjnej wdrożyliśmy zintegrowaną platformę obsługi oraz ujednoliconą ofertę produktową dla małych i średnich przedsiębiorstw. Rozwijaliśmy także innowacyjne produkty bankowości transakcyjnej, takie jak Mikrowpłaty, czyli specjalną ofertę zarządzania finansami w sądach i prokuraturach. Dzięki zacieśnieniu współpracy z sektorem publicznym Bank zanotował wzrost depozytów terminowych jednostek budżetowych o 252 proc.

Liczba kart kredytowych w portfelu Citi Handlowy na koniec roku przekroczyła milion. W 2008 roku Bank sprzedał ponad 296 tysięcy nowych kart i był to najlepszy wynik w historii pod względem liczby nowo pozyskanych kart kredytowych. Jest on o 25 proc. lepszy od wyniku uzyskanego w 2007 roku.

Bardzo dynamicznie rozwijamy także ofertę kart przedpłaconych. W ubiegłym roku wydaliśmy ponad 200 tys. kart tego typu, co stawia nasz Bank na pozycji niekwestionowanego lidera w tym segmencie z 70-proc. udziałem w rynku. W minionym roku obroty na kartach przedpłaconych były o ponad 42 proc. wyższe niż rok wcześniej. Również nasza platforma Online Trading, umożliwiająca transakcje wymiany walutowej on-line, zanotowała znaczący wzrost. Wolumen transakcji zawartych za jej pośrednictwem wzrósł ponad dwukrotnie, a liczba użytkowników wzrosła o 37 proc. w porównaniu z rokiem 2007.

W sektorze bankowości detalicznej stale rozwijamy ofertę o innowacyjne rozwiązania, które ułatwiają życie naszym Klientom. W 2008 roku Bank wprowadził m.in. SMS-owy Lokalizator, wskazujący najbliższy oddział lub bankomat, w którym nasi Klienci wypłacą środki bez opłat. Wdrożono także usługę Cash Back, dającą Klientom dodatkową możliwość bezpłatnej wypłaty środków przy okazji dokonywania płatności kartą Maestro, jak również innowacyjną usługę „Wyślij gotówkę”, umożliwiającą zlecenie (także przez Internet) dostarczenia gotówki przekazem pocztowym do wskazanego odbiorcy w Polsce. Jako pierwszy na rynku Citi Handlowy zaoferował swoim Klientom możliwość dokonywania płatności przy użyciu telefonu komórkowego (usługa „Płać komórką”).

W 2008 roku Handlowy-Leasing Sp. z o.o. realizował strategię dywersyfikacji portfela i zwiększenia udziału w rynku. Na koniec 2008 roku wartość aktywów netto oddanych w leasing wyniosła 682 mln zł. W strukturze aktywów oddanych w leasing nadal dominowały środki transportu, które stanowiły 64,8 proc. Udział maszyn i urządzeń w WAN w 2008 roku wynosił 35,2 proc., a ich wartość na koniec 2008 roku wyniosła 239,8 mln zł, co stanowi 6,2-proc. wzrost w porównaniu z rokiem 2007.

Z kolei udział rynkowy Domu Maklerskiego Banku Handlowego S.A. mierzony wartością obrotu akcjami na GPW wzrósł z 9,5 proc. w 2007 roku do 12,2 proc. w 2008 roku. Dzięki temu Dom Maklerski Banku Handlowego awansował na drugą pozycję na rynku, jednocześnie utrzymując pozycję lidera w obsłudze Klientów instytucjonalnych. Na koniec 2008 roku DMBH pełnił funkcję Animatora dla 38 spółek, co stanowi 10,2 proc. wszystkich akcji notowanych na GPW.

Działalność Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. od lat nagradzana jest prestiżowymi wyróżnieniami. Tak było również w roku 2008. Dzięki głosom zadowolonych Klientów Bank otrzymał tytuł „Marka Wysokiej Reputacji” w rankingu Premium Brand, a Krajowa Izba Gospodarcza wraz z Polsko-Amerykańską Fundacją Doradztwa dla Małych Przedsiębiorstw wyróżniła Citi Handlowy godłem Bank Przyjazny dla Przedsiębiorców. W ubiegłorocznych edycjach konkursu Europrodukt nagrodzono również nowatorskie rozwiązania naszego Banku, m.in. partnerskie karty kredytowe, program oszczędnościowy „Reszta dla Ciebie” czy usługi z wykorzystaniem telefonu komórkowego. W 2008 roku Związek Banków Polskich przyznał także Bankowi wyróżnienie „Lider SEPA w Polsce” za pionierskie na rynku polskim wdrożenie systemu polecenia przelewu, przeznaczonego dla płatności w euro. Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy została natomiast uhonorowana Nagrodą Stowarzyszenia na Rzecz Bezpieczeństwa Finansowego Obywateli RP (STOB), przyznaną za zaangażowanie i działania na rzecz edukacji finansowej.

Duże znaczenie ma dla mnie fakt, że w codziennej pracy pamiętamy także o tych, którzy potrzebują naszego wsparcia. Prowadzimy największy w Polsce program wolontariatu pracowniczego, dzieląc się wiedzą, umiejętnościami i doświadczeniem z lokalnymi społecznościami, w których żyjemy i pracujemy. Za pośrednictwem Fundacji Kronenberga przy Citi Handlowy realizujemy programy edukacji ekonomicznej, w których każdego roku uczestniczą setki tysięcy młodych ludzi. Przedsięwzięcia takie jak „Moje Finanse”, Tydzień dla Oszczędzania czy portal ZrozumFinanse.pl należą do najważniejszych inicjatyw edukacyjnych z zakresu finansów i ekonomii.

Szczególnie dumny jestem z zaangażowania pracowników Banku w ubiegłoroczny Dzień Citi dla Społeczności - przedsięwzięcie wieńczące program wolontariatu pracowniczego w Citigroup. W ubiegłym roku nasi pracownicy wraz z rodzinami pomogli w tym dniu 15 000 potrzebujących, realizując dziesiątki programów skierowanych do lokalnych społeczności.

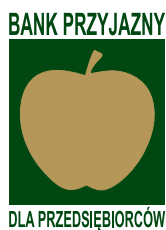
W roku 2009 celem Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. będzie osiągnięcie optymalnych wyników finansowych w okresie spowolnienia gospodarczego i podniesienie wartości dla akcjonariuszy. Grupa będzie w dalszym ciągu podejmować działania mające na celu akwizycję nowych Klientów. Podejmiemy szereg inicjatyw mających na celu zwiększenie satysfakcji Klientów, m.in. poprzez uproszczenie procesów operacyjnych czy wspólną sieć oddziałów, a także wprowadzenie kolejnych innowacyjnych rozwiązań w zakresie produktów i usług finansowych. Niezmiennie będziemy przy tym kłaść nacisk na dyscyplinę kosztową, co ma szczególnie istotne znaczenie dla osiąganych przez Bank wyników. Celem Domu Maklerskiego Banku będzie zwiększenie istniejącego udziału w segmencie Klientów instytucjonalnych. Handlowy-Leasing natomiast skupi się na utrzymaniu pozycji w segmencie leasingu maszyn oraz pojazdów mniejszych.

Przedstawiając niniejsze sprawozdanie, pragnę serdecznie podziękować naszym Klientom i Akcjonariuszom za zaufanie, jakim nas obdarzyli. Dziękuję również wszystkim pracownikom za zaangażowanie na rzecz umacniania pozycji rynkowej naszej Grupy. W imieniu Zarządu dziękuję Radzie Nadzorczej, której Członkowie wnieśli istotny wkład merytoryczny w funkcjonowanie naszej organizacji.

Sławomir S. Sikora,
Prezes Zarządu

NAGRODY ZDOBYTE W 2008 ROKU

Godło Promocyjne „Bank Przyjazny dla Przedsiębiorców”
w IX edycji konkursu organizowanego przez Krajową Izbę Gospodarczą
oraz Polsko-Amerykańską Fundację Doradztwa
dla Małych Przedsiębiorstw.

Tytuł „Marka Wysokiej Reputacji” w rankingu Premium Brand.

Nagroda Europrodukt dla Rachunku Zastrzeżonego (w XII edycji konkursu)
oraz dla Polecenia Zapłaty Komfort, usług bankowych
z wykorzystaniem telefonu komórkowego
i programu ratalnego Kart Kredytowych Citibank
przy płatnościach internetowych e-card (w XIII edycji konkursu).

Nagroda Galeon 2008 przyznana
przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych
za kreatywną współpracę z instytucjami rynku finansowego.

Tytuł Sponsora Roku 2008 Filharmonii Narodowej w Warszawie.

Spis treści

• Opinia i Raport Niezależnego Biegłego Rewidenta	3
• Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe	15
• Gospodarka polska w 2008 roku	80
• Schemat organizacyjny Grupy Kapitałowej Banku	82
• Struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej Banku	83
• Podstawowe dane bilansowe i wyniki finansowe Grupy Kapitałowej Banku	83
• Działalność Grupy Kapitałowej Banku w 2008 roku	92
• Istotne czynniki ryzyka związane z działalnością Grupy Kapitałowej Banku	118
• Perspektywy rozwoju Grupy Kapitałowej Banku	121
• Oświadczenie Banku o stosowaniu w Banku zasad ładu korporacyjnego w 2008 roku	122
• Inne informacje o władzach Banku i zasady zarządzania	130
• Umowy zawarte z podmiotem uprawnionym do badania i przeglądu sprawozdań finansowych	131

Grupa Kapitałowa
Banku Handlowego
w Warszawie S.A.

Opinia i Raport
Niezależnego Biegłego
Rewidenta

Rok obrotowy kończący się
31 grudnia 2008 r.

OPINIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

Dla Walnego Zgromadzenia Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Przeprowadziliśmy badanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie, ul. Senatorska 16 („Grupa Kapitałowa”), na które składa się skonsolidowany bilans sporządzony na dzień 31 grudnia 2008 r., który po stronie aktywów i pasywów wykazuje sumę 42 550 345 tys. złotych, skonsolidowany rachunek zysków i strat za rok obrotowy kończący się tego dnia wykazujący zysk netto w kwocie 600 434 tys. złotych, skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym za rok obrotowy kończący się tego dnia wykazujące zwiększenie skonsolidowanego kapitału własnego o kwotę 22 725 tys. złotych, skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia wykazujący zmniejszenie stanu środków pieniężnych netto o kwotę 138 793 tys. złotych oraz informacja dodatkowa do skonsolidowanego sprawozdania finansowego zawierająca opis znaczących zasad rachunkowości oraz inne informacje objaśniające.

Odpowiedzialność Zarządu

Zarząd jednostki dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie i rzetelną prezentację tego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami. Odpowiedzialność ta obejmuje: zaprojektowanie, wdrożenie i utrzymanie kontroli wewnętrznej związanej ze sporządzeniem oraz rzetelną prezentacją sprawozdań finansowych wolnych od nieprawidłowości powstałych wskutek celowych działań lub błędów, dobór oraz zastosowanie odpowiednich zasad rachunkowości, a także dokonywanie szacunków księgowych stosownych do zaistniałych okoliczności.

Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta

Naszym zadaniem jest, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii o tym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2002 r. nr 76, poz. 694 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości”), norm wykonywania zawodu biegłego rewidenta, wydanych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów w Polsce oraz Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej. Regulacje te nakładają na nas obowiązek postępowania zgodnego z zasadami etyki oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać racjonalną pewność, że sprawozdanie finansowe jest wolne od istotnych nieprawidłowości.

Badanie polega na przeprowadzeniu procedur mających na celu uzyskanie dowodów badania dotyczących kwot i informacji ujawnionych w sprawozdaniu finansowym. Wybór procedur badania zależy od naszego osądu, w tym oceny ryzyka wystąpienia istotnej nieprawidłowości sprawozdania finansowego na skutek celowych działań lub błędów. Przeprowadzając ocenę tego ryzyka, bierzemy pod uwagę kontrolę wewnętrzną związaną ze sporządzeniem oraz rzetelną prezentacją sprawozdania finansowego, w celu zaplanowania stosownych do okoliczności procedur badania, nie zaś w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności działania kontroli wewnętrznej w jednostce. Badanie obejmuje również ocenę odpowiedniości stosowanych zasad rachunkowości, zasadności szacunków dokonanych przez Zarząd oraz ocenę ogólnej prezentacji sprawozdania finansowego.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii z badania.

Opinia

Naszym zdaniem, załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. przedstawia rzetelnie i jasno sytuację majątkową i finansową Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2008 r., wynik finansowy oraz przepływy pieniężne za rok obrotowy kończący się tego dnia, zostało sporządzone, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską oraz jest zgodne z wpływającymi na treść skonsolidowanego sprawozdania finansowego przepisami prawa obowiązującymi Grupę Kapitałową.

Inne kwestie

Ponadto, zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości, stwierdzamy, że sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej uwzględnia, we wszystkich istotnych aspektach, informacje, o których mowa w art. 49 ustawy o rachunkowości oraz Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2009 r., nr 33, poz. 259) i są one zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

.....
Biegły rewident nr 90121/8144
Paweł Ryba
Dyrektor

.....
Za KPMG Audyt Sp. z o.o.
ul. Chłodna 51, 00-867 Warszawa
Biegły rewident nr 9941/7390
Bożena Graczyk
Członek Zarządu

.....
Za KPMG Audyt Sp. z o.o.
ul. Chłodna 51, 00-867 Warsaw
Richard Cysarz
Członek Zarządu

Warszawa, 12 marca 2009 r.

Grupa Kapitałowa
Banku Handlowego
w Warszawie S.A.

Raport uzupełniający
opinię z badania
skonsolidowanego
sprawozdania finansowego

Rok obrotowy kończący się
31 grudnia 2008 r.

Spis treści

1	Część ogólna raportu	8
1.1	Dane identyfikujące Grupę Kapitałową	8
1.1.1	Nazwa Grupy Kapitałowej	8
1.1.2	Siedziba jednostki dominującej	8
1.1.3	Rejestracja jednostki dominującej w Krajowym Rejestrze Sądowym	8
1.1.4	Rejestracja jednostki dominującej w Urzędzie Skarbowym i Wojewódzkim Urzędzie Statystycznym	8
1.2	Informacja o jednostkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej	8
1.2.1	Jednostki objęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym	8
1.2.2	Jednostki nieobjęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym	8
1.3	Dane identyfikujące biegłego rewidenta (podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych)	8
1.4	Podstawy prawne	8
1.4.1	Kapitał zakładowy	8
1.4.2	Kierownik jednostki dominującej	9
1.4.3	Przedmiot działalności	9
1.5	Informacje o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za poprzedni rok obrotowy	9
1.6	Zakres prac i odpowiedzialności	9
1.7	Informacja o przeprowadzonych badaniach sprawozdań finansowych jednostek objętych konsolidacją	10
1.7.1	Jednostka dominująca	10
1.7.2	Pozostałe jednostki objęte konsolidacją	10
2	Analiza finansowa Grupy Kapitałowej	11
2.1	Ogólna analiza skonsolidowanego sprawozdania finansowego	11
2.1.1	Skonsolidowany bilans	11
2.1.2	Skonsolidowany rachunek zysków i strat	12
2.2	Wybrane wskaźniki finansowe	12
2.3	Interpretacja wskaźników	13
3	Część szczegółowa raportu	13
3.1	Zasady rachunkowości	13
3.2	Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego	13
3.3	Metodologia konsolidacji	13
3.4	Wartość firmy z konsolidacji	13
3.5	Konsolidacja kapitałów i ustalenie udziałów mniejszości	13
3.6	Wyłączenia konsolidacyjne	14
3.7	Stosowanie się do norm ostrożnościowych	14
3.8	Wskaźniki istotności przyjęte do badania	14
3.9	Informacja dodatkowa do skonsolidowanego sprawozdania finansowego	14
3.10	Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej	14
3.11	Informacja o opinii niezależnego biegłego rewidenta	14

1 Część ogólna raportu

1.1 Dane identyfikujące Grupę Kapitałową

1.1.1 Nazwa Grupy Kapitałowej

Grupa Kapitałowa Banku Handlowego w Warszawie S.A.

1.1.2 Siedziba jednostki dominującej

ul. Senatorska 16
00-923 Warszawa
Polska

1.1.3 Rejestracja jednostki dominującej w Krajowym Rejestrze Sądowym

Sąd rejestrowy: Sąd Rejonowy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
Data: 22 luty 2001 r.
Numer rejestru: KRS 0000001538

1.1.4 Rejestracja jednostki dominującej w Urzędzie Skarbowym i Wojewódzkim Urzędzie Statystycznym

Numer NIP: 526-030-02-91
REGON: 000013037

1.2 Informacja o jednostkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej

1.2.1 Jednostki objęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r. następujące jednostki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej zostały objęte konsolidacją:
Jednostka dominująca:

- Bank Handlowy w Warszawie S.A.

Jednostki zależne objęte konsolidacją metodą pełną:

- Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.,
- Handlowy-Leasing Sp. z o.o.,
- Handlowy Investments S.A.,
- PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji.

1.2.2 Jednostki nieobjęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r. następujące jednostki zależne wchodzące w skład Grupy Kapitałowej nie zostały objęte konsolidacją:

- Bank Rozwoju Cukrownictwa S.A.,
- Handlowy Investments II S.a.r.l.,
- Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.

Dane finansowe ww. jednostek są nieistotne z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego i stanowią 0,2% aktywów Grupy Kapitałowej oraz 0,1% zysku netto Grupy Kapitałowej, bez uwzględniania eliminacji transakcji wewnątrzgrupowych.

1.3 Dane identyfikujące biegłego rewidenta [podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych]

Firma: KPMG Audyt Sp. z o.o.
Siedziba: Warszawa
Adres: ul. Chłodna 51, 00-867 Warszawa
Numer rejestru: KRS 0000104753
Sąd rejestrowy: Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
Kapitał zakładowy: 125 000 zł
Numer NIP: 526-10-24-841

KPMG Audyt Sp. z o.o. jest wpisana na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 458.

1.4 Podstawy prawne

1.4.1 Kapitał zakładowy

Jednostka dominująca została założona zgodnie z aktem notarialnym z dnia 13 kwietnia 1870 r.

Kapitał zakładowy jednostki dominującej na dzień 31 grudnia 2008 r., zgodnie z KRS, wynosił 522 638 400 złotych i dzielił się na 130 659 600 akcji o wartości nominalnej 4 złote każda.

W jednostce dominującej występowała następująca struktura własnościowa według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r.:

Nazwa akcjonariusz	Ilość akcji	Ilość głosów (w %)	Wartość nominalna akcji (tys. zł)	Udział w kapitale zakładowym (w %)
Citibank Overseas Investment Corporation, USA	97 994 700	75,0	391 979	75,0
Pozostali < 5%	32 664 900	25,0	130 659	25,0
Razem	130 659 600	100,0	522 638	100,0

W ciągu 2008 roku struktura własności znacznych pakietów akcji jednostki dominującej nie uległa zmianie.

W 2009 roku Pioneer Pekao Investment Management S.A. ("PPIM") poinformował o wzroście na dzień 12 lutego 2009 r. łącznego zaangażowania klientów PPIM do poziomu 5,01% całkowitej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu jednostki dominującej.

1.4.2 Kierownik jednostki dominującej

Funkcje kierownika jednostki dominującej sprawuje Zarząd jednostki dominującej.

W skład Zarządu jednostki dominującej na dzień 31 grudnia 2008 r. wchodził:

- Sławomir Sikora: Prezes Zarządu Banku,
- Michał Mrozek: Wiceprezes Zarządu Banku,
- Peter Rossiter: Wiceprezes Zarządu Banku,
- Sonia Wędrychowicz-Horbatowska: Wiceprezes Zarządu Banku,
- Witold Zieliński: Wiceprezes Zarządu Banku.

Pani Lidia Jabłonowska-Luba pełniła funkcję Członka Zarządu Banku do dnia 31 marca 2008 r. W dniu 1 października 2008 r. Pan Peter Rossiter został powołany na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku. Do dnia 1 października 2008 r. funkcję tę pełnił Pan Edward Wess.

W 2009 roku, do dnia podpisania opinii i raportu z badania sprawozdania finansowego, nie miały miejsca zmiany w składzie Zarządu Banku.

1.4.3 Przedmiot działalności

Przedmiotem działalności jednostki dominującej zgodnie ze statutem jest w szczególności:

- przyjmowanie wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów,
- prowadzenie innych rachunków bankowych,
- przeprowadzanie rozliczeń pieniężnych we wszystkich formach przyjętych w krajowych i międzynarodowych stosunkach bankowych,
- udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych,
- wykonywanie operacji czekowych i wekslowych oraz operacji, których przedmiotem są warranty,
- udzielanie i potwierdzanie poręczeń,
- udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych oraz otwieranie i potwierdzanie akredytyw,
- prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych,
- pośredniczenie w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym,
- emisja bankowych papierów wartościowych,
- wykonywanie zleconych czynności związanych z emisją papierów wartościowych,
- przechowywanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianie skrytek sejfowych,
- wydawanie kart płatniczych oraz wykonywanie operacji przy ich użyciu,
- nabywanie i zbywanie wierzytelności pieniężnych,
- wykonywanie terminowych operacji finansowych oraz inne.

Przedmiotem działalności jednostek zależnych, wchodzących w skład Grupy Kapitałowej, są w szczególności:

- Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. - działalność maklerska,
- Handlowy-Leasing Sp. z o.o. - działalność leasingowa,
- Handlowy Investments S.A. - działalność inwestycyjna,
- PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji - nie prowadzi działalności.

1.5 Informacje o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za poprzedni rok obrotowy

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2007 r. zostało zbadane przez KPMG Audyt Sp. z o.o. i uzyskało opinię biegłego rewidenta bez zastrzeżeń.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone w dniu 19 czerwca 2008 r. przez Walne Zgromadzenie.

Bilans zamknięcia na dzień 31 grudnia 2007 r. został prawidłowo wprowadzony do dokumentacji konsolidacyjnej jako bilans otwarcia roku badanego.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało złożone w Sądzie Rejestrowym w dniu 24 czerwca 2008 r. oraz ogłoszone w Monitorze Polskim B nr 2063 z 17 grudnia 2008 r.

1.6 Zakres prac i odpowiedzialności

Niniejszy raport został przygotowany dla Walnego Zgromadzenia Banku Handlowego w Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie, ul. Senatorska 16, i dotyczy skonsolidowanego sprawozdania finansowego, na które składa się skonsolidowany bilans sporządzony na dzień 31 grudnia 2008 r., który po stronie aktywów i pasywów wykazuje sumę 42 550 345 tys. złotych, skonsolidowany rachunek zysków i strat za rok obrotowy kończący się tego dnia wykazujący zysk netto w kwocie 600 434 tys. złotych, skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym za rok obrotowy kończący się tego dnia wykazujące zwiększenie kapitału własnego o kwotę 22 725 tys. złotych,

skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia wykazujący zmniejszenie stanu środków pieniężnych netto o kwotę 138 793 tys. złotych oraz informacja dodatkowa do skonsolidowanego sprawozdania finansowego zawierająca opis znaczących zasad rachunkowości oraz inne informacje objaśniające.

Jednostka dominująca sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, na podstawie decyzji Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dnia 7 grudnia 2004 r.

Badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego przeprowadzono zgodnie z umową z dnia 10 października 2008, zawartą na podstawie uchwały Rady Nadzorczej z dnia 20 marca 2008 r. odnośnie wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego.

Badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 ustawy o rachunkowości, norm wykonywania zawodu biegłego rewidenta, wydanych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów w Polsce oraz Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej.

Badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zostało przeprowadzone w siedzibie jednostki dominującej i jej oddziałach w okresie od 3 listopada 2008 r. do 12 marca 2009 r.

Zarząd jednostki dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie i rzetelną prezentację skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską oraz z innymi obowiązującymi przepisami.

Zarząd jednostki dominującej oraz członkowie rady nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej spełniały wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości.

Naszym zadaniem było, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii i sporządzenie raportu uzupełniającego, odnośnie tego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Zarząd jednostki dominującej złożył w dniu wydania niniejszego raportu oświadczenie o rzetelności i jasności skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawionego do badania oraz niez zaistnieniu zdarzeń wpływających w sposób znaczący na dane wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok badany.

W trakcie badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Zarząd jednostki dominującej udostępnił nam wszelkie dokumenty i informacje niezbędne do wydania opinii i przygotowania raportu.

KPMG Audyt Sp. z o.o., członkowie jej Zarządu i organów nadzorczych oraz inne osoby uczestniczące w badaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej spełniają wymóg niezależności od jednostek wchodzących w skład badanej Grupy Kapitałowej. Zakres planowanej i wykonanej pracy nie został w żaden sposób ograniczony. Zakres i sposób przeprowadzonego badania wynika ze sporządzonej przez nas dokumentacji roboczej, znajdującej się w siedzibie KPMG Audyt Sp. z o.o.

1.7 Informacja o przeprowadzonych badaniach sprawozdań finansowych jednostek objętych konsolidacją

1.7.1 Jednostka dominująca

Sprawozdanie finansowe jednostki dominującej za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2008 r. zostało zbadane przez KPMG Audyt Sp. z o.o., podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych nr 458, i uzyskało opinię bez zastrzeżeń.

1.7.2 Pozostałe jednostki objęte konsolidacją

Nazwa jednostki	Podmiot uprawniony do badania	Dzień bilansowy	Rodzaj opinii biegłego rewidenta
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	KPMG Audyt Sp. z o.o.	31.12.2008 r.	W trakcie badania
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	KPMG Audyt Sp. z o.o.	31.12.2008 r.	W trakcie badania
Handlowy Investments S.A.	KPMG Audit S.a.r.l.	28.02.2009 r.	Przed badaniem
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji	Nie podlega obowiązkowi badania za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2008 r.		

Objęte konsolidacją sprawozdanie finansowe spółki Handlowy Investments S.A. jest badane przez inny, niż KPMG Audyt Sp. z o.o., podmiot uprawniony do badania. Udział sumy bilansowej tej jednostki w skonsolidowanej sumie bilansowej Grupy Kapitałowej przed eliminacjami wewnątrzgrupowymi na dzień 31 grudnia 2008 r. wyniósł 0,10 %, a udział przychodów tej jednostki w przychodach Grupy Kapitałowej, przed eliminacjami transakcji wewnątrzgrupowych, za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2008 r. wyniósł 0,04 %.

2 Analiza finansowa Grupy Kapitałowej

2.1 Ogólna analiza skonsolidowanego sprawozdania finansowego

2.1.1 Skonsolidowany bilans

AKTYWA	31.12.2008 tys. zł	% sumy bilansowej	31.12.2007 tys. zł	% sumy bilansowej
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	3 530 977	8,30%	3 321 503	8,54%
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	7 885 488	18,53%	5 135 708	13,20%
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	10 814 828	25,42%	6 467 638	16,62%
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	56 469	0,13%	58 388	0,15%
Pozostałe inwestycje kapitałowe	11 095	0,03%	21 909	0,06%
Kredyty, pożyczki i inne należności	17 581 499	41,32%	21 205 373	54,50%
<i>od sektora finansowego</i>	3 695 522	8,69%	8 718 832	22,41%
<i>od sektora niefinansowego</i>	13 885 977	32,63%	12 486 541	32,09%
Rzeczowe aktywa trwałe	571 947	1,34%	612 797	1,58%
<i>nieruchomości i wyposażenie</i>	553 639	1,30%	587 769	1,51%
<i>nieruchomości stanowiące inwestycje</i>	18 308	0,04%	25 028	0,07%
Wartości niematerialne	1 283 326	3,02%	1 284 078	3,30%
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	336 290	0,79%	374 468	0,96%
Inne aktywa	443 159	1,04%	413 477	1,06%
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	35 267	0,08%	12 645	0,03%
SUMA AKTYWÓW	42 550 345	100,00%	38 907 984	100,00%

PASYWA	31.12.2008 tys. zł	% sumy bilansowej	31.12.2007 tys. zł	% sumy bilansowej
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	6 806 790	16,00%	4 373 146	11,24%
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	29 345 498	68,97%	28 000 003	71,96%
<i>depozyty</i>	27 857 332	65,47%	26 896 411	69,13%
<i>sektora finansowego</i>	7 922 260	18,62%	7 085 042	18,21%
<i>sektora niefinansowego</i>	19 935 072	46,85%	19 811 369	50,92%
<i>pozostałe zobowiązania</i>	1 488 166	3,50%	1 103 592	2,84%
Rezerwy	24 578	0,06%	37 548	0,10%
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	77	-	101 889	0,26%
Inne zobowiązania	747 593	1,76%	792 314	2,04%
Zobowiązania razem	36 924 536	86,78%	33 304 900	85,60%
KAPITAŁY				
Kapitał zakładowy	522 638	1,23%	522 638	1,34%
Kapitał zapasowy	3 029 703	7,12%	3 028 809	7,78%
Kapitał z aktualizacji wyceny	(144 110)	-0,34%	(182 450)	-0,47%
Pozostałe kapitały rezerwowe	1 627 692	3,83%	1 454 355	3,74%
Zyski zatrzymane	589 886	1,39%	779 732	2,00%
Kapitały razem	5 625 809	13,22%	5 603 084	14,40%
SUMA PASYWÓW	42 550 345	100,00%	38 907 984	100,00%

2.1.2 Skonsolidowany rachunek zysków i strat

	01.01.2008-31.12.2008 tys. zł	01.01.2007-31.12.2007 tys. zł
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	2 318 624	1 976 851
Koszty odsetek i podobne koszty	(952 874)	(772 431)
Wynik z tytułu odsetek	1 365 750	1 204 420
Przychody z tytułu opłat i prowizji	721 122	871 142
Koszty opłat i prowizji	(102 177)	(134 459)
Wynik z tytułu prowizji	618 945	736 683
Przychody z tytułu dywidend	11 761	5 940
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	259 342	422 520
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	57 184	30 086
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	(168)	47 489
Pozostałe przychody operacyjne	125 349	107 724
Pozostałe koszty operacyjne	(35 924)	(42 659)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	89 425	65 065
Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu	(1 398 793)	(1 413 707)
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych	(97 115)	(108 837)
Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych	3 255	596
Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości	(153 080)	52 556
Zysk operacyjny	756 506	1 042 811
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	2 656	(8 586)
Zysk brutto	759 162	1 034 225
Podatek dochodowy	(158 728)	(210 010)
Zysk netto	600 434	824 215
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	130 659 600	130 659 600
Zysk na jedną akcję (w zł)	4,60	6,31
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł)	4,60	6,31

2.2 Wybrane wskaźniki finansowe

	31.12.2008 tys. zł	31.12.2007 tys. zł
Suma bilansowa	42 550 345	38 907 984
Zysk brutto	759 162	1 034 225
Zysk netto	600 434	824 215
Kapitały własne*	5 025 375	4 778 869
Stopa zysku netto do kapitałów własnych*	11,95%	17,25%
Udział należności netto w aktywach	41,32%	54,50%
Udział aktywów dochodowych w sumie aktywów	93,73%	93,07%
Udział zobowiązań kosztowych w sumie pasywów	84,96%	83,20%

* bez wyniku finansowego bieżącego roku obrotowego

2.3 Interpretacja wskaźników

Poniżej scharakteryzowano zmiany najistotniejszych pozycji skonsolidowanego bilansu i skonsolidowanego rachunku zysków i strat:

W porównaniu do roku ubiegłego, suma bilansowa Grupy Kapitałowej wzrosła o 3 642 361 tys. złotych (9,36%) i osiągnęła poziom 42 550 345 tys. złotych. Po stronie aktywów wzrost ten związany był w głównej mierze ze wzrostem pozycji dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży o 4 347 190 tys. złotych (67,2%), jak również pozycji aktywa finansowe przeznaczone do obrotu o 2 749 780 tys. złotych (53,5%). Wzrosty te zostały częściowo zrównoważone przez spadek pozycji kredyty, pożyczki i inne należności o kwotę 3 623 874 tys. złotych (17,09%).

Po stronie pasywów największy wpływ na wzrost sumy bilansowej miało zwiększenie salda pozycji zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu o 2 433 644 tys. złotych (55,7%), a także wzrost pozycji zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu o 1 345 495 tys. złotych (4,8%). Wzrost kapitałów własnych wynikał głównie ze wzrostu pozycji pozostałe kapitały rezerwowe w kwocie 173 337 tys. złotych (11,9%).

Zysk brutto Grupy Kapitałowej za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2008 r. wyniósł 759 162 tys. złotych, co stanowiło spadek o 275 063 tys. złotych (26,6%) w porównaniu z zyskiem brutto za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2007 r. Spadek zysku brutto spowodowany był przede wszystkim odpisami (netto) na utratę wartości, które w 2008 r. wyniosły 153 080 tys. złotych (w 2007 r. rozwiązania netto w kwocie 52 556 tys. złotych), spadkiem wartości wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji o 163 178 tys. złotych (38,6%), a także spadkiem wyniku z tytułu prowizji o 117 738 tys. złotych (16%). Spadki te zostały częściowo zrównoważone przez wzrost wartości wyniku z tytułu odsetek o kwotę 161 330 tys. złotych (13,4%).

Zysk netto Grupy Kapitałowej za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2008 r. osiągnął poziom 600 434 tys. złotych i był niższy w porównaniu z zyskiem za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2007 r. o 223 781 tys. złotych (27,2%).

3 Część szczegółowa raportu

3.1 Zasady rachunkowości

Jednostka dominująca posiada aktualną dokumentację opisującą stosowane w Grupie Kapitałowej zasady rachunkowości, przyjęte przez Zarząd jednostki dominującej.

Przyjęte zasady rachunkowości zostały przedstawione w informacji dodatkowej do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, w zakresie wymaganym przez Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską.

Jednostki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej stosują jednakowe zasady rachunkowości, zgodne z zasadami stosowanymi przez jednostkę dominującą.

Za wyjątkiem jednostki Handlowy Investments S.A., sprawozdania finansowe jednostek objętych konsolidacją zostały sporządzone na ten sam dzień bilansowy, co sprawozdanie finansowe jednostki dominującej. W przypadku spółki Handlowy Investments S.A., uwzględniono odpowiednie wymogi Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską.

3.2 Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami.

Podstawę sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowiła dokumentacja konsolidacyjna.

3.3 Metodologia konsolidacji

Zastosowana metodologia konsolidacji została przedstawiona w nocy 2 informacji dodatkowej do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

3.4 Wartość firmy z konsolidacji

Sposób ustalenia wartości firmy z konsolidacji został przedstawiony w nocy 2 informacji dodatkowej do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

3.5 Konsolidacja kapitałów

Kapitałem zakładowym Grupy Kapitałowej jest kapitał zakładowy jednostki dominującej.

Wyliczenia pozostałych składników kapitału własnego Grupy Kapitałowej dokonano poprzez dodanie do poszczególnych składników kapitału własnego jednostki dominującej odpowiednich składników kapitału własnego jednostek zależnych objętych skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, odpowiadających procentowemu udziałowi jednostki dominującej w kapitale własnym jednostek zależnych według stanu na dzień bilansowy.

Do kapitału własnego Grupy Kapitałowej włączono tylko te części odpowiednich składników kapitału własnego jednostek zależnych, które powstały od dnia objęcia kontroli nad nimi przez jednostkę dominującą.

3.6 Wyłączenia konsolidacyjne

Dokonano wyłączeń konsolidacyjnych dotyczących wewnątrzgrupowych rozrachunków.

Podczas konsolidacji dokonano wyłączeń dotyczących sprzedaży pomiędzy jednostkami Grupy, pozostałych wewnątrzgrupowych przychodów i kosztów operacyjnych oraz kosztów i przychodów finansowych.

Dane, stanowiące podstawę do wyłączeń, uzyskano z ksiąg rachunkowych Banku Handlowego w Warszawie S.A. (lub jednostek zależnych) i uzgodniono z informacjami uzyskanymi od jednostek zależnych.

3.7 Stosowanie się do norm ostrożnościowych

W oparciu o przeprowadzone badanie nie zidentyfikowaliśmy żadnych istotnych odstępstw jednostki dominującej od bankowych norm ostrożnościowych dotyczących między innymi koncentracji zaangażowań - z uwzględnieniem informacji zawartej w nocie 44 skonsolidowanego sprawozdania finansowego, rezerwy obowiązkowej oraz adekwatności kapitałowej.

3.8 Wskaźniki istotności przyjęte do badania

Zaplanowaliśmy i zastosowaliśmy odpowiedni poziom istotności w przeprowadzonych przez nas procedurach badania w celu uzyskania racjonalnej pewności, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe traktowane jako całość nie zawiera istotnych nieprawidłowości.

3.9 Informacja dodatkowa do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Dane zawarte w informacji dodatkowej do skonsolidowanego sprawozdania finansowego zawierające opis znaczących zasad rachunkowości oraz inne informacje objaśniające, zostały przedstawione we wszystkich istotnych aspektach kompletnie i prawidłowo. Dane te stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

3.10 Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej

Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej uwzględnia, we wszystkich istotnych aspektach, informacje, o których mowa w art. 49 ustawy o rachunkowości oraz Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2009 r., nr 33, poz. 259) i są one zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

3.11 Informacja o opinii niezależnego biegłego rewidenta

W oparciu o przeprowadzone badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej sporządzonego na dzień 31 grudnia 2008 r. wydaliśmy opinię bez zastrzeżeń.

.....
Biegły rewident nr 90121/8144
Paweł Ryba
Dyrektor

.....
Za KPMG Audyt Sp. z o.o.
ul. Chłodna 51, 00-867 Warszawa
Biegły rewident nr 9941/7390
Bożena Graczyk
Członek Zarządu

.....
Za KPMG Audyt Sp. z o.o.
ul. Chłodna 51, 00-867 Warsaw
Richard Cysarz
Członek Zarządu

Warszawa, 12 marca 2009 r.

Roczne skonsolidowane
sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej
Banku Handlowego
w Warszawie S.A.
za okres kończący się
31 grudnia 2008 roku

Wybrane dane finansowe

	w tys. zł		w tys. EUR**	
	2008	2007	2008	2007
Przychody z tytułu odsetek	2 318 624	1 976 851	656 443	523 420
Przychody z tytułu prowizji	721 122	871 142	204 162	230 656
Zysk (strata) brutto	759 162	1 034 225	214 932	273 836
Zysk (strata) netto	600 434	824 215	163 241	218 231
Zmiana stanu środków pieniężnych	(138 793)	2 425 161	(39 295)	642 121
Aktywa razem	42 550 345	38 907 984	10 198 050	10 862 084
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	29 345 498	28 000 003	7 033 242	7 816 863
Kapitał własny	5 625 809	5 603 084	1 348 339	1 564 233
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	125 261	145 907
Liczba akcji (w szt.)	130 659 600	130 659 600	130 659 600	130 659 600
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł/EUR)	43,06	42,88	10,32	11,97
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł/EUR)	4,60	6,31	1,30	1,67
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję (w zł/EUR)	4,60	6,31	1,30	1,67
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł/EUR)*	-	4,75	-	1,33

* Przedstawione wskaźniki dotyczą wypłaconej dywidendy w 2008 roku z podziału zysku za 2007 rok. Do dnia podpisania niniejszego sprawozdania finansowego Zarząd Banku nie podjął jeszcze decyzji proponowanej kwoty przeznaczonej na wypłatę dywidendy z podziału zysku za 2008 rok.

** Kursy użyte do przeliczenia złotych na euro: pozycje bilansowe wg średniego kursu NBP na dzień 31 grudnia 2008 roku - 4,1724 zł (na dzień 31 grudnia 2007 roku: 3,5820 zł); pozycje rachunku zysków i strat oraz rachunku przepływów pieniężnych wg kursu stanowiącego średnią arytmetyczną kursów NBP na koniec każdego miesiąca 2008 roku - 3,5321 zł (2007 roku: 3,7768 zł).

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

Za okres w tys. zł	Nota	2008	2007
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	4	2 318 624	1 976 851
Koszty odsetek i podobne koszty	4	(952 874)	(772 431)
Wynik z tytułu odsetek	4	1 365 750	1 204 420
Przychody z tytułu opłat i prowizji	5	721 122	871 142
Koszty opłat i prowizji	5	(102 177)	(134 459)
Wynik z tytułu prowizji	5	618 945	736 683
Przychody z tytułu dywidend	6	11 761	5 940
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	7	259 342	422 520
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	8	57 184	30 086
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	9	(168)	47 489
Pozostałe przychody operacyjne		125 349	107 724
Pozostałe koszty operacyjne		(35 924)	(42 659)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	10	89 425	65 065
Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu	11	(1 398 793)	(1 413 707)
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych	12	(97 115)	(108 837)
Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych	13	3 255	596
Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości	14	(153 080)	52 556
Zysk operacyjny		756 506	1 042 811
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności		2 656	(8 586)
Zysk brutto		759 162	1 034 225
Podatek dochodowy	15	(158 728)	(210 010)
Zysk netto		600 434	824 215
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	16	130 659 600	130 659 600
Zysk na jedną akcję (w zł)	16	4,60	6,31
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł)	16	4,60	6,31
W tym:			
Zysk netto należny udziałowcom jednostki dominującej		600 434	824 215
Zysk netto należny udziałowcom mniejszościowym		-	-

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 19-74 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowany bilans

Stan na dzień w tys. zł	Nota	31.12.2008	31.12.2007
AKTYWA			
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	3 530 977	3 321 503
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	18	7 885 488	5 135 708
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	19	10 814 828	6 467 638
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	20	56 469	58 388
Pozostałe inwestycje kapitałowe	21	11 095	21 909
Kredyty, pożyczki i inne należności	22	17 581 499	21 205 373
<i>od sektora finansowego</i>		3 695 522	8 718 832
<i>od sektora niefinansowego</i>		13 885 977	12 486 541
Rzeczowe aktywa trwałe	24	571 947	612 797
<i>nieruchomości i wyposażenie</i>		553 639	587 769
<i>nieruchomości stanowiące inwestycje</i>		18 308	25 028
Wartości niematerialne	25	1 283 326	1 284 078
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	27	336 290	374 468
Inne aktywa	28	443 159	413 477
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	29	35 267	12 645
Aktywa razem		42 550 345	38 907 984
PASYWA			
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	18	6 806 790	4 373 146
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	30	29 345 498	28 000 003
<i>depozyty</i>		27 857 332	26 896 411
<i>sektora finansowego</i>		7 922 260	7 085 042
<i>sektora niefinansowego</i>		19 935 072	19 811 369
<i>pozostałe zobowiązania</i>		1 488 166	1 103 592
Rezerwy	31	24 578	37 548
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	27	77	101 889
Inne zobowiązania	32	747 593	792 314
Zobowiązania razem		36 924 536	33 304 900
KAPITAŁY			
Kapitał zakładowy	33	522 638	522 638
Kapitał zapasowy	33	3 029 703	3 028 809
Kapitał z aktualizacji wyceny	33	(144 110)	(182 450)
Pozostałe kapitały rezerwowe	33	1 627 692	1 454 355
Zyski zatrzymane		589 886	779 732
Kapitały razem		5 625 809	5 603 084
Pasywa razem		42 550 345	38 907 984

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 19-74 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym

w tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Kapitały mniejszości	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2007 roku	522 638	3 027 470	(81 501)	1 407 081	542 115	-	5 417 803
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	(91 520)	-	-	-	(91 520)
Przeniesienie wyceny sprzedanych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży na wynik finansowy	-	-	(33 109)	-	-	-	(33 109)
Odroczony podatek dochodowy od wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	23 680	-	-	-	23 680
Różnice kursowe	-	-	-	(3 235)	954	-	(2 281)
Zysk netto	-	-	-	-	824 215	-	824 215
Dywidendy wypłacone	-	-	-	-	(535 704)	-	(535 704)
Transfer na kapitały	-	1 339	-	50 509	(51 848)	-	-
Stan na 31 grudnia 2007 roku	522 638	3 028 809	(182 450)	1 454 355	779 732	-	5 603 084

w tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Kapitały mniejszości	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2008 roku	522 638	3 028 809	(182 450)	1 454 355	779 732	-	5 603 084
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	104 599	-	-	-	104 599
Przeniesienie wyceny sprzedanych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży na wynik finansowy	-	-	(57 184)	-	-	-	(57 184)
Odroczony podatek dochodowy od wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	(9 075)	-	-	-	(9 075)
Różnice kursowe	-	-	-	5 548	-	-	5 548
Zysk netto	-	-	-	-	600 434	-	600 434
Dywidendy wypłacone	-	(615)	-	-	(620 982)	-	(621 597)
Transfer na kapitały	-	1 509	-	167 789	(169 298)	-	-
Stan na 31 grudnia 2008 roku	522 638	3 029 703	(144 110)	1 627 692	589 886	-	5 625 809

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 19-74 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych

Za okres w tys. zł	2008	2007
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
I. Zysk netto	600 434	824 215
II. Korekty do uzgodnienia zysku netto ze środkami pieniężnymi netto z działalności operacyjnej:	(167 543)	2 031 723
Bieżący i odroczone podatki dochodowe ujęte w wyniku finansowym	158 728	210 010
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	(2 656)	8 586
Amortyzacja	97 115	108 837
Utrata wartości	158 134	(41 872)
Zmiana stanu rezerw (rozwiązanie rezerw - znak ujemny)	(5 054)	(10 684)
Wynik ze sprzedaży inwestycji	(6 180)	(1 175)
Odsetki otrzymane	1 353 533	1 792 631
Odsetki zapłacone	(974 434)	(783 052)
Inne korekty	(1 328 591)	(1 095 731)
Przepływy wynikające z zysków z działalności operacyjnej przed uwzględnieniem zmian aktywów i zobowiązań z działalności operacyjnej	(549 405)	187 550
Zmiana stanu aktywów operacyjnych (wyluczając środki pieniężne)	(2 860 263)	(439 826)
Zmiana stanu kredytów, pożyczek i innych należności	4 209 918	(2 007 554)
Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(4 286 486)	1 754 958
Zmiana stanu inwestycji kapitałowych	8 071	16 877
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	(2 747 754)	(593 150)
Zmiana stanu aktywów przeznaczonych do sprzedaży	(22 622)	(8 466)
Zmiana stanu innych aktywów	(21 390)	397 509
Zmiana stanu zobowiązań operacyjnych (wyluczając środki pieniężne)	3 242 125	2 283 999
Zmiana stanu zobowiązań wobec banku centralnego	-	(250 000)
Zmiana stanu zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	958 301	1 900 449
Zmiana stanu zobowiązań przeznaczonych do obrotu	2 433 644	1 056 299
Zmiana stanu innych zobowiązań	(149 820)	(422 749)
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej	432 891	2 855 938
Podatek dochodowy zapłacony	(135 540)	(217 688)
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	297 351	2 638 250
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	(75 531)	(75 874)
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych	18 942	4 943
Nabycie wartości niematerialnych	(18 422)	(19 426)
Zbycie aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	7 556
Inne wpływy związane z działalnością inwestycyjną	4 164	-
Przepływy netto związane z działalnością inwestycyjną	(70 847)	(82 801)
C. Przepływy pieniężne z działalności finansowej		
Dywidendy wypłacone	(621 598)	(535 704)
Wpływy z tytułu zaciągnięcia długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego	241 110	450 995
Wydatki z tytułu spłaty długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego	(38 104)	(36 466)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(418 592)	(121 175)
D. Różnice kursowe z przeliczenia środków pieniężnych	53 295	(9 113)
E. Zwiększenie/(zmniejszenie) środków pieniężnych netto	(138 793)	2 425 161
F. Środki pieniężne na początek okresu	3 746 323	1 321 162
G. Środki pieniężne na koniec okresu (patrz nota 40)	3 607 530	3 746 323

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 19-74 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. obejmuje dane Banku - jednostki dominującej oraz jednostek od niego zależnych (razem zwanych dalej Grupą).

Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Jednostka dominująca”, „Bank”) ma siedzibę w Warszawie przy ul. Senatorskiej 16, 00-923 Warszawa. Bank został powołany aktem notarialnym z dnia 13 kwietnia 1870 roku i jest zarejestrowany w Rejestrze Przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy w Warszawie, pod numerem KRS: 0000001538.

Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 000013037 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 526-030-02-91.

Czas trwania jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy jest nieoznaczony.

Kapitał zakładowy Banku wynosi 522 638 400 zł i podzielony jest na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela, o wartości nominalnej 4,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych.

Grupa jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investments Corporation, podmiot zależny od Citibank N.A.

Bank jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, oferującym szeroki zakres usług bankowych w obrocie krajowym i zagranicznym, dla osób fizycznych i prawnych. Dodatkowo poprzez podmioty zależne Grupa prowadzi:

- działalność maklerską,
- usługi leasingowe,
- działalność inwestycyjną.

W skład Grupy wchodzi Bank oraz następujące jednostki zależne:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział w kapitale/ w głosach na WZ w %	
		31.12.2008	31.12.2007
Jednostki konsolidowane metodą pełną			
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy Investments S.A.	Luksemburg	100,00	100,00
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	100,00	100,00
Jednostki wyceniane metodą praw własności			
Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy Investments II S.a.r.l.	Luksemburg	100,00	100,00
Bank Rozwoju Cukrownictwa S.A.	Poznań	100,00	100,00

Dane finansowe jednostek zależnych nieobjętych konsolidacją metodą pełną są nieistotne z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku stanowią one 0,2% aktywów Grupy oraz 0,1% zysku netto Grupy bez uwzględnienia eliminacji transakcji wewnątrzgrupowych.

2. Znaczące zasady rachunkowości

Oświadczenie o zgodności

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”), które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami.

Ponadto, roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe jednostki dominującej zostało sporządzone zgodnie z zasadami rachunkowości opisanymi w niniejszej notce, za wyjątkiem zasady ujmowania i wyceny inwestycji kapitałowych w jednostki zależne i stowarzyszone, opisaną w notce 2. do rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku.

Podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało przygotowane za okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2008 roku. Porównywalne dane finansowe zostały zaprezentowane za okres od 1 stycznia 2007 roku do 31 grudnia 2007 roku. Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich w zaokrągleniu do tysiąca złotych.

W sprawozdaniu zastosowano koncepcję wartości godziwej dla aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, z wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów i zobowiązań wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu (kredyty i pożyczki, zobowiązania finansowe inne niż wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat) lub cenę nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

30 listopada 2006 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości opublikowała MSSF 8 „Segmenty operacyjne”, który zastępuje MSR 14 „Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności”. Standard został zatwierdzony przez Unię Europejską 21 listopada 2007 roku i obowiązuje dla okresów sprawozdawczych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2009 roku lub po tym dniu. Grupa nie skorzystała z możliwości wcześniejszego zastosowania standardu MSSF 8.

Inne standardy, zmiany do obowiązujących standardów oraz interpretacje Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej ostatnio przyjęte lub oczekujące na przyjęcie nie mają związku z działalnością Grupy albo ich wpływ na sprawozdanie finansowe nie byłby istotny.

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga od kierownictwa dokonania pewnych szacunków oraz przyjęcia związanych z nimi założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w sprawozdaniu finansowym.

Szacunki i związane z nimi założenia dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które w danych warunkach uznane zostaną za właściwe i które stanowią podstawę do dokonania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, których wartości nie można określić w sposób jednoznaczny na podstawie innych źródeł. Rzeczywiste wartości mogą się jednak różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty szacunków ujmowane są w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku, jeżeli korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeżeli korekta wpływa zarówno na bieżący, jak i przyszłe okresy.

Podstawy konsolidacji

W skład jednostek podporządkowanych wchodzi jednostki zależne i stowarzyszone.

Jednostki zależne – definicja

Jednostki zależne to wszelkie jednostki kontrolowane przez Bank. Jednostki kontrolowane to jednostki, w odniesieniu do których Bank pośrednio lub bezpośrednio ma zdolność kierowania ich polityką finansową i operacyjną w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z działalności danej jednostki. Kontrola zwykle towarzyszy posiadaniu większości ogólnej liczby głosów w organach stanowiących.

Przejęcie jednostek zależnych przez Grupę rozlicza się metodą nabycia. Koszt przejęcia ustala się jako wartość godziwą przekazanych aktywów, wyemitowanych instrumentów kapitałowych oraz zobowiązań zaciągniętych lub przejętych na dzień wymiany, powiększoną o koszty bezpośrednio związane z przejęciem. Możliwe do zidentyfikowania aktywa nabyte oraz zobowiązania, w tym warunkowe przejęte w ramach połączenia jednostek gospodarczych, wycenia się początkowo według ich wartości godziwej na dzień przejęcia, niezależnie od wielkości ewentualnych udziałów mniejszości. Nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach netto ujmuje się jako wartość firmy. Jeżeli koszt przejęcia jest niższy od wartości godziwej aktywów netto przejętej jednostki zależnej, różnicę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Transakcje i rozrachunki na transakcjach pomiędzy spółkami Grupy są eliminowane. Eliminacji podlegają również istotne niezrealizowane zyski i straty na transakcjach pomiędzy spółkami z Grupy.

Zasady rachunkowości stosowane przez jednostki zależne zostały zmienione tam, gdzie było to konieczne, dla zapewnienia zgodności we wszystkich istotnych obszarach z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę.

Jednostki zależne, które nie są konsolidowane metodą pełną ze względu na nieistotność ich sprawozdań finansowych w sprawozdaniu skonsolidowanym Grupy, wykazywane są z zastosowaniem metody praw własności.

Jednostki stowarzyszone – definicja

Jednostki stowarzyszone to wszelkie jednostki, na które Grupa pośrednio lub bezpośrednio wywiera znaczący wpływ, lecz których nie kontroluje, co zwykle towarzyszy posiadaniu od 20% do 50% ogólnej liczby głosów w organach stanowiących. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych rozlicza się metodą praw własności. W początkowym ujęciu udziały w jednostkach stowarzyszonych wykazuje się według ceny nabycia. Inwestycja Grupy w jednostkach stowarzyszonych obejmuje wartość firmy (pomniejszoną o ewentualne skumulowane odpisy z tytułu utraty wartości) określoną w dniu nabycia.

Udział Grupy w wyniku finansowym jednostek stowarzyszonych od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś jej udział w zmianach stanu innych kapitałów od dnia nabycia – w innych kapitałach. Gdy udział Grupy w stratach jednostki stowarzyszonej staje się równy lub większy od udziału Grupy w tej jednostce stowarzyszonej, obejmującego ewentualne inne niezabezpieczone należności, Grupa zaprzestaje ujmować dalsze straty, chyba że wzięła na siebie obowiązki lub dokonała płatności w imieniu danej jednostki stowarzyszonej.

Waluty obce

Pozycje bilansowe i pozabilansowe wyrażone w walutach obcych przelicza się na złote polskie według kursu średniego ustalonego dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego („NBP”) na dzień sporządzenia bilansu.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną (złoty polski) według kursu obowiązującego w dniu transakcji.

Różnice kursowe wynikające z rewaluacji bilansowych pozycji walutowych oraz rozliczenia transakcji walutowych zaliczane są do wyniku z pozycji wymiany.

Kursy podstawowych walut zastosowane przy sporządzaniu niniejszego sprawozdania finansowego są następujące:

w zł	31 grudnia 2008	31 grudnia 2007
1 USD	2,9618	2,4350
1 CHF	2,8014	2,1614
1 EUR	4,1724	3,5820

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe

Klasyfikacja

Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii:

- składniki aktywów lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

W okresie objętym sprawozdaniem Grupa nie klasyfikowała aktywów do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności.

Grupa dokonuje klasyfikacji aktywów finansowych do poszczególnych kategorii w dacie początkowego ujęcia.

(a) Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Kategoria obejmuje (i) aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu oraz (ii) aktywa finansowe przeznaczone w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat.

Składnik aktywów lub zobowiązań finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży lub odkupienia w krótkim terminie, jest częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków lub, w przypadku aktywów finansowych, jeżeli został zaliczony do tej kategorii na podstawie decyzji kierownictwa jednostki. Do kategorii „Przeznaczone do obrotu” Grupa zalicza wszystkie instrumenty pochodne oraz wybrane dłużne papiery wartościowe.

(b) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Powstają wówczas, gdy Grupa udziela klientowi finansowania w celu innym niż wygenerowanie przez Grupę krótkoterminowych zysków z tytułu obrotu tymi pożyczkami lub należnościami. Do kategorii tej zaliczane są szczególności należności kredytowe, skupione wierzytelności oraz dłużne papiery wartościowe nie notowane na aktywnym rynku.

(c) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Kategoria „Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe, które (i) zostały zaklasyfikowane przez jednostkę do tej kategorii w momencie początkowego ujęcia lub (ii) nie zostały zakwalifikowane do żadnej z pozostałych kategorii aktywów. Do kategorii tej Grupa klasyfikuje wybrane dłużne i kapitałowe papiery wartościowe.

(d) Pozostałe zobowiązania finansowe

Kategoria „Pozostałe zobowiązania finansowe” obejmuje zobowiązania finansowe niezakwalifikowane do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Do kategorii tej zaklasyfikowane są przede wszystkim depozyty klientowskie.

Ujmowanie i wyłączenie

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem instrumentów pochodnych) oraz transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży ujmują się w bilansie i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień, w którym Grupa odpowiednio otrzymuje lub przekazuje prawo własności do składnika aktywów. Prawa i obowiązki z tytułu zawartej transakcji w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji wyceniane są do wartości godziwej.

Pożyczki i inne należności wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy.

Aktywa finansowe wyłącza się z bilansu, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści z tytułu ich własności.

Zobowiązania finansowe są wyłączone z bilansu wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie wygasło, tj. kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nieklasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszenia o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie wyzbycia się aktywów, z wyjątkiem pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej oraz inwestycji w instrumenty kapitałowe nieposiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona.

Zobowiązania finansowe po początkowym ujęciu są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, z wyjątkiem zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej.

Zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, kwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmują się odpowiednio w przychodach lub kosztach. Zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży ujmują się bezpośrednio w kapitale własnym, poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym, z wyjątkiem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz różnic kursowych dotyczących pieniężnych aktywów i zobowiązań, do momentu wyłączenia składnika aktywów finansowych z bilansu, kiedy skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w kapitale własnym ujmują się w rachunku zysków i strat. Jednakże odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmują się w rachunku zysków i strat. Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmują się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Wartość godziwa akcji i udziałów w jednostkach innych niż zależne i stowarzyszone notowanych na aktywnym rynku wynika z ich bieżącej ceny zakupu. Jeżeli rynek na dany składnik aktywów finansowych nie jest aktywny (a także w odniesieniu do nienotowanych papierów wartościowych), inwestycje takie wykazuje się w cenie nabycia skorygowanej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa jest stroną umów leasingu, na podstawie których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków składniki aktywów przez uzgodniony okres.

W przypadku umów, na mocy których Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i korzyści wynikające z posiadania składników aktywów będących przedmiotem umowy leasingu, przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w bilansie. Grupa ujmuje natomiast należność z tytułu leasingu finansowego w wartości równej inwestycji leasingowej netto.

Przychody odsetkowe od umów leasingu finansowego rozliczane są metodą efektywnej stopy procentowej w celu odzwierciedlenia stałej w danym okresie stopy zwrotu na inwestycji leasingowej netto.

Inwestycje kapitałowe – akcje i udziały w pozostałych jednostkach

Akcje i udziały w innych jednostkach niż jednostki podporządkowane, co do zasady zaliczane są do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Instrumenty pochodne

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej, począwszy od dnia zawarcia transakcji. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach, w oparciu o ceny niedawno zawartych transakcji oraz w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modele wyceny opcji, w zależności od tego, który ze sposobów jest w danym przypadku właściwy. Wszystkie instrumenty pochodne o dodatniej wartości godziwej wykazuje się w bilansie jako aktywa przeznaczone do obrotu, a o wartości ujemnej – jako zobowiązania przeznaczone do obrotu.

Wbudowane instrumenty pochodne traktuje się jako oddzielne instrumenty pochodne, jeśli ryzyka z nimi związane oraz ich charakterystyka nie są ściśle powiązane z ryzykami i charakterystyką zasadniczego kontraktu oraz kontrakt zasadniczy nie jest wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa nie stosuje rachunkowości zabezpieczeń.

Kompensowanie instrumentów finansowych

Aktywa i zobowiązania finansowe kompensuje się i wykazuje w bilansie w kwocie netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesnej realizacji danego składnika aktywów i uregulowania zobowiązania. Obecnie Grupa nie kompensuje i nie prezentuje w kwocie netto aktywów i zobowiązań finansowych.

Konsolidacja sald rachunków

Grupa oferuje swoim klientom usługi zarządzania środkami finansowymi polegające na konsolidacji sald rachunków bankowych w ramach struktury rachunków powiązanych (tzw. cash-pooling). Operacje tego typu polegają na konsolidacji (netowaniu) sald dodatnich i ujemnych rachunków bieżących uczestników produktu na wyznaczonym rachunku podmiotu zarządzającego rozliczeniami. Operacja konsolidacji przeprowadzana jest na koniec dnia roboczego, natomiast następnego dnia roboczego dokonywane są przelewy zwrotne przywracające stan rachunków do sytuacji sprzed konsolidacji. Transakcje konsolidacyjne prezentowane są w ujęciu netto, tylko jeśli spełniają warunki MSR 39 dotyczące wyłączenia składników aktywów i zobowiązań finansowych z bilansu. Salda należności transakcji prezentowanych w ujęciu brutto wykazywane są w sprawozdaniu finansowym w pozycji „Kredyty, pożyczki i inne należności”, zaś salda zobowiązań jako depozyty.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży

Grupa dokonuje transakcji sprzedaży/zakupu aktywów finansowych z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek, tzw. transakcje typu repo

i reverse repo na papierach wartościowych. Papiery wartościowe sprzedane z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączone z bilansu. Jednocześnie ujmowane są po stronie pasywów zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. W przypadku transakcji zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży nabyte papiery wartościowe prezentowane są jako pożyczki i należności. Różnicę między ceną sprzedaży/zakupu a ceną odkupu/odsprzedaży ujmuje się odpowiednio jako koszty lub przychody odsetkowe z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Utrata wartości aktywów wycenianych według amortyzowanego kosztu

Grupa dokonuje podziału składników aktywów wycenianych według amortyzowanego kosztu ze względu na podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym danego zaangażowania na portfel aktywów indywidualnie istotnych oraz portfel aktywów indywidualnie nieistotnych (portfel grupowy). Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane przez Grupę informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczących trudności finansowych emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymania warunków umowy, np. niespłacenia albo zalegania ze spłacaniem odsetek lub należności głównej;
- przyznania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe; lub
- obserwacji danych wskazujących na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
  - negatywnych zmian dotyczących statusu płatności pożyczkobiorców w grupie, lub
  - krajowej lub lokalnej sytuacji gospodarczej, która ma związek z niespłacaniem aktywów w grupie.

Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

Odpisy z tytułu utworzenia rezerwy na pokrycie poniesionych, lecz niezidentyfikowanych strat kredytowych

Grupa tworzy rezerwy na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe ('IBNR' – ang. incurred but not reported). Rezerwa IBNR odzwierciedla poziom strat kredytowych oszacowany na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka do charakterystyk ryzyka grupy aktywów objętych procesem wyliczenia rezerwy IBNR, które zostały poniesione przez Grupę na dzień bilansowy, lecz dla których Grupa nie jest jeszcze w stanie zidentyfikować indywidualnych ekspozycji z utratą wartości. Procesem wyliczania rezerwy IBNR objęte są wszystkie należności, dla których albo nie stwierdzono przesłanek utraty wartości na poziomie indywidualnym lub mimo stwierdzenia przesłanek indywidualna ocena pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego. Rezerwa IBNR liczona jest w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o wspólnych cechach ryzyka kredytowego. W sprawozdaniu finansowym Grupy rezerwa na poniesione niezidentyfikowane ryzyko kredytowe prezentacyjnie pomniejsza wartość ekspozycji kredytowych.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie istotnych

Poziom rezerwy na należności uznane za indywidualnie istotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest jako różnica między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą przewidywanych do otrzymania przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze spodziewanych spłat przez kredytobiorcę z tytułu realizacji zabezpieczeń lub sprzedaży wierzytelności. Przyszłe przepływy dyskontowane są do wartości bieżącej efektywną stopą procentową instrumentu.

Jeżeli wartość bieżąca szacowanych przepływów pieniężnych wzrośnie na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości, wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odpowiednio odwracany przez rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie nieistotnych

Poziom rezerwy na należności uznane za indywidualnie nieistotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest na bazie oceny portfelowej opartej o historyczne doświadczenia dotyczące strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Rezerwy na należności od sektora finansowego, sektora niefinansowego i budżetowego, odpisy z tytułu trwałej utraty wartości papierów wartościowych i innych aktywów korygują wartość odpowiednich pozycji aktywów bilansu. Natomiast rezerwy na zobowiązania pozabilansowe wykazywane są w pozycji „Rezerwy” w pasywach bilansu.

Kredyty uznane za nieściągalne (tj. takie, dla których Grupa nie spodziewa się przyszłych przepływów pieniężnych oraz które na podstawie oddzielnych przepisów podatkowych spełniły warunki niezbędne do zaliczenia straty do kosztów uzyskania przychodu lub które zostały bezwarunkowo umorzone na mocy umowy z klientem) są na podstawie decyzji Grupy spisywane w ciężar rezerw. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty, przychody z tego tytułu prezentowane są w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości, skumulowane straty ujęte w kapitale własnym w wysokości różnicy między ceną nabycia skorygowaną o późniejsze spłaty i amortyzację a wartością godziwą, uwzględniając poprzednie odpisy z tytułu utraty wartości, przenosi się do rachunku zysków i strat. Strat z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży nie podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat. Strat z tytułu utraty wartości instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat, jeśli w późniejszych okresach wartość godziwa instrumentu dłużnego wzrośnie i wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty.

Utrata wartości aktywów finansowych wycenianych według kosztu

Na kategorię aktywów finansowych wycenianych według kosztu w sprawozdaniu finansowym Grupy składają się akcje i udziały w jednostkach innych niż podporządkowane sklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej (np. ze względu na brak notowań). Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości takich inwestycji kapitałowych, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Strat z tytułu utraty wartości akcji i udziałów w jednostkach innych niż podporządkowane sklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej, nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

Utrata wartości aktywów innych niż aktywa finansowe

Wartości bilansowe aktywów Grupy innych niż aktywa z tytułu podatku odroczonego oraz innych niż wartość firmy, w tym w szczególności składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych, przeglądane są na dzień bilansowy w celu określenia, czy zaistniały przesłanki odpisu aktualizacyjnego z tytułu utraty wartości. Jeżeli istnieje taka przesłanka, należy określić wartość odzyskiwalną aktywów.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub jego ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

Kalkulacja wartości odzyskiwalnej

Wartość odzyskiwalna w przypadku aktywów innych niż aktywa finansowe jest wartością większą z: wartości sprzedaży netto i wartości użytkowej. W celu wyznaczenia wartości użytkowej, oszacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa. Dla aktywów niegenerujących niezależnych przepływów środków pieniężnych, wartość odzyskiwalna jest wyznaczana dla danego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego te aktywa należą.

Odwrocenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, z wyłączeniem wartości firmy, podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która, pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaby wyznaczona, jeżeli nie zostałyby ujęte odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Wartość firmy

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy wartość firmy stanowi nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach, zobowiązaniach oraz zobowiązaniach warunkowych na dzień połączenia. Wartość firmy jest wykazywana w wysokości ceny nabycia pomniejszonej o łączne dotychczasowe odpisy aktualizacyjne wynikające z tytułu utraty wartości. Wartość firmy jest alokowana na ośrodki wypracowujące środki pieniężne i nie jest amortyzowana, a jedynie corocznie testowana pod kątem utraty wartości niezależnie od wystąpienia przesłanek utraty wartości. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwróceniu.

W przypadku jednostek stowarzyszonych wartość firmy jest zawarta w wartości bilansowej inwestycji w jednostce stowarzyszonej.

Zyski i straty ze zbycia jednostki zależnej lub stowarzyszonej uwzględniają wartość bilansową wartości firmy dotyczącą sprzedanej jednostki.

Wartość firmy powstała w wyniku przejęć sprzed 31 marca 2004 roku, to jest dnia wejścia w życie MSSF 3 „Połączenia jednostek gospodarczych”, została obliczona zgodnie z poprzednio stosowanymi standardami rachunkowości jako różnica między kosztem przejęcia jednostki a wartością aktywów netto przejmowanej jednostki na dzień przejęcia.

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne (z wyłączeniem wartości firmy)

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o naliczone umorzenie, a także o odpisy z tytułu utraty wartości. Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów oraz ich przygotowaniem do użytkowania.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego środka trwałego lub ujmuje jako odrębny środek trwały (tam, gdzie jest to właściwe) tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Grupy, zaś koszt danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć. Wszelkie pozostałe wydatki, na przykład na naprawę i konserwację, odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie, w którym je poniesiono.

Umorzenie naliczane jest metodą liniową przez przewidywany okres użytkowania przy zastosowaniu stawek określonych w zatwierdzonym planie amortyzacji na 2008 rok.

Przykładowe stosowane roczne stawki amortyzacji są następujące:

Budynki i budowle	1,5% - 4,5%
Środki transportu	14,0% - 20,0%
Komputery	34,0%
Wyposażenie biurowe	20,0%
Inne środki trwałe	7,0% - 20,0%
Oprogramowanie komputerowe i prawa autorskie (z wyjątkiem podstawowego systemu operacyjnego, do którego stosuje się stawkę 20%)	34,0%
Pozostałe wartości niematerialne	20,0%

Na każdy dzień bilansowy dokonuje się weryfikacji wartości końcowej aktywów trwałych oraz okresów ich użytkowania i w razie potrzeby dokonuje stosownych korekt planu amortyzacji.

Składniki majątku o jednostkowej wartości początkowej nie przekraczającej 3500 zł podlegają jednorazowemu odpisaniu w koszty z datą wydania ich do używania. Suma wartości środków trwałych jednorazowo odpisanych w koszty nie jest istotna z punktu widzenia sprawozdania finansowego.

Środki trwałe w budowie wykazywane są w wysokości ogółu poniesionych kosztów pozostających w bezpośrednim związku z niezakończoną jeszcze budową, montażem lub ulepszeniem istniejącego środka trwałego z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Środki trwałe obejmują także prawa użytkowania wieczystego gruntów.

Środki trwałe są badane pod kątem utraty wartości zawsze, gdy występują zdarzenia lub zmiany okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa środka trwałego lub wartości niematerialnej jest obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeśli wartość bilansowa przewyższa wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego pomniejszonej o koszty jego sprzedaży i wartości użytkowej.

Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości zaklasyfikowane przez Grupę jako inwestycyjne prezentowane są w sprawozdaniu finansowym jako element rzeczowych aktywów trwałych. Grupa stosuje do ich wyceny model wartości godziwej. Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych wynika z ekspertów wydanych przez niezależnych rzeczoznawców posiadających odpowiednie kwalifikacje zawodowe. Zmiany wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych ujmowane są w rachunku zysku i strat.

Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy obejmują wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Pracownicy, w zależności od ich indywidualnego poziomu zaszczerowania, mogą otrzymać nagrodę z funduszu motywacyjnego, premię w ramach planu premiowego obowiązującego w danym obszarze lub uznaniową nagrodę roczną na zasadach określonych w wewnętrznych przepisach o wynagradzaniu pracowników. Premie i nagrody przyznawane są po zakończeniu okresu, za który oceniane są wyniki.

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze są ujmowane jako koszty w okresie, którego dotyczą.

Płatności w formie akcji

Pracownicy mogą także uczestniczyć w programach świadczeń kapitałowych Citigroup. W ramach tych programów pracownikom oferowane są nagrody w formie opcji na zakup akcji Citigroup (program opcji pracowniczych - SOP), a także nagrody w formie „akcji odroczonej” (program akumulacji kapitału - CAP). Programy te traktowane są jako programy rozliczane w instrumentach kapitałowych zgodnie z IFRIC 11 i MSSF 2. Zgodnie z wymogami standardu wartość godziwa nagrody jest ustalana na dzień przyznania nagrody i ujmowana w rachunku zysków i strat przez okres nabywania uprawnień. Jednocześnie zgodnie z umową pomiędzy Grupą a Citigroup regulującą zasady rozliczenia programu, na przyszłe zobowiązania Grupy tworzona jest rezerwa wykazana w pasywach bilansu w pozycji „Inne zobowiązania”. Wartość rezerwy ustala się w oparciu o wartość godziwą nagród na dzień ich rozliczenia i aktualizuje na każdy dzień sprawozdawczy.

Długoterminowe świadczenia pracownicze

W ramach systemu wynagrodzeń Grupa gwarantuje pracownikom odprawy emerytalne, których wysokość uzależniona jest od liczby lat pracy w podmiotach Grupy, przypadających bezpośrednio przed nabyciem prawa do odprawy. Pracownikom, z którymi została zawarta umowa o pracę na podstawie Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy, przysługuje ponadto nagroda za wieloletnią pracę. Na przyszłe wypłaty tworzona jest rezerwa, która jest wykazana w pasywach w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków i strat. Rezerwy na przyszłe koszty odpraw emerytalnych oraz nagród za wieloletnią pracę obliczane są metodą aktuariálną. Wycena aktuariálna tych rezerw jest okresowo aktualizowana.

Programy określonych składek

Ponadto Grupa stwarza możliwość uczestnictwa pracowników w programie emerytalnym, opisanym szczegółowo w notcie 42. Za pracowników uczestniczących w programie Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia Grupa nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności, zatem zgodnie z MSR 19 „Świadczenia pracownicze” jest to program określonych składek. Składki ujmuje się jako świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Rezerwy

Rezerwy są ujmowane w bilansie, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub zwyczajowo oczekiwany wynikający ze zdarzeń przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne oraz kwota rezerwy może być w wiarygodny sposób oszacowana.

Rezerwa restrukturyzacyjna

Rezerwa na restrukturyzację jest tworzona po spełnieniu następujących warunków: (i) Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji; (ii) restrukturyzacja już się rozpoczęła albo została publicznie ogłoszona; (iii) kwota rezerwy może być wiarygodnie oszacowana. Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje przyszłych kosztów operacyjnych.

Kapitały

Kapitały i fundusze własne wykazywane są według wartości nominalnej, z wyjątkiem funduszu z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, który wykazywany jest w z uwzględnieniem wpływu odroczonego podatku dochodowego.

Dywidendy są ujmowane jako zobowiązania w momencie, w którym podział zysku został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Banku.

Ustalanie wyniku finansowego

Wynik finansowy ustala się z zachowaniem zasady ostrożnej wyceny oraz zasady memoriału i współmierności przychodów i kosztów. Do wyniku finansowego zaliczane są wszystkie osiągnięte przychody i koszty związane z tymi przychodami, dotyczące danego okresu sprawozdawczego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

Rozliczenia międzyokresowe kosztów

W celu przypisania kosztów do okresów sprawozdawczych, których one dotyczą, Grupa dokonuje czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów. Dotyczy to w szczególności kosztów działania Grupy.

Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dokładnie dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa uwzględnia wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego (na przykład: przedpłaty, opcje kupna i podobne), jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta. W rezultacie prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej po pomniejszeniu o bezpośrednie koszty pozyskania instrumentu finansowego prezentowane są jako składnik przychodów odsetkowych.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychody i koszty z tytułu prowizji, opłaty bankowe

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę. Prowizje klasyfikowane są do następujących kategorii:

- prowizji stanowiących integralną część efektywnej stopy procentowej,
- prowizji za wykonanie usługi,
- prowizji za wykonanie znaczącej czynności.

Prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej zaliczane są do rachunku zysków i strat jako korekta kalkulacji efektywnej stopy procentowej i wykazywane w przychodach odsetkowych.

Prowizje za wykonanie usługi i znaczącej czynności zaliczane są do rachunku zysków i strat proporcjonalnie do stopnia wykonania usługi lub jednorazowo w momencie wykonania czynności i wykazywane w przychodach z tytułu prowizji.

W przypadku kredytów i pożyczek o nieustalonych terminach płatności rat, np. kredytów w rachunku bieżącym lub kart kredytowych, prowizje

rozliczane są w czasie metodą liniową przez okres ważności limitu kredytowego. Tego typu prowizje zaliczane są do przychodów z tytułu prowizji.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczane są koszty i przychody niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Są to w szczególności przychody i koszty z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych oraz aktywów do zbycia, przychody związane z przetwarzaniem danych na rzecz podmiotów powiązanych, a także koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien.

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy składa się z podatku bieżącego oraz odroczonego. Podatek dochodowy ujemnie się w rachunku zysków i strat z wyjątkiem sytuacji, gdy podatek dotyczy kwot ujmowanych bezpośrednio w kapitale.

Rezerwa na podatek odroczony jest kalkulowana przy użyciu metody bilansowej, poprzez wyliczenie przejściowych różnic pomiędzy wartością bilansową aktywów i zobowiązań oraz ich wartością podatkową. Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w bilansie łącznie. Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujemnie się w zakresie, w którym jest prawdopodobne, że będzie dostępny przyszły dochód do opodatkowania.

W związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o Funduszu Poręczeń Unijnych (Dz.U. Nr 121 poz. 1262) wprowadzającej art. 38a do ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, Grupa wykazuje w sprawozdaniu finansowym kwotę należności od Budżetu Państwa z tytułu przysługującego uprawnienia do pomniejszenia zobowiązania podatkowego zgodnie z ustawą.

Sprawozdawczość dotycząca segmentów

Segment jest dającym się wyodrębnić obszarem działalności Grupy, w ramach którego następuje albo dystrybucja towarów lub świadczenie usług (segment branżowy), albo dystrybucja towarów lub świadczenie usług w określonym środowisku ekonomicznym (segment geograficzny). Segment działalności podlega określonym ryzykom, jak również wiąże się z występowaniem korzyści, które są właściwe wyłącznie dla danego segmentu. Za wzór sprawozdawczy stosowany do segmentów przyjęto podział branżowy, ponieważ ryzyko i stopy zwrotu wynikają z różnic pomiędzy produktami. Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów – bankowości korporacyjnej oraz bankowości detalicznej. Szczegółowe informacje na temat segmentów przedstawiono w nocie 3.

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów oraz wyniku segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości Grupy.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikuje się składniki aktywów lub grupy aktywów wraz z bezpośrednio powiązanymi z nimi zobowiązaniami, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do sprzedaży klasyfikowane są jedynie składniki aktywów lub grupy dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży i aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu został rozpoczęty. Ponadto, taki składnik aktywów (lub grupa) jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów (lub grupy) do tej kategorii.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży ujemnie się w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Aktywa te nie podlegają amortyzacji.

Wartości szacunkowe

Ustalenie bilansowych wartości niektórych aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów wymaga oszacowania na datę bilansową wpływu niepewnych przyszłych zdarzeń na te pozycje. Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie, oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Poniżej zaprezentowano najistotniejsze z nich zastosowane przy sporządzaniu sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się, stosując techniki wyceny. Jeżeli do ustalenia wartości godziwej stosuje się techniki wyceny, metody te są okresowo oceniane i weryfikowane. Wszystkie modele są testowane i zatwierdzone przed użyciem. W miarę możliwości w modelach wykorzystywane są wyłącznie dane możliwe do zaobserwowania, chociaż w pewnych obszarach kierownictwo jednostki musi korzystać z oszacowań. Zmiany założeń dotyczących szacowanych czynników mogą mieć wpływ na wykazywane wartości godziwe instrumentów finansowych.

Grupa stosuje następujące metody wyceny w stosunku do poszczególnych typów instrumentów pochodnych:

- do wyceny terminowych transakcji walutowych stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji opcyjnych stosuje się model wyceny Garmana-Kohlhagena,
- do wyceny transakcji na stopy procentowe stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji futures stosuje się bieżące notowania rynkowe.

Najważniejszym parametrem niepochodzącym z aktywnego rynku i wykorzystywanym przez Bank do wyceny instrumentów finansowych jest komponent ryzyka kontrahenta. W związku ze znaczącym wzrostem ryzyka kontrahenta Bank dokonał dodatkowego oszacowania poziomu tego ryzyka występującego w zawartych z klientami transakcjach na instrumentach pochodnych, w tym opcjach walutowych. Oszacowanie to zostało przeprowadzone na dzień bilansowy, przyjmując poziom wycen instrumentów pochodnych z tego dnia i z uwzględnieniem oceny ryzyka na ten dzień. Bank regularnie monitoruje poziom ryzyka związanego z zawartymi transakcjami na instrumentach pochodnych. Głównymi czynnikami wpływającymi na zmiany szacunków w zakresie ryzyka kontrahenta są: (i) zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych skorelowane między innymi z poziomem kursów walut oraz stóp procentowych, (ii) zmiany w zakresie ryzyka kredytowego kontrahentów. Biorąc pod uwagę silną zmienność otoczenia gospodarczego, istnieje niepewność w zakresie dokonanych szacunków.

Utrata wartości kredytów

Na każdy dzień bilansowy dokonywana jest ocena, czy zaistniały obiektywne przesłanki świadczące o utracie wartości ekspozycji kredytowych. Jeśli tak, dokonuje się odpisu aktualizującego w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową a oszacowaną wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z danej ekspozycji kredytowej. Aktywa finansowe, dla których albo nie stwierdzono przesłanek utraty wartości na poziomie indywidualnym lub mimo stwierdzenia przesłanek indywidualna ocena składnika aktywów pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego, Grupa objęła analizą statystyczną.

Określenie przesłanek utraty wartości oraz wyliczenie bieżącej wartości szacowanych przepływów pieniężnych wymaga zastosowania przez Grupę szacunków. Metodologia i założenia wykorzystywane przy ustalaniu poziomu utraty wartości należności są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby.

Utrata wartości aktywów dostępnych do sprzedaży

W przypadku stwierdzenia obiektywnych przesłanek świadczących o utracie wartości aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, skumulowane straty ujęte dotychczas w kapitale własnym wyksięgowuje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat, chociaż składnik aktywów finansowych nie został wyłączony z bilansu. Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i ujęta w rachunku zysków i strat, stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat.

Utrata wartości aktywów finansowych wycenianych według kosztu

W przypadku stwierdzenia obiektywnych przesłanek świadczących o utracie wartości instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi być rozliczony przez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Utrata wartości firmy

Grupa przeprowadziła test wartości firmy pod kątem utraty wartości na dzień 31 grudnia 2007 roku oraz 31 grudnia 2008 roku. Szacunku wartości firmy dokonano w oparciu o zapisy MSR 36 odnośnie określania wartości użytkowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Testy nie wykazały utraty wartości.

Świadczenia pracownicze

Rezerwy na przyszłe wypłaty z tytułu świadczeń pracowniczych zagwarantowanych zbiorowym układem pracy, takie jak nagrody jubileuszowe czy odprawy emerytalne, podlegają okresowemu oszacowaniu przez niezależnego aktuariusza.

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje również oszacowania poziomu rezerwy związanej z przyznanymi pracownikom nagrodami w formie opcji na akcje Citigroup. Kwota rezerwy określona jest w oparciu o metodologię opisaną w MSSF 2 przy użyciu modelu wyceny wartości opcji. Określenie kwoty rezerwy wymaga zastosowania szacunków dotyczących między innymi oczekiwanego poziomu rotacji pracowników, oczekiwanej stopy dywidendy płaconej przez Citigroup oraz terminów realizacji opcji.

3. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Działalność Grupy została podzielona na 2 główne segmenty branżowe:

- Bankowość Korporacyjna

W ramach segmentu Bankowości Korporacyjnej Grupa oferuje produkty i świadczy usługi podmiotom gospodarczym, jednostkom samorządowym oraz dla sektora budżetowego. Obok tradycyjnych usług bankowych polegających na działalności kredytowej i depozytowej, segment świadczy usługi zarządzania gotówką, finansowania handlu, leasingu, usług maklerskich i powiernictwa papierów wartościowych, oferuje produkty skarbu na rynkach finansowych i towarowych. Ponadto, segment oferuje szeroki zakres usług bankowości inwestycyjnej na lokalnym i międzynarodowym rynku kapitałowym, w tym usług doradztwa, pozyskiwania i gwarantowania finansowania poprzez publiczne i niepubliczne emisje instrumentów finansowych. Działalność segmentu obejmuje także transakcje na własny rachunek na rynkach instrumentów kapitałowych, dłużnych oraz pochodnych. Produkty i usługi Grupy w ramach segmentu Bankowości Korporacyjnej dostępne są poprzez dostosowane do potrzeb klienta kanały dystrybucji, zarówno poprzez sieć oddziałów, bezpośrednie kontakty z klientami, jak i nowoczesne

i efektywne kanały zdalne – systemy obsługi przez telefon i bankowość elektroniczną.

- Bankowość Detaliczna

Segment Bankowości Detalicznej dostarcza produktów i usług finansowych klientom indywidualnym, a także w ramach CitiBusiness mikroprzedsiębiorstwom oraz osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą. Oprócz prowadzenia rachunków, szerokiej oferty w obszarze działalności kredytowej i depozytowej, Grupa oferuje klientom pożyczki gotówkowe, kredyty hipoteczne, karty kredytowe, prowadzi usługi zarządzania majątkiem, pośredniczy w sprzedaży produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych. Klienci mają do dyspozycji sieć oddziałów, bankomatów, jak również obsługę telefoniczną i bankowość elektroniczną oraz sieć pośredników finansowych oferujących produkty segmentu.

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów oraz wyniku segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości Grupy, opisanych w nocie 2. – Znaczące zasady rachunkowości.

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski. Nie zidentyfikowano istotnego związku między lokalizacją placówek Grupy a poziomem ryzyka i rentowności ich działalności. W związku z tym zdecydowano o odstąpieniu od prezentacji wyników finansowych w podziale na segmenty geograficzne.

Wyniki finansowe Grupy według segmentów działalności

Za okres w tys. zł	2008			2007		
	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem
Wynik z tytułu odsetek	564 933	800 817	1 365 750	533 757	670 663	1 204 420
Wynik z tytułu prowizji	259 477	359 468	618 945	309 994	426 689	736 683
Przychody z tytułu dywidend	3 571	8 190	11 761	5 923	17	5 940
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	220 401	38 941	259 342	389 500	33 020	422 520
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	57 184	-	57 184	30 086	-	30 086
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	(168)	-	(168)	43 700	3 789	47 489
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	80 601	8 824	89 425	72 787	(7 722)	65 065
Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu	(596 924)	(801 869)	(1 398 793)	(657 773)	(755 934)	(1 413 707)
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych	(64 873)	(32 242)	(97 115)	(76 710)	(32 127)	(108 837)
Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych	2 742	513	3 255	597	(1)	596
Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości	(63 616)	(89 464)	(153 080)	100 390	(47 834)	52 556
Zysk operacyjny	463 328	293 178	756 506	752 251	290 560	1 042 811
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	2 656	-	2 656	(8 586)	-	(8 586)
Zysk brutto	465 984	293 178	759 162	743 665	290 560	1 034 225
Podatek dochodowy			(158 728)			(210 010)
Zysk netto			600 434			824 215

Stan na dzień w tys. zł	31.12.2008			31.12.2007		
	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Razem
Aktywa, w tym:	36 664 647	5 885 698	42 550 345	34 030 227	4 877 757	38 907 984
aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	35 267	-	35 267	12 645	-	12 645
Pasywa	34 703 600	7 846 745	42 550 345	31 464 198	7 443 786	38 907 984

4. Wynik z tytułu odsetek

w tys. zł	2008	2007
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze od:		
Banku Centralnego	65 158	40 251
lokat w bankach	322 685	338 853
kredytów, pożyczek i innych należności, z tego:	1 458 455	1 135 502
sektora finansowego	22 318	17 730
sektora niefinansowego	1 436 137	1 117 772
dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	364 035	386 655
dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	108 291	75 590
	2 318 624	1 976 851
Koszty odsetek i podobne koszty od:		
operacji z Bankiem Centralnym	-	(100)
depozytów banków	(74 745)	(127 283)
depozytów sektora finansowego (oprócz banków)	(139 726)	(96 278)
depozytów sektora niefinansowego	(696 649)	(528 085)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(41 754)	(20 685)
	(952 874)	(772 431)
	1 365 750	1 204 420

Przychody odsetkowe za 2008 rok zawierają odsetki od kredytów, dla których rozpoznano utratę wartości w kwocie 17 152 tys. zł (za 2007 rok: 18 362 tys. zł).

5. Wynik z tytułu prowizji

w tys. zł	2008	2007
Przychody z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych	216 640	294 836
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	166 934	189 482
z tytułu realizacji zleceń płatniczych	130 510	133 255
z tytułu usług powierniczych	78 266	97 621
z tytułu działalności maklerskiej	56 432	76 368
z tytułu zarządzania środkami finansowymi	35 106	34 785
z tytułu gwarancyjnych zobowiązań pozabilansowych	14 440	18 300
z tytułu zobowiązań pozabilansowych o charakterze finansowym	6 733	7 855
inne	16 061	18 640
	721 122	871 142
Koszty z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	(53 106)	(76 565)
z tytułu działalności maklerskiej	(29 195)	(33 867)
z tytułu opłat KDPW	(8 252)	(10 271)
z tytułu opłat brokerskich	(5 279)	(10 080)
inne	(6 345)	(3 676)
	(102 177)	(134 459)
	618 945	736 683

Wynik z tytułu prowizji za 2008 rok zawiera przychody prowizyjne (inne niż objęte kalkulacją efektywnej stopy procentowej), które odnoszą się do aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat w kwocie 177 548 tys. zł (za 2007 rok: 200 230 tys. zł) oraz koszty prowizyjne w kwocie 53 106 tys. zł (za 2007 rok: 76 565 tys. zł).

6. Przychody z tytułu dywidend

w tys. zł	2008	2007
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	11 328	5 674
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	433	266
	11 761	5 940

7. Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji

w tys. zł	2008	2007
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		
z instrumentów dłużnych	42 347	42 506
z instrumentów kapitałowych	11 231	125
z certyfikatów inwestycyjnych	-	(1)
z instrumentów pochodnych, z tego:	(59 682)	46 408
na stopę procentową	(62 182)	41 504
kapitałowe	2 451	4 707
towarowe	49	197
	(6 104)	89 038
Wynik z pozycji wymiany		
z tytułu operacji wymiany na walutowych instrumentach pochodnych	93 675	404 599
z tytułu różnic kursowych (rewaluacja)	171 771	(71 117)
	265 446	333 482
	259 342	422 520

Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji zawiera odpisy dotyczące korekty wyceny z tytułu podwyższonego ryzyka kredytowego kontrahenta na niezapadłe transakcje związane z instrumentami pochodnymi w kwocie 233 497 tys. zł oraz na transakcje zapadłe w kwocie 27 542 tys. zł (za 2007 rok: 10 806 tys. zł). Korekta została wyznaczona poprzez analizę sytuacji finansowej poszczególnych klientów oraz ocenę ich potrzeb w zakresie stosowania instrumentów pochodnych. Istnieje niepewność co do wysokości przyszłych rozliczeń z tytułu powyższych transakcji pochodnych, a poziom rzeczywistych strat zależy od dalszych zmian kursów walut oraz sytuacji finansowej kontrahentów.

Wynik na instrumentach dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi, dłużnymi instrumentami komercyjnymi i instrumentami rynku pieniężnego.

Wynik na instrumentach pochodnych zawiera wynik netto na obrocie swapami na stopy procentowe, opcjami, futuresami i innymi instrumentami pochodnymi.

Wynik z pozycji wymiany walutowej zawiera zyski i straty z rewaluacji aktywów i pasywów denominowanych w walucie obcej oraz na walutowych instrumentach pochodnych takich, jak: forward, swap i opcje. Wynik z pozycji wymiany zawiera również marżę zrealizowaną na bieżących i terminowych transakcjach walutowych.

8. Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych

w tys. zł	2008	2007
Zrealizowane zyski z instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży	57 312	34 398
Zrealizowane straty z instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży	(128)	(4 312)
	57 184	30 086

9. Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych

w tys. zł	2008	2007
Zrealizowane zyski (straty) z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży	(168)	47 489

10. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

w tys. zł	2008	2007
Pozostałe przychody operacyjne		
Przychody z tytułu przetwarzania danych na rzecz jednostek powiązanych	63 700	61 616
Przychody dotyczące rozwiązania rezerwy na karę nałożoną przez UOKiK z tytułu opłat interchange	10 228	-
Przychody z windykacji należności	7 477	-
Pozostałe przychody dotyczące akcji przyznanych przez VISA Inc.	3 803	-
Przychody z wynajmu powierzchni biurowych	3 101	9 778
Przychody dotyczące nieruchomości stanowiących inwestycje	2 922	156
Przychody z rozliczenia nieodpłatnie otrzymanego prawa wieczystego użytkowania gruntów	-	758
Pozostałe	34 118	35 416
	125 349	107 724
Pozostałe koszty operacyjne		
Koszty postępowania ugodowego i windykacji	(10 287)	(5 214)
Koszty dotyczące nieruchomości stanowiących inwestycje	(1 924)	(3 317)
Koszty dotyczące rezerwy na karę nałożoną przez UOKiK z tytułu opłat interchange	-	(10 228)
Pozostałe	(23 713)	(23 900)
	(35 924)	(42 659)
	89 425	65 065

11. Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu

w tys. zł	2008	2007
Koszty pracownicze		
Koszty związane z wynagrodzeniami, w tym:	(590 121)	(557 475)
koszty związane ze świadczeniami emerytalnymi	(16 101)	(14 993)
Premie i nagrody, w tym:	(106 840)	(146 934)
pracownicze świadczenia kapitałowe	4 783	9 786
nagrody za wieloletnią pracę	18 795	(9 353)
	(696 961)	(704 409)
Koszty ogólnoadministracyjne		
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	(159 943)	(180 858)
Koszty usług doradczych, audytorskich, konsultacyjnych oraz innych usług zewnętrznych	(154 880)	(149 640)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	(116 084)	(107 646)
Reklama i marketing	(62 814)	(73 384)
Koszty transakcyjne	(62 278)	(64 952)
Koszty usług pocztowych, materiałów biurowych i poligrafii	(31 389)	(28 608)
Koszty szkoleń i edukacji	(15 096)	(14 196)
Koszty nadzoru bankowego	(7 763)	-
Pozostałe koszty	(91 585)	(90 014)
	(701 832)	(709 298)
	(1 398 793)	(1 413 707)

Koszty pracownicze za 2008 rok zawierają koszty z tytułu wynagrodzeń i nagród obecnych i byłych członków Zarządu Banku w wysokości 14 219 tys. zł (za 2007 rok: 13 512 tys. zł).

12. Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych

w tys. zł	2008	2007
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	(78 576)	(87 797)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(18 539)	(21 040)
	(97 115)	(108 837)

13. Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych

w tys. zł	2008	2007
Zyski		
z tytułu innych rzeczowych aktywów trwałych	3 573	1 870
z inwestycji w jednostki zależne	-	177
	3 573	2 047
Straty		
z tytułu innych rzeczowych aktywów trwałych	(318)	(314)
z tytułu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży*	-	(1 137)
	(318)	(1 451)
	3 255	596

* dotyczy aktywów trwałych zakwalifikowanych na dzień 31 grudnia 2006 roku jako przeznaczone do sprzedaży i zbytych w prezentowanych okresach (patrz nota 29.).

14. Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości

Odpisy (netto) na utratę wartości aktywów finansowych

w tys. zł	2008	2007
Utworzenie odpisu na utratę wartości		
kredytów i pożyczek wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(429 425)	(357 977)
Inne	(20 499)	(18 363)
	(449 924)	(376 340)
Odwrocenie odpisu na utratę wartości		
kredytów i pożyczek wycenianych według zamortyzowanego kosztu	290 640	418 212
Inne	1 150	-
	291 790	418 212
	(158 134)	41 872

Różnica wartości rezerw na zobowiązania pozabilansowe

w tys. zł	2008	2007
Odpisy na rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	(36 574)	(59 806)
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	41 628	70 490
	5 054	10 684
Utrata wartości netto	(153 080)	52 556

Odpisy (netto) na utratę wartości aktywów finansowych za 2008 rok zawierają rezerwę kredytową na należności z tytułu zapadłych transakcji zawiązanych z instrumentami pochodnymi w kwocie (netto) 2 197 tys. zł.

15. Podatek dochodowy

Ujęty w rachunku zysków i strat

w tys. zł	2008	2007
Bieżący podatek		
Bieżący rok	(120 870)	(319 489)
Korekty z lat ubiegłych	(1 366)	8 857
	(122 236)	(310 632)
Podatek odroczony		
Powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	(43 056)	100 974
Zmiana stanu należności od budżetu z tytułu przysługujących odliczeń podatku	(299)	(352)
Pozostałe	6 863	-
	(36 492)	100 622
Razem podatek dochodowy w rachunku zysków i strat	(158 728)	(210 010)

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej

w tys. zł	2008	2007
Zysk brutto	759 162	1 034 225
Podatek dochodowy według krajowej stawki podatku (19%)	(144 240)	(196 503)
Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodu	27 921	(13 899)
Przychody podlegające opodatkowaniu nieujęte w wyniku finansowym	(88 615)	(74 115)
Koszty stanowiące koszty uzyskania przychodu nieujęte w wyniku finansowym	82 107	58 391
Przychody niepodlegające opodatkowaniu	(31 659)	8 171
Pozostałe	(4 242)	7 945
Ogółem obciążenie wyniku	(158 728)	(210 010)
Efektywna stawka podatkowa	20,91%	20,31%

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach na dzień 31 grudnia 2008 roku związany jest z dłużnymi i kapitałowymi instrumentami dostępnymi do sprzedaży i wynosi 33 721 tys. zł (31 grudnia 2007 roku: 42 797 tys. zł).

16. Zysk przypadający na jedną akcję

Na dzień 31 grudnia 2008 roku zysk przypadający na jedną akcję wynosił 4,60 zł (31 grudnia 2007 roku: 6,31 zł).

Wyliczenie zysku przypadającego na jedną akcję na dzień 31 grudnia 2008 roku oparte było na zysku przypadającym na zwykłych akcjonariuszy w kwocie 600 434 tys. zł (31 grudnia 2007 roku: 824 215 tys. zł) oraz średniej ważonej ilości akcji zwykłych występujących w roku zakończonym 31 grudnia 2008 roku w liczbie 130 659 600 (31 grudnia 2007 roku: 130 659 600).

Bank nie posiada rozważających potencjalnych akcji zwykłych.

17. Kasa, operacje z Bankiem Centralnym

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Środki pieniężne w kasie	509 841	395 549
Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym	3 021 136	2 925 954
	3 530 977	3 321 503

Na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim (NBP) utrzymywana jest rezerwa obowiązkowa, której deklarowana wysokość na dzień 31 grudnia 2008 roku wynosiła 1 021 738 tys. zł (31 grudnia 2007 roku: 869 304 tys. zł). Rezerwa obowiązkowa może być wykorzystywana przez Grupę pod warunkiem, że suma średniego miesięcznego salda na rachunku bieżącym w NBP nie jest mniejsza od poziomu deklarowanego.

18. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu		
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
podmioty finansowe	3 185	50 771
podmioty niefinansowe	-	70 847
Skarb Państwa	1 219 013	916 555
Pozostałe dłużne papiery wartościowe wyemitowane przez:		
banki	26 065	85 883
	1 248 263	1 124 056
z tego:		
notowane na giełdzie	721 127	915 891
nienotowane na giełdzie	527 136	208 165
Instrumenty kapitałowe	28 952	5 671
z tego:		
notowane na giełdzie	952	5 671
nienotowane na giełdzie	28 000	-
Instrumenty pochodne	6 608 273	4 005 981
	7 885 488	5 135 708

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu (wg zapadalności)

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
do 1 miesiąca	501 071	4 598
od 1 do 3 miesięcy	15 318	108 804
od 3 do 12 miesięcy	343 729	88 516
od 1 do 5 lat	314 089	250 381
powyżej 5 lat	74 056	671 757
	1 248 263	1 124 056

Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	-	34 932
Instrumenty pochodne	6 806 790	4 338 214
	6 806 790	4 373 146

Na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz 31 grudnia 2007 roku Grupa nie posiadała aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych w momencie początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku aktywa z tytułu transakcji instrumentami pochodnymi zawierają odpisy dotyczące korekty wyceny z tytułu podwyższonego ryzyka kredytowego kontrahenta na niezapadłe transakcje.

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2008 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartości godziwe	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	15 398 442	128 402 320	81 870 532	27 995 099	253 666 393	3 240 873	3 445 108
FRA - kupno	1 335 000	43 459 500	10 000 000	-	54 794 500	997	200 586
FRA - sprzedaż	480 000	47 479 500	13 900 000	-	61 859 500	234 294	2 939
swapy odsetkowe (IRS)	12 426 692	35 567 485	53 240 564	25 541 633	126 776 374	2 661 595	2 835 139
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	533 340	510 749	3 229 968	2 286 570	6 560 627	340 743	398 577
opcje na stopę procentową zakupione	-	50 000	750 000	83 448	883 448	3 128	-
opcje na stopę procentową sprzedane	-	50 000	750 000	83 448	883 448	-	3 128
kontrakty futures - kupno*	40 113	-	-	-	40 113	116	-
kontrakty futures - sprzedaż*	583 297	1 285 086	-	-	1 868 383	-	4 739
Instrumenty walutowe	20 485 768	23 588 551	6 948 407	727 190	51 749 916	3 357 190	3 352 109
FX forward	5 988 519	5 652 621	1 103 951	360 252	13 105 343	1 658 404	321 564
FX swap	5 868 193	3 889 206	52 359	-	9 809 758	240 630	1 339 865
opcje walutowe zakupione	4 341 401	7 089 743	2 957 678	173 774	14 562 596	1 457 958	186
opcje walutowe sprzedane	4 287 655	6 956 981	2 834 419	193 164	14 272 219	198	1 690 494
Transakcje na papierach wartościowych	274 615	98 000	22 885	-	395 500	1 380	743
opcje na akcje zakupione	-	49 000	11 443	-	60 443	719	-
opcje na akcje sprzedane	-	49 000	11 442	-	60 442	-	719
papiery wartościowe zakupione do otrzymania	90 728	-	-	-	90 728	192	-
papiery wartościowe sprzedane do wydania	183 887	-	-	-	183 887	469	24
Transakcje związane z towarami	23 268	19 144	-	-	42 412	8 830	8 830
swap	8 814	10 540	-	-	19 354	6 003	6 003
opcje kupione	7 227	4 302	-	-	11 529	2 827	-
opcje sprzedane	7 227	4 302	-	-	11 529	-	2 827
Instrumenty pochodne ogółem	36 182 093	152 108 015	88 841 824	28 722 289	305 854 221	6 608 273	6 806 790

* Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym.

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2007 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartości godziwe	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	12 975 579	190 584 210	208 779 554	52 547 416	464 886 759	2 839 478	3 152 736
FRA - kupno	-	67 438 340	23 621 000	-	91 059 340	160 812	24 143
FRA - sprzedaż	-	66 632 380	27 250 000	-	93 882 380	14 063	188 464
swapy odsetkowe (IRS)	12 110 230	52 631 300	156 068 847	48 747 574	269 557 951	2 336 848	2 535 774
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	183 183	1 462 465	1 622 170	2 299 842	5 567 660	317 098	396 239
opcje na stopę procentową zakupione	-	100 000	50 000	750 000	900 000	6 412	-
opcje na stopę procentową sprzedane	-	100 000	50 000	750 000	900 000	-	6 417
kontrakty futures - kupno*	95 537	1 876 835	-	-	1 972 372	4 225	1 518
kontrakty futures - sprzedaż*	586 629	342 890	117 537	-	1 047 056	20	181
Instrumenty walutowe	33 244 381	22 548 321	5 174 028	613 228	61 579 958	1 152 436	1 172 230
FX forward	6 127 526	5 576 040	542 844	302 814	12 549 224	195 399	420 746
FX swap	15 478 832	5 751 616	197 539	-	21 427 987	626 750	423 692
opcje walutowe zakupione	5 739 636	5 548 032	2 183 571	146 884	13 618 123	312 749	17 537
opcje walutowe sprzedane	5 898 387	5 672 633	2 250 074	163 530	13 984 624	17 538	310 255
Transakcje na papierach wartościowych	140 306	1 404	102 806	-	244 516	8 025	7 206
opcje na akcje zakupione	-	702	51 403	-	52 105	3 720	3 311
opcje na akcje sprzedane	-	702	51 403	-	52 105	3 311	3 720
papiery wartościowe zakupione do otrzymania	93 589	-	-	-	93 589	504	75
papiery wartościowe sprzedane do wydania	46 717	-	-	-	46 717	490	100
Transakcje związane z towarami	-	43 260	32 164	-	75 424	6 042	6 042
swap	-	12 882	13 208	-	26 090	2 873	2 873
opcje kupione	-	15 189	9 478	-	24 667	3 169	-
opcje sprzedane	-	15 189	9 478	-	24 667	-	3 169
Instrumenty pochodne ogółem	46 360 266	213 177 195	214 088 552	53 160 644	526 786 657	4 005 981	4 338 214

* Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym

Kontrakty walutowe

Tabela poniżej podsumowuje, w podziale na główne waluty, umowne wartości kontraktów forward, swap oraz opcji, wraz ze szczegółami dotyczącymi umownych kursów wymiany i okresem pozostałym do terminu zapadalności danego kontraktu. Wartości w walucie obcej są przeliczane po kursach obowiązujących na dzień bilansowy.

w tys. zł	Średnie ważone umowne kursy walutowe		Wartość nominalna	
	31.12.2008	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2007
Euro - kupione				
Poniżej 3 miesięcy	3,5217	3,7729	8 283 738	9 510 016
Od 3 miesięcy do 1 roku	3,4537	3,7351	10 498 827	8 756 471
Powyżej 1 roku	3,4838	3,7478	4 067 164	2 172 671
Euro - sprzedane				
Poniżej 3 miesięcy	3,5309	3,7110	7 754 562	12 190 066
Od 3 miesięcy do 1 roku	3,4643	3,6762	9 731 510	7 780 681
Powyżej 1 roku	3,4859	3,7279	3 207 250	1 853 468
Dolary amerykańskie - kupione				
Poniżej 3 miesięcy	2,7797	2,5844	2 807 349	6 272 420
Od 3 miesięcy do 1 roku	2,6241	2,7148	2 781 861	3 132 427
Powyżej 1 roku	2,7866	2,7516	763 665	1 144 284
Dolary amerykańskie - sprzedane				
Poniżej 3 miesięcy	2,6748	2,5587	3 116 061	8 065 961
Od 3 miesięcy do 1 roku	2,5721	2,7710	2 465 124	3 359 748
Powyżej 1 roku	2,8489	2,7376	687 191	922 329
Franki szwajcarskie - kupione				
Poniżej 3 miesięcy	2,7875	2,1985	137 325	6 484
Franki szwajcarskie - sprzedane				
Poniżej 3 miesięcy	2,7895	2,1564	269 775	18 178
Funty brytyjskie - kupione				
Poniżej 3 miesięcy	4,4775	5,4832	226 298	64 519
Od 3 miesięcy do 1 roku	4,3527	5,5551	241 882	86 060
Powyżej 1 roku	4,6193	5,7650	93 371	26 292
Funty brytyjskie - sprzedane				
Poniżej 3 miesięcy	4,4585	5,2544	183 823	45 498
Od 3 miesięcy do 1 roku	4,5976	5,7292	203 111	43 385
Powyżej 1 roku	4,5342	5,7650	61 562	26 292

19. Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
banki centralne	2 383 387	377 428
podmioty niefinansowe	21 929	88 135
Skarb Państwa	8 409 512	6 002 075
	10 814 828	6 467 638
z tego:		
notowane na giełdzie	7 081 278	5 933 705
nienotowane na giełdzie	3 733 550	533 933

Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (wg zapadalności)

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
do 1 miesiąca	2 460 631	4 994
od 1 do 3 miesięcy	395 668	-
od 3 do 12 miesięcy	926 086	602 493
od 1 do 5 lat	3 653 999	2 761 921
powyżej 5 lat	3 378 444	3 098 230
	10 814 828	6 467 638

W ogólnej kwocie dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży wykazane są obligacje Narodowego Banku Polskiego o wartości nominalnej 366 665 tys. zł nabyte w dniu 28 lutego 2002 roku w ramach emisji przeznaczonych dla banków w związku z obniżeniem stóp rezerwy obowiązkowej utrzymywanej przez banki w NBP. Posiadany pakiet obligacji NBP obejmuje obligacje na okaziciela, które oprocentowane są według stopy procentowej ustalonej na podstawie rentowności 52-tygodniowych bonów skarbowych.

Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży przedstawia się następująco:

w tys. zł	2008	2007
Stan na dzień 1 stycznia	6 467 638	8 247 313
Zwiększenia (z tytułu):		
nabycia	40 634 297	113 732 927
rozliczenia dyskonta, premii, odsetek	46 233	95 641
różnic kursowych	325 556	-
rozliczenia dyskonta, premii, odsetek	112 920	-
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaży	(36 735 113)	(115 121 563)
aktualizacji wyceny	-	(116 619)
różnic kursowych	-	(306 985)
rozliczenia dyskonta, premii, odsetek	(36 703)	(63 076)
Stan na dzień 31 grudnia	10 814 828	6 467 638

20. Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Akcje i udziały w jednostkach zależnych	56 469	58 388
z tego:		
notowane na giełdzie	-	-
nienotowane na giełdzie	56 469	58 388

Zmiana stanu inwestycji kapitałowych wycenianych metodą praw własności przedstawia się następująco:

w tys. zł	2008	2007
Stan na dzień 1 stycznia	58 388	67 910
Zwiększenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	438	599
Zmniejszenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	(2 357)	(10 121)
Stan na dzień 31 grudnia	56 469	58 388

21. Pozostałe inwestycje kapitałowe

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Akcje i udziały w innych jednostkach	42 905	57 028
Utrata wartości	(31 810)	(35 119)
	11 095	21 909
z tego:		
notowane na giełdzie	4 986	1 300
nienotowane na giełdzie	6 109	20 609

Zmiana stanu pozostałych inwestycji kapitałowych przedstawia się następująco:

w tys. zł	2008	2007
Stan na dzień 1 stycznia	21 909	54 618
Zwiększenia (z tytułu):		
nabycia	3 803	2 930
aktualizacji wyceny	1 183	31 650
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaży	(1 299)	(32 731)
aktualizacji wyceny	(1)	(34 558)
inne	(14 500)	-
Stan na dzień 31 grudnia	11 095	21 909

Informacje finansowe dotyczące jednostek podporządkowanych 31.12.2008

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną (w tys. zł)

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	1 556 142	1 377 311	178 830	107 684	5 555
HANDLOWY INVESTMENTS S.A. ¹⁾	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	28 625	436	28 189	901	(6 007)
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100,00	458 339	366 183	92 156	102 554	9 715
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00	Jednostka postawiona w stan likwidacji				

Pozostałe jednostki (w tys. zł)

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
BANK ROZWOJU CUKROWNICTWA* S.A.	Poznań	Bankowość	Jednostka zależna	100,00	40 046	40 442	459	39 983	1 948	769
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	80,97	7 124	7 125	194	6 930	176	(1 587)
HANDLOWY INWESTYCJE Sp. z o.o. ²⁾	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	9 298	16 762	4 358	12 403	2 605	1 568

* W dniu 2 marca 2009 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku Rozwoju Cukrownictwa S.A. z siedzibą w Poznaniu („BRC”) podjęło uchwałę o rozwiązaniu Spółki i postawieniu jej w stan dobrowolnej likwidacji. Rozpoczęcie likwidacji BRC uzależnione jest od zatwierdzenia programu dobrowolnej likwidacji Spółki przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Przedstawione dane finansowe jednostek, dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą z niezbadanych sprawozdań finansowych jednostek.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1) Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Investments S.A.

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	19,03	1 663	7 125	194	6 930	176	(1 587)

2) Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	3 125	1 556 142	1 377 311	178 830	107 684	5 555

Przedstawione dane finansowe jednostek, dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą z niezbadanych sprawozdań finansowych jednostek.

Informacje finansowe dotyczące jednostek podporządkowanych 31.12.2007

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną (w tys. zł)

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	1 133 298	921 290	212 008	73 320	13 812
HANDLOWY INVESTMENTS S.A. ¹⁾	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	28 735	86	28 649	39 813	33 592
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100,00	437 956	338 173	99 783	92 617	18 851
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00	Jednostka postawiona w stan likwidacji				

Pozostałe jednostki (w tys. zł)

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/ akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
BANK ROZWOJU CUKROWNICTWA S.A.	Poznań	Bankowość	Jednostka zależna	100,00	39 609	40 084	450	39 634	1 563	466
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	80,97	7 434	7 513	238	7 275	106	(249)
HANDLOWY INWESTYCJE Sp. z o.o. ²⁾	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	11 345	19 102	7 342	11 760	1 374	925

Przedstawione dane finansowe jednostek, dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą ze zbadanych sprawozdań finansowych jednostek, z wyjątkiem Handlowy Investments S.A., Handlowy Investments II S.a.r.l. i PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1) Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Investments S.A.

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/ akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY INVESTMENTS II S.a.r.l.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	19,03	1 428	7 513	238	7 275	106	(249)

2) Pośrednie powiązania poprzez Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/ akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	3 125	1 133 298	921 290	212 008	73 320	13 812

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą ze zbadanych sprawozdań finansowych jednostek, z wyjątkiem Handlowy Investments S.A., Handlowy Investments II S.a.r.l. i PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji.

22. Kredyty, pożyczki i inne należności

Kredyty, pożyczki i inne należności (wg struktury rodzajowej)

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora finansowego		
rachunki bieżące w bankach	76 553	424 820
kredyty, lokaty i pożyczki, w tym:	2 721 417	8 252 222
lokaty w bankach	1 917 991	7 394 904
skupione wierzytelności	15 152	24 311
zrealizowane gwarancje i poręczenia	249	205
należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	877 484	57 097
inne należności	82 294	36 665
	3 773 149	8 795 320
odpisy z tytułu utraty wartości	(77 627)	(76 488)
	3 695 522	8 718 832
Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora niefinansowego		
kredyty i pożyczki	13 576 369	12 392 630
skupione wierzytelności	241 156	282 773
zrealizowane gwarancje i poręczenia	41 502	45 472
inne należności	1 452 464	1 131 442
	15 311 491	13 852 317
odpisy z tytułu utraty wartości	(1 425 514)	(1 365 776)
	13 885 977	12 486 541
Kredyty, pożyczki i inne należności	17 581 499	21 205 373

Kredyty, pożyczki i inne należności brutto (wg zapadalności)

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora finansowego		
- od banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych		
do 1 miesiąca	1 323 990	3 034 173
od 1 do 3 miesięcy	712 457	2 299 204
od 3 miesięcy do 12 miesięcy	994 839	1 937 203
od 1 do 5 lat	12 517	760 401
powyżej 5 lat	-	45 701
	3 043 803	8 076 682
- od pozostałych instytucji finansowych		
do 1 miesiąca	375 365	553 990
od 1 do 3 miesięcy	25 000	5 147
od 3 miesięcy do 12 miesięcy	69 172	98 744
od 1 do 5 lat	245 000	48 582
powyżej 5 lat	14 809	12 175
	729 346	718 638
	3 773 149	8 795 320
Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora niefinansowego		
do 1 miesiąca	8 150 354	7 620 951
od 1 do 3 miesięcy	844 619	733 892
od 3 miesięcy do 12 miesięcy	1 558 933	1 447 324
od 1 do 5 lat	4 242 433	3 703 021
powyżej 5 lat	515 152	347 129
	15 311 491	13 852 317
Kredyty, pożyczki i inne należności brutto	19 084 640	22 647 637

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa prowadzi działalność leasingową poprzez spółkę zależną Handlowy-Leasing Sp. z o.o. Grupa zawiera jako leasingodawca transakcje leasingu finansowego, których głównym przedmiotem są środki transportu, maszyny i urządzenia techniczne.

Pozycja aktywów „Kredyty, pożyczki i inne należności od sektora niefinansowego” zawiera następujące pozycje dotyczące należności z tytułu leasingu finansowego:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego	1 595 415	1 242 754
Niezrealizowane przychody finansowe	(150 257)	(117 332)
Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego	1 445 158	1 125 422

Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego wg terminów zapadalności

Poniżej 1 roku	589 014	440 294
Od 1 roku do 5 lat	996 628	792 606
Powyżej 5 lat	9 774	9 854
	1 595 416	1 242 754

Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego wg terminów zapadalności

Poniżej 1 roku	520 233	387 747
Od 1 roku do 5 lat	915 434	728 076
Powyżej 5 lat	9 492	9 599
	1 445 159	1 125 422

Na dzień 31 grudnia 2008 roku odpisy z tytułu utraty wartości na nieściągalne należności z tytułu umów leasingu finansowego wynosiły 45 759 tys. zł (31 grudnia 2007 roku: 38 687 tys. zł).

Przychody z tytułu umów leasingu finansowego prezentowane są w pozycji przychodów z tytułu odsetek.

23. Utrata wartości kredytów, pożyczek i innych należności

Zmiana stanu utraty wartości kredytów, pożyczek i innych należności przedstawia się następująco:

w tys. zł	2008	2007
Stan na dzień 1 stycznia	1 442 264	1 632 707
Z czego dotyczy:		
Należności od banków	1 886	9 572
Należności od pozostałych klientów sektora finansowego i niefinansowego	1 440 378	1 623 135
Zmiany stanu odpisów z tytułu utraty wartości:	60 877	(190 443)
Utworzenie odpisów w okresie	429 426	357 977
Spisane należności w ciężar odpisów	(107 771)	(191 340)
Rozwiązanie odpisów w okresie	(290 640)	(418 212)
Inne	29 862	61 132
Stan na dzień 31 grudnia	1 503 141	1 442 264
Z czego dotyczy:		
Należności od banków	4 041	1 886
Należności od pozostałych klientów sektora finansowego i niefinansowego	1 499 100	1 440 378

Na bilans zamknięcia utraty wartości rozpoznanej na należności od klientów składały się następujące kategorie:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Utrata wartości oceniana portfelowo	389 991	385 638
Utrata wartości oceniana indywidualnie	1 040 661	1 006 747
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	72 489	49 879

24. Rzeczowe aktywa trwałe

Nieruchomości i wyposażenie

w tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2007	746 092	694	63 347	665 981	21 486	1 497 600
<i>Zwiększenia:</i>						
Zakupy	1 556	237	456	27 399	46 431	76 079
Inne zwiększenia	-	-	-	7 135	-	7 135
<i>Zmniejszenia:</i>						
Zbycia	(179)	-	(14 212)	(3 859)	-	(18 250)
Likwidacje	(5 982)	(4)	(95)	(106 557)	-	(112 638)
Zaklasyfikowanie do nieruchomości stanowiących inwestycje	(12 404)	-	-	(60)	(18 144)	(30 608)
Inne zmniejszenia	(13)	-	(56)	(462)	-	(531)
Reklasyfikacje	13 643	-	19 344	7 952	(43 374)	(2 435)
Stan na dzień 31 grudnia 2007	742 713	927	68 784	597 529	6 399	1 416 352
Stan na dzień 1 stycznia 2008	742 713	927	68 784	597 529	6 399	1 416 352
<i>Zwiększenia:</i>						
Zakupy	1 383	93	20 511	13 526	38 978	74 491
Inne zwiększenia	-	-	-	3 666	-	3 666
<i>Zmniejszenia:</i>						
Zbycia	(105)	-	(20 493)	(10 697)	-	(31 295)
Likwidacje	(588)	(39)	-	(48 203)	-	(48 830)
Zaklasyfikowanie do nieruchomości stanowiących inwestycje/aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(36 677)	-	-	(354)	-	(37 031)
Inne zmniejszenia	-	-	(97)	(3 758)	(1 602)	(5 457)
Reklasyfikacje	15 042	-	3 147	8 630	(30 244)	(3 425)
Stan na dzień 31 grudnia 2008	721 768	981	71 852	560 339	13 531	1 368 471
Amortyzacja (Umorzenie)						
Stan na dzień 1 stycznia 2007	252 258	591	27 515	588 376	-	868 740
<i>Zwiększenia:</i>						
Koszty umorzenia za okres	31 904	192	12 949	42 902	-	87 947
Inne zwiększenia	-	-	-	3 553	-	3 553
<i>Zmniejszenia:</i>						
Zbycia	(179)	-	(11 572)	(3 837)	-	(15 588)
Likwidacje	(5 391)	(3)	(40)	(106 138)	-	(111 572)
Zaklasyfikowanie do nieruchomości stanowiących inwestycje	(4 005)	-	-	(11)	-	(4 016)
Inne zmniejszenia	(13)	-	(20)	(448)	-	(481)
Stan na dzień 31 grudnia 2007	274 574	780	28 832	524 397	-	828 583
Stan na dzień 1 stycznia 2008	274 574	780	28 832	524 397	-	828 583
<i>Zwiększenia:</i>						
Koszty umorzenia za okres	29 345	188	10 663	38 381	-	78 577
Inne zwiększenia	-	-	-	1 122	-	1 122
<i>Zmniejszenia:</i>						
Zbycia	(58)	-	(16 443)	(10 526)	-	(27 027)
Likwidacje	(107)	(39)	-	(48 162)	-	(48 308)
Zaklasyfikowanie do nieruchomości stanowiących inwestycje/aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(12 913)	-	-	(251)	-	(13 164)
Inne zmniejszenia	-	-	(1 198)	(3 753)	-	(4 951)
Stan na dzień 31 grudnia 2008	290 841	929	21 854	501 208	-	814 832

w tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2007	493 834	103	35 832	77 605	21 486	628 860
Na dzień 31 grudnia 2007	468 139	147	39 952	73 132	6 399	587 769
Na dzień 1 stycznia 2008	468 139	147	39 952	73 132	6 399	587 769
Na dzień 31 grudnia 2008	430 927	52	49 998	59 131	13 531	553 639

Nieruchomości stanowiące inwestycje

w tys. zł	2008	2007
Stan na dzień 1 stycznia	25 028	9 386
<i>Zwiększenia:</i>		
Przekwalifikowanie z nieruchomości bankowych	164	26 592
<i>Zmniejszenia:</i>		
Zbycia	(6 884)	(920)
Zaklasyfikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	(8 466)
Aktualizacja wyceny	-	(1 564)
Stan na koniec okresu	18 308	25 028

25. Wartości niematerialne

w tys. zł	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramowanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2007	1 245 976	1 651	226 607	19 088	43	1 493 365
Zwiększenia:						
Zakupy	-	-	8 730	-	10 545	19 275
Zmniejszenia:						
Reklasyfikacje	-	-	5 468	-	(5 530)	(62)
Stan na dzień 31 grudnia 2007	1 245 976	1 651	240 805	19 088	5 058	1 512 578
Stan na dzień 1 stycznia 2008	1 245 976	1 651	240 805	19 088	5 058	1 512 578
Zwiększenia:						
Zakupy	-	931	10 318	69	7 129	18 447
Reklasyfikacje	-	-	8 174	-	(8 838)	(664)
Zmniejszenia:						
Inne zmniejszenia	-	-	(7 283)	-	-	(7 283)
Stan na dzień 31 grudnia 2008	1 245 976	2 582	252 014	19 157	3 349	1 523 078
Amortyzacja (Umorzenie)						
Stan na dzień 1 stycznia 2007	-	1 639	193 741	12 232	-	207 612
Zwiększenia:						
Koszty umorzenia za okres	-	-	18 126	2 762	-	20 888
Stan na dzień 31 grudnia 2007	-	1 639	211 867	14 994	-	228 500
Stan na dzień 1 stycznia 2008	-	1 639	211 867	14 994	-	228 500
Zwiększenia:						
Koszty umorzenia za okres	-	23	16 807	1 709	-	18 539
Zmniejszenia:						
Inne zmniejszenia	-	-	(7 287)	-	-	(7 287)
Stan na dzień 31 grudnia 2008	-	1 662	221 387	16 703	-	239 752
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2007	1 245 976	12	32 866	6 856	43	1 285 753
Na dzień 31 grudnia 2007	1 245 976	12	28 938	4 094	5 058	1 284 078
Na dzień 1 stycznia 2008	1 245 976	12	28 938	4 094	5 058	1 284 078
Na dzień 31 grudnia 2008	1 245 976	920	30 627	2 454	3 349	1 283 326

Na dzień 31 grudnia 2008 roku wartość firmy obejmuje kwotę 1 243 645 tys. zł powstałą w wyniku połączenia Banku Handlowego w Warszawie S.A. z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku, oraz kwotę 2 331 tys. zł powstałą w wyniku nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa bankowego ABN Amro Bank (Polska) S.A., które nastąpiło z dniem 1 marca 2005 roku.

26. Test utraty wartości dla wartości firmy

Dla potrzeb przeprowadzenia testów na utratę wartości, wartość firmy została przyporządkowana do dwóch ośrodków wypracowujących środki pieniężne: sektora Bankowości Korporacyjnej oraz sektora Bankowości Detalicznej. W obu przypadkach przyporządkowana wartość firmy jest znacząca w porównaniu z łączną wartością bilansową wartości firmy.

Poniższa tabela prezentuje przyporządkowanie wartości firmy do ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

Wartość bilansowa wartości firmy przypisanej do ośrodka

w tys. zł	
Sektor Bankowości Korporacyjnej	851 944
Sektor Bankowości Detalicznej	394 032
	1 245 976

Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków jest ich wartość użytkowa oszacowana w oparciu o plan finansowy. Plan opiera się na racjonalnych i mających poparcie faktograficzne założeniach, odzwierciedlających ocenę kierownictwa Banku odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Banku. Plan podlega okresowej aktualizacji.

W wycenie wykorzystano stopę dyskontową odpowiadającą wymaganej stopie zwrotu, oszacowanej na bazie modelu wyceny aktywów kapitałowych (CAPM) przy zastosowaniu wartości wskaźnika beta dla sektora bankowego, premii za ryzyko oraz krzywych rentowności obligacji skarbowych. Tak wyliczona stopa dyskontowa na koniec 2008 roku wyniosła 12,4% (w 2007 roku: 14,0%).

Ekstrapolacja przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym została oparta o stopy wzrostu odzwierciedlające długoterminowy cel inflacyjny NBP, który na dzień 31 grudnia 2008 roku wynosi 2,5 p.p.

Zastosowane stopy wzrostu nie przewyższają długoterminowych średnich stóp wzrostu właściwych dla sektorów Bankowości Korporacyjnej oraz Detalicznej w Polsce.

Zarząd Banku uważa, iż uzasadnione i prawdopodobne zmiany kluczowych założeń przyjętych do wyceny wartości odzyskiwalnej wyodrębnionych ośrodków wypracowujących środki pieniężne nie spowodują, iż wartości bilansowe tych ośrodków przewyższą ich wartości odzyskiwalne.

27. Aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Aktywa z tytułu podatku dochodowego*		
Bieżące	7 862	770
Odroczone	328 428	373 698
	336 290	374 468
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego*		
Bieżące	77	101 889

* Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w bilansie łącznie.

Dodatknie i ujemne różnice przejściowe przyjęte do wyliczenia aktywa i rezerwy z tytułu podatku dochodowego

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego związane są z następującymi pozycjami:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Odsetki naliczone i inne koszty	10 619	15 341
Rezerwy na kredyty	105 945	92 755
Niezrealizowana premia	19 258	12 389
Niezrealizowane koszty wyceny instrumentów finansowych	648 872	533 044
Ujemna wycena papierów wartościowych	2 524	4 215
Przychody pobrane z góry	24 148	29 723
Wycena udziałów	5 436	5 986
Prowizje	5 878	5 333
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	33 721	42 797
Niezrealizowane koszty dotyczące niesymetrycznych transakcji	69 399	156 767
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	48 657	61 838
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	-	10 777
Pozostałe	58 080	19 988
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 032 537	990 953

Rezerwa z tytułu podatku odroczonego związana jest z następującymi pozycjami:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Odsetki naliczone (przychód)	64 643	71 652
Niezrealizowana premia od opcji	212	475
Niezrealizowane przychody z tytułu wyceny instrumentów finansowych	569 540	482 766
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	2 940	319
Przychody do otrzymania	9 046	20 422
Dodatnia wycena papierów wartościowych	6 005	3 719
Ułga inwestycyjna	19 835	21 706
Wycena udziałów	571	1 215
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	22 866	-
Pozostałe	8 451	14 981
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	704 109	617 255

Zmiany różnic przejściowych w ciągu okresu

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2007	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2007
Odsetki naliczone i inne koszty	17 240	(1 899)	-	15 341
Rezerwy na kredyty	107 515	(14 760)	-	92 755
Rezerwy na pożyczki podporządkowane	547	(547)	-	-
Niezrealizowana premia	7 346	5 043	-	12 389
Niezrealizowane koszty wyceny instrumentów finansowych	637 714	(104 670)	-	533 044
Ujemna wycena papierów wartościowych	683	3 532	-	4 215
Przychody pobrane z góry	27 055	2 668	-	29 723
Wycena udziałów	68	5 918	-	5 986
Prowizje	5 666	(333)	-	5 333
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	19 118	-	23 679	42 797
Niezrealizowane koszty dotyczące niesymetrycznych transakcji	74 258	82 509	-	156 767
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	53 707	8 131	-	61 838
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	-	10 777	-	10 777
Pozostałe	21 924	(1 936)	-	19 988
	972 841	(5 567)	23 679	990 953

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2007	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Saldo na 31 grudnia 2007
Odsetki naliczone (przychód)	63 810	7 842	71 652
Niezrealizowana premia od opcji	133	342	475
Niezrealizowane przychody z tytułu wyceny instrumentów finansowych	618 827	(136 061)	482 766
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	910	(591)	319
Przychody do otrzymania	6 124	14 298	20 422
Dodatnia wycena papierów wartościowych	428	3 291	3 719
Ułga inwestycyjna	22 377	(671)	21 706
Wycena udziałów	667	548	1 215
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	303	(303)	-
Pozostałe	10 218	4 763	14 981
	723 797	(106 542)	617 255

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2008	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2008
Odsetki naliczone i inne koszty	15 341	(4 722)	-	10 619
Rezerwy na kredyty	92 755	13 190	-	105 945
Niezrealizowana premia	12 389	6 869	-	19 258
Niezrealizowane koszty wyceny instrumentów finansowych	533 044	115 828	-	648 872
Ujemna wycena papierów wartościowych	4 215	(1 691)	-	2 524
Przychody pobrane z góry	29 723	(5 575)	-	24 148
Wycena udziałów	5 986	(550)	-	5 436
Prowizje	5 333	545	-	5 878
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	42 797	-	(9 076)	33 721
Niezrealizowane koszty dotyczące niesymetrycznych transakcji	156 767	(87 368)	-	69 399
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	61 838	(13 181)	-	48 657
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	10 777	(10 777)	-	-
Pozostałe	19 988	38 092	-	58 080
	990 953	50 660	(9 076)	1 032 537

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2008	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Saldo na 31 grudnia 2008
Odsetki naliczone (przychód)	71 652	(7 009)	64 643
Niezrealizowana premia od opcji	475	(263)	212
Niezrealizowane przychody z tytułu wyceny instrumentów finansowych	482 766	86 774	569 540
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	319	2 621	2 940
Przychody do otrzymania	20 422	(11 376)	9 046
Dodatnia wycena papierów wartościowych	3 719	2 286	6 005
Ulga inwestycyjna	21 706	(1 871)	19 835
Wycena udziałów	1 215	(644)	571
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	-	22 866	22 866
Pozostałe	14 981	(6 530)	8 451
	617 255	86 854	704 109

28. Inne aktywa

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Rozrachunki międzybankowe	970	23 321
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	221 861	185 379
Przychody do otrzymania	50 879	60 417
Pożyczki dla pracowników z Funduszu Świadczeń Socjalnych	25 041	29 878
Dłużnicy różni	129 975	98 376
Rozliczenia międzyokresowe	14 405	16 078
Pozostałe aktywa	28	28
	443 159	413 477

29. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

Na dzień 31 grudnia 2008 roku aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży obejmują nieruchomości własne Grupy o łącznej wartości 35 267 tys. zł (31 grudnia 2007 roku: 12 645 tys. zł), które, spełniając kryteria określone w MSSF 5, zostały przekwalifikowane do tej grupy aktywów z rzeczowego majątku trwałego.

Zmiana stanu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży przedstawia się następująco:

w tys. zł	2008	2007
Stan na dzień 1 stycznia	12 645	12 539
<i>Zwiększenia:</i>		
Przekwalifikowanie z nieruchomości bankowych	23 703	-
Przekwalifikowanie z nieruchomości stanowiących inwestycje	-	8 466
<i>Zmniejszenia:</i>		
Aktualizacja wyceny	(1 081)	-
Zbycie ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych	-	(8 360)
Stan na dzień 31 grudnia	35 267	12 645

30. Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu (wg struktury rodzajowej)

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Depozyty sektora finansowego		
Środki na rachunkach bieżących, w tym:	2 089 692	2 434 363
środki na rachunkach bieżących banków	1 212 394	2 190 764
Depozyty, w tym:	5 828 349	4 609 805
depozyty terminowe banków	2 122 493	1 705 572
Odsetki naliczone	4 219	40 874
	7 922 260	7 085 042
Depozyty sektora niefinansowego		
Środki na rachunkach bieżących, w tym:	7 476 940	8 050 347
klientów korporacyjnych	3 336 662	3 939 403
klientów indywidualnych	3 181 256	3 498 981
jednostek budżetowych	611 357	225 596
Depozyty, w tym:	12 431 216	11 748 246
klientów korporacyjnych	8 457 649	9 213 611
klientów indywidualnych	2 291 343	1 695 854
jednostek budżetowych	1 171 453	332 744
Odsetki naliczone	26 916	12 776
	19 935 072	19 811 369
Depozyty	27 857 332	26 896 411
Pozostałe zobowiązania		
Kredyty i pożyczki otrzymane	1 253 420	795 544
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-	69 155
Inne zobowiązania, w tym:	229 928	234 808
zabezpieczenia pieniężne	156 858	140 592
Odsetki naliczone	4 818	4 085
	1 488 166	1 103 592
	29 345 498	28 000 003

Zobowiązania finansowe wyceniane według amortyzowanego kosztu (wg zapadalności)

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Zobowiązania finansowe wyceniane według amortyzowanego kosztu wobec:		
Sektora finansowego		
- od banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych		
do 1 miesiąca	3 290 134	2 890 891
od 1 do 3 miesięcy	13 223	837 875
od 3 miesięcy do 12 miesięcy	862 901	229 100
od 1 do 5 lat	333 530	612 384
powyżej 5 lat	89 680	-
odsetki naliczone	4 830	41 710
	4 594 298	4 611 960
- od pozostałych instytucji finansowych		
do 1 miesiąca	4 543 455	3 269 469
od 1 do 3 miesięcy	32 442	7 063
od 3 miesięcy do 12 miesięcy	6 221	5 050
od 1 do 5 lat	4 743	5 915
powyżej 5 lat	19	29
odsetki naliczone	3 108	1 228
	4 589 988	3 288 754
	9 184 286	7 900 714
Sektora niefinansowego		
do 1 miesiąca	18 446 358	19 120 245
od 1 do 3 miesięcy	1 321 039	591 858
od 3 do 12 miesięcy	338 368	294 842
od 1 do 5 lat	27 345	77 378
powyżej 5 lat	88	169
odsetki naliczone	28 014	14 797
	20 161 212	20 099 289
	29 345 498	28 000 003

31. Rezerwy

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Na sprawy sporne	5 439	23 974
Na restrukturyzację	10 619	-
Na zobowiązania pozabilansowe	8 520	13 574
	24 578	37 548

Zmiana stanu rezerw przedstawia się następująco:

w tys. zł	2008	2007
Stan na dzień 1 stycznia	37 548	44 378
Z czego dotyczy:		
Rezerw na sprawy sporne	23 974	20 120
Rezerw na zobowiązania pozabilansowe	13 574	24 258
Zwiększenia:		
Utworzenie odpisów na rezerwy w okresie, z tego	71 698	74 306
na sprawy sporne	5 124	14 500
na restrukturyzację	30 000	-
na zobowiązania pozabilansowe	36 574	59 806
Zmniejszenia:		
Wykorzystanie rezerw, z tego:	(15 305)	-
na restrukturyzację	(15 305)	-
Rozwiązanie rezerw w okresie, z tego:	(69 363)	(81 136)
na sprawy sporne	(23 659)	(10 646)
na restrukturyzację	(4 076)	-
na zobowiązania pozabilansowe	(41 628)	(70 490)
Stan na dzień 31 grudnia	24 578	37 548

32. Inne zobowiązania

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Fundusz Świadczeń Socjalnych	63 566	65 409
Rozrachunki międzybankowe	57 367	60 531
Rozrachunki międzyoddziałowe	1 003	4 344
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	224 377	187 603
Rozliczenia z Urzędem Skarbowym i ZUS	7 722	8 342
Wierzyciele różni	98 872	82 252
Rozliczenia międzyokresowe kosztów:	251 293	340 063
koszty do zaplacenja z tytułu zobowiązań wobec pracowników	87 643	134 926
rezerwa na odprawy emerytalne i nagrody za wieloletnią pracę	44 300	63 176
inne	119 350	141 961
Przychody przyszłych okresów	43 393	43 770
	747 593	792 314

33. Kapitały

Kapitał zakładowy

Seria/ emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj praw do ograniczenia akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	na okaziciela	akcje zwykłe	-	65 000 000	260 000	w całości opłacony	27.03.97r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 120 000	4 480	w całości opłacony	27.10.98r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 557 500	6 230	w całości opłacony	25.06.99r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	2 240 000	8 960	w całości opłacony	16.11.99r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	17 648 500	70 594	w całości opłacony	24.05.02r.	01.01.97r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	5 434 000	21 736	w całości opłacony	16.06.03r.	01.01.97r.
C	na okaziciela	akcje zwykłe	-	37 659 600	150 638	przeniesienie majątku CPSA na Bank	28.02.01r.	01.01.00r.
				130 659 600	522 638			

Wartość nominalna jednej akcji = 4,00 zł

Na dzień 31 grudnia 2008 roku kapitał zakładowy Banku wynosił 522 638 400 zł i podzielony był na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 4 zł każda i w okresie od 31 grudnia 2006 roku nie uległ zmianie.

Bank nie emitował akcji uprzywilejowanych.

Lista akcjonariuszy

Poniższa tabela przedstawia akcjonariuszy posiadających na dzień 31 grudnia 2008 roku co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu lub co najmniej 5% kapitału zakładowego Banku:

	Wartość akcji (w tys. zł)	Liczba akcji	Akcje %	Liczba głosów na WZ	Głosy w WZ %
Citibank Overseas Investment Corporation, USA	391 979	97 994 700	75,0	97 994 700	75,0
Pozostali akcjonariusze	130 659	32 664 900	25,0	32 664 900	25,0
	522 638	130 659 600	100,0	130 659 600	100,0

W ciągu 2008 roku oraz 2007 roku struktura własności znacznych pakietów akcji Banku nie uległa zmianie.

Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału zapasowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, jednakże część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być wykorzystana jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kwota kapitału zapasowego obejmuje kwotę 2 485 534 tys. zł stanowiącą nadwyżkę wartości godziwej wyemitowanych akcji ponad ich wartość nominalną w związku z połączeniem Banku z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku.

Kapitał z aktualizacji wyceny

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Różnice z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(144 110)	(182 450)

Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji. Na dzień wyłączenia z bilansu całości lub części składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, skumulowane zyski lub straty ujęte uprzednio w kapitale z aktualizacji wyceny ujmują się w rachunku zysków i strat.

Pozostałe kapitały rezerwowe

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Kapitał rezerwowy	1 233 896	1 066 053
Fundusz ogólnego ryzyka	390 000	390 000
Kapitał z przewalutowania	3 796	(1 698)
	1 627 692	1 454 355

Kapitał rezerwowy

Kapitał rezerwowy tworzy się z corocznych odpisów dokonywanych z zysku lub z innych źródeł, niezależnie od kapitału zapasowego.

Kapitał rezerwowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku.

Fundusz ogólnego ryzyka

Fundusz ogólnego ryzyka tworzony jest z zysku z przeznaczeniem na niezidentyfikowane ryzyka działalności bankowej. O wykorzystaniu funduszu rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów.

Dywidendy

Dywidendy wypłacone w 2008 roku

Zgodnie z Uchwałą nr 10 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku z dnia 19 czerwca 2008 roku dokonano podziału zysku za 2007 rok oraz podjęto postanowienie o wypłacie dywidendy, określeniu dnia dywidendy i określeniu terminu wypłaty dywidendy. Z zysku netto za 2007 rok na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy przeznaczono kwotę 620 633 100,00 zł (w 2007 roku z zysku netto za 2006 rok: 535 704 360,00 zł), co oznacza, że kwota dywidendy przypadająca na jedną akcję wynosi 4,75 zł (w 2006 roku: 4,10 zł).

Dniem ustalenia prawa do dywidendy określono dzień 4 lipca 2008 roku. Wypłata dywidendy nastąpiła w dniu 29 sierpnia 2008 roku.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Bank nie posiadał zobowiązania z tytułu zatwierdzonej do wypłaty dywidendy.

Dywidendy zadeklarowane

Do dnia podpisania niniejszego sprawozdania finansowego Zarząd Banku nie podjął jeszcze decyzji proponowanego podziału zysku za 2008 rok, w tym propozycji kwoty przeznaczonej na wypłatę dywidendy.

34. Transakcje repo oraz reverse repo

Grupa pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku nie wystąpiły transakcje sprzedaży aktywów w ramach transakcji repo.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku następujące aktywa były sprzedane w ramach transakcji repo:

w tys. zł	Wartość godziwa aktywów	Wartość bilansowa odpowiadających zobowiązań*	Termin odkupu	Wartość odkupu
Instrumenty przeznaczone do obrotu				
dłużne papiery wartościowe	69 304	69 173	do tygodnia	69 275

* z uwzględnieniem odsetek

W przypadku transakcji z przyrzeczeniem odkupu wszelkie korzyści oraz ryzyka związane z posiadaniem aktywów pozostają po stronie Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku aktywa sprzedane w ramach transakcji repo nie mogą być przedmiotem dalszego obrotu.

W 2008 roku łączne koszty odsetek z transakcji repo wyniosły 2 146 tys. zł (w 2007 roku: 3 444 tys. zł).

Grupa nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse repo). Sprzedawca zobowiązuje się do odsprzedaży tych samych lub podobnych instrumentów w uzgodnionym przyszłym terminie. Transakcje reverse repo służą jako narzędzie pozyskiwania funduszy dla klientów.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Kredyty, pożyczki i inne należności:				
od sektora finansowego	877 485	888 931	do miesiąca	877 639

* z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2007 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Kredyty, pożyczki i inne należności:				
od sektora finansowego	57 097	57 067	do tygodnia	57 141

* z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku Grupa miała możliwość zastawu lub zbycia papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji reverse repo.

W 2008 roku łączne przychody z tytułu odsetek z transakcji reverse repo wyniosły 12 013 tys. zł (w 2007 roku: 48 tys. zł).

35. Wartość godziwa

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Wartość godziwa to kwota, za jaką składnik aktywów mógłby być wymieniony lub zobowiązanie wykonane, w transakcji zawartej pomiędzy dobrze poinformowanymi i zainteresowanymi stronami, innej niż sprzedaż pod przymusem lub likwidacja i jest najlepiej odzwierciedlona przez cenę rynkową, jeśli jest dostępna.

Poniżej znajduje się podsumowanie wartości bilansowych (w podziale na kategorie) i godziwych dla każdej grupy aktywów i zobowiązań finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa/zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	-	-	-	3 530 977	3 530 977	3 530 977
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	18	7 885 488	-	-	-	7 885 488	7 885 488
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	19	-	-	10 814 828	-	10 814 828	10 814 828
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	20	-	-	56 469	-	56 469	56 469
Pozostałe inwestycje kapitałowe	21	-	-	11 095	-	11 095	11 095
Kredyty, pożyczki i inne należności	22	-	17 581 499	-	-	17 581 499	17 556 094
		7 885 488	17 581 499	10 882 392	3 530 977	39 880 356	39 854 951
Pasywa							
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	18	6 806 790	-	-	-	6 806 790	6 806 790
Zobowiązania finansowe wyceniane według amortyzowanego kosztu	30	-	-	-	29 345 498	29 345 498	29 337 568
		6 806 790	-	-	29 345 498	36 152 288	36 144 358

Na dzień 31 grudnia 2007 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa/zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	-	-	-	3 321 503	3 321 503	3 321 503
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	18	5 135 708	-	-	-	5 135 708	5 135 708
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	19	-	-	6 467 638	-	6 467 638	6 467 638
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	20	-	-	58 388	-	58 388	58 388
Pozostałe inwestycje kapitałowe	21	-	-	21 909	-	21 909	21 909
Kredyty, pożyczki i inne należności	22	-	21 205 373	-	-	21 205 373	21 168 353
		5 135 708	21 205 373	6 547 935	3 321 503	36 210 519	36 173 499
Pasywa							
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	18	4 373 146	-	-	-	4 373 146	4 373 146
Zobowiązania finansowe wyceniane według amortyzowanego kosztu	30	-	-	-	28 000 003	28 000 003	28 009 758
		4 373 146	-	-	28 000 003	32 373 149	32 382 904

Poniższa tabela przedstawia wartości bilansowe instrumentów wycenianych do wartości godziwej usystematyzowane według zastosowanej techniki określania wartości godziwej:

Na dzień 31 grudnia 2008 roku

w tys. zł	Nota	Kwotowania aktywnego rynku	Techniki wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku	Techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku
Aktywa				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	18			
- instrumenty pochodne		5 197	4 906 525	1 696 551
- dłużne papiery wartościowe		1 219 013	-	29 250
- instrumenty kapitałowe		952	-	28 000
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	19	8 409 512	2 383 387	21 929
Pozostałe inwestycje kapitałowe	21	4 986	-	-
Pasywa				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	18			
- instrumenty pochodne		10 139	6 361 332	435 319

Na dzień 31 grudnia 2007 roku

w tys. zł	Nota	Kwotowania aktywnego rynku	Techniki wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku	Techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku
Aktywa				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	18			
- instrumenty pochodne		7 173	3 998 808	-
- dłużne papiery wartościowe		916 555	-	207 501
- instrumenty kapitałowe		5 671	-	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	19	6 002 075	377 428	88 135
Pozostałe inwestycje kapitałowe	21	1 300	-	-
Pasywa				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	18			
- instrumenty pochodne		5 358	4 332 856	-

Określenie wartości godziwej

W przypadku krótkoterminowych aktywów i zobowiązań finansowych zakłada się, że wartość bilansowa tych instrumentów jest w przybliżeniu równa ich wartości godziwej. W przypadku instrumentów innych niż krótkoterminowe zastosowano następujące metody i założenia.

Inwestycje kapitałowe

Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności: W przypadku aktywów finansowych stanowiących udziały w podmiotach zależnych nieobjętych konsolidacją jako wartość godziwą zaprezentowano procent aktywów netto podmiotu przypadający na udziały Grupy w danym podmiocie. Zdaniem Zarządu jednostki dominującej jest to najlepsze możliwe do ustalenia przybliżenie wartości godziwej dla tych instrumentów.

Pozostałe inwestycje kapitałowe: W udziałach mniejszościowych notowanych zastosowano wycenę rynkową. W przypadku nienotowanych udziałów mniejszościowych Grupa nie była w stanie oszacować wiarygodnie wartości godziwej, dlatego w pozycji wartość godziwa zaprezentowano cenę nabycia skorygowaną o odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości.

Według założeń strategicznych Grupy zakłada się stopniową redukcję przedstawionych zaangażowań kapitałowych, z wyjątkiem wybranych zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych prowadzących działalność na rzecz sektora finansowego. Poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych.

W 2008 roku spośród inwestycji kapitałowych, których wycena wartości godziwej nie była możliwa, Grupa dokonała zbycia udziałów mniejszościowych w jednostce Lubelska Fabryka Maszyn Rolniczych S.A. („LFMR”). Wartość bilansowa zbywanych udziałów w LFMR była zerowa, zaś zysk na sprzedaży wyniósł 440 tys. zł. W 2007 roku spośród tej kategorii inwestycji kapitałowych Grupa dokonała zbycia udziałów mniejszościowych w jednostce Fabryka Maszyn i Urządzeń FAMAK S.A. („FAMAK”). Wartość bilansowa zbywanych udziałów w FAMAK była zerowa, zaś zysk ze sprzedaży wyniósł 71 tys. zł.

Kredyty, pożyczki i inne należności

W kolumnie „wartość bilansowa” zaprezentowano wartość kredytów według zamortyzowanego kosztu pomniejszoną o odpisy z tytułu utraty wartości. Wartość godziwa kredytów i pożyczek zostaje wyliczona jako zdyskontowana wartość oczekiwanych przyszłych płatności kapitału i uwzględnia zmiany rynkowych stóp procentowych na dzień bilansowy. Zakłada się, że spłaty kredytów i pożyczek następować będą w terminach uzgodnionych w umowach. W przypadku kredytów, dla których terminy spłat nie są określone (np. kredyty w rachunku bieżącym), jako wartość godziwą zaprezentowano kwotę konieczną do zapłaty, gdyby należność stała się wymagalna w dniu bilansowym. Oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne związane z jednorodnymi kategoriami kredytów i pożyczek, w szczególności kredyty dla klientów indywidualnych, zostały oszacowane na podstawie portfela kredytowego i zdyskontowane za pomocą bieżących stóp procentowych.

Wartością godziwą lokat overnight jest ich wartość bilansowa. Wartość godziwa lokat oprocentowanych według stałej stopy procentowej jest szacowana w oparciu o zdyskontowane przepływy przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych rynku pieniężnego dla należności o podobnym ryzyku kredytowym, pozostającym terminie do wykupu oraz walucie.

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

W przypadku depozytów wypłacanych na żądanie i depozytów bez ustalonej daty wymagalności za wartość godziwą przyjmowana jest kwota, która byłaby wypłacona na żądanie na dzień bilansowy. Wartość godziwą depozytów o ustalonym terminie zapadalności oszacowano na podstawie przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi. Znaczenie długoterminowej współpracy z depozytariuszami nie jest brane pod uwagę w procesie szacowania wartości godziwej tych instrumentów.

36. Zobowiązania warunkowe**Informacja o toczących się postępowaniach sądowych**

Na dzień 31 grudnia 2008 roku nie toczyło się przed sądem, organem administracji publicznej lub organem właściwym dla postępowania arbitrażowego postępowanie dotyczące wierzytelności Grupy, którego wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Grupy.

Łączna wartość wszystkich toczących się postępowań sądowych z udziałem Banku i jednostek zależnych od Banku dotyczących wierzytelności przekroczyła 10% kapitałów własnych Grupy i wyniosła 837 161 tys. zł.

Znaczące postępowania sądowe prowadzone w zakresie wierzytelności kredytowych:

Strony postępowania	Wartość przedmiotu sporu (tys. zł)	Data wszczęcia postępowania	Opis przedmiotu sprawy
Wierzyciel: Bank Handlowy w Warszawie S.A.	158 534	8 sierpnia 1996 roku - postanowienie o ogłoszeniu upadłości	Postępowanie w toku. Bank zgłosił wierzytelność do masy w dniu 14 października 1996 roku. Bank zrealizował wszystkie zabezpieczenia. Bank prawdopodobnie nie odzyska z masy środków na pokrycie swojej wierzytelności. Syndyk przewidywał zakończenie postępowania upadłościowego do końca 2006 roku. Bank nadal oczekuje na postanowienie o ukończeniu postępowania upadłościowego.
Wierzyciel: Bank Handlowy w Warszawie S.A.	41 502	W dniu 22 czerwca 2001 roku Sąd ogłosił upadłość dłużnika	Bank zgłosił swoje wierzytelności w postępowaniu. Sprawa w toku.

Na wierzytelności będące przedmiotem postępowań sądowych Grupa, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dokonuje odpowiednich odpisów z tytułu utraty wartości.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku nie toczyło się przed sądem, organem administracji publicznej lub organem właściwym dla postępowania arbitrażowego postępowanie dotyczące zobowiązań Grupy, którego wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Grupy.

Łączna wartość zobowiązań Banku i spółek zależnych z tytułu postępowań sądowych nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Grupy.

W przypadku postępowań sądowych wiążących się z ryzykiem wypływu środków z tytułu wypełnienia zobowiązania przez Grupę utworzone są odpowiednie rezerwy.

Zobowiązania pozabilansowe warunkowe

Wartości udzielonych i otrzymanych zobowiązań warunkowych według poszczególnych kategorii pozabilansowych prezentowały się następująco:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Zobowiązania warunkowe udzielone		
Akredytywy	198 369	159 804
Gwarancje udzielone	2 349 068	2 158 948
Linie kredytowe udzielone	10 949 511	10 874 042
Gwarancje emisji papierów wartościowych udzielone innym emitentom	29 500	172 000
	13 526 448	13 364 794

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Akredytywy według kategorii		
Akredytywy importowe wystawione	188 228	146 673
Akredytywy eksportowe potwierdzone	10 141	13 131
	198 369	159 804

Na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku Grupa nie posiadała zobowiązań warunkowych udzielonych na rzecz jednostek podporządkowanych.

Na zobowiązania pozabilansowe utworzone są rezerwy. Na dzień 31 grudnia 2008 roku kwota utworzonych rezerw na zobowiązania pozabilansowe wynosiła 8 520 tys. zł (31 grudnia 2007 roku: 13 574 tys. zł).

Gwarancje udzielone obejmują gwarancje spłaty kredytu za zleceniodawcę, inne gwarancje zapłaty, gwarancje zwrotu zaliczki, gwarancje należytego wykonania kontraktu, gwarancje przetargowe oraz poręczenia wekslowe.

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Zobowiązania warunkowe otrzymane		
Finansowe	26 000	50 000
Gwarancyjne	2 394 584	2 573 703
	2 420 584	2 623 703

37. Aktywa stanowiące zabezpieczenie

Aktywa stanowią zabezpieczenie następujących zobowiązań:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Zobowiązania		
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-	69 173

Wartości bilansowe aktywów stanowiących zabezpieczenie są przedstawione poniżej:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Aktywa stanowiące zabezpieczenie		
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	69 304
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	111 440	66 252
Kredyty, pożyczki i inne należności		
fundusze gwarancyjne transakcji giełdowych	78 935	30 743
lokata zabezpieczająca operacje instrumentami pochodnymi	50 023	-
	240 398	166 299

Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku przedstawione w tabeli dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży stanowią zabezpieczenie na pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Informacje o aktywach stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Grupy z tytułu transakcji repo znajdują się w nocie 34. Pozostałe aktywa wykazane powyżej stanowią zabezpieczenie rozliczenia innych transakcji, w tym instrumentami pochodnymi. Warunki i zasady dokonanych transakcji nie odbiegają od tych powszechnie przyjętych i obowiązujących dla tego typu umów.

38. Działalność powiernicza

Bank jest liderem na rynku banków powierniczych w Polsce. Oferuje zarówno usługi powiernicze związane z prowadzeniem rachunków papierów wartościowych dla zagranicznych inwestorów instytucjonalnych, jak i usługi depozytariusza przeznaczone dla krajowych podmiotów finansowych, szczególnie funduszy emerytalnych, inwestycyjnych i kapitałowych funduszy ubezpieczeniowych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku Bank prowadził 13 172 rachunki papierów wartościowych (31 grudnia 2007 rok: 11 690 rachunków).

39. Leasing operacyjny

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingobiorcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Poniżej 1 roku	51 075	43 737
Od 1 do 5 lat	134 072	102 747
Powyżej 5 lat	25 384	35 815
	210 531	182 299
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	1 643	1 516

Grupa leasinguje powierzchnie biurową, zgodnie z umowami leasingu operacyjnego.

Najbardziej znaczące umowy leasingowanych powierzchni biurowych dotyczą obiektów w Warszawie, ul. Wolska 171/175 i ul. Chałubińskiego 8. Standardowo umowy zawierane są na okres 5 lat z możliwością przedłużenia na kolejne 3 lata, przy czym część umów zawartych jest na czas nieokreślony. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2008 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 41 284 tys. zł (w 2007 roku: 40 933 tys. zł).

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Koszty działania”.

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingodawcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Poniżej 1 roku	1 727	4 024
Od 1 do 5 lat	3 694	7 348
Powyżej 5 lat	909	1 419
	6 330	12 791
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	2 070	2 717

Część powierzchni biurowych oraz samochody Grupa oddaje w leasing.

Większość umów leasingowanych powierzchni biurowych zawartych jest na czas nieokreślony. Pozostałe umowy zawarte są na okres od 2 do 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2008 roku łączna kwota otrzymanych opłat z tego tytułu wyniosła 4 152 tys. zł (w 2007 roku: 9 983 tys. zł).

Grupa leasinguje samochody, zgodnie z umowami zawartymi z jednostkami powiązanymi. Umowy zawarte są na okres 2 lat. Płatności leasingowe ustalone są według stałej stopy odsetkowej przez cały okres leasingu. W 2008 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 150 tys. zł (w 2007 roku: 113 tys. zł).

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

40. Rachunek przepływów pieniężnych

Informacja dodatkowa:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Stan środków pieniężnych:		
Środki pieniężne w kasie	509 841	395 549
Rachunek bieżący nostro w Banku Centralnym	3 021 136	2 925 954
Rachunki bieżące w innych bankach (nostro, przekroczenia sald na rachunkach loro)	76 553	424 820
	3 607 530	3 746 323

41. Jednostki powiązane

Transakcje z jednostkami powiązanymi

W ramach prowadzonej działalności biznesowej, podmioty Grupy zawierają transakcje z jednostkami powiązanymi, a w szczególności z jednostkami wchodzącymi w skład Citigroup Inc., jednostkami zależnymi (patrz nota 20.) oraz z osobami zarządzającymi, nadzorującymi i pracownikami.

Transakcje z jednostkami powiązanymi obejmują głównie kredyty, depozyty, gwarancje, transakcje pochodnymi instrumentami finansowymi.

Transakcje z jednostkami Citigroup Inc.

Należności i zobowiązania bilansowe i pozabilansowe wobec jednostek Citigroup Inc. przedstawiają się następująco:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Należności, w tym:	1 432 414	3 391 324
<i>Lokaty</i>	1 341 839	3 367 120
Zobowiązania, w tym:	3 516 583	2 393 504
<i>Depozyty</i>	1 892 540	1 072 283
<i>Kredyty otrzymane</i>	1 037 369	606 884
Wycena bilansowa transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi		
Aktywa przeznaczone do obrotu	3 849 056	2 418 523
Zobowiązania przeznaczone do obrotu	4 817 442	3 052 520
Pozabilansowe zobowiązania udzielone	286 908	67 318
Pozabilansowe zobowiązania otrzymane	228 391	227 389
Przychody z tytułu odsetek i prowizji	113 641	98 371
Koszty z tytułu odsetek i prowizji	72 520	68 982

Ponadto Grupa ponosi koszty i uzyskuje przychody o charakterze operacyjnym z tytułu zawartych pomiędzy jednostkami Citigroup Inc. i Grupą umów dotyczących wzajemnie świadczonych usług.

Koszty poniesione i naliczone w 2008 roku z tytułu zawartych umów wynosiły łącznie 155 592 tys. zł (w 2007 roku: 139 212 tys. zł) i dotyczyły w szczególności kosztów z tytułu świadczenia na rzecz Grupy usług związanych z utrzymaniem i wsparciem bankowych systemów informatycznych oraz wsparciem doradczym; przychody w kwocie 67 451 tys. zł (w 2007 roku: 58 998 tys. zł) dotyczyły w szczególności świadczenia przez Grupę na rzecz tych jednostek usług związanych z przetwarzaniem danych.

Transakcje z jednostkami zależnymi

	31.12.2008	31.12.2007
Kredyty, pożyczki i inne należności*		
Rachunki bieżące	220 096	228 214
Kredyty, pożyczki i inne należności		
Stan na początek okresu	228 214	352 156
Stan na koniec okresu	220 096	228 214
Depozyty		
Rachunki bieżące, z tego:	2 747	19 007
jednostek objętych konsolidacją	953	16 585
jednostek objętych wyceną metodą praw własności	1 794	2 422
Depozyty terminowe, z tego:	228 741	247 954
jednostek objętych konsolidacją	179 122	227 117
jednostek objętych wyceną metodą praw własności	49 619	20 837
	231 488	266 961
Depozyty		
Stan na początek okresu	266 961	372 245
Stan na koniec okresu	231 488	266 961
Zobowiązania warunkowe udzielone**		
Akredytywy	1 008	4 513
Gwarancje udzielone	904	1 340
Linie kredytowe udzielone	413 572	330 172
	415 484	336 025
Przychody z tytułu odsetek i prowizji w 2008/2007, z tego:	16 294	23 405
od jednostek objętych konsolidacją	16 284	21 311
od jednostek objętych wyceną metodą praw własności	10	2 094
Koszty z tytułu odsetek i prowizji poniesione w 2008/2007, z tego:	13 679	13 146
wobec jednostek objętych konsolidacją	12 724	12 542
wobec jednostek objętych wyceną metodą praw własności	955	604

* Na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku kredyty, pożyczki i inne należności jednostek zależnych dotyczyły wykorzystanych kredytów w rachunku bieżącym jednostek objętych konsolidacją.

** Na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku zobowiązania warunkowe udzielone jednostkom zależnym dotyczyły zobowiązań udzielonych jednostkom objętych konsolidacją.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku należności oraz zobowiązania warunkowe udzielone jednostkom zależnym nie podlegały utworzeniu odpisów na utratę ich wartości.

Transakcje z pracownikami, osobami zarządzającymi i nadzorującymi

w tys. zł	31.12.2008			31.12.2007		
	Pracownicy	Osoby zarządzające	Osoby nadzorujące	Pracownicy	Osoby zarządzające	Osoby nadzorujące
Kredyty, pożyczki i inne należności						
Kredyty udzielone	41 434	104	8	72 235	288	4
Pożyczki z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych	25 441	-	-	29 878	-	-
Zaliczki	11	-	-	52	-	-
	66 886	104	8	102 165	288	4
Depozyty						
Rachunki bieżące	65 625	2 457	1 186	62 463	2 171	636
Depozyty terminowe	26 474	200	2 741	19 519	100	116
	92 099	2 657	3 927	81 982	2 271	752
Udzielone gwarancje i poręczenia	5	-	-	49	-	-

42. Świadczenia na rzecz pracowników

Świadczenia pracownicze dzielą się na następujące kategorie:

- świadczenia krótkoterminowe, które obejmują wynagrodzenia, składki na ubezpieczenia społeczne, płatne nieobecności i świadczenia niepieniężne (takie jak opieka medyczna, mieszkania służbowe, samochody i inne nieodpłatnie przekazywane lub subsydiowane świadczenia). Koszty świadczeń krótkoterminowych ujmowane są w rachunku zysków i strat na bieżąco w okresie, którego dotyczą. Na koniec okresu sprawozdawczego pozostała do wypłaty przewidywaną niezdyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń za dany okres obrotowy Grupa ujmuje jako element biernych międzyokresowych rozliczeń kosztów;
- świadczenia po okresie zatrudnienia - w ramach tego typu świadczeń Grupa oferuje pracownikom odprawy, opisane w nocie 2., oraz przedstawiony poniżej program emerytalny.

Na przyszłe wypłaty odpraw emerytalnych tworzona jest rezerwa wykazana w pasywach bilansu w pozycji „Inne zobowiązania”. Rezerwa ta jest okresowo weryfikowana przez niezależnego aktuariusza z zastosowaniem przepisów MSSF.

Program emerytalny oferowany przez Grupę stanowi program określonych składek zgodnie z MSR 19. Za pracowników uczestniczących w programie Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności. Składki ujmuje się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Opis Pracowniczego Programu Emerytalnego

Celem utworzonego przez Grupę Pracowniczego Programu Emerytalnego („Program”) jest gromadzenie oraz pomnażanie, poprzez inwestowanie, środków finansowych pochodzących ze składek wpłacanych w ramach Programu na indywidualny rachunek uczestnika dla zapewnienia wypłaty świadczenia po osiągnięciu wieku 60 lat lub po przejściu na wcześniejszą emeryturę bądź w przypadku uzyskania przez uczestnika uprawnień do świadczeń rentowych z tytułu niezdolności do pracy.

Obecny Program, będący kontynuacją PPE Polskiego Towarzystwa Emerytalnego „Diament”, realizowany jest od 19 marca 2004 roku w ramach umowy z Legg Mason Senior Specjalistyczny Fundusz Inwestycyjny Otwarty („LM Senior SFIO”) wpisany do rejestru funduszy inwestycyjnych przez Sąd Okręgowy w Warszawie pod numerem RFJ-8, zarządzany przez Legg Mason Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Spółka Akcyjna. Agentem Transferowym dla Funduszu jest Obsługa Funduszy Inwestycyjnych Sp. z o.o.

Składka podstawowa dla uczestników Programu opłacana jest ze środków Grupy. Każdy pracownik - uczestnik Programu może również dopłacać z własnych środków składkę dodatkową. Składki wpłacane do Programu są w całości inwestowane w jednostki uczestnictwa LM Senior SFIO;

- inne długoterminowe świadczenia pracownicze - nagrody za wieloletnią pracę i inne świadczenia z tytułu długiego stażu pracy. Informację o nagrodach za wieloletnią pracę wypłacanych pracownikom przedstawia nota 2. Stanowią one program określonych świadczeń i wyceniane są przez niezależnego aktuariusza zgodnie z zapisami MSR 19;
- kapitałowe świadczenia pracownicze - w formie programu opcji na akcje Citigroup lub programu tzw. „akcji odroczonej” Citigroup. Zasady wyceny oraz prezentacji tych programów w sprawozdaniu finansowym przedstawione zostały w nocie 2. w punkcie „Płatności w formie akcji” Szczegółowe informacje dotyczące zasad funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych opisane są w dalszej części niniejszej noty.

W związku z restrukturyzacją zatrudnienia, w 2008 roku utworzona została rezerwa na koszty związane z redukcją zatrudnienia w wysokości 30 000 tys. zł. Rezerwa wykorzystana została w łącznej kwocie 25 924 tys. zł, z czego 10 619 tys. zł dotyczy wypłaty świadczeń w styczniu 2009 roku. Pozostała niewykorzystana kwota rezerwy w wysokości 4 076 tys. zł podlegała rozwiązaniu w 2008 roku (patrz nota 31.). Zasady tworzenia rezerwy na restrukturyzację przedstawione zostały w nocie 2. w punkcie „Rezerwa restrukturyzacyjna”.

Stan rezerw na opisane powyżej świadczenia przedstawiał się następująco:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Rezerwa na wynagrodzenia i koszty pochodne od wynagrodzeń	82 265	119 674
Rezerwa na odprawy emerytalne i nagrody za wieloletnią pracę	47 300	63 176
Rezerwa na pracownicze świadczenia kapitałowe	5 378	15 252
Rezerwa na osobowe koszty restrukturyzacji	10 619	-
	145 562	198 102

Koszty poniesione przez Grupę w 2008 roku z tytułu składek na pracowniczy program emerytalny wynosiły 16 093 tys. zł (w 2007 roku: 14 959 tys. zł).

Zatrudnienie w Grupie:

w etatach	2008	2007
Średnie zatrudnienie w roku	5 701	5 722
Stan zatrudnienia na koniec roku	5 540	5 921

Charakter i zasady funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych

W ramach programu świadczeń kapitałowych wybranym pracownikom Citigroup oferowane są w formie nagrody akcje Citigroup (tzw. program akumulacji kapitału lub CAP) lub opcje na akcje Citigroup (tzw. program opcji pracowniczych lub SOP).

W ramach programu SOP uprawnieni pracownicy otrzymują opcje na zakup akcji, które są przyznawane po cenie zamknięcia z giełdy NYSE z dnia przyznania nagrody. Pracownicy nabywają prawa do części przyznanych opcji co roku od dnia przyznania nagrody typu SOP. Opcje przyznane w latach 2005-2008 będą przekazywane w częściach po 25% rocznie w ciągu czterech lat, począwszy od pierwszej rocznicy przyznania opcji. Opcje mogą być zrealizowane poprzez zakup akcji w terminie między nabyciem prawa do opcji a datą wygaśnięcia opcji.

W ramach programu CAP uprawnieni pracownicy otrzymują tzw. „akcje odroczone” Citigroup. „Akcje odroczone” w ramach programu CAP przyznawane są po średniej cenie zamknięcia z giełdy NYSE z ostatnich 5 dni poprzedzających przyznanie nagrody. „Akcje odroczone” pozwalają uczestniczyć w ekwiwalencie dywidendy, nie dają jednak prawa głosu i nie mogą zostać sprzedane do dnia przekazania. „Akcje odroczone” przekształcają się w akcje zwykłe po upływie okresu określonego w regulaminie programu CAP. Pracownik traci prawo do przyznanych akcji z chwilą ustania zatrudnienia w Citigroup. Akcje przyznane w latach 2005-2008 będą przekazywane w częściach po 25% rocznie w ciągu czterech lat, począwszy od pierwszej rocznicy przyznania akcji.

Założenia przyjęte do wyceny programów pracowniczych świadczeń kapitałowych

Wartość godziwa poszczególnych nagród oraz założenia przyjęte do wyceny, z wyłączeniem Programu Zakupu Akcji, którego kwota jest nieistotna z punktu widzenia sprawozdania, przedstawione są poniżej:

Program SOP	Data przyznania	Cena wykonania/Wartość akcji na moment przyznania	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	13.02.02	42,11 lub 41,90	251	98 145
2	12.02.03	32,05	227	69 851
3	20.01.04	49,50	89	54 761
4	18.01.05	47,50	5	1 547
5	20.09.05	45,36	1	1 500
6	17.01.06	48,92	1	1 538
7	16.01.07	54,38	1	436
8	22.01.08	24,45	10	31 497

Program CAP	Data przyznania	Cena wykonania/Wartość akcji na moment przyznania	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	18.01.05	35,96 lub 47,95	188	17 728
2	15.11.05	48,24	2	1 166
3	17.01.06	36,58 lub 48,77	166	41 895
4	21.11.06	50,73	1	1 478
5	16.01.07	40,84 lub 54,46	195	73 111
6	17.07.07	52,19	1	1 917
7	16.10.07	46,24	1	406
8	20.11.07	32,00	1	3 516
9	22.01.08	19,75 lub 26,33	250	304 417

	Program SOP	Program CAP
Okres nabywania uprawnień (lata)	(1) 20% po każdym kolejnym roku (2)-(3) 33,33% po każdym kolejnym roku (4)-(8) 25% po każdym kolejnym roku	(1)-(5) i (7)-(9) 25% po każdym kolejnym roku (6) 100% po 3 latach
Oczekiwana zmienność	114,78%	114,78%
Średni oczekiwany okres trwania instrumentu (życia)	(1)-(8) - 1 rok od momentu nabycia uprawnień	W momencie nabycia uprawnień
Stopa procentowa wolna od ryzyka (dla USD)	1,12%	1,12%
Oczekiwana dywidenda w USD na 1 akcję	0,64	0,64
Prawdopodobieństwo zakończenia zatrudnienia przed terminem (roczny wskaźnik rotacji nagrodzonych pracowników)	7 %	7 %
Wartość godziwa jednego instrumentu* (w USD)	0,00 - 2,34	6,71

* Różni się w zależności od daty wykonania.

Liczbę oraz średnie ważone ceny wykonania opcji na akcje (program SOP) przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2008		31.12.2007	
	Liczba	Średnia ważona cena wykonania	Liczba	Średnia ważona cena wykonania
Występujące na początek okresu	250 616	40,75	328 107	39,94
Przyznane w danym okresie	31 497	24,45	436	54,38
Wykonane w danym okresie	-	-	59 543	39,48
Umorzone/wygasłe w danym okresie	22 839	-	18 383	-
Występujące na koniec okresu	259 274	38,93	250 616	40,75
Możliwe do wykonania na koniec okresu	225 775	40,86	247 335	40,66

Dla opcji występujących na koniec danego okresu:

31.12.2008			31.12.2007		
Cena wykonania (w USD)	Liczba (w tys. szt.)	Średni ważony okres pozostały do końca trwania opcji (w latach)	Cena wykonania (w USD)	Liczba (w tys. szt.)	Średni ważony okres pozostały do końca trwania opcji (w latach)
41,90	1,77	0,00	41,90	0,81	0,53
42,11	96,38	0,00	42,11	102,72	0,53
32,05	69,85	0,00	32,05	81,26	0,00
49,5	54,76	0,00	49,5	61,05	0,55
47,5	1,55	0,55	47,5	1,31	1,06
45,36	1,50	1,22	45,36	1,5	1,06
48,92	1,54	1,05	48,92	1,54	1,56
54,38	0,44	1,55	54,38	0,44	2,56
24,45	31,50	2,55	-	-	-

Liczbę oraz średnie ważone ceny akcji (program CAP) przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2008		31.12.2007	
	Liczba	Średnia ważona cena akcji	Liczba	Średnia ważona cena akcji
Występujące na początek okresu	226 616	42,23	217 022	40,29
Przyznane w danym okresie	304 417	21,87	114 898	43,68
Wykonane/umorzone/wygasłe w danym okresie	85 399	-	105 304	-
Występujące na koniec okresu	445 634	28,33	226 616	42,23

43. Zdarzenia po dacie bilansowej

Po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wystąpiły zdarzenia, nieuwjęte w tym sprawozdaniu finansowym, mogące w znaczący sposób wpłynąć na wyniki Grupy.

W dniu 12 stycznia 2009 roku Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Bank”) dokonał zbycia na rzecz Fairfax Financial Holdings Limited z siedzibą w Ontario, Kanada wszystkich posiadanych 17 500 000 akcji imiennych spółki pod firmą Polskie Towarzystwo Reasekuracji S.A. z siedzibą w Warszawie („PTR S.A.”) serii A i serii B, stanowiących około 16,64% kapitału zakładowego PTR S.A. i uprawniających do wykonywania tej samej liczby głosów na walnym zgromadzeniu PTR S.A.

Zbycie nastąpiło w wyniku odpowiedzi przez Bank w dniu 28 listopada 2008 r. na publiczne wezwanie do zapisywania się na sprzedaż akcji PTR S.A. ogłoszone w dniu 8 września 2008 r. przez Fairfax Financial Holdings Limited oraz w związku ze spełnieniem się wszystkich warunków prawnych określonych w wezwaniu. Łączna cena, po jakiej Bank zbył 17 500 000 akcji spółki PTR S.A. wynosi 28 000 000 złotych.

W dniu 20 lutego 2009 r. Zarząd Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Bank”) uzyskał informację przekazaną przez Pioneer Pekao Investment Management S.A. („PPIM”) w trybie art. 87 ust.1 pkt 3 lit. b) oraz art. 87 ust.1 pkt 2 lit. a) Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych o wzroście, na dzień 12.02.2009 r., łącznego zaangażowania klientów PPIM do poziomu 5,01% całkowitej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, w zakresie instrumentów finansowych wchodzących w skład portfeli klientów, zarządzanych przez PPIM, w ramach wykonywania usługi zarządzania portfelem maklerskich instrumentów finansowych na zlecenie.

Przedmiotową informacją wskazano ponadto, iż na dzień 13.02.2009 r., zaangażowanie następujących podmiotów:

- Pionier Akcji Polskich Fundusz Inwestycyjny Otwarty,
- Pionier Aktywnej Alokacji Fundusz Inwestycyjny Otwarty,
- Pionier Małych i Średnich Spółek Rynku Polskiego Fundusz Inwestycyjny Otwarty,
- Pionier Średnich Spółek Rynku Polskiego Fundusz Inwestycyjny Otwarty,
- Pionier Stabilnego Wzrostu Fundusz Inwestycyjny Otwarty,
- Pionier Zrównoważony Fundusz Inwestycyjny Otwarty,
- Specjalistyczny Fundusz Inwestycyjny Otwarty Telekomunikacji Polskiej

wzrosło do poziomu 5,002% całkowitej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, w zakresie akcji wchodzących w skład portfeli tych funduszy, zarządzanych przez PPIM w ramach wykonywania usługi zarządzania portfelem maklerskich instrumentów finansowych na zlecenie.

Portfele ww. funduszy inwestycyjnych stanowią podgrupę wszystkich portfeli klientów PPIM.

Po końcu 2008 roku nastąpiła znaczna deprecjacja kursu złotego w stosunku do innych głównych walut:

- z PLN 4,1724/EUR na dzień 31.12.2008 roku do PLN 4,6197/EUR na dzień 12.03.2009 roku,
- z PLN 2,9618/USD na dzień 31.12.2008 roku do PLN 3,6105/USD na dzień 12.03.2009 roku,
- z PLN 2,8014/CHF na dzień 31.12.2008 roku do PLN 3,1266/CHF na dzień 12.03.2009 roku.

Taka zmiana w kursie walut może mieć istotny wpływ na wartość oraz profil ryzyka aktywów, zobowiązań oraz pozabilansowych instrumentów finansowych w walutach obcych.

44. Zarządzanie ryzykiem

Struktura organizacyjna i procesy zarządzania ryzykiem

Grupa dokonuje analizy, oceny, aprobaty oraz zarządza szerokim spektrum ryzyk związanych z jej działalnością. Proces zarządzania ryzykiem jest realizowany w różnych jednostkach i na różnych poziomach organizacji i pokrywa między innymi: ryzyko kredytowe (włączając ryzyko kontrahenta i ryzyko koncentracji), ryzyko płynności, ryzyko rynkowe oraz ryzyko operacyjne.

W zakresie zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza Banku jest upoważniona do podejmowania uchwał w sprawie:

- zatwierdzania strategii działalności Grupy oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem,
- zatwierdzania ogólnego poziomu ryzyka w Grupie,
- zatwierdzania podstawowej struktury organizacyjnej Grupy ustalonej przez Zarząd, dostosowanej do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka.

Zarząd Banku zatwierdza w drodze uchwał:

- strukturę organizacyjną Grupy dostosowaną do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka oraz definiuje role i obowiązki w obszarze zarządzania ryzykiem, zapewniając oddzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od służb prowadzących działania wymagające podejmowania ryzyka,
- ustala zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie,
- określa ogólne poziomy apetytu na ryzyko akceptowane przez Radę Nadzorczą.

Procesy zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym i operacyjnym są wdrażane w Grupie na podstawie pisemnych strategii i zasad dotyczących identyfikacji, pomiaru, ograniczania, monitorowania, raportowania i kontroli ryzyka zatwierdzonych przez Zarząd lub odpowiednio powołane Komitety, w tym Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO) oraz Komitety ds. Zarządzania Ryzykiem, Komisje ds. Kontroli i Zgodności (BRCC). Odpowiednie polityki, wytyczne oraz kontrole są niezbędne, ale nie są substytutem odpowiedniej kultury zarządzania ryzykiem w Grupie.

Zarząd Banku powołał niezależnego Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem (ang. Chief Risk Officer), podlegającego bezpośrednio Prezesowi Zarządu i odpowiedzialnego za zarządzanie i kontrolę ryzyka kredytowego, rynkowego i rodzin ryzyk operacyjnych, a w szczególności za:

- wdrożenie zasad struktury organizacyjnej zarządzania ryzykiem w Grupie, a także metod identyfikacji, pomiaru i systemu kontroli oraz sprawozdawczości ryzyka kredytowego, rynkowego, płynności i operacyjnego,
- kształtowanie polityki ryzyka i opracowanie systemów oceny i kontroli ryzyka kredytowego, rynkowego, płynności i operacyjnego,
- podejmowanie decyzji kredytowych zgodnie z zasadami wynikającymi z procedur kredytowych oraz dokumentów wyznaczających politykę kredytową Grupy,
- zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa portfela kredytowego,
- zarządzanie portfelem kredytów nieregularnych (włączając windykację i restrukturyzację wierzytelności).

Szef Sektora Zarządzania Ryzykiem przedstawia Zarządowi Banku do zatwierdzenia strukturę organizacyjną Sektora, która uwzględnia specyfikę zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym, płynności i operacyjnym w poszczególnych segmentach klientów. Dla tego celu w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem zostały wyodrębnione następujące jednostki odpowiedzialne za:

- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw,
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Detalicznej,
- zarządzanie należnościami z utratą wartości,
- zarządzanie ryzykami rynkowym i płynności,
- zarządzanie ryzykiem operacyjnym,
- wsparcie zarządzania ryzykiem.

Niezależni specjaliści ds. zarządzania ryzykiem na poziomie biznesu są odpowiedzialni za ustalanie i wdrażanie polityki i praktyki zarządzania ryzykiem w ramach swoich jednostek biznesowych, nadzór nad ryzykiem w tych jednostkach oraz reagowanie na potrzeby i problemy występujące w jednostkach biznesowych.

Jako część całościowego przeglądu ryzyk dokonywanego przez Grupę, zaimplementowane zostały następujące procesy:

- Roczne testy scenariuszowe: cała działalność w zakresie bankowości korporacyjnej i detalicznej jest poddawana testom przy zastosowaniu dwóch niekorzystnych scenariuszy polityczno-gospodarczych. Wymaga to przygotowania planu scenariusza dla kraju, w którym ustala się progi ryzyka i kluczowe plany działania podejmowane w przypadku każdej jednostki i każdego produktu w przypadku niekorzystnych zdarzeń. Wyniki testów są poddawane przeglądowi przez kierownictwo wyższego szczebla, w tym niektórych członków Zarządu Banku, a kryteria są monitorowane na spotkaniach oficjalnych komitetów;
- Ocena ryzyk istotnych dla celów adekwatności kapitałowej w scenariuszu podstawowym oraz z uwzględnieniem warunków skrajnych. Dla oceny wielkości/poziomu ryzyka w prowadzonej przez Grupę działalności różne parametry wpływające na aktywa ważne ryzykiem są poddawane testom warunków skrajnych.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie wspierane jest przez szereg systemów informatycznych w zakresie:

- oceny ryzyka kredytowego klienta i ekspozycji,
- pomiaru, raportowania i monitoringu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego,
- monitorowania i raportowania zabezpieczeń,
- kalkulacji i raportowania rezerw kredytowych,
- wsparcia realizacji wymagań Nowej Umowy Kapitałowej.

W dalszej części tego rozdziału przedstawiono szczegółowe rozwiązania organizacyjne, procesy zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, tj. ryzykiem kredytowym, ryzykiem płynności, rynkowym i operacyjnym, jak również politykę Grupy w zakresie stosowania zabezpieczeń.

Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe to ewentualność wystąpienia strat finansowych w wyniku niedopełnienia zobowiązań finansowych lub umownych przez kredytobiorcę lub kontrahenta. Może być ono również związane z obniżeniem ratingu emitenta papierów dłużnych. Ryzyko kredytowe jest elementem wielu aspektów działalności Grupy, takich jak:

- kredyty i pożyczki,
- sprzedaż i prowadzenie transakcji walutowych,
- transakcje na instrumentach pochodnych,
- transakcje na papierach wartościowych,
- rozliczenia,

- transakcje, w których Grupa występuje w charakterze pośrednika wobec klientów lub innych osób trzecich.

Głównym celem zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie jest zapewnienie wysokiej jakości portfela kredytowego oraz stabilności prowadzonej działalności kredytowej poprzez minimalizację ryzyka poniesienia strat. Minimalizacji ryzyka kredytowego służą obowiązujące w Grupie regulacje i zaimplementowane procesy kontrolne.

Bankowość Korporacyjna i Bankowość Przedsiębiorstw

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem kredytowym Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw

Za ustalanie Polityki Kredytowej Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw, zatwierdzanie konkretnych polityk i procedur, monitorowanie wyników zarządzania ryzykiem kredytowym, bieżącą ocenę ryzyka kredytowego portfela oraz zatwierdzanie nowego ryzyka są odpowiedzialne niezależne służby zarządzania ryzykiem. Zasady akceptacji ryzyka są dostosowywane na podstawie wyników audytu wewnętrznego, rentowności oraz wyników portfela kredytowego.

W przypadku klientów korporacyjnych i komercyjnych oraz działalności w zakresie bankowości inwestycyjnej, w skali całej organizacji, proces kredytowy opiera się na szeregu fundamentalnych zasad takich, jak:

- wspólna odpowiedzialność obszaru biznesu i niezależnych służb zarządzania ryzykiem za jakość portfela i procesu kredytowego oraz ponoszone straty kredytowe,
- postępowanie zgodnie z wytycznymi dotyczącymi portfela w celu jego dywersyfikacji i zachowania równowagi pomiędzy ryzykiem i kapitałem,
- wymóg podjęcia decyzji kredytowej przez co najmniej dwóch upoważnionych pracowników,
- uzależnienie szczebla akceptacji od ponoszonego ryzyka - od wielkości i oceny ryzyka ekspozycji, ekspozycje związane z większym ryzykiem wymagają zatwierdzenia na wyższym szczeblu decyzyjnym, oraz/lub specjalnej aprobaty,
- rating ryzyka wyznaczany za pomocą modeli ratingu ryzyka lub kart ocen (scoring),
- stosowanie standardów ratingu/oceny ryzyka do każdego kredytobiorcy i zaangażowania, z możliwością stosowania drobnych różnic w podejściu dla portfela korporacyjnego i przedsiębiorstw,
- stosowanie spójnych standardów w przypadku dokumentów kredytowych i działań naprawczych,
- okresowe monitorowanie wyników działalności klientów oraz identyfikowanie takich negatywnych zmian ich sytuacji, które wymagają podjęcia natychmiastowych działań naprawczych i poinformowania wyższego szczebla,
- wymóg zatwierdzania odstępstw od zasad polityki na wyższych szczeblach organizacyjnych w celu zapewnienia kontroli realizacji zasad polityki przez kadrę zarządzającą wyższego szczebla.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na ryzyko kredytowe jest dokonywane na dwóch poziomach: (a) na poziomie klienta lub dłużnika, (b) na poziomie portfela.

Monitoring na poziomie klienta

Narzędzia wykorzystywane do monitorowania aktualnej zdolności kredytowej kredytobiorcy obejmują:

- kwartalne przeglądy finansowe kredytobiorcy,
- okresowe przeglądy ekspozycji kredytowych pod obserwacją lub zagrożonych,
- okresowe wizyty u klientów,
- bieżące kontakty pracowników jednostek biznesowych/doradców bankowych,

- analizę i ocenę informacji zewnętrznych (raporty ratingowe, raporty analityków, prasa, źródła branżowe itp.),
- coroczny przegląd współpracy z kredytobiorcą,
- monitoring terminowości spłat zobowiązań oraz dotrzymania przez klienta innych warunków umowy.

Prawdopodobieństwo niedopełnienia swoich zobowiązań przez dłużnika jest monitorowane przez wyznaczonych pracowników ryzyka lub biznesu.

Monitoring na poziomie portfela

- monitorowanie wykorzystania limitów koncentracji ryzyka w portfelu kredytowym,
- regularne, okresowe przeglądy portfela kredytowego,
- przeglądy portfela ad hoc wywołane nagłą, negatywną informacją zewnętrzną.

Oprócz procesów tworzenia sprawozdań i raportów, niezależni analitycy kredytowi i menedżerowie poszczególnych portfeli prowadzą regularne spotkania dotyczące portfela w celu dokonania przeglądu potencjalnych transakcji i przeanalizowania kwestii kredytowych. Organizowane są również spotkania i konsultacje z Departamentem Restrukturyzacji w celu oceny sytuacji klientów wykazujących oznaki pogorszenia sytuacji finansowej i ustalenie ewentualnego planu działania wobec nich.

Na bieżąco prowadzone są szkolenia dla menedżerów z obszaru ryzyka i biznesu, zwłaszcza w przypadku wprowadzenia zmian w polityce kredytowej lub podjęcia nowych inicjatyw.

Zasady polityki ograniczania ryzyka w Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw

Ograniczanie ryzyka jest stałym i kluczowym elementem procesu zarządzania ryzykiem w Grupie i jest prowadzone na kilku poziomach, przy wykorzystaniu poniżej opisanych narzędzi. Niektóre z nich są bardziej adekwatne dla portfela korporacyjnego, niektóre dla portfela przedsiębiorstw.

Dobór klientów i podejmowanie decyzji kredytowych

- wyznaczanie parametrów rynku docelowego oraz kryteriów doboru klientów,
- wyznaczanie maksymalnych, dopuszczalnych limitów zaangażowania kredytowego na kliencie poprzez limity dla określonych ratingów ryzyka lub poprzez kryteria akceptacji ryzyka,
- konsultacje z ekspertami branżowymi (tam, gdzie jest to uzasadnione specyfiką branży lub wysokością zaangażowania),
- wyznaczanie i utrzymywanie wysokich standardów pozyskiwania i analizy informacji o kredytobiorcy (due diligence),
- standardy dokumentacji – wszystkie umowy dotyczące kredytu i zabezpieczenia muszą spełniać minimalne i z góry określone standardy przyjęte dla dokumentacji, co ma na celu zabezpieczenie interesów Grupy w przypadku konieczności dochodzenia roszczeń na drodze prawnej,
- podejmowanie decyzji przez upoważnionych pracowników Sektora Zarządzania Ryzykiem i jednostek biznesowych, mających najlepszą wiedzę na temat kredytobiorcy.

Monitorowanie portfela kredytowego i system wczesnego ostrzegania

- aktywne zarządzanie portfelem poprzez wdrażanie odpowiednich zmian w strategii kredytowej w oparciu o przeglądy portfela lub testy warunków skrajnych,
- ustanowienie wartości granicznych/limitów dla poszczególnych kategorii pogorszenia się portfela kredytowego, przekroczenie których pociąga za sobą konieczność przeglądu i ewentualnej zmiany kryteriów akceptacji klienta i akceptacji ryzyka,
- ciągły przegląd portfela zapewniający identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji, pomagający w podjęciu decyzji o wprowadzeniu odpowiednich zmian w strategii kredytowej,

- uwzględnianie określonych narzędzi ograniczania ryzyka, np. przyjmowanie gwarancji, poręczeń i zabezpieczenia, sprzedaż kredytów itp.,
- okresowe testy warunków skrajnych portfela (stress tests) umożliwiające zidentyfikowanie podatności portfela na działanie określonych czynników zewnętrznych,
- w przypadkach niskich kwot zaangażowań wobec klientów o jednorodnej charakterystyce (w szczególności małych przedsiębiorstw) statystyczna analiza zachowania całego portfela: poziomu przeterminowań, poziomu strat kredytowych, przepływów sald należności pomiędzy grupami przeterminowania itp.

Pomiar ryzyka kredytowego w Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw

Rating ryzyka jest elementem oceny ryzyka kredytowego związanego z udzieleniem kredytu. Rating ryzyka dłużnika odzwierciedla szacunkowe prawdopodobieństwo niewypłacalności dłużnika i jest nadawany przy wykorzystaniu modeli statystycznych (poddawanych okresowym testom), ocen zewnętrznych agencji ratingowych (w określonych sytuacjach) lub kart ocen (scoring). Wewnętrzne ratingi oparte są zarówno na kryteriach finansowych, jak i jakościowych. Uwzględniają one sytuację finansową oraz perspektywę rozwoju branży. Wewnętrzny rating dłużnika na poziomie odpowiadającym BBB- (według S&P) i wyższym określany jest jako rating inwestycyjny. Rating poniżej BBB- uznawany jest za rating nieinwestycyjny. Grupa wyróżnia osiem głównych ratingów dla ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości. Wyższa wartość ratingu oznacza wyższy poziom ryzyka należności. Jednostka zarządzania ryzykiem jest odpowiedzialna za przyznanie dłużnikowi ratingu ryzyka w ramach procesu zatwierdzenia lub odnowienia kredytu.

Do każdego limitu kredytowego jest przypisany rating ryzyka kredytu. Rating ryzyka kredytu jest określony na podstawie ratingu ryzyka dłużnika i parametrów kredytu, tj.: czynników zmniejszających straty poniesione w wyniku niewypłacalności, takich jak zabezpieczenie prawne kredytu. W ten sposób rating ryzyka kredytu określa potencjalną oczekiwaną stratę z tytułu kredytu (iloczyn prawdopodobieństwa niewypłacalności i wynikającej z tego straty).

W przypadku kwoty zaangażowania metody pomiaru rozpoczynają się od tych najprostszych, takich jak wartość księgowa aktywów, a kończą na skomplikowanych, takich jak symulacyjnie wyznaczana ocena potencjalnych kosztów zastąpienia aktywa w transakcji na instrumentach pochodnych. Procesy zastosowane do pomiarów także są różne, poczynając od prostego obliczania sald, a skończywszy na złożonej symulacji.

Pomiar ryzyka kredytowego jest dokonywany na wielu poziomach, w tym:

- na poziomie kredytu,
- na poziomie dłużnika,
- na poziomie grupy dłużników powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
- na poziomie portfela.

Bankowość Detaliczna

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem kredytowym w Bankowości Detalicznej

Za ustalenie Polityki Kredytowej Bankowości Detalicznej, zatwierdzanie konkretnych polityk i procedur, monitorowanie wyników zarządzania ryzykiem działalności gospodarczej, bieżącą ocenę ryzyka kredytowego portfela oraz zatwierdzanie nowych produktów i nowego ryzyka odpowiedzialne są niezależne służby zarządzania ryzykiem. Zasady akceptacji ryzyka w przypadku produktu lub działalności są dostosowywane na podstawie wyników audytu wewnętrznego, rentowności oraz ryzyka portfela kredytowego.

Procedury zarządzania ryzykiem w przypadku zaangażowania wobec klientów detalicznych są zorganizowane w oparciu o oferowane produkty.

Zasady polityki określają następujące kluczowe elementy zarządzania ryzykiem:

- Polityka kredytowa definiuje minimalne kryteria akceptacji klientów (minimalny dochód netto, źródło dochodów, wysokość zaangażowania itp.), metodę oceny zdolności kredytowej (mnożniki, obciążenie kredytowe, maksymalne obciążenie dochodu klienta ratą kredytu, maksymalny limit zaangażowania itp.), pracowników upoważnionych do podejmowania decyzji kredytowych oraz przyznane im limity, minimalną ocenę punktową wniosku, proces weryfikacji wniosków, wymagane dokumenty i inne kryteria;
- Polityka kredytowa określa zasady postępowania w przypadku niezabezpieczonej ekspozycji z tytułu jednego produktu oraz maksymalną kwotę łącznego zaangażowania danego klienta;
- Kompetencje kredytowe mogą być przyznane upoważnionym, przeszkolonym i doświadczonym pracownikom na podstawie ich dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz potwierdzonych kwalifikacji dotyczących oceny ryzyka i podejmowania decyzji kredytowych. Kompetencje kredytowe podlegają okresowej weryfikacji. Analizowane są wyniki osoby oceniającej ryzyko i podejmowane odpowiednie działania w stosunku do przyznanych limitów;
- Skuteczność kart scoringowych stosowanych w procesie oceny ryzyka jest regularnie monitorowana za pomocą raportów badających stabilność populacji i sprawozdań dotyczących wyników jakości portfela uzyskiwanych na podstawie karty scoringowej (wskaźniki przeterminowań i strat). Każda karta scoringowa podlega corocznej walidacji;
- Grupa opracowuje pisemne procedury dla każdego produktu obejmujące wszystkie jego aspekty, takie jak dokumentacja prawna, cena, warunki, procedury operacyjne (ocena ryzyka, uruchomienie, obsługa), księgowanie, proces windykacji, zasady polityki kredytowej, wykaz ekspozycji zagrożonych, metody obliczania strat itp.;
- Każdy portfel jest poddawany raz w roku testom warunków skrajnych;
- Grupa opracowuje prognozy stanu należności normalnych oraz należności z utratą wartości. Prognozie należności towarzyszy prognoza poziomu odpisów aktualizujących oraz prognoza spodziewanego poziomu rezerw i przeterminowań należności od 30-89 dni.

W przypadku zaangażowania wobec klientów detalicznych (osób fizycznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw zarządzanych na bazie portfela) pomiar ryzyka jest prowadzony w formie statystycznej analizy zachowania całego portfela lub wybranej grupy klientów (np. w podziale wg lokalizacji geograficznej, wielkości obrotów, punktacji, rodzaju działalności itp.) Monitorowaniu podlegają - poziom przeterminowań, poziom strat kredytowych, przepływy sald należności pomiędzy grupami przeterminowania itp. Monitorowanie przeprowadzane jest co miesiąc.

Zasady polityki ograniczania ryzyka w Bankowości Detalicznej

Sektor Bankowości Detalicznej wykorzystuje następujące środki ograniczania ryzyka:

- weryfikacja klientów w Biurze Informacji Kredytowej (BIK),
- limity zaangażowania dla produktu oraz całkowitej ekspozycji klienta w Grupie,
- ocena zdolności kredytowej klienta w sposób systematyczny przy użyciu karty scoringowej,
- weryfikacja zatrudnienia i dochodu,
- kontrole ograniczające ryzyko wyludzeń,
- miesięczny monitoring jakości portfela,
- testy warunków skrajnych.

Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka w Bankowości Detalicznej

Monitorowanie wyników portfela i identyfikowanie trendów w portfelu realizowane jest przy pomocy dedykowanego systemu informacji zarządczej:

- raporty aplikacji pozyskanych (through the door) identyfikujące pozyskane rachunki,
- raporty przeterminowań (coincident indicators) identyfikujące zaległości na rachunkach,
- raporty strat (lagging indicators) identyfikujące poziom strat.

Wymienione powyżej raporty powstają dla każdego z oferowanych produktów osobno oraz po segmentach. Opcje segmentacji obejmują kryteria demograficzne (zatrudnienie, wiek, wykształcenie, stan cywilny itp.), ocenę punktową (przedziały ocen, segmentacja ryzyka - wysokie, średnie, niskie), parametry produktu (okres, rzeczywista stopa oprocentowania, limit itp.) i inne.

Jednostki informacji zarządczej i analiz scoringowych są niezależne od pionów biznesowych i podlegają szefowi jednostki zarządzania ryzykiem Bankowości Detalicznej.

Kontrole jakości w jednostce informacji zarządczej i analiz scoringowych obejmują:

- uzgodnienia sald należności z księgą główną,
- bazę wykorzystywanych skryptów,
- coroczną walidację modeli stosowanych do szacowania poziomu rezerw zgodnie z MSSF.

Pakiet raportów zarządczych dla każdego portfela jest przygotowywany co miesiąc i przekazywany odpowiednim pracownikom (Szefowi Pionu Zarządzania Ryzykiem, Szefowi Sektora Bankowości Detalicznej, Szefowi Pionu Ryzyka Bankowości Detalicznej i innym).

Polityka stosowania zabezpieczeń i innych metod ograniczania ryzyka

W odróżnieniu od różnych ogólnych zasad ograniczania ryzyka kredytowego specyficznych dla obszaru korporacyjnego i detalicznego Grupa posiada wspólne zasady polityki zabezpieczeń i innych metod ograniczania ryzyka, w tym przyjmowania gwarancji, poręczeń i podobnych instrumentów wsparcia (zwane dalej łącznie: zabezpieczeniami).

Grupa udziela kredytów osobom fizycznym oraz przedsiębiorstwom przede wszystkim na podstawie oceny zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców.

Grupa przyjmuje różne formy zabezpieczenia ekspozycji kredytowych. W części detalicznej są to przede wszystkim nieruchomości mieszkalne, a w części obsługującej przedsiębiorstwa są to różne typy zabezpieczeń, włączając:

- gwarancje bankowe, poręczenia osób trzecich, oświadczenia patronackie,
- zabezpieczenia gotówkowe lub równoważne z gotówką,
- obligacje skarbowe, bony skarbowe, certyfikaty NBP,
- papiery wartościowe,
- udziały w spółkach,
- należności,
- zapasy,
- nieruchomości,
- maszyny i urządzenia,
- pojazdy mechaniczne.

W celu usprawnienia oraz standaryzacji procesu związanego z obsługą zabezpieczeń wierzytelności kredytowych w Grupie utworzona została niezależna specjalna jednostka ryzyka odpowiedzialna za proces zarządzania zabezpieczeniami wierzytelności kredytowych i ich monitorowania. Do kluczowych elementów tego procesu zaliczają się:

- definicje kryteriów akceptacji i wyceny zabezpieczeń,
- proces wyceny zabezpieczeń,
- standardy dokumentacji,
- zasady monitoringu zabezpieczeń,
- wymagane inspekcje i ubezpieczenie zabezpieczeń.

Grupa występuje do klienta o dodatkowe zabezpieczenia w sytuacji, gdy w ocenie Grupy wiarygodność kredytowa klienta uległa pogorszeniu lub w wyniku weryfikacji stwierdzono, że wartość zabezpieczenia uległa zmniejszeniu.

W procedurach kredytowych zostały określone:

- wymagana struktura zabezpieczeń dla poszczególnych rodzajów wierzytelności kredytowych,
- relacje wartości kredytu do wartości zabezpieczenia dla poszczególnych typów zabezpieczeń,
- pożądana struktura poszczególnych rodzajów zabezpieczeń w powiązaniu ze strukturą portfela wierzytelności kredytowych.

Zaaprobowane w procedurach założenia dotyczące zasad akceptacji, zarządzania, monitoringu i raportowania zabezpieczeniami są sprawdzane w ramach procesu kontroli. Grupa okresowo kontroluje też, czy bieżąca struktura portfela zabezpieczeń jest zgodna z założeniami.

Koncentracja zaangażowania

Zarządzanie ryzykiem koncentracji w portfelu Grupy dotyczy w szczególności koncentracji wynikającej z zaangażowań:

- wobec pojedynczych podmiotów lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, w tym powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie z Grupą (ryzyko koncentracji kontrahenta),
- wobec podmiotów z tej samej branży, sektora gospodarczego, prowadzących tą samą działalność lub prowadzących obrót podobnymi towarami (ryzyko koncentracji branży).

Powyższe koncentracje dotyczą w szczególności portfeli Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw. Ponadto monitorowane są również inne potencjalne koncentracje - walutowa, geograficzna i zabezpieczeń - nie występują tu jednak znaczące koncentracje. W odniesieniu do koncentracji walutowej w portfelu przeważają ekspozycje wyrażone w złotych polskich. Geograficznie Grupa prowadzi działalność jedynie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej - pewna koncentracja ekspozycji występuje naturalnie w Polsce centralnej. Generalna polityka Grupy finansowania na podstawie zdolności finansowej kredytobiorcy, a nie posiadanego zabezpieczenia, skutkuje niskim poziomem portfela zabezpieczonego - brak koncentracji dla poszczególnych typów zabezpieczeń. Ze względu na powyższe oraz fakt, że koncentracje te są monitorowane na podstawie danych według wewnętrznej sprawozdawczości zarządczej nie zostały one szczegółowo omówione w kolejnych sekcjach.

Grupa ustanawia limity i zarządza wielkością ekspozycji tak, aby zapewnić odpowiednie rozproszenie ryzyka w portfelu.

Ryzyko koncentracji zaangażowań wobec kontrahenta

Grupa dąży do ograniczenia koncentracji zaangażowania wobec pojedynczych klientów lub klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie. Według danych z dnia 31 grudnia 2008 roku zaangażowanie Grupy dotyczące portfela bankowego w transakcje z grupami klientów, wobec których łączne zaangażowanie przekracza 10% funduszy własnych Grupy, wynosi 2 161 636 tys. zł, czyli 64,8% tych funduszy (31 grudnia 2007 roku: 2 805 204 tys. zł, tj. 81,7%).

Koncentracja zaangażowań wobec poszczególnych 10 największych niebankowych kredytobiorców Grupy:

w tys. zł	31.12.2008			31.12.2007		
	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie pozabilansowe	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie pozabilansowe	Łączne zaangażowanie
GRUPA 1	344 592	408 274	752 866	443 585	159 694	603 279
KLIENT 2	187 916	311 341	499 257	132 638	473 595	606 233
GRUPA 3	135 195	327 636	462 831	167 690	141 592	309 282
GRUPA 4	267 359	179 323	446 682	186 218	298 882	485 100
GRUPA 5	86 728	235 094	321 822	21	360 522	360 543
GRUPA 6	6	312 102	312 108	10	125 425	125 435
GRUPA 7	113 757	188 303	302 060	36 406	255 205	291 611
GRUPA 8	238 175	38 605	276 780	46 129	93 333	139 462
GRUPA 9	111 534	164 381	275 915	3 573	127 666	131 239
GRUPA 10	245 000	5 000	250 000	75 294	5 000	80 294
Razem 10	1 730 262	2 170 059	3 900 321	1 091 564	2 040 914	3 132 478

* Nie obejmuje zaangażowań z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe oraz wydane na jej podstawie akty wykonawcze Komisji Nadzoru Finansowego (do końca 2007 roku pod nazwą Komisja Nadzoru Bankowego) określają limity maksymalnego zaangażowania Grupy. Zgodnie z obowiązującymi od 1 stycznia 2002 roku przepisami art. 71 ust. 1 wspomnianej ustawy, suma wierzytelności Grupy oraz udzielonych przez Grupę zobowiązań pozabilansowych w stosunku

do jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie nie może przekraczać odpowiednio 20% funduszy własnych Grupy w przypadku, gdy którykolwiek z tych podmiotów jest w stosunku do Grupy podmiotem dominującym lub zależnym albo jest zależny od podmiotu dominującego wobec Grupy oraz 25% w przypadku, gdy podmioty te nie są w ten sposób podmiotami powiązanymi z Grupą. Przy zachowaniu warunków określonych przepisami uchwały nr 1/2007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (...) dopuszcza się utrzymywanie przez Grupę przekroczenia limitów koncentracji wierzytelności ponad limity określone w art. 71 ust. 1 ustawy - Prawo bankowe wyłącznie w zakresie wierzytelności wynikających z operacji zaliczanych do portfela handlowego. Fundusze własne dla celów wyznaczania limitów zaangażowania określonych w ustawie Prawo Bankowe ustalone zostały zgodnie z uchwałą nr 2/2007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 r., w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszenia o nie funduszy podstawowych banku (...).

Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku Grupa posiadała zaangażowanie wobec podmiotu powiązanego z sektora bankowego przekraczające ustawowe limity koncentracji wierzytelności. Przekroczenie limitu dotyczyło wierzytelności wynikających z transakcji instrumentami pochodnymi. Z tytułu przekroczenia limitu koncentracji wierzytelności wyznaczony został dodatkowy wymóg kapitałowy, który włączony został do rachunku całkowitego wymogu kapitałowego na dzień 31 grudnia 2008 roku.

Ryzyko koncentracji zaangażowania wobec branż

W celu uniknięcia nadmiernej koncentracji branżowej ryzyka kredytowego Grupa na bieżąco monitoruje zaangażowanie w poszczególnych sektorach gospodarki, określając pożądane kierunki, w których zaangażowanie Grupy powinno się zwiększać, oraz sektory o niekorzystnych perspektywach rozwojowych, w których zaangażowanie powinno być zmniejszane. W tym celu ustanowione są i kontrolowane odpowiednie limity zaangażowania branżowego.

Polityka zaangażowania Grupy wobec klientów należących do poszczególnych branż prowadzona jest odrębnie wobec dużych klientów Bankowości Korporacyjnej oraz średnich, małych i mikro klientów Bankowości Przedsiębiorstw:

- polityka zaangażowania Grupy wobec klientów korporacyjnych i komercyjnych należących do poszczególnych sektorów prowadzona jest poprzez definiowanie rynków docelowych. Jednym z kluczowych elementów uwzględnianych przy definiowaniu rynków docelowych jest dokonana na podstawie odpowiednich analiz ocena ryzyka branżowego. W ramach określonych rynków docelowych definiowane są kryteria akceptacji ryzyka;
- polityka zaangażowania Grupy wobec małych, średnich i mikro przedsiębiorstw prowadzona jest poprzez negatywną selekcję branż charakteryzujących się zbyt wysokim ryzykiem współpracy.

Ze względu na duże zróżnicowanie klientów reprezentujących poszczególne sektory gospodarki, w poniższej tabeli przedstawiono zagregowane dane w zakresie zaangażowania (brutto) Grupy w dwudziestu największych branżach gospodarki oraz w podziale na typ prowadzonej działalności według stanu na porównawcze okresy.

Branża gospodarki według PKD	31.12.2008	31.12.2007
	w %	w %
Handel hurtowy i komisowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi, motocyklami	17,9	17,5
Pośrednictwo finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalno-rentowych	11,1	9,1
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	6,8	7,5
Handel detaliczny, z wyłączeniem sprzedaży pojazdów samochodowych, motocykli; naprawa artykułów użytku osobistego i domowego	5,7	4,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	5,7	8,2
Produkcja wyrobów chemicznych	4,6	5,4
Sprzedaż, obsługa i naprawa pojazdów samochodowych i motocykli; sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów samochodowych	3,3	3,0
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	3,2	2,6
Poczta i telekomunikacja	3,0	3,7
Produkcja maszyn i aparatury	2,8	1,9
Pierwsza „10” branż gospodarki	64,1	63,3
Budownictwo	2,7	2,5
Transport lądowy, transport rurociągowy	2,1	2,2
Pozostałe usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	2,1	3,0
Produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	2,1	1,8
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	2,0	1,9
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	1,9	1,6
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	1,8	1,6
Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	1,8	2,2
Wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	1,7	2,3
Produkcja wyrobów tytoniowych	1,7	1,6
Pierwsza „20” branż gospodarki	84,0	83,9
Pozostałe branże	16,0	16,1
Razem	100,0	100,0

Pomimo, że w stosunku do końca 2007 roku koncentracja w wybranych branżach zmieniła się, ogólny poziom koncentracji portfela pozostał na podobnym poziomie.

Należności brutto od klientów i banków w podziale na typ prowadzonej działalności

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Należności brutto od podmiotów gospodarczych i banków		
finansowa	3 870 650	9 010 899
produkcyjna	3 875 943	3 586 522
usługowa	1 850 503	1 591 744
pozostała	3 713 016	3 689 717
	13 310 112	17 878 882
Należności brutto od osób fizycznych	5 774 528	4 768 755
(patrz nota 22.)	19 084 640	22 647 637

Zarządzanie ekspozycjami z rozpoznaną utratą wartości

Grupa posiada jednolity wewnętrzny system klasyfikacji należności na podstawie ustalonych kryteriów. Proces aktywnego zarządzania jakością portfela obejmuje nadawanie ekspozycjom nie tylko odpowiedniego ratingu, ale również właściwej klasyfikacji i dostosowanie działań naprawczych bądź egzekucyjnych do klasyfikacji należności. System nadawanych ratingów i klasyfikacji odgrywa kluczową rolę przy ustalaniu poziomu odpisów z tytułu utraty wartości.

Ekspozycje kredytowe, dla których rozpoznana została utrata wartości, są podzielone na dwie grupy. Wyodrębnia się portfel ekspozycji zarządzanych na podstawie indywidualnej klasyfikacji (klienci oceniani indywidualnie) oraz portfel ekspozycji zarządzanych na bazie zaległości (klienci oceniani portfelowo). Przypisanie do określonego portfela zależy od całkowitej kwoty zaangażowania danego klienta.

Dla klientów ocenianych indywidualnie ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości to te, w przypadku których zaistniały obiektywne przesłanki wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych obejmujące, między innymi:

- obiektywnie stwierdzone trudności dłużnika z wypłacalnością,
- zaległości w płatnościach umownych,
- złamanie warunków umowy kredytowej,
- wysokie prawdopodobieństwo, iż dłużnik rozpocznie postępowanie układowe lub upadłościowe.

Dla klientów ocenianych na podstawie zaległości obiektywnym dowodem utraty wartości ekspozycji kredytowych jest przekroczenie określonych progów dni zaległości.

Kadra zarządzająca ryzykiem regularnie ocenia adekwatność ustanowionych odpisów na ekspozycjach z rozpoznaną utratą wartości, przeprowadzając przeglądy portfela.

Klienci zarządzani na bazie klasyfikacji

Utrata wartości jest określana przez szacowanie straty na ekspozycji, odrębnie dla każdej ekspozycji, przy uwzględnieniu następujących czynników:

- łączne zaangażowanie klienta,
- predyspozycje do utrzymania się na rynku modelu biznesowego klienta i zdolność do pomyślnego rozwiązania problemów finansowych,
- generowanie przepływów pieniężnych wystarczających do obsługi zobowiązań,
- kwoty i terminy oczekiwanych spłat,
- możliwa do odzyskania wartość zabezpieczenia i prawdopodobieństwo udanego przejęcia zabezpieczenia z uwzględnieniem wszystkich ryzyk prawnych,
- oczekiwane płatności dostępne w przypadku upadłości czy likwidacji,
- oszacowane prawdopodobne koszty związane z dochodzeniem zaległych płatności,
- w niektórych przypadkach również cena rynkowa wierzytelności.

Polityka Grupy wymaga, aby poziom odpisów na znaczących zaangażowaniach zarządzanych na bazie klasyfikacji był przeglądany co najmniej co kwartał. Przegląd obejmuje posiadane zabezpieczenia oraz weryfikację dokonanych i oczekiwanych spłat.

Klienci zarządzani na bazie zaległości

Dla ekspozycji, które nie są uznane za znaczące, utrata wartości jest obliczana na bazie portfelowej, w oparciu o zaległości w spłacie. Stosowane jest podejście sformalizowane, które przypisuje progresywnie tym wyższy odpis, im dłużej klient zalega ze spłatą kredytu.

Poniżej został zaprezentowany portfel Grupy, w którym należności klientów ze stwierdzoną utratą wartości pogrupowane zostały w kategorii ryzyka na bazie klasyfikacji, a należności bez utraty wartości według wewnętrznych ratingów ryzyka. Zaprezentowano również szczegóły odpisów z tytułu utraty wartości. Dla celów określenia maksymalnej ekspozycji Grupy na ryzyko kredytowe należy uwzględnić również ekspozycje o charakterze pozabilansowym (opisane w nocie 36.), dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (opisane w nocie 19.), aktywa finansowe przeznaczone do obrotu (opisane w nocie 18.) oraz inne aktywa (opisane w nocie 28.).

w tys. zł	31.12.2008		31.12.2007	
	Należności od klientów	Należności od banków	Należności od klientów	Należności od banków
Należności oceniane indywidualnie				
kategoria ryzyka II	188 274	-	43 759	-
kategoria ryzyka III	212 653	-	213 956	-
kategoria ryzyka IV	1 026 063	2 253	952 101	1 852
Wartość brutto	1 426 990	2 253	1 209 816	1 852
Utrata wartości	1 038 408	2 253	1 004 895	1 852
Wartość netto	388 582	-	204 921	-
Należności oceniane portfelowo				
kategoria ryzyka II	18 767	-	11 421	-
kategoria ryzyka III	24 283	-	29 718	-
kategoria ryzyka IV	499 211	-	446 416	-
Wartość brutto	542 261	-	487 555	-
Utrata wartości	389 991	-	385 638	-
Wartość netto	152 270	-	101 917	-
Należności bez utraty wartości				
rating ryzyka 1-4	12 304 080	2 875 124	9 760 222	8 269 748
rating ryzyka 5-6	1 394 529	43 272	2 762 258	1 403
rating ryzyka 7-8	395 002	101 129	154 783	-
Wartość brutto	14 093 611	3 019 525	12 677 263	8 271 151
Utrata wartości	70 701	1 788	49 845	34
Wartość netto	14 022 910	3 017 737	12 627 418	8 271 117
Łączna wartość netto	14 563 762	3 017 737	12 934 256	8 271 117

w tys. zł	31.12.2008		31.12.2007	
	Należności od klientów	Należności od banków	Należności od klientów	Należności od banków
Utrata wartości oceniana indywidualnie				
kategoria ryzyka II	21 501	-	3 113	-
kategoria ryzyka III	74 740	-	110 966	-
kategoria ryzyka IV	942 167	2 253	890 816	1 852
	1 038 408	2 253	1 004 895	1 852
Utrata wartości oceniana portfelowo				
kategoria ryzyka II	4 322	-	2 771	-
kategoria ryzyka III	7 551	-	12 352	-
kategoria ryzyka IV	378 118	-	370 515	-
	389 991	-	385 638	-
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty				
rating ryzyka 1-4	54 865	2	32 923	25
rating ryzyka 5-6	6 178	322	12 911	9
rating ryzyka 7-8	9 658	1 464	4 011	-
	70 701	1 788	49 845	34
Łączna utrata wartości	1 499 100	4 041	1 440 378	1 886

Należności objęte odpisem na poniesione niezidentyfikowane straty

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Należności nieprzeterminowane		
0-30 dni	16 992 453	20 882 043
Należności przeterminowane		
31-90 dni	120 639	66 323
91-180 dni	44	48
Wartość brutto	17 113 136	20 948 414

Ryzyko rynkowe

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem rynkowym

Zarządzanie ryzykiem rynkowym obejmuje dwa podstawowe obszary ryzyka: ryzyko płynności finansowej oraz ryzyko cenowe.

Ryzyko płynności jest definiowane jako niebezpieczeństwo niewywiązania się Grupy z wykonania wymagalnych zobowiązań finansowych wobec klientów i kontrahentów.

Ryzyko cenowe określane jest jako ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Grupy zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, kursów akcji oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.

Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest zapewnienie, że rozmiary ponoszonego ryzyka w ramach Grupy odpowiadają poziomowi akceptowalnemu przez akcjonariuszy oraz instytucje nadzoru bankowego, jak również zapewnienie, że wszystkie ekspozycje na ryzyko rynkowe są właściwie odzwierciedlone w kalkulowanych miarach ryzyka przekazywanych do wiadomości odpowiednim osobom i organom zarządzającym.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Grupie opiera się na:

- wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego,
- zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku,

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosownych w Citigroup, podmiocie dominującym wobec Grupy.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Grupie spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu – Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAiP),
- Szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,
- Szefów jednostek biznesowych podejmujących ryzyko,
- osoby oddelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

Zarządzanie ryzykiem płynności

Celem zarządzania płynnością jest zapewnienie Bankowi i podmiotom Grupy dostępu do środków płynnych w celu wypełnienia swoich zobowiązań w terminie, także w ekstremalnych, lecz prawdopodobnych sytuacjach kryzysowych. Grupa przestrzega wymogi regulacyjne nadzoru bankowego w Polsce, a w szczególności Uchwały nr 9/2007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 r. w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności (od 1 stycznia 2008 roku pod nazwą Komisja Nadzoru Finansowego) z uwzględnieniem zasad polityki płynności Citigroup.

Grupa analizuje i zarządza ryzykiem płynności w różnych horyzontach czasowych, przy czym różni się płynność bieżąca, krótko-, średnio- i długoterminowa, stosując adekwatne metody pomiaru i limitowania ryzyka.

Płynność jest monitorowana i zarządzana w ramach struktury obejmującej przeglądy prowadzone przez KZAiP, Radę Nadzorczą Banku i Pion Skarbu Banku. Odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych przez Komisję Nadzoru Finansowego norm płynności oraz poziomów ekspozycji na ryzyko płynności w Grupie zgodnie z ustalonymi limitami wewnętrznymi, jak również bieżące zarządzanie ryzykiem płynności należą do Dyrektora Biura Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Skarbu.

Zarządzanie płynnością długoterminową należy do zadań KZAiP i jest określone w strategii Grupy. Jest ono prowadzone w oparciu o monitorowanie relacji strukturalnych bilansu oraz o regulacyjne miary płynności długookresowej i obejmuje analizę luk płynności, a także możliwości pozyskania w przyszłości wystarczających źródeł finansowania oraz kosztu pozyskania środków w kontekście wpływu na rentowność prowadzonej działalności.

Zarządzanie płynnością średnioterminową, w horyzoncie do 1 roku, należy do zadań KZAiP i odbywa się w oparciu o przygotowywany w cyklu rocznym plan finansowania, określający poziomy limitów wewnętrznych oraz przygotowywane przez jednostki biznesowe Grupy plany w zakresie zmiany aktywów i pasywów, opracowywane w ramach planów finansowych na kolejny rok budżetowy.

Zarządzanie płynnością krótkoterminową, w horyzoncie do 3 miesięcy, należy do zadań Pionu Skarbu i odbywa się w oparciu o regulacyjne miary płynności krótkookresowej oraz limity wewnętrzne. Grupa analizuje także poziom płynności w sytuacjach kryzysowych, przyjmując jako warunek konieczny brak ujemnej luki we wszystkich przedziałach czasowych w horyzoncie 3 miesięcy.

Zarządzanie płynnością bieżącą należy do zadań Pionu Skarbu i prowadzone jest w oparciu o rachunki nostro Grupy, w tym w szczególności rachunek rezerwy obowiązkowej w NBP, przy użyciu dostępnych produktów oferowanych przez rynek pieniężny oraz bank centralny.

Zarządzanie płynnością w podmiotach Grupy leży w zakresie zadań zarządów tych spółek przy uwzględnieniu „Zasad zarządzania ryzykiem”. Nadzór nad płynnością podmiotów Grupy sprawuje KZAiP. W celu zapewnienia odpowiedniej komunikacji pomiędzy Bankiem a podmiotami Grupy przedstawiciele spółek grupy biorą udział w spotkaniach Grupy Roboczej ds. Ryzyka Rynkowego Spółek Grupy.

Zasady i procesy ograniczania i monitorowania ryzyka

Podstawowymi raportami do oszacowania poziomu ryzyka płynności Grupy są regulacyjne miary płynności tzn. raport luki płynności krótkoterminowej pokazujący relację aktywów płynnych do niestabilnych źródeł finansowania oraz raporty nadzorczych miar płynności długoterminowej, tj. współczynnik pokrycia aktywów niepięlnych funduszami własnymi oraz współczynnik pokrycia aktywów niepięlnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi.

Komisja Nadzoru Finansowego ustaliła dla wszystkich współczynników minimalny limit na poziomie 1, tzn. że w każdym dniu roboczym aktywa płynne Grupy powinny przewyższać niestabilne źródła finansowania, a fundusze własne wraz ze stabilnymi środkami obcymi powinny przewyższać poziom aktywów niepięlnych i o ograniczonej płynności. W ramach kalkulacji Grupa regularnie przygotowuje analizy stabilności poszczególnych kategorii pasywów, dostępności i poziomu obrotów rynków do upłyniania aktywów oraz prognozy przyrostu aktywów klientów.

Dodatkowo, w celu ograniczania ryzyka płynności płatniczej, przygotowywany jest dla Grupy raport dostępu do rynku (Market Access Report, MAR). Raport ten pokazuje luki w przepływach finansowych w indywidualnych przedziałach czasowych, wskazując na ewentualną konieczność znalezienia dodatkowych źródeł finansowania na rynku hurtowym. Raport MAR przedstawia wszystkie przepływy finansowe związane z transakcjami bilansowymi i pozabilansowymi transakcjami wymiany walutowej oraz transakcjami depozytowo-lokacyjnymi i transakcjami kupna-sprzedaży papierów wartościowych z przyszłą datą waluty. Raporty na temat luki płynności są przygotowywane codziennie. Raporty obejmują zagregowany bilans Banku i spółek zależnych Banku Handlowy-Leasing Sp. z o.o. i Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.

Limity luki ustalane przez KZAIp Banku obowiązują dla następujących okresów: O/N, 2-7 dni, 8-15 dni, 1 miesiąc, 2 miesiące, 3 miesiące, 6 miesięcy i 1 rok. Luka płynności powyżej 1 roku nie jest objęta limitem, ale podlega monitorowaniu. Podczas obliczania luki brane są pod uwagę badania statystyczne, zwłaszcza w odniesieniu do stabilności bazy depozytowej oraz założeń dotyczących udziału indywidualnych grup produktowych w ogólnej strukturze bilansu Grupy. Dodatkowo, w celu dokonania oceny ryzyka płynności analizowane i monitorowane są podstawowe relacje w strukturze bilansu Grupy.

Metoda oceny ryzyka płynności polega na określeniu poziomu zmodyfikowanej luki w przepływach finansowych w stosunku do potencjalnych źródeł finansowania. Dlatego poziomy luki porównywane są z możliwością uzyskania dodatkowego finansowania z rynku hurtowego (inne banki, fundusze inwestycyjne, fundusze emerytalne, firmy ubezpieczeniowe) oraz ze stanem aktywów płynnych (głównie płynne papiery wartościowe), które można sprzedać lub zastawić (w ramach transakcji repo lub przy pomocy kredytu lombardowego NBP) w określonym horyzoncie czasowym.

Wielkości zmodyfikowanej luki przepływów finansowych oraz poziom aktywów płynnych na dzień 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku przedstawione są w poniższych tabelach.

Urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2008 roku:

w tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	4 261 460	686 524	989 882	12 517	36 599 962
Pasywa	7 049 895	94 153	870 108	315 248	34 220 941
Luka bilansowa w danym okresie	(2 788 435)	592 371	119 774	(302 731)	2 379 021
Transakcje pozabilansowe - wpływy	7 294 723	6 124 796	10 871 352	1 752 153	4 512 902
Transakcje pozabilansowe - wypływy	6 535 615	6 017 968	10 810 675	1 738 723	5 563 943
Luka pozabilansowa w danym okresie	759 108	106 828	60 677	13 430	(1 051 041)
Luka skumulowana	(2 029 327)	(1 330 128)	(1 149 677)	(1 438 978)	(110 998)

Urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2007 roku:

w tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	4 686 511	2 284 393	2 127 856	431 051	29 390 544
Pasywa	4 803 476	860 220	69 814	455 274	32 731 571
Luka bilansowa w danym okresie	(116 965)	1 424 173	2 058 042	(24 223)	(3 341 027)
Transakcje pozabilansowe - wpływy	16 145 664	6 012 349	12 864 609	873 564	4 227 464
Transakcje pozabilansowe - wypływy	16 073 820	6 109 831	12 783 930	902 277	4 277 569
Luka pozabilansowa w danym okresie	71 844	(97 482)	80 679	(28 713)	(50 105)
Luka skumulowana	(45 121)	1 281 570	3 420 291	3 367 355	(23 777)

Aktywa płynne i skumulowana luka płynności do 1 roku:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007	Zmiana
Aktywa płynne, w tym:	15 247 016	10 651 168	4 595 848
rachunek nostro w NBP i stabilna część gotówki	3 183 925	3 059 474	124 451
dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	1 248 263	1 124 056	124 207
dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	10 814 828	6 467 638	4 347 190
Skumulowana luka płynności do 1 roku	(1 149 677)	3 420 291	(4 569 968)
Wskaźnik pokrycia luki przez aktywa płynne	1 326%	Pozytywna luka	Nie dotyczy

Poniżej przedstawione zostały zobowiązania finansowe Grupy według umownych terminów wymagalności.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat	Odsetki
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu								
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	18	-	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu								
Depozyty sektora finansowego	30	7 922 266	7 829 200	43 691	40 407	4 743	-	4 225
w tym: banki	30	3 336 022	3 287 207	13 223	34 457	-	-	1 135
Depozyty sektora niefinansowego	30	19 935 083	18 256 867	1 298 410	325 730	27 065	84	26 927
Pozostałe zobowiązania	30	1 488 396	194 051	24 603	841 353	333 810	89 703	4 876
		29 345 745	26 280 118	1 366 704	1 207 490	365 618	89 787	36 028
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu								
Instrumenty pochodne	18	4 754 417	224 081	399 117	1 277 529	1 575 691	1 277 999	-
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych		10 949 511	10 309 913	38 618	168 924	380 018	52 038	-
		45 049 673	36 814 112	1 804 439	2 653 943	2 321 327	1 419 824	36 028
Instrumenty pochodne rozliczane brutto								
Wpływy		29 126 979	6 209 300	6 180 753	10 389 201	3 700 904	2 646 821	
Wyprawy		28 994 979	6 415 210	6 022 235	10 373 970	3 557 517	2 626 047	
		132 000	(205 910)	158 518	15 231	143 387	20 774	

Na dzień 31 grudnia 2007 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat	Odsetki
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu								
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	18	34 932	34 932	-	-	-	-	-
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu								
Depozyty sektora finansowego	30	7 085 166	6 144 625	842 659	55 000	1 855	29	40 998
w tym: banki	30	3 790 469	2 864 837	835 859	50 000	-	-	39 773
Depozyty sektora niefinansowego	30	19 811 372	18 898 970	573 487	249 598	76 367	169	12 781
Pozostałe zobowiązania	30	1 103 687	237 009	20 650	224 394	617 456	-	4 178
		28 000 225	25 280 604	1 436 796	528 992	695 678	198	57 957
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu								
Instrumenty pochodne	18	3 097 536	157 773	218 318	675 047	1 335 325	711 073	-
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych		10 874 042	9 742 453	1 492	274 002	778 667	77 428	-
		42 006 735	35 215 762	1 656 606	1 478 041	2 809 670	788 699	57 957
Instrumenty pochodne rozliczane brutto								
Wpływy		38 582 702	15 848 325	6 024 356	12 513 327	1 846 563	2 350 131	
Wyprawy		38 648 175	15 775 189	6 071 284	12 522 393	1 902 218	2 377 091	
		(65 473)	73 136	(46 928)	(9 066)	(55 655)	(26 960)	

Jako element opracowywania rocznego planu finansowania i zabezpieczenia płynności KZAiP ustala w cyklu rocznym zestaw rynkowych czynników ostrzegawczych, dla których wyznacza wartości progowe. Przekroczenie wartości progowych jest podstawą do podjęcia przez komitet dyskusji i decyzji odnośnie ewentualnej konieczności działań nadzwyczajnych, w tym zmian w zakresie zarządzania płynnością Grupy.

Grupa przeprowadza testy warunków skrajnych płynności. Scenariusze te zakładają istotne zmiany w podstawowych parametrach finansowania takie, jak:

- koncentracja bazy funduszowej,
- obniżenie ratingu długoterminowego,
- obniżenie ratingu krótkoterminowego,
- kryzys finansowy na rynku krajowym.

Testy warunków skrajnych płynności przeprowadzane są co miesiąc.

Rezultaty testów warunków skrajnych są poddawane przeglądowi w celu zapewnienia zdolności Grupy do samofinansowania i odpowiedniej płynności w sytuacjach kryzysowych. Oprócz tego opracowuje się i regularnie aktualizuje awaryjny plan finansowania. Plan ten określa szczegółowe zasady, procedury, zakresy obowiązków, zawiera także rezultaty testów warunków skrajnych. Ponadto plan zawiera podstawowe zalecenia dla Pionu Skarbu, jako zarządzającego płynnością bieżącą, w zakresie pozyskiwania funduszy w sytuacji kryzysowej.

Zarządzanie ryzykiem cenowym

Zakres ryzyka

Zarządzanie ryzykiem cenowym dotyczy wszystkich portfeli, z których dochody narażone są na negatywny wpływ czynników rynkowych takich, jak: stopy procentowe, kursy walutowe, ceny akcji, ceny towarów masowych oraz parametrów zmienności tych czynników. W zarządzaniu ryzykiem cenowym wyodrębniono dwa rodzaje portfeli: handlowe i bankowe.

Portfele handlowe obejmują transakcje na instrumentach finansowych (bilansowych i pozabilansowych), których celem jest osiągnięcie dochodu związanego ze zmianą parametrów rynkowych w krótkim okresie. Portfele handlowe obejmują pozycje bilansowe takie, jak: dłużne papiery wartościowe kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu, tzn. nabywane w celach handlowych i spełniające określone kryteria płynności, oraz wszystkie pozycje w instrumentach pochodnych, przy czym w tym przypadku dokonuje się rozróżnienia portfeli nabywanych w celach czysto handlowych oraz tych, które są zawierane w celu zabezpieczenia ryzyka pozycji w portfelu bankowym - tzw. zabezpieczenia ekonomiczne (economic hedge). Wycena portfeli handlowych dokonywana jest bezpośrednio na podstawie cen rynkowych lub za pomocą modeli wyceny przy zastosowaniu parametrów cenowych notowanych na rynku. Działalność na portfelach handlowych prowadzona jest przez Departament Skarbu Banku w zakresie portfeli obejmujących ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kursu walutowego. Portfel handlowy obejmuje również opcje, w tym przede wszystkim walutowe transakcje opcyjne oraz opcje na stopy procentowe. Działalność Banku w tym zakresie jest prowadzona w sposób zapewniający jednocześnie (każdorazowe i natychmiastowe) zawarcie transakcji przeciwstawnej o takich samych parametrach, w związku z czym portfel transakcji opcyjnych jest wyłączony z kalkulacji i monitoringu ryzyka cenowego. Jedyną wielkością związaną z zawieraniem transakcji opcyjnych uwzględnianą w pomiarze ryzyka cenowego, a konkretnie ryzyka walutowego, jest wielkość premii płaconej/otrzymywanej w walucie zagranicznej.

Portfele bankowe obejmują wszystkie pozostałe, niezaliczone do portfeli handlowych, pozycje bilansowe oraz pozabilansowe. Celem zawierania tych transakcji jest realizacja wyniku w całym, kontraktowym okresie transakcji. Departament Skarbu Banku przejmuje pozycje ryzyka stóp procentowych z portfeli bankowych z wszystkich innych jednostek organizacyjnych Grupy. Mechanizm przekazywania pozycji ryzyka stóp procentowych opiera się na systemie transferowej ceny funduszy.

Bilans Grupy obejmuje następujące aktywa i zobowiązania:

- obciążone ryzykiem wartości godziwej (związanym ze stopą procentową):
  - dłużne papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu oraz papiery dyskontowe,
  - kredyty i depozyty o stałym oprocentowaniu,
- obciążone ryzykiem przepływów pieniężnych (związanym ze stopą procentową):
  - dłużne papiery wartościowe o zmiennym oprocentowaniu,
  - kredyty i depozyty o zmiennym oprocentowaniu,
- nieobciążone bezpośrednio ryzykiem stopy procentowej:
  - aktywa trwałe,
  - inwestycje kapitałowe,
  - wartości niematerialne.

Ponadto Grupa jest obciążona ryzykiem stopy procentowej z tytułu zawierania transakcji pochodnych takich, jak: jednawalutowe transakcje wymiany stóp procentowych (IRS), dwuwalutowe transakcje wymiany stóp procentowych (CIRS), transakcje typu Forward Rate Agreement, transakcje typu futures, swapy walutowe oraz terminowe transakcje walutowe.

Pomiar ryzyka cenowego portfeli bankowych

Do portfeli bankowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- analiza luki stopy procentowej,
- metoda kosztów zamknięcia otwartych pozycji odsetkowych (Value-at-Close)/całkowitego zwrotu z portfela (Total Return),
- metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (Interest Rate Exposure, IRE),
- testy warunków skrajnych.

Analiza luki stopy procentowej wykorzystuje harmonogram zapadalności lub przeszacowania pozycji bilansowych oraz instrumentów pochodnych ujmowanych w ramach rachunkowości zabezpieczeń lub zakwalifikowanych jako zabezpieczenia ekonomiczne w celu ustalenia różnic pomiędzy pozycjami, których termin zapadalności lub aktualizacji oprocentowania przypada na dany przedział czasowy.

Generalną zasadą w analizie luki oprocentowania jest klasyfikacja transakcji do poszczególnych pasm przeszacowania pozycji z portfeli bankowych wg kontraktowych lub zakładanych terminów zmian oprocentowania transakcji.

Przyjmuje się, że:

- transakcje ze stałą stopą oprocentowania (takie jak: depozyty terminowe, lokaty międzybankowe, portfel dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży o oprocentowaniu stałym, kredyty udzielone zarówno spłacane w całości w dniu zapadalności, jak i spłacane w ratach) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty zapadalności lub wymagalności;
- transakcje ze stopą zmienną, aktualizowaną w cyklicznych stałych okresach (głównie kredyty udzielone z oprocentowaniem ustalonym w oparciu o stopę np. WIBOR 1M) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty najbliższej aktualizacji oprocentowania;
- transakcje o oprocentowaniu zmiennym administrowanym (tzn. zmiana wysokości oprocentowania oraz jej termin zastrzeżona jest do wyłącznej decyzji Grupy) bądź o niezdefiniowanym terminie zapadalności lub aktualizacji oprocentowania klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie historycznie zaobserwowanych lub ekspercko przyjętych przesunięć momentu i wielkości zmiany oprocentowania danej pozycji w stosunku do zmiany rynkowych stóp procentowych (model minimalizacji

zmienności marży na produkcję). Do grupy tych transakcji/pozycji bilansu zalicza się m.in.: rachunki bieżące, kredyty kartowe, kredyty w rachunku bieżącym. Dodatkowo uwzględnia się wcześniejsze spłaty kredytów w oparciu o analizę faktycznych spłat dokonywanych przez klientów przed terminem i na tej podstawie ustalany jest profil aktualizacji oprocentowania produktu – dotyczy to w szczególności kredytów ratalnych;

- transakcje niewrażliwe na zmiany stóp procentowych, do których zalicza się gotówkę, majątek trwały, kapitał, pozostałe aktywa/pasywa;
- transakcje bezpośrednio zawierane przez Departament Skarbu na potrzeby zarządzania ryzykiem stóp procentowych oraz płynności (portfel własny Departamentu Skarbu) klasyfikowane są do odpowiednich pasm przeszacowania zawsze na podstawie dat zawartych w kontrakcie.

Metoda wartości zamknięcia luki stóp procentowych (Value-at-Close) określa wartość ekonomiczną lub „godziwą” pozycji, analogiczną do wyceny rynkowej portfela handlowego. Całkowity zwrot na portfelu to suma zmian wartości zamknięcia luki stóp procentowych, naliczonych odsetek oraz zysków/strat ze sprzedaży aktywów lub anulowania zobowiązań.

Metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (IRE) służy do pomiaru potencjalnego wpływu określonego przesunięcia równoległego krzywych stóp procentowych na dochód odsetkowy z księgi bankowej przed opodatkowaniem, który może być uzyskany w określonym przedziale czasu. Jest to miara prospektywna, analogiczna do wskaźnika czynników wrażliwości (Factor Sensitivity) w przypadku portfeli handlowych. Przy czym przyjmuje się, że w standardowych warunkach przesunięcie stóp procentowych jest identyczne dla każdej waluty i wynosi 100 pkt bazowych w górę. Miara IRE jest kalkulowana dla pozycji w każdej walucie odrębnie w horyzoncie dziesięciu lat, przy czym do bieżącego monitorowania oraz limitowania pozycji ryzyka stóp procentowych portfeli bankowych stosowane są zasadniczo miary IRE w horyzoncie jednego roku i pięciu lat.

Miary IRE kalkulowane są dla Grupy oraz odrębnie dla Pionu Skarbu. Miara IRE dla Grupy odzwierciedla wartości ekspozycji na ryzyko stóp procentowych przy zastosowaniu terminów przeszacowania ustalonych w umowach z klientami (zgodnie z wyżej wymienionymi zasadami konstrukcji luk przeszacowania). Miara IRE dla Pionu Skarbu odzwierciedla pozycje ryzyka przekazane przez inne jednostki Grupy do tego Pionu za pośrednictwem mechanizmu transferowej ceny funduszy oraz własne pozycje ryzyka tego Pionu.

Poniżej przedstawione są miary IRE dla Grupy na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz na dzień 31 grudnia 2007 roku. Zestawienie prezentowane jest odrębnie dla głównych walut PLN, USD i EUR, stanowiących łącznie ponad 90% bilansu Grupy.

w tys. zł	31.12.2008		31.12.2007	
	IRE 12M	IRE 5L	IRE 12M	IRE 5L
PLN	7 642	104 071	8 130	90 683
USD	(394)	3 351	(3 649)	(4 469)
EUR	(8 836)	(42 808)	(18 431)	(48 043)

Testy warunków skrajnych mierzą potencjalny wpływ istotnych zmian w poziomie lub kształcie krzywych stóp procentowych na pozycje otwierane w portfelu bankowym.

Grupa dokonuje testów warunków skrajnych dla zdefiniowanych scenariuszy ruchów stóp procentowych stanowiących kombinacje ruchów czynników rynkowych zdefiniowanych jako zmiany znaczące (large move) i kryzysowe (stress move) występujących zarówno w kraju, jak i zagranicą. Wielkości zakładanych przesunięć czynników rynkowych rewidowane są co najmniej raz do roku i odpowiednio dostosowywane do zmian rynkowych warunków działania Grupy.

W uzupełnieniu do testów warunków skrajnych dla całej księgi bankowej Grupa dodatkowo przeprowadza testy tylko dla portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (AFS), określające potencjalny wpływ na kapitał Grupy zmiany wartości wyceny portfela tych papierów.

Limity IRE i AFS DVO1 ustalane są dla znaczącego zaangażowania we wszystkich walutach. Waluty związane z niewielkim zaangażowaniem mogą być agregowane w oddzielnym portfelu.

DVO1, czyli wartość pieniężna jednego punktu bazowego portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, stanowi uzupełnienie kontroli za pomocą metody IRE zastosowanej w przypadku ryzyka stóp procentowych w portfelu Grupy. Wskaźnik ten pokazuje, w jaki sposób zmieni się wartość portfela instrumentów finansowych (w tym przypadku będą to papiery wartościowe dostępne do sprzedaży) przy zmianie stopy procentowej dla określonej waluty na określonym odcinku krzywej stóp procentowych. Metoda IRE pokazuje możliwość zmiany marży stopy procentowej w przyszłości, dlatego wpływ zmian stóp procentowych na wynik finansowy Grupy nastąpi w przyszłych okresach, tak jak dzieje się to w przypadku pozycji wycenianych za pomocą metody amortyzowanego kosztu. Jednakże wpływ zmian stóp procentowych na wartość portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży jest widoczny natychmiast, tyle że nie w wyniku finansowym, a w wartości funduszy kapitałowych Grupy, ponieważ niezrealizowany wynik z wyceny tych papierów wartościowych zmienia ich wartość.

Biuro Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Skarbu prowadzi działalność w zakresie papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w Grupie. Określa się trzy podstawowe cele działalności w ramach portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży:

- zarządzanie płynnością finansową,
- zabezpieczenie przed ryzykiem przejmowanym przez Pion Skarbu z innych jednostek organizacyjnych Banku lub podmiotów Grupy,
- otwieranie własnych pozycji ryzyka stóp procentowych w portfelach Grupy przez Pion Skarbu.

Aby uniknąć nadmiernych wahań wartości funduszy kapitałowych Grupy, spowodowanych przez przeszacowanie aktywów przeznaczonych do sprzedaży, ustala się maksymalne limity pozycji DVO1 dla tego typu portfeli. Limity dotyczą również pozycji otwartych w instrumentach pochodnych (np. transakcjach swap stóp procentowych), przeprowadzanych w celu zabezpieczenia wartości godziwej portfela.

Przekroczenie wartości granicznych którejkolwiek z wymienionych miar ryzyka powoduje przekazanie informacji na wyższe szczeble zarządzania oraz konieczność określenia przez zarządzających dalszego planu działania.

Poziom ryzyka określonego miarą DVO1 dla portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży z uwzględnieniem zabezpieczeń ekonomicznych w podziale na portfele w poszczególnych walutach przedstawione są w tabeli poniżej:

w tys. zł	31.12.2008			31.12.2007			Ogółem w okresie 01.01.2008 - 31.12.2008		
	Ogółem	Pap. Wart.	IRS	Ogółem	Pap. Wart.	IRS	średnio	min.	max
PLN	(1 246)	(1 246)	-	(1 338)	(1 338)	-	(1 267)	(1 368)	(1 144)
USD	(99)	(99)	-	(123)	(203)	80	(116)	(420)	0
EUR	(766)	(766)	-	(650)	(827)	177	(856)	(1 187)	(657)

Działalność Grupy w zakresie inwestycji w dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży była głównym czynnikiem wpływającym także na zmiany poziomu ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania wyrażonych miarą IRE.

Systemy stosowane do raportowania i pomiaru ryzyka stopy procentowej księgi bankowej

Aplikacja służąca do sporządzania raportów ryzyka stopy procentowej księgi bankowej działa w oparciu o wystandaryzowany zestaw danych na poziomie pojedynczej transakcji, pochodzącej z głównego systemu księgowego. Aplikacja używana jest w większości jednostek Citigroup. Uzupełnieniem raportów z aplikacji są informacje i miary ryzyka generowane dodatkowo na podstawie danych zawartych w wewnętrznych systemach Pionu Finansów.

Pomiar ryzyka cenowego portfeli handlowych

Do portfeli handlowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- metoda czynników wrażliwości (Factor Sensitivity),
- metoda wartości narażonej na ryzyko (VaR),
- testy warunków skrajnych.

Czynniki wrażliwości mierzą zmianę wartości pozycji w danym instrumencie bazowym w przypadku określonej zmiany czynnika ryzyka rynkowego (np. zmiana o 1 punkt bazowy w oprocentowaniu w danym punkcie na krzywej stopy procentowej, zmiana o 1% w kursie walutowym lub cenie akcji).

W przypadku stóp procentowych miarą wrażliwości jest DVO1 (Dolar Value of 1 basis point), która określa potencjalną zmianę wartości pozycji ryzyka dla danej krzywej stóp procentowych w określonym punkcie węzłowym krzywej (do którego sprowadzane są wszystkie przepływy pieniężne w ustalonym przedziale czasowym) spowodowaną przesunięciem rynkowej stopy procentowej o jeden punkt bazowy w górę. Całkowita wielkość DVO1 dla danej waluty jest różnicą z wyceny wszystkich instrumentów wchodzących w skład portfela handlowego w danej walucie według struktury krzywych dochodowości na moment dokonywania wyceny, a wyceną tych instrumentów opartą na tych samych krzywych przy założeniu ich równoległego przesunięcia o 1 punkt bazowy w górę. DVO1 jest kalkulowane dla każdego zdefiniowanego czynnika ryzyka (punktu węzłowego krzywej) osobno, po czym agregowane dla danej waluty.

W odniesieniu do ryzyka walutowego wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji walutowej w danej walucie.

W przypadku pozycji w kapitałowych papierach wartościowych wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji netto w danym instrumencie (akcji, indeksie, jednostce udziałowej).

Z zastosowaniem powyższych miar ustalane są limity pozycji ryzyka w podziale na waluty i poszczególne jednostki organizacyjne. W przypadku ryzyka stóp procentowych stosowane są dodatkowo progi ostrzegawcze dla pozycji ryzyka na poszczególnych odcinkach krzywych stóp procentowych. Limity ryzyka ustalane są dla pozycji na koniec dnia i monitorowane w cyklu dziennym.

Miarą zintegrowaną ryzyka cenowego portfeli handlowych, łączącą wpływ pozycji w poszczególnych czynnikach ryzyka i uwzględniającą efekt korelacji pomiędzy zmiennościami poszczególnych czynników, jest wartość narażona na ryzyko (VaR). Miara VaR jest stosowana do oszacowania potencjalnego spadku wartości pozycji lub portfela w normalnych warunkach rynkowych, przy ustalonym poziomie ufności i w określonym czasie. W przypadku pozycji otwieranych w portfelu handlowym Grupy wartość VaR jest obliczana przy zastosowaniu 99% poziomu ufności i jednodniowego okresu utrzymania.

Grupa dokonuje pomiaru VaR i monitoringu tej miary w operacyjnym zarządzaniu ryzykiem. VaR nie jest natomiast stosowany obecnie do kalkulacji regulacyjnego wymogu kapitałowego, w związku z czym Bank nie występował do Komisji Nadzoru Finansowego o wydanie zgody na stosowanie metody wartości zagrożonej.

Zarówno wskaźnik DVO1, jak i wskaźnik VaR dla portfela handlowego są obliczane jako kwota netto bez zabezpieczenia ekonomicznego portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, tzn. bez instrumentów pochodnych mających zabezpieczyć wartość godziwą portfela. Ekspozycja na ryzyko takich transakcji jest kontrolowana poprzez

odpowiednie metody pomiaru ryzyka i ograniczana za pomocą limitów ryzyka portfeli bankowych.

W cyklu dziennym dokonywana jest analiza scenariuszy warunków skrajnych (stress test), przy założeniu większych, niż przyjęte w pomiarze wartości zagrożonej, zmian czynników ryzyka oraz pominięciu historycznie obserwowanych korelacji pomiędzy tymi czynnikami.

Grupa dokonuje pomiaru ryzyka w warunkach skrajnych dla czterech podstawowych scenariuszy:

- najbardziej prawdopodobnego opartego na historycznej zmienności czynników ryzyka,
- lokalnego kryzysu finansowego,
- globalnego kryzysu finansowego oraz
- szokowego opartego na hipotetycznych zmianach podstawowych czynników ryzyka.

Trzy powyższe narzędzia ograniczania i monitoringu ryzyka cenowego portfeli handlowych uzupełnione są:

- progami ostrzegawczym skumulowanej w okresie miesiąca straty na portfelu handlowym,
- progami ostrzegawczymi ogólnego wolumenu nierozliczonych transakcji określonego rodzaju instrumentów finansowych (Aggregated Contracts Triggers),
- progami ostrzegawczymi maksymalnego terminu do zapadalności danego instrumentu finansowego (Maximum Tenor Trigger),
- limitami i progami ostrzegawczymi koncentracji dla rodzajów papierów wartościowych, emitentów oraz emisji w przypadku dłużnych i właścicielskich papierów wartościowych.

Grupa notuje ekspozycje ryzyka cenowego portfeli handlowych w dwudziestu jeden walutach zarówno w przypadku pozycji walutowych, jak i ekspozycji na ryzyko stóp procentowych, przy czym tylko w przypadku kilku walut ekspozycje są znaczące. Dla dużej grupy walut ekspozycje wynikają z niepełnego dopasowania transakcji zawartych na zlecenie klienta i transakcji domykających z innymi kontrahentami rynków hurtowych. Znaczące ekspozycje na ryzyko cenowe otwierane są w przypadku PLN, walut rynków wysokorozwiniętych (przede wszystkim USD oraz EUR; rzadziej GBP, CHF, JPY) oraz walut krajów Europy Środkowej.

Wartości znaczących ekspozycji na ryzyko stóp procentowych portfeli handlowych w ujęciu miary DVO1 z pominięciem ekspozycji wynikających z zabezpieczeń ekonomicznych portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w 2008 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007	w okresie 01.01.2008 - 31.12.2008		
			średnio	max	min.
PLN	(42)	(43)	(121)	294	(515)
EUR	23	(73)	(37)	82	(218)
USD	(10)	(14)	7	243	(112)
HUF	(12)	(31)	(38)	12	(113)

W 2008 roku średnie wielkości ekspozycji na ryzyko stóp procentowych w porównaniu z rokiem 2007 pozostały na zbliżonym poziomie, zmieniła się natomiast struktura walutowa utrzymywanych pozycji. Większe ekspozycje przyjmowane były w walucie krajowej (średnia wielkość wskaźnika DVO1 wynosiła -121 tys. zł wobec -45 tys. zł w roku 2007), mniejszy natomiast był średni apetyt na ryzyko w EUR (średnia wielkość pozycji była o około 66 tys. zł niższa w porównaniu z rokiem 2007). Jeśli chodzi o maksymalne wielkości ekspozycji przyjmowanej przez Departament Skarbu, to były one znacznie niższe niż w roku ubiegłym na wszystkich głównych walutach (np. maksymalna ekspozycja w PLN wyniosła -515 tys. zł w porównaniu z -690 tys. zł w roku 2007, a w EUR -218 tys. zł w porównaniu z -379 tys. zł w roku ubiegłym).

Pion Skarbu, prowadzący w ramach Grupy działalność handlową na instrumentach finansowych, kontynuował strategię bardzo aktywnego zarządzania ekspozycjami narażonymi na ryzyko walutowe i stopy

procentowej, dostosowując wielkość i kierunek tych ekspozycji w zależności od zmieniających się warunków rynkowych, co obrazuje przedział wahań tych ekspozycji (wartości minimum i maksimum w powyższej tabeli).

Poziom ryzyka określonego miarą VaR (bez uwzględnienia zabezpieczeń ekonomicznych portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży) w podziale na pozycje ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej w 2008 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007	w okresie 1.01.2008 - 31.12.2008		
			średnio	max	min.
Ryzyko walutowe	114	151	916	5 672	34
Ryzyko stóp procentowych	3 511	4 254	3 427	14 192	1 089
Ryzyko ogółem	3 514	4 225	3 790	14 564	1148

Ogólny średni poziom ryzyka cenowego portfeli handlowych w roku 2008 był niższy od średniego poziomu zanotowanego w roku 2007 o około 0,4 mln zł, głównie jako wynik zmniejszenia poziomów ekspozycji walutowej. Jeśli chodzi o maksymalne poziomy ryzyka, to były one znacznie wyższe w roku 2008 na skutek zwiększonej zmienności głównych czynników rynkowych odnotowanej w czwartym kwartale roku. Maksymalny poziom ryzyka cenowego osiągnął wartość 14,6 mln zł, podczas gdy w 2007 roku był na poziomie 8,9 mln zł.

Systemy stosowane do raportowania i pomiaru ryzyka stopy procentowej księgi handlowej

Podstawowym systemem służącym do pomiaru, raportowania i monitorowania ryzyka cenowego portfela handlowego jest wewnętrzna baza raportowa jednostki Finansów i jednostki Zarządzania Ryzykiem - TPRC, która czerpie dane źródłowe w cyklu dziennym z następujących systemów:

- Kondor+ - podstawowego systemu transakcyjnego jednostki Skarbu w zakresie informacji dotyczących wielkości współczynników wrażliwości na zmiany stóp procentowych, w podziale na poszczególne instrumenty i przedziały zapadalności oraz wielkości pozycji walutowych,
- GMR - systemu kalkulacyjno-raportowego w zakresie informacji dotyczącej wartości narażonej na ryzyko (VaR) dla wszystkich czynników ryzyka łącznie, a także w podziale na czynniki indywidualnie (kursy walutowe i stopy procentowe).

Ryzyko instrumentów kapitałowych

Podstawowym podmiotem Grupy prowadzącym działalność w zakresie instrumentów kapitałowych jest Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH). Stosownie do swojego podstawowego zakresu działalności, DMBH jest uprawniony do podejmowania ryzyka cenowego portfela handlowego akcji, praw do akcji, znajdujących się lub mających się znaleźć w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) lub Centralnej Tabeli Ofert (CTO), kontraktów futures na index WIG20 i Indeksowanych Jednostek Udziałowych, a także akcji na giełdach zagranicznych tych spółek, które są notowane jednocześnie na GPW. Ryzyko cenowe portfela instrumentów DMBH ograniczane jest limitami wolumenowymi dla poszczególnych rodzajów instrumentów finansowych oraz progami ostrzegawczymi dla koncentracji dla poszczególnych emitentów. Dla DMBH stosowane są również progi ostrzegawcze potencjalnej straty dla scenariuszy warunków skrajnych oraz skumulowanej zrealizowanej straty na portfelu handlowym.

Ekspozycja walutowa Grupy

Ekspozycję walutową Grupy według podstawowych walut przedstawia poniższa tabela:

31.12.2008

w tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje pozabilansowe		Pozycja netto
	Aktywa	Pasywa	Aktywa	Pasywa	
EUR	4 916 401	5 257 506	11 890 724	11 479 544	70 075
USD	2 929 613	3 307 388	4 855 201	4 496 077	(18 651)
GBP	411 184	518 265	303 154	190 099	5 974
CHF	543 561	607 254	350 563	269 775	17 095
Pozostałe waluty	442 909	430 188	520 318	553 579	(20 540)
	9 243 668	10 120 601	17 919 960	16 989 074	53 953

31.12.2007

w tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje pozabilansowe		Pozycja netto
	Aktywa	Pasywa	Aktywa	Pasywa	
EUR	4 908 141	3 892 161	11 778 224	12 796 716	(2 512)
USD	4 074 052	2 508 183	8 981 926	10 554 964	(7 169)
GBP	11 818	153 499	170 978	26 181	3 116
CHF	199 114	179 192	6 484	18 177	8 229
Pozostałe waluty	16 360	64 233	553 858	523 823	(17 838)
	9 209 485	6 797 268	21 491 470	23 919 861	(16 174)

Ryzyko operacyjne

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem operacyjnym

Ryzyko operacyjne zdefiniowano jako ryzyko poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub zawodnych procesów wewnętrznych, ludzi, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko związane z praktykami biznesowymi, jak również ryzyko prawne, czyli ryzyko niezgodności z obowiązującymi przepisami prawa oraz z regulacjami wewnętrznymi Grupy. Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka utraty reputacji, strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego.

Celem procesu zarządzania Ryzykiem Operacyjnym w Grupie jest zapewnienie:

- spójnego i efektywnego podejścia do identyfikacji, kontroli, oceny, monitorowania i pomiaru ryzyka operacyjnego oraz sprawozdawczości w tym zakresie,
- efektywnej redukcji poziomu narażenia na ryzyko operacyjne, a w konsekwencji redukcji ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego i dotkliwości ich skutków (polityka niskiego poziomu tolerancji dla strat operacyjnych),
- spełnienia wymogów kapitałowych dla ryzyka operacyjnego,
- zgodności z przepisami dotyczącymi zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Podejście Grupy do ryzyka operacyjnego opisane jest w wewnętrznej polityce zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz procesem samooceny.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym składa się z następujących kluczowych elementów:

- identyfikacja ryzyka,
- ograniczanie ryzyka,
- samoocena ryzyka i kontroli,

- monitoring ryzyka,
- pomiar ryzyka,
- sprawozdawczość obszarów narażonych na ryzyko operacyjne.

Proces samooceny umożliwia bieżącą identyfikację, kontrolę, ocenę, monitorowanie, pomiar i raportowanie oceny jakości procesów kontrolnych i potencjalnych zagrożeń. Dane na temat wpływu zdarzeń wiążących się z ryzykiem operacyjnym (strat) na wyniki Grupy są zbierane regularnie od kilku lat. Wprowadzone w ostatnich latach centralizacja i automatyzacja pozwoliły na znaczne obniżenie liczby oraz kwot strat operacyjnych.

Grupa zarządza ryzykiem operacyjnym przy użyciu różnych narzędzi i technik, w tym m.in. polityk, procedur, list kontrolnych, limitów, procesu samooceny, narzędzi kontrolowania bezpieczeństwa informacji, planów awaryjnych, ubezpieczeń, audytów.

Role i zakresy odpowiedzialności w zakresie ryzyka operacyjnego na różnych poziomach wyższego kierownictwa Grupy uregulowano w „Polityce Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym oraz Procedurze Samooceny”. Do najistotniejszych należą:

- Zarząd Banku odpowiada za opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania ryzykiem, w tym za zorganizowanie i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz, jeśli to konieczne, za wprowadzanie niezbędnych korekt w celu usprawnienia tego procesu. Zasady i procedury zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmują pełny zakres działalności Grupy. Decyzje strategiczne dotyczące polityki Grupy, jej organizacji, podziału ról i zakresów odpowiedzialności, reorganizacji procesów, automatyzacji i centralizacji zastrzeżone są dla Zarządu Banku;
- Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad kontrolą systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jej adekwatność i skuteczność;
- Każdy główny segment biznesu oraz każdy podmiot zależny jest zobowiązany do wdrożenia procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym zgodny z wymogami „Polityki Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym oraz Procedury Samooceny”. Chociaż identyfikacja ryzyka, samoocena i procesy raportowania są pod wieloma względami uregulowane i ujednolicone w jednostkach biznesowych procesy ograniczania, monitoringu i pomiaru ryzyka są określane przez każdą jednostkę biznesową i mogą być różne w różnych jednostkach.

Za bieżące monitorowanie ryzyka operacyjnego odpowiada Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem oraz wspierające go Komisje ds. Ryzyka, Systemu Kontroli. Uchybienia kontrolne, działania naprawcze, zdarzenia operacyjne i wskaźniki związane z ryzykiem operacyjnym są przedmiotem regularnych raportów przedstawianych odpowiednim Komitetom. Jednocześnie jakość procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym proces samooceny) w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Grupy są przedmiotem kontroli i oceny przez jednostkę audytu wewnętrznego.

Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka operacyjnego

Raportowanie danych o ryzyku operacyjnym obejmuje:

- rezultaty audytów wewnętrznych i zewnętrznych,
- rezultaty samooceny,
- kluczowe ryzyka operacyjne i wskaźniki ryzyka operacyjnego,
- dane o istotnych stratach wewnętrznych,
- informacje i problemy dot. planów awaryjnych i bezpieczeństwa informacji,
- dane umożliwiające monitorowanie profilu ryzyka operacyjnego.

Gromadzenie danych o stratach operacyjnych odbywa się przy użyciu systemu pozwalającego na rejestrację informacji potrzebnych do analizy, raportowania zarządczego i regulacyjnego.

Na podstawie regularnego monitorowania Zarząd Banku ocenia ogólny poziom ryzyka operacyjnego jako średni, typowy dla skali działalności Grupy.

Zasady polityki ograniczania ryzyka operacyjnego

Procesy kontrolne stosowane w Grupie służą ograniczaniu przyczyn wystąpienia negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych (włącznie ze stratami operacyjnymi), zmniejszaniu prawdopodobieństwa ich wystąpienia oraz minimalizowaniu dotkliwości potencjalnych skutków. Przykładowe mechanizmy kontrolne to: podział obowiązków w ramach funkcji wykonawca-kontroler (maker-checker), monitorowanie ustalonych limitów, czy wymogi polityki regulującej sprzedaż i zakup papierów wartościowych przez pracowników. Mechanizmy ograniczania ryzyka obejmują również transfer ryzyka (outsourcing, ubezpieczenia).

Kierownictwo wyższego i średniego szczebla odpowiedzialne jest za wdrożenie dodatkowych kontroli, w uzasadnionych przypadkach, zwłaszcza w kontekście zgodności z wytycznymi prawa i zaleceniami Komisji Nadzoru Bankowego.

Każda jednostka organizacyjna jest zobowiązana do opracowania właściwego systemu kontroli, współmiernego do poziomu ponoszonego ryzyka operacyjnego i ryzyk innego typu, łącznie z odpowiednią dokumentacją procedur kontrolnych oraz stosownym szkoleniem personelu. Również na jednostkach organizacyjnych ciąży obowiązek identyfikacji ryzyka, które jest niedopuszczalne lub przekracza granice ryzyka, jakie dana jednostka może przyjąć i zaproponowania odpowiednich działań, jakie należy podjąć w celu jego ograniczenia lub transferu.

Dodatkowo okresowo dokonywana jest ocena adekwatności i skuteczności procesów kontrolnych polegająca na testowaniu adekwatności i efektywności kluczowych kontroli z częstotliwością dostosowaną do poziomu ryzyka i częstotliwości kontroli (proces samooceny) oraz badaniu dokonywanym przez niezależny audyt wewnętrzny. W przypadku zidentyfikowania uchybień i obszarów nieakceptowanego ryzyka kierownictwo odpowiedzialne jest za opracowanie planu działań naprawczych. Realizacja planów naprawczych podlega niezależnemu monitorowaniu i kontroli.

Zarządzanie kapitałem własnym

Zgodnie z obowiązującym w Polsce Prawem Bankowym banki są zobligowane do utrzymywania kapitałów własnych w wielkości adekwatnej do poziomu ponoszonego ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku kapitał własny Grupy wynosił 5,6 mld zł, zaś kapitał regulacyjny uwzględniający pozycje i pomniejszenia określone przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF) (do końca 2007 roku pod nazwą Komisja Nadzoru Bankowego) wynosił 3,7 mld zł. Taki poziom kapitałów uznawany jest za wystarczający do prowadzenia działalności biznesowej. Poziom kapitału jest regularnie monitorowany przy wykorzystaniu do tego celu współczynnika adekwatności kapitałowej.

Decyzją Zarządu Banku wymogi kapitałowe Grupy z tytułu ryzyka kredytowego oraz operacyjnego obliczane są zgodnie z metodami standardowymi określonymi w uchwale KNF. Długoterminowym celem jest wdrożenie metod zaawansowanych dla tych ryzyk.

Od 2008 roku Grupa rozpoczęła proces szacowania kapitału wewnętrznego. Dokonano klasyfikacji ryzyk ze względu na kryterium istotności, dla ryzyk zidentyfikowanych jako istotne oszacowano kapitał wymagany do ich pokrycia.

W procesie zarządzania kapitałem Bank określa politykę wypłat przyszłych dywidend dla akcjonariuszy. W procesie tym uwzględnia się szereg czynników takich, jak: zyski Banku, oczekiwania Banku w zakresie przyszłych wyników finansowych, poziom wymogów kapitałowych, jak również uwarunkowania podatkowe, regulacyjne i prawne.

45. Oświadczenia Zarządu Banku

Prawdziwość i rzetelność prezentowanych sprawozdań

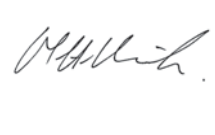
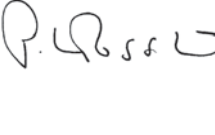

Zgodnie z najlepszą wiedzą Zarządu Banku, którego członkami są: Pan Sławomir S. Sikora - Prezes Zarządu, Pan Michał H. Mrożek - Wiceprezes Zarządu, Pan Peter Rossiter - Wiceprezes Zarządu, Pani Sonia Wędrychowicz-Horbatowska - Wiceprezes Zarządu i Pan Witold Zieliński - Wiceprezes Zarządu, roczne dane finansowe oraz dane porównywalne zaprezentowane w „Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za okres kończący się 31 grudnia 2008 roku” zostały sporządzone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości i odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Grupy oraz osiągnięty przez nią wynik finansowy. Zawarte w skonsolidowanym raporcie rocznym „Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2008 roku” zawiera prawdziwy obraz rozwoju, osiągnięć oraz sytuacji (wraz z opisem podstawowych rodzajów ryzyka) Grupy w 2008 roku.

Wybór biegłego rewidenta dokonującego badania sprawozdań finansowych

Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych KPMG Audyt Sp. z o.o. oraz biegły rewident, dokonujący badania „Rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za okres kończący się 31 grudnia 2008 roku”, został wybrany zgodnie z przepisami prawa. Biegły rewident spełniał warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o badaniu, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

Podpisy Członków Zarządu

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
12.03.2009	Sławomir S. Sikora	Prezes Zarządu	
12.03.2009	Michał H. Mrozek	Wiceprezes Zarządu	
12.03.2009	Peter Rossiter	Wiceprezes Zarządu	
12.03.2009	Sonia Wędrychowicz-Horbatowska	Wiceprezes Zarządu	
12.03.2009	Witold Zieliński	Wiceprezes Zarządu	

Sprawozdanie
z działalności
Grupy Kapitałowej
Banku Handlowego
w Warszawie S.A.
w 2008 roku

Gospodarka polska w 2008 roku

Główne tendencje makroekonomiczne

W 2008 roku tempo wzrostu polskiej gospodarki obniżyło się do 4,8% r/r z 6,7% r/r w 2007 roku, do czego przyczyniło się przede wszystkim wyhamowanie dynamiki inwestycji. Produkcja przemysłowa w okresie styczeń-grudzień 2008 roku zwiększyła się przeciętnie o 3,5% r/r w wyniku osłabienia koniunktury w drugiej połowie 2008 roku. W tym samym okresie wzrost przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw wyniósł 10,1% r/r.

W okresie styczeń-grudzień 2008 roku wskaźnik inflacji utrzymywał się powyżej celu Rady Polityki Pieniężnej, wynosząc przeciętnie 4,2% r/r, wobec 2,5% r/r w 2007 roku. Do wyższego wskaźnika przyczyniły się wysokie ceny żywności oraz ropy naftowej, które zaczęły się obniżać dopiero w III kwartale 2008 roku. Wskaźnik inflacji bazowej po wyeliminowaniu cen żywności oraz energii wyniósł w okresie styczeń-grudzień 2008 roku przeciętnie 2,3% r/r.

Rosnąca inflacja oraz utrzymujący się dwucyfrowy wzrost wynagrodzeń skłoniły Radę Polityki Pieniężnej (RPP) do kontynuacji cyklu zacieśnienia polityki monetarnej. Do czerwca 2008 roku stopa referencyjna została podniesiona przez RPP łącznie o 100 punktów bazowych do poziomu 6,00% i utrzymana na tym poziomie do listopada. W listopadzie i grudniu władze monetarne zdecydowały się na rozluźnienie polityki monetarnej w celu ograniczenia negatywnych efektów kryzysu finansowego i obniżyły stopy procentowe łącznie o 100 punktów bazowych do poziomu 5,00%.

Rynek pieniężny i walutowy

Rok 2008 upłynął pod znakiem znacznej zmienności kursu polskiej waluty, której wahania pozostawały pod wpływem wydarzeń związanych z trwającym kryzysem finansowym. Pierwsza połowa roku przyniosła wyraźne umocnienie złotego. Utrzymujące się stabilne tempo wzrostu gospodarczego, rozszerzająca się różnica stóp procentowych w kraju i zagranicą oraz przekonanie inwestorów o dalszej aprecjacji złotego doprowadziło do osiągnięcia przez kurs złotego wobec euro najniższego poziomu w historii – 3,2045 zł.

Od sierpnia 2008 roku pod wpływem napływających negatywnych informacji związanych z zawirowaniami na międzynarodowych rynkach finansowych polska waluta zaczęła systematycznie tracić na wartości. Osłabieniu złotego towarzyszyły znaczne wahania kursów spowodowane relatywnie niską płynnością na rynku walutowym. Kurs polskiej waluty wobec dolara osiągnął na zakończenie 2008 roku poziom 2,96 zł, a kurs złotego wobec euro 4,17 zł.

Rozpoczęty w 2007 roku i trwający do połowy 2008 roku cykl zacieśniania polityki monetarnej przez Radę Polityki Pieniężnej miała swoje odbicie na polskim rynku długu. Oczekiwania na kolejne podwyżki stóp procentowych w pierwszej połowie roku doprowadziły do wzrostu rentowności polskich obligacji rządowych. Rentowności obligacji zaczęły się wyraźnie obniżać dopiero w połowie października wraz z pojawieniem się oczekiwań na poluźnienie polityki monetarnej przez Radę Polityki Pieniężnej w celu pobudzenia wzrostu gospodarczego. W roku 2008 stopa procentowa trzymiesięcznego WIBOR-u wzrosła z 5,60% do poziomu 5,88%, natomiast rentowności obligacji pięcioletnich spadły z 6,32% do 5,34%.

Rynek kapitałowy

Rok 2008 był najgorszym w historii GPW. Najszerzy indeks rynku – WIG zanotował spadek o ponad 51%, zaś indeks „blue chipów” WIG 20 zakończył 2008 rok na poziomie 1790 pkt (-48% r/r). Spośród sektorów, bessa najbardziej dotknęła deweloperów (indeks spółek z tego sektora spadł o 73%) oraz spółki z branży spożywczej (-59% r/r). Względna oaza spokoju był sektor telekomunikacyjny, którego indeks stracił zaledwie 13% (głównie dzięki Telekomunikacji Polskiej).

W 2008 roku kontynuowany był negatywny trend zapoczątkowany w połowie 2007 roku. Poglębiający się kryzys finansowy w Stanach Zjednoczonych przełożył się na spowolnienie gospodarcze w Europie (w tym również i w Polsce), co przyczyniło się do silnych spadków na GPW. Tak silną przecenę na warszawskim parkiecie wywołały również rekordowe umorzenia jednostek w krajowych funduszach inwestycyjnych.

Negatywne nastroje panujące na rynku miały negatywny wpływ na rynek pierwotny. W minionym roku na głównym parkiecie pojawiły się 33 spółki (31 polskich oraz 2 zagraniczne). Łączna wartość pierwotnych ofert publicznych przekroczyła 9,3 mld zł, z kolei wartość akcji nowej emisji wyniosła 3,7 mld zł. Do istotnych wydarzeń należy zaliczyć debiuty dwóch spółek w ramach procesu prywatyzacji (Zakłady Azotowe Tarnów oraz Enea), które miały miejsce w II półroczu.

Na koniec 2008 roku liczba notowanych spółek na GPW zwiększyła się do 374, jednak nie przełożyło się to na wzrost kapitalizacji rynku. Panująca bessa spowodowała spadek wartości rynkowej wszystkich spółek o 57% do poziomu 465,1 mld zł (z czego 57% stanowiły spółki krajowe).

Na alternatywnym rynku New Connect, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, pojawiło się 60 spółek (obecnie jest ich 84), mimo to kapitalizacja wzrosła zaledwie o 17% do poziomu 1,4 mld zł. Wartość obrotów w 2008 roku przekroczyła 826 mln zł (wobec 303 mln zł w 2007).

Giełdowe indeksy rynku akcji według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r.

Indeks	2008	Zmiana (%)	2007	Zmiana (%)	2006
WIG	27 228,64	(51,1%)	55 648,54	10,4%	50 411,82
WIG-PL	27 167,25	(50,6%)	55 011,93	9,2%	50 361,39
WIG20	1 789,73	(48,2%)	3 456,05	5,2%	3 285,49
mWIG40	1 511,27	(62,5%)	4 028,37	7,9%	3 733,26
sWIG80	6 852,79	(56,9%)	15 917,92	25,2%	12 716,59
Subindeksy sektorowe					
WIG-Banki	4 390,90	(44,8%)	7 949,94	12,2%	7 085,84
WIG-Budownictwo	4 329,98	(50,1%)	8 673,57	12,6%	7 703,50
WIG-Chemia**	1 823,63	-	-	-	-
WIG-Deweloperzy*	1 288,65	(73,1%)	4 788,89	-	-
WIG-Informatyka	938,77	(46,8%)	1 764,67	0,5%	1 756,58
WIG-Media	2 580,80	(47,4%)	4 911,01	22,4%	4 012,97
WIG-Przemysł paliwowy	1 889,46	(46,8%)	3 548,44	12,7%	3 149,10
WIG-Przemysł spożywczy	1 354,52	(59,2%)	3 317,96	(13,4%)	3 832,40
WIG-Telekomunikacja	1 107,33	(12,8%)	1 270,21	(5,2%)	1 340,01

* Subindeks wyznaczany od 15 czerwca 2007 roku.

** Subindeks wyznaczany od 19 września 2008 roku.

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.

Wartość obrotu akcjami i obligacjami oraz wolumeny obrotów instrumentami pochodnymi na GPW na dzień 31 grudnia 2008 r.

	2008	Zmiana (%)	2007	Zmiana (%)	2006
Akcje (mln zł)	320 712	(30,6%)	461 917	42,6%	323 920
Obligacje (mln zł)	4 691	43,7%	3 264	(40,5%)	5 488
Kontrakty terminowe (tys. szt.)	12 235	29,1%	9 478	48,4%	6 386

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.

W 2008 roku miała miejsce zdecydowanie mniejsza aktywność inwestorów na rynku akcji. Łączna wartość obrotów tymi instrumentami wyniosła prawie 321 mld zł (poziom porównywalny z 2006 rokiem), co oznacza spadek w stosunku do roku 2007 o 30,6%.

Odwrotne tendencje miały miejsce na rynku długu. Rok 2008 zakończył się wzrostem obrotów obligacjami o 44% w stosunku do 2007 roku, osiągając poziom 4,69 mld zł.

Na rynku futures zaobserwowano spowolnienie dynamiki wolumenu w stosunku do roku 2007, jednakże wzrost obrotów do 12,2 mln sztuk (+ 29% r/r) należy uznać za solidny.

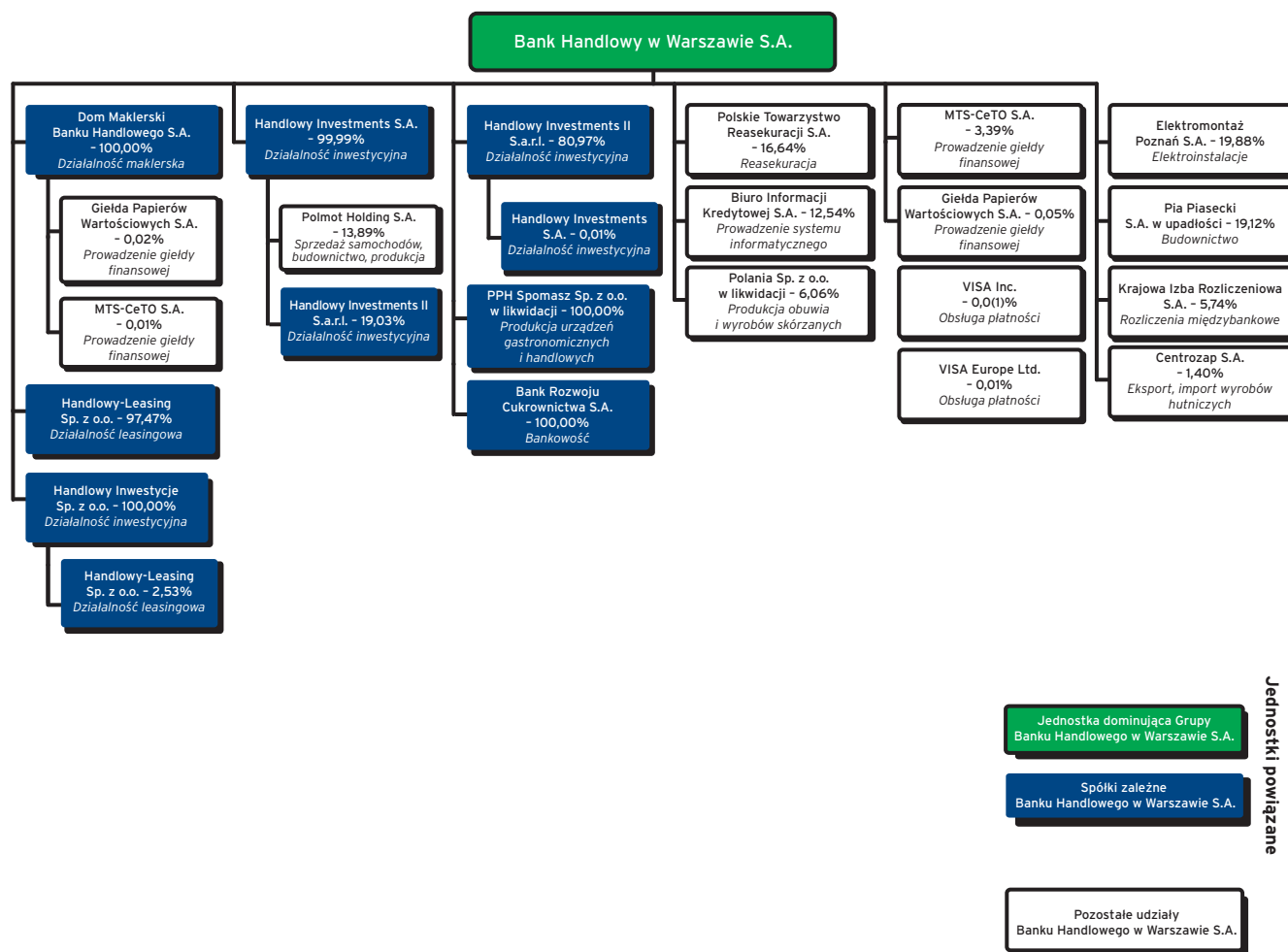
Sektor bankowy

Rok 2008 to okres zawirowań na światowych rynkach finansowych, pomimo których polski sektor bankowy zdołał utrzymać wysokie tempo wzrostu, osiągając rekordowe wyniki, jak również odnotował wysoką dynamikę wzrostu aktywów, których wartość na koniec 2008 roku była o 31% wyższa niż na koniec 2007 roku i przekroczyła poziom 1 bln zł. Wypracowany zysk netto osiągnął rekordowy poziom sięgający prawie 15 mld zł i był o 8% wyższy niż w 2007 roku. W ciągu ostatniego roku przychody sektora wzrosły o 18%, podczas gdy koszty sektora wzrosły o 13%. Pozwoliło to na poprawę wskaźnika kosztów do przychodów sektora o 2 punkty procentowe do poziomu 55%. Na wzrost przychodów sektora w istotny sposób wpłynął dynamiczny wzrost wyniku z tytułu odsetek oraz wyniku z pozycji wymiany, który wyniósł odpowiednio 23% oraz 84%. Negatywny wpływ na wynik sektora bankowego miała różnica wartości rezerw i aktualizacji, która osiągnęła poziom 4,7 mld zł, tzn. była wyższa od zanotowanej w 2007 roku o 172%. Pomimo dobrych wyników rocznych należy podkreślić widoczne spowolnienie w drugim półroczu, a szczególnie w ostatnim kwartale.

Po stronie bilansowej w 2008 roku w porównaniu do 2007 roku kredyty dla przedsiębiorstw wzrosły w tempie 31%, podczas gdy wzrost depozytów przedsiębiorstw kształtował się na poziomie 4%. Wyższą dynamiką wzrostu, na poziomie 50%, charakteryzował się wolumen kredytów dla osób prywatnych, przy czym istotny wpływ na wzrost tej kategorii miały kredyty hipoteczne ze wzrostem na poziomie 64%, których wolumen stanowił na koniec 2008 roku 63% kredytów osób prywatnych ogółem. Z kolei depozyty osób prywatnych wzrosły w tempie 29%, co jest istotną zmianą w porównaniu do lat ubiegłych, kiedy to dynamika wzrostu była jednocyfrowa. Obecnie klienci indywidualni poszukują bezpiecznych form oszczędzania, jakimi są lokaty bankowe. W ciągu 2008 roku wskaźnik kredytów dla sektora niefinansowego do depozytów tego sektora wzrósł z 99% do 116%, a luka finansowania (różnica wartości wolumenu depozytów i kredytów) wzrosła do prawie 83 mld zł.

Schemat organizacyjny Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę grupy jednostek powiązanych Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Bank”) według stanu na 31 grudnia 2008 roku, według udziałów w kapitałach spółek.

Struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Grupa Kapitałowa Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Grupa”) obejmuje jednostkę dominującą oraz jednostki zależne:

Jednostki Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. Konsolidowane metodą pełną

Nazwa jednostki	Przedmiot działalności	Charakter powiązania kapitałowego	Procent posiadanego kapitału	Zastosowana metoda konsolidacji/wyceny	Kapitał własny (tys. zł)
Bank Handlowy w Warszawie S.A.	bankowość	jednostka dominująca	-	-	5 539 450*
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH)***	działalność maklerska	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	92 156
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.***	działalność leasingowa	jednostka zależna	100,00%**	konsolidacja pełna	178 830
Handlowy Investments S.A.***	działalność inwestycyjna	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	28 189
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji***	nie prowadzi działalności	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	Jednostka postawiona w stan likwidacji

* Kapitał własny Banku Handlowego w Warszawie S.A. zgodnie z jednostkowym bilansem Banku za 2008 rok.

** Z uwzględnieniem udziałów pośrednich.

*** Powyższe dane nie zostały zaudytowane.

Jednostki Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. nieobjęte konsolidacją

Nazwa jednostki	Przedmiot działalności	Charakter powiązania kapitałowego	Procent posiadanego kapitału	Zastosowana metoda konsolidacji/wyceny	Kapitał własny (tys. zł)
Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.***	działalność inwestycyjna	jednostka zależna	100,00%	wycena metodą praw własności	12 403
Handlowy - Investments II S.a.r.l.***	działalność inwestycyjna	jednostka zależna	100,00%**	wycena metodą praw własności	6 930
Bank Rozwoju Cukrownictwa S.A.***	bankowość	jednostka zależna	100,00%	wycena metodą praw własności	39 983

** Z uwzględnieniem udziałów pośrednich.

*** Powyższe dane nie zostały zaudytowane.

W 2008 roku miała miejsce transakcja sprzedaży akcji spółki Narodowy Fundusz Inwestycyjny Magna Polonia S.A. W dniu 11 stycznia 2008 roku spółka zależna Banku - Handlowy Investments S.A. poprzez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. sprzedała posiadany pakiet 390 323 akcji o wartości nominalnej 0,10 zł każda i łącznej wartości nominalnej 39 032,30 zł, stanowiących 3,04% w kapitale spółki.

W dniu 4 grudnia 2008 roku spółka zależna Banku - Handlowy Inwestycje Sp. z o.o. dokonała zbycia wszystkich posiadanych 80 001 akcji spółki Lubelska Fabryka Maszyn Rolniczych S.A. o wartości nominalnej 4,00 zł każda i łącznej wartości nominalnej 320 004,00 zł, stanowiących 5,00% w kapitale Spółki.

W IV kwartale 2008 roku w wyniku dystrybucji posiadanych akcji Visa Incorporated, dokonywanej przez Visa Europe Limited na rzecz uczestniczących w niej banków członkowskich, Bank Handlowy w Warszawie S.A., jako członek Visa Europe Limited, objął 30 526 akcji Visa Incorporated o wartości nominalnej 0,0001 USD każda i łącznej wartości nominalnej 3,0526 USD, stanowiących 0,0(1)% udział w kapitale Spółki.

Podstawowe dane bilansowe i wyniki finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Istotne zdarzenia w 2008 roku

Rok 2008 okazał się niezwykle trudny dla sektora bankowego w Polsce. Pomimo niesprzyjających okoliczności, Grupa odnotowała sukcesy. Do najważniejszych osiągnięć należy zaliczyć:

- politykę dyscypliny kosztowej (**spadek kosztów o 1,7%**);
- wzrost akcji kredytowej w sektorze niefinansowym (kredyty, pożyczki i inne należności od sektora niefinansowego wzrosły o 11,2%);
- utrzymanie silnej pozycji rynkowej w segmencie klientów korporacyjnych;
- awans **Domu Maklerskiego Banku Handlowego** na drugą pozycję na rynku, jednocześnie utrzymanie pozycji **lidera w obsłudze klientów instytucjonalnych** (udział rynkowy mierzony wartością obrotu akcjami na GPW);
- **zwiększenie konkurencyjności w segmencie klientów detalicznych** - w stosunku do roku ubiegłego liczba rachunków bieżących wzrosła o 31%, osiągając poziom 403 tysięcy na koniec 2008 roku;
- **najlepszy w historii Banku rok** pod względem liczby **sprzedanych kart kredytowych** - w 2008 roku sprzedano ponad 296 tysięcy nowych kart. Jest to wynik o 25% lepszy od wyniku uzyskanego w 2007 roku. **Liczba kart kredytowych** na koniec roku przekroczyła **milion**;
- **sukcesy bankowości transakcyjnej** - 70% udziału w polskim rynku kart przełaconych, rozwój nowatorskiego produktu Mikrowpłaty, wyróżnienie „Lider SEPA w Polsce”, tytuł Europrodukt dla rachunku zastrzeżonego;

- **nową ofertę skierowaną do MSP**, łączącą wystandaryzowaną ofertę pakietową dla rynku masowego z indywidualnym podejściem do firm średniej wielkości o bardziej zaawansowanych potrzebach;
- **dalszą optymalizację sieci oddziałów** - integracja wszystkich placówek, połączenie sieci oddziałów bankowości korporacyjnej, detalicznej i CitiFinancial.

Syntetyczne zestawienie podstawowych danych finansowych Grupy

mln zł	31.12.2008	31.12.2007
Suma bilansowa	42 550,3	38 908,0
Kapitał własny	5 625,8	5 603,1
Kredyty*	13 886,0	12 486,5
Depozyty*	19 935,1	19 811,4
Wynik finansowy netto	600,4	824,2
Współczynnik wypłacalności	12,1%	12,9%

* Należności i zobowiązania od sektora niefinansowego i budżetowego.

Wyniki finansowe Grupy w 2008 roku

Rachunek zysków i strat

W 2008 roku Grupa wypracowała zysk brutto w wysokości 759,2 mln zł, co oznacza spadek o 275,1 mln zł (tj. 26,6%) w stosunku do ubiegłego roku. W tym samym okresie skonsolidowany zysk netto wyniósł 600,4 mln zł, co oznacza spadek o 223,8 mln zł (tj. 27,2%) w stosunku do 2007 roku.

Wybrane pozycje z rachunku zysków i strat

w tys. zł	2008	2007	Zmiana	
			tys. zł	%
Wynik z tytułu odsetek	1 365 750	1 204 420	161 330	13,4%
Wynik z tytułu prowizji	618 945	736 683	(117 738)	(16,0%)
Przychody z tytułu dywidend	11 761	5 940	5 821	98,0%
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	259 342	422 520	(163 178)	(38,6%)
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	57 184	30 086	27 098	90,1%
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	(168)	47 489	(47 657)	(100,4%)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	89 425	65 065	24 360	37,4%
Razem przychody	2 402 239	2 512 203	(109 964)	(4,4%)
Koszty działania Banku i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacja	(1 495 908)	(1 522 544)	26 636	1,7%
Koszty działania banku i koszty ogólnego zarządu	(1 398 793)	(1 413 707)	14 914	1,1%
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych	(97 115)	(108 837)	11 722	10,8%
Wynik z tytułu zbycia aktywów trwałych	3 255	596	2 659	446,1%
Zmiana stanu odpisów (netto) na utratę wartości	(153 080)	52 556	(205 636)	(391,3%)
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	2 656	(8 586)	11 242	130,9%
Zysk brutto	759 162	1 034 225	(275 063)	(26,6%)
Podatek dochodowy	(158 728)	(210 010)	51 282	24,4%
Zysk netto	600 434	824 215	(223 781)	(27,2%)

Wpływ poszczególnych pozycji rachunku zysku i strat na wynik netto przedstawia poniższy wykres:

Na spadek wyników największy wpływ miały odpisy netto na utratę wartości aktywów finansowych, które w 2008 roku wyniosły 153,1 mln zł, wobec 52,6 mln zł rozwiązań odpisów netto w 2007 roku (negatywny wpływ na wynik netto w kwocie 205,6 mln zł), spadek wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji o 163,2 mln zł oraz spadek wyniku z tytułu prowizji o 117,7 mln zł w porównaniu z rokiem 2007. Pozytywny wpływ na zysk netto miał natomiast wzrost wyniku z tytułu odsetek o 161,3 mln zł.

Przychody operacyjne (obejmujące wynik z tytułu odsetek i prowizji, przychody z tytułu dywidend, wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji, wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych, wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych oraz wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych) w 2008 roku w porównaniu z 2007 rokiem spadły o 110 mln i wyniosły 2 402,2 mln zł. Największy wpływ na spadek przychodów operacyjnych miała ujemna wycena opcji walutowych w kwocie 261 mln zł, obniżająca wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji. Średnia zapadalność portfela opcyjnego wynosi prawie 9 miesięcy.

W tym samym okresie koszty działania Grupy, ogólnego zarządu oraz amortyzacji spadły o 1,7%.

Zarówno w 2008, jak i 2007 roku odnotowano znaczące zdarzenia jednorazowe, które miały wpływ na wyniki Grupy.

W 2008 roku zawiązano rezerwę na restrukturyzację zatrudnienia w kwocie 30 mln zł, odnotowano dodatkowy przychód operacyjny w kwocie 11 mln zł z tytułu korzystnego dla Banku wyroku sądowego i zakończenia sprawy spornej, dodatkowy przychód operacyjny w kwocie 3,8 mln zł z tytułu przyznania akcji od Visy Incorporated oraz rozwiązanie rezerwy w wysokości 10 mln zł z tytułu kary nałożonej przez UOKiK w związku z postępowaniem dotyczącym opłat „interchange” w sektorze bankowym.

W 2007 roku natomiast miały miejsce następujące transakcje jednorazowe:

- 6,7 mln zł zysku ze sprzedaży mniejszościowego pakietu akcji Stalexport S.A.,
- 33,5 mln zł zysku z tytułu sprzedaży mniejszościowego pakietu akcji spółki NFI Empik Media & Fashion przez Handlowy Investments S.A., jednostkę zależną Banku,
- 3,8 mln zł zysku ze sprzedaży akcji MasterCard,
- utworzenie rezerwy w wysokości 10 mln zł z tytułu kary nałożonej przez UOKiK w związku z postępowaniem dotyczącym opłat „interchange” w sektorze bankowym,
- 3,2 mln zł zysku ze sprzedaży akcji NFI Magna Polonia S.A. przez Handlowy Investments S.A.

Po wyłączeniu wpływu tych transakcji spadek zysku brutto w 2008 roku w stosunku do 2007 roku wyniósł 232,7 mln zł (tj. 23%), a zysku netto 190 mln zł (tj. 24%), natomiast przychody operacyjne spadły o 97,6 mln zł, tj. 4%.

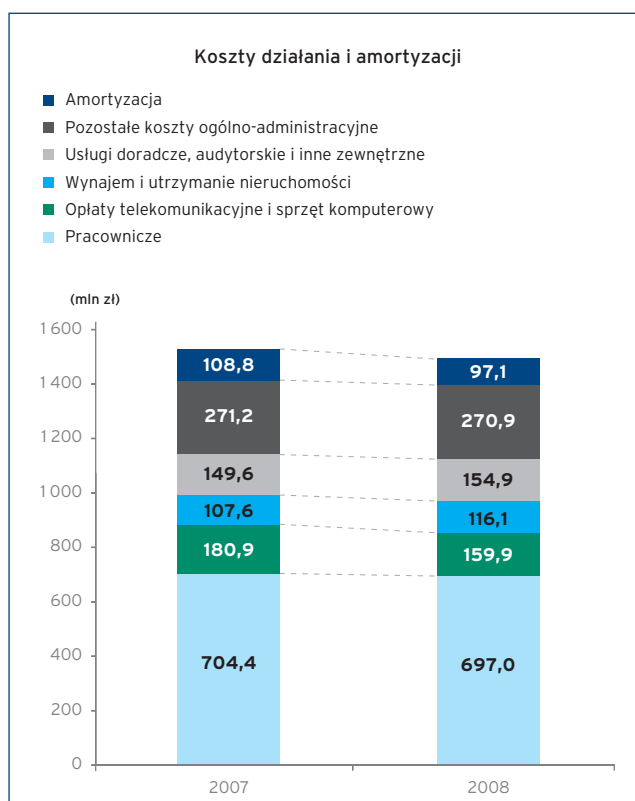

Reasumując, na odnotowany w 2008 roku poziom przychodów z działalności operacyjnej wynoszący 2 402,2 mln zł oraz spadek o 110 mln zł w porównaniu z 2007 rokiem największy wpływ miały: wzrost wyniku z tytułu odsetek o 161,3 mln zł, spadek wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji o 163,2 mln zł oraz spadek wyniku z tytułu prowizji o 117,7 mln zł.

Koszty

w tys. zł	2008	2007	Zmiana	
			tys. zł	%
Koszty pracownicze	696 961	704 409	(7 448)	(1,1%)
Koszty ogólnoadministracyjne, w tym m.in.	701 832	709 298	(7 466)	(1,1%)
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	159 943	180 858	(20 915)	(11,6%)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	116 084	107 646	8 438	7,8%
Koszty usług doradczych, audytorskich, konsultacyjnych i innych zewnętrznych	154 880	149 640	5 240	3,5%
Koszty działania Banku i koszty ogólnego zarządu	1 398 793	1 413 707	(14 914)	(1,1%)
Amortyzacja	97 115	108 837	(11 722)	(10,8%)
Koszty ogółem	1 495 908	1 522 544	(26 636)	(1,7%)

W roku 2008 Grupa kontynuowała politykę dyscypliny kosztowej. W porównaniu do 2007 roku koszty spadły o 1,7%, tj. o 26,6 mln zł. Niższe koszty wynikają zarówno ze spadku amortyzacji oraz kosztów działania Banku i kosztów ogólnego zarządu. Niższe koszty ogólnoadministracyjne osiągnięto dzięki obniżeniu kosztów opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego o kwotę 20,9 mln zł.

Nastąpił spadek amortyzacji i kosztów pracowniczych w segmencie Bankowości Korporacyjnej, przede wszystkim w efekcie niższych kosztów pracowniczych, technologicznych oraz reklamy i marketingu. Jednocześnie wzrosły koszty w segmencie Bankowości Detalicznej, było to spowodowane głównie wzrostem kosztów z tytułu rosnącej akwizycji i portfela klientów oraz zwiększeniem się nakładów technologicznych na rozwój systemów Banku.

Odpisy netto na utratę wartości aktywów finansowych i różnica wartości rezerw na zobowiązania pozabilansowe

Odpisy netto

w tys. zł	2008	2007	Zmiana	
			tys. zł	%
Odpisy netto na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	(16 726)	8 829	(25 555)	(289,5%)
Odpisy netto na należności i zobowiązania pozabilansowe	(136 354)	43 727	(180 081)	(411,8%)
oceniane indywidualnie	(60 900)	75 046	(135 946)	(181,2%)
oceniane portfelowo	(75 454)	(31 319)	(44 135)	(140,9%)
Razem różnica utraty wartości	(153 080)	52 556	(205 636)	(391,3%)

Wartość odpisów netto na utratę wartości wynosząca w 2008 roku 153,1 mln zł wobec 52,6 mln zł rozwiązań odpisów netto w 2007 roku jest efektem pogorszenia się proporcji pomiędzy kwotą rozwiązanych rezerw dotyczących kredytów zagrożonych i nowych rezerw utworzonych z tytułu wzrostu poziomu ryzyka prowadzenia działalności kredytowej w ramach segmentu Bankowości Korporacyjnej. Wzrost poziomu ryzyka był wynikiem pogorszenia się sytuacji finansowej klientów z portfela ocenianego indywidualnie, w konsekwencji zagrożenia terminowego regulowania zobowiązań. W segmencie Bankowości Detalicznej zwiększenie odpisów spowodowane było rosnącym portfelem kredytów i kart kredytowych, jak również wzrostem udziału należności obsługiwanych nieterminowo.

Analiza wskaźnikowa

Wskaźniki rentowności i efektywności kosztowej Grupy

	2008	2007
Stopa zwrotu z kapitału (ROE)*	11,7%	16,6%
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)**	1,5%	2,1%
Marża odsetkowa netto (NIM)***	3,5%	3,1%
Zysk netto na 1 akcję zwykłą w zł	4,60	6,31
Koszty/dochody****	62,3%	60,6%
Kredyty sektora niefinansowego/Depozyty sektora niefinansowego	70%	63%
Kredyty sektora niefinansowego/Aktywa ogółem	33%	32%
Wynik z tytułu odsetek/przychody ogółem	57%	48%
Wynik z tytułu prowizji/przychody ogółem	26%	29%

* Iloraz zysku netto i średniego stanu kapitałów własnych (z wyłączeniem zysku netto bieżącego okresu) liczonego na bazie kwartalnej.

** Iloraz zysku netto i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

*** Iloraz wyniku z tytułu odsetek i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

**** Relacja sumy kosztów działania i amortyzacji do przychodów działalności operacyjnej.

Wyżej zaprezentowane wartości wskaźników potwierdzają pogorszenie efektywności, jaka dokonała się w roku 2008. Stopa zwrotu na kapitale - ROE - spadła o 4,9 p.p., a stopa zwrotu z aktywów - ROA - o 0,6 p.p.

W zakresie efektywności kosztowej Bank nastąpiło nieznaczne pogorszenie - wskaźnik koszty/dochody wzrósł o 1,7 p.p.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku suma bilansowa Grupy wyniosła 42 550,3 mln zł i była o 9,4% wyższa niż na koniec 2007 roku, przy czym udział kredytów od sektora niefinansowego w aktywach ogółem nieznacznie wzrósł i wyniósł 33%, a stosunek kredytów od sektora niefinansowego do depozytów od sektora niefinansowego wzrósł o 7 p.p. i wyniósł 70%.

Bilans

Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku suma bilansowa Grupy wyniosła 42 550,3 mln zł i była o 9,4% wyższa niż na koniec 2007 roku.

Bilans

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2008	31.12.2007	tys. zł	%
AKTYWA				
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	3 530 977	3 321 503	209 474	6,3%
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	7 885 488	5 135 708	2 749 780	53,5%
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	10 814 828	6 467 638	4 347 190	67,2%
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	56 469	58 388	(1 919)	(3,3%)
Inwestycje kapitałowe	11 095	21 909	(10 814)	(49,4%)
Kredyty, pożyczki i inne należności	17 581 499	21 205 373	(3 623 874)	(17,1%)
od sektora finansowego	3 695 522	8 718 832	(5 023 310)	(57,6%)
od sektora niefinansowego	13 885 977	12 486 541	1 399 436	11,2%
Rzeczowe aktywa trwałe	571 947	612 797	(40 850)	(6,7%)
nieruchomości i wyposażenie	553 639	587 769	(34 130)	(5,8%)
nieruchomości stanowiące inwestycje	18 308	25 028	(6 720)	(26,8%)
Wartości niematerialne	1 283 326	1 284 078	(752)	(0,1%)
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	336 290	374 468	(38 178)	(10,2%)
Inne aktywa	443 159	413 477	29 682	7,2%
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	35 267	12 645	22 622	178,9%
Aktywa razem	42 550 345	38 907 984	3 642 361	9,4%
PASYWA				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	6 806 790	4 373 146	2 433 644	55,6%
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	29 345 498	28 000 003	1 345 495	4,8%
depozyty	27 857 332	26 896 411	960 921	3,6%
sektora finansowego	7 922 260	7 085 042	837 218	11,8%
sektora niefinansowego	19 935 072	19 811 369	123 703	0,6%
pozostałe zobowiązania	1 488 166	1 103 592	384 574	34,8%
Rezerwy	24 578	37 548	(12 970)	(34,5%)
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	77	101 889	(101 812)	(99,9%)
Inne zobowiązania	747 593	792 314	(44 721)	(5,6%)
Zobowiązania razem	36 924 536	33 304 900	3 619 636	10,9%
KAPITAŁY				
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	-	0,0%
Kapitał zapasowy	3 029 703	3 028 809	894	0,0%
Kapitał z aktualizacji wyceny	(144 110)	(182 450)	38 340	21,0%
Pozostałe kapitały rezerwowe	1 627 692	1 454 355	173 337	11,9%
Zyski zatrzymane	589 886	779 732	(189 846)	(24,3%)
Kapitały razem	5 625 809	5 603 084	22 725	0,4%
Pasywa razem	42 550 345	38 907 984	3 642 361	9,4%

Aktywa

Należności brutto*

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2008	31.12.2007	tys. zł	%
Banki i inne monetarne instytucje finansowe	3 021 777	8 273 004	(5 251 227)	(63,5%)
Niebankowe instytucje finansowe	751 369	522 317	229 052	43,9%
Niefinansowe podmioty gospodarcze	9 454 807	9 016 472	438 335	4,9%
Osoby prywatne	5 774 318	4 767 344	1 006 974	21,1%
Jednostki budżetowe	71 597	60 652	10 945	18,0%
Pozostałe należności niefinansowe	10 771	7 848	2 923	37,2%
Razem	19 084 639	22 647 637	(3 562 998)	(15,7%)

* Należności z odsetkami należnymi.

W 2008 roku istotnie wzrósł portfel kredytowy klientów niefinansowych (w stosunku do końca 2007 roku o 1,4 mld, tj. 11,2%). W ujęciu brutto w obszarze niefinansowych podmiotów gospodarczych wzrost ten wyniósł 0,4 mld zł (tj. 4,9%), natomiast w obszarze osób prywatnych 1,0 mld zł (tj. 21,1%).

Znaczący spadek, wynoszący 5,3 mld zł (tj. 63,5%), odnotowało saldo należności od banków i innych monetarnych instytucji finansowych.

Portfel dłużnych papierów wartościowych wzrósł w 2008 roku o 4 471,4 mln zł, (tj. o 58,9%) - pozostaje on drugim największym składnikiem aktywów Banku.

Portfel dłużnych papierów wartościowych

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2008	31.12.2007	tys. zł	%
Obligacje skarbowe	7 802 405	6 849 596	952 809	13,9%
Obligacje NBP	383 665	377 428	6 237	1,7%
Bony skarbowe	1 826 120	69 035	1 757 085	2 545,2%
Certyfikaty depozytowe i obligacje banków	26 065	85 883	(59 818)	(69,7%)
Emitowane przez podmioty niefinansowe	21 929	50 771	(28 842)	(56,8%)
Emitowane przez podmioty finansowe	3 185	158 981	(155 796)	(98,0%)
Bony pieniężne NBP	1 999 722	-	1 999 722	-
Razem	12 063 091	7 591 694	4 471 397	58,9%

Pasywa

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2008	31.12.2007	tys. zł	%
Zobowiązania wobec sektora finansowego	7 918 041	7 044 168	873 873	12,4%
- środki na rachunkach banków i innych monetarnych instytucji finansowych	3 334 887	3 896 336	(561 449)	(14,4%)
- depozyty niebankowych podmiotów finansowych	4 583 154	3 147 832	1 435 322	45,6%
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego, w tym:	19 908 156	19 798 593	109 563	0,6%
- klientów korporacyjnych	11 794 311	13 153 014	(1 358 703)	(10,3%)
- osób prywatnych	5 472 599	5 194 835	277 764	5,3%
Pozostałe zobowiązania (w tym odsetki naliczone)	1 519 301	1 157 242	362 059	31,3%
Razem	29 345 498	28 000 003	1 345 495	4,8%

Główną pozycją finansującą aktywa Grupy stanowią zobowiązania wobec klientów sektora niefinansowego. W porównaniu do końca 2007 roku wielkość zobowiązań wobec klientów korporacyjnych spadła o 1 358,7 mln zł (tj. 10,3%), a wobec osób prywatnych wzrosła o 277,8 mln zł (tj. 5,3%).

W grupie zobowiązań wobec sektora finansowego wzrost o 1 435,3 mln (tj. 45,6%) został odnotowany na depozytach niebankowych podmiotów finansowych, a spadek o 561,5 mln zł (tj. 14,4%) na środkach na rachunkach banków i innych monetarnych instytucji finansowych.

Źródła pozyskiwania funduszy i ich wykorzystanie

w tys. zł	31.12.2008	31.12.2007
Fundusze pozyskane		
Fundusze banków i innych monetarnych instytucji finansowych	4 594 886	4 601 505
Fundusze klientów i sektora budżetowego	24 750 612	23 398 498
Fundusze własne łącznie z wynikiem finansowym	5 625 809	5 603 084
Pozostałe fundusze	7 579 038	5 304 897
Ogółem fundusze pozyskane	42 550 345	38 907 984
Wykorzystanie funduszy		
Należności od banków i innych monetarnych instytucji finansowych	3 017 739	8 271 118
Należności od klientów i sektora budżetowego	14 563 760	12 934 256
Papiery wartościowe, udziały i inne aktywa finansowe	18 767 880	11 683 643
Pozostałe wykorzystanie	6 200 966	6 018 967
Razem wykorzystanie funduszy	42 550 345	38 907 984

Kapitały własne i współczynnik wypłacalności

W porównaniu z końcem 2007 roku wartość kapitałów własnych Grupy na koniec 2008 roku nieznacznie wzrosła, tj. o 5,2%. Nastąpiło zwiększenie kapitału rezerwowego o 167,8 mln zł o kwotę pochodzącą z zysku za 2007 rok oraz pozostałych kapitałów o 39,4 mln zł, a także zwiększenie kapitału z aktualizacji wyceny o 38,3 mln zł.

Kapitały własne

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2008	31.12.2007	tys. zł	%
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	-	0,0%
Kapitał zapasowy	3 029 703	3 028 809	894	0,0%
Kapitał rezerwowy	1 233 896	1 066 053	167 843	15,7%
Kapitał z aktualizacji wyceny	(144 110)	(182 450)	38 340	21,0%
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	390 000	390 000	-	0,0%
Pozostałe kapitały	(6 752)	(46 181)	39 429	85,4%
Kapitały własne ogółem	5 025 375	4 778 869	246 506	5,2%

Poziom kapitałów jest w pełni wystarczający do zachowania bezpieczeństwa finansowego instytucji, zgromadzonych w niej depozytów, a także całkowicie zapewniający możliwości rozwoju firmy.

Poniższa tabela prezentuje dane finansowe do wyliczenia współczynnika wypłacalności na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy według zasad określonych w uchwale nr 1/2007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (...) (Dz. Urz. NBP Nr 2 poz. 3), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 2007 roku. Zgodnie z paragrafem 14 punkt 3 ww. uchwały na dzień 31 grudnia 2007 roku Grupa dokonała pomniejszenia całego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego.

Współczynnik wypłacalności

w tys. zł		31.12.2008	31.12.2007
I	Fundusze własne ogółem, w tym:	3 675 517	3 434 911
	pomniejszenia funduszy podstawowych i uzupełniających		
	- z tytułu zaangażowania kapitałowego w jednostkach finansowych	56 469	58 387
	- z tytułu wartości niematerialnych, w tym:	1 283 326	1 284 078
	wartość firmy	1 245 976	1 245 976
II	Aktywa i zobowiązania pozabilansowe ważone ryzykiem (portfel bankowy)	19 867 900	17 444 865
III	Całkowity wymóg kapitałowy, z tego:	2 435 448	2 137 404
	- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego (II*8%)	1 589 432	1 395 589
	- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta	272 222	123 926
	- wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	82 835	356 051
	- suma wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego	132 313	253 531
	- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	347 112	-
	- inne wymogi kapitałowe	11 534	8 307
Współczynnik wypłacalności (I/III* 12,5)		12,07%	12,86%

Na dzień 31 grudnia 2008 roku współczynnik wypłacalności Grupy wyniósł 12,07% i był o 0,79 p. p. niższy niż na koniec 2007 roku, co spowodowane było przede wszystkim wzrostem całkowitego wymogu kapitałowego z tytułu uwzględnienia wymogu dotyczącego ryzyka operacyjnego, jak również wzrostem wymogu z tytułu ryzyka kredytowego oraz kontrahenta. Wzrost ten został w części skompensowany spadkiem wymogu z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań oraz ryzyka rynkowego.

Działalność Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2008 roku

Kredyty i inne zaangażowania obciążone ryzykiem

Akcja kredytowa

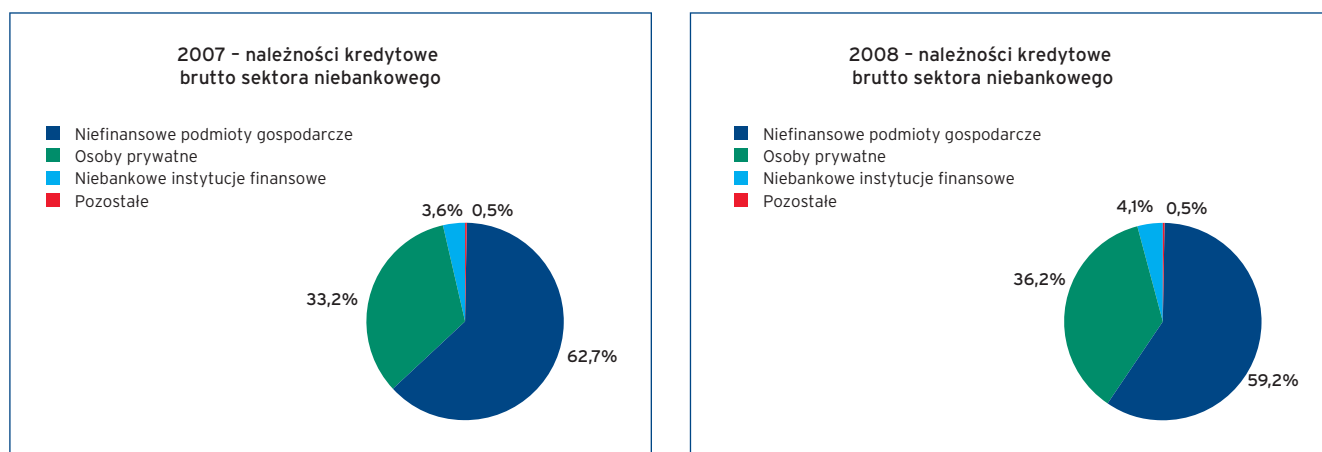
Polityka kredytowa Grupy oparta jest o aktywne zarządzanie portfelowe i precyzyjnie określone rynki docelowe, zaprojektowane w celu ułatwienia analizy ekspozycji oraz ryzyka kredytowego w ramach danej branży działalności klienta. Dodatkowo, poszczególni kredytobiorcy są stale monitorowani w celu możliwie wczesnego wykrycia symptomów pogarszania się zdolności kredytowej oraz wdrożenia działań naprawczych. W 2008 roku Grupa kontynuowała prace w celu optymalizacji procesu kredytowego oraz dostosowywania oferty kredytowej Grupy do potrzeb klientów i aktualnej sytuacji rynkowej. Portfel należności od klientów indywidualnych jest zarządzany przy pomocy modeli, które uwzględniają ryzyko i przychodowość poszczególnych grup kredytów w portfelu. W procesie oceny ryzyka kredytowego oraz oceny punktowej (scorecard) wykorzystywane są informacje z Biura Informacji Kredytowej. W latach 2006-2008 Bank wdrożył modele oceny punktowej dla portfeli kredytów gotówkowych oraz linii kredytowych niezabezpieczonych.

Należności kredytowe brutto od klientów z sektora niebankowego

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2008	31.12.2007	tys. zł	%
Należności zlotowe	13 384 052	12 759 315	624 737	4,9%
Należności walutowe	2 581 936	1 615 319	966 617	59,8%
Razem	15 965 988	14 374 634	1 591 354	11,1%
Należności od sektora niefinansowego	15 239 896	13 791 665	1 448 231	10,5%
Należności od sektora finansowego	654 495	522 317	132 178	25,3%
Należności od sektora budżetowego	71 597	60 652	10 945	18,0%
Razem	15 965 988	14 374 634	1 591 354	11,1%
Niefinansowe podmioty gospodarcze	9 454 807	9 016 473	438 334	4,9%
Osoby prywatne	5 774 318	4 767 344	1 006 974	21,1%
Niebankowe instytucje finansowe	654 495	522 317	132 178	25,3%
Jednostki budżetowe	71 597	60 652	10 945	18,0%
Pozostałe należności niefinansowe	10 771	7 848	2 923	37,2%
Razem	15 965 988	14 374 634	1 591 354	11,1%

Na dzień 31 grudnia 2008 roku ekspozycja kredytowa wobec sektora niebankowego wyniosła 15 966 mln zł, co stanowiło wzrost o 11,1% w stosunku do 31 grudnia 2007 roku. Największą część portfela kredytowego sektora niebankowego stanowią kredyty udzielone podmiotom gospodarczym (59,2%), które odnotowały w 2008 roku wzrost o 4,9%. Należności od osób prywatnych wzrosły w porównaniu z 2007 rokiem o 21,1% do poziomu 5 774,3 mln zł. Ich udział w strukturze należności kredytowych brutto ogółem zwiększył się o 3 p.p. Wzrost portfela kredytów dla klientów indywidualnych był efektem rozwoju oferty kierowanej do klientów detalicznych oraz zintensyfikowanych działań promocyjno-sprzedażowych.

Struktura walutowa kredytów na koniec grudnia 2008 roku uległa nieznaczącej zmianie w porównaniu z końcem 2007 roku. Udział kredytów w walutach obcych, wynoszący w grudniu 2007 roku 11,2%, wzrósł do 16,2% w grudniu 2008 roku. Podkreślić należy, iż Grupa udziela kredytów w walutach obcych klientom, którzy dysponują strumieniem przychodów w walucie kredytu lub podmiotom, które, zdaniem Grupy, są zdolne przewidzieć lub absorbować ryzyko walutowe bez znaczącego narażenia swojej kondycji finansowej.

Grupa monitoruje na bieżąco koncentrację ekspozycji kredytowych, starając się uniknąć sytuacji, w której portfel jest uzależniony od niewielkiej liczby klientów. Na koniec grudnia 2008 roku zaangażowanie kredytowe Grupy w jednostki niebankowe nie przekroczyło limitu koncentracji wymaganego przez prawo.

Koncentracja zaangażowań – klienci niebankowi

	31.12.2008			31.12.2007		
	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie pozabilansowe	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie pozabilansowe	Łączne zaangażowanie
GRUPA 1	344 592	408 274	752 866	443 585	159 694	603 279
GRUPA 2	187 916	311 341	499 257	132 638	473 595	606 233
GRUPA 3	135 195	327 636	462 831	167 690	141 592	309 282
GRUPA 4	267 359	179 323	446 682	186 218	298 882	485 100
GRUPA 5	86 728	235 094	321 822	21	360 522	360 543
GRUPA 6	6	312 102	312 108	10	125 425	125 435
GRUPA 7	113 757	188 303	302 060	36 406	255 205	291 611
GRUPA 8	238 175	38 605	276 780	46 129	93 333	139 462
GRUPA 9	111 534	164 381	275 915	3 573	127 666	131 239
GRUPA 10	245 000	5 000	250 000	75 294	5 000	80 294
Razem 10	1 730 262	2 170 059	3 900 321	1 091 564	2 040 914	3 132 478

* Nie obejmuje zaangażowań z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych.

Jakość portfela kredytowego

Należności Grupy przypisywane są do dwóch portfeli w zależności od istniejącego zagrożenia utraty wartości należności: portfel należności niezagrożonych utratą wartości oraz portfel należności zagrożonych utratą wartości. W zależności od stopnia istotności należności i sposobu zarządzania, portfel zagrożony utratą wartości dzielony jest następnie na należności podlegające ocenie indywidualnej lub grupowej.

Na koniec grudnia 2008 roku udział kredytów zagrożonych utratą wartości stanowił 12,3% całego portfela, podczas gdy na dzień 31 grudnia 2007 roku stanowił 11,8%. Nieznaczny wzrost dotyczył głównie portfela klientów podlegającego ocenie indywidualnej.

Należności brutto od podmiotów niebankowych według jakości zaangażowania

	Wg stanu na dzień			
	31.12.2008		31.12.2007	
	tys. zł	%	tys. zł	%
Należności brutto od podmiotów niebankowych				
Niezagrożone utratą wartości	13 996 737	87,7%	12 677 263	88,2%
Zagrożone utratą wartości	1 969 251	12,3%	1 697 371	11,8%
oceniane indywidualnie	1 426 990	8,9%	1 209 816	8,4%
oceniane portfelowo	542 261	3,4%	487 555	3,4%
Razem należności od sektora niebankowego	15 965 988	100,0%	14 374 634	100,0%

Zdaniem Zarządu obecne rezerwy na należności są najlepszym szacunkiem w zakresie utraty wartości portfela, biorąc pod uwagę zdyskontowaną prognozę przepływów związanych ze spłatą należności. Co więcej, rezerwy szacowane są dla każdej należności bez względu na przypisanie do portfela, również na poniesione, ale jeszcze niezidentyfikowane straty.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku utrata wartości portfela wynosiła 1 499,1 mln zł, co stanowiło niewielki wzrost w porównaniu do kwoty 1 440,4 mln zł na koniec grudnia 2007 roku. Największy wzrost utraty wartości miał miejsce na portfelu ocenianym indywidualnie 33,5 mln zł, co stanowiło 3,3% wzrostu w stosunku do grudnia 2007. Wskaźnik pokrycia rezerwami spadł z 10,0% w grudniu 2007 do 9,4% w grudniu 2008 dzięki nieznacznemu tylko wzrostowi utraty wartości ogółem przy jednoczesnym przyroście należności kredytowych w grupie o prawie 1,6 mld zł w tym samym okresie.

Utrata wartości na należności kredytowe od klientów sektora niebankowego

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2008	31.12.2007	tys. zł	%
Utrata wartości na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	70 701	49 845	20 856	41,8%
Utrata wartości na należności	1 428 399	1 390 533	37 866	2,7%
oceniane indywidualnie	1 038 408	1 004 895	33 513	3,3%
oceniane portfelowo	389 991	385 638	4 353	1,1%
Razem utrata wartości	1 499 100	1 440 378	58 722	4,1%
Wskaźnik pokrycia rezerwami należności ogółem	9,4%	10,0%		
Wskaźnik pokrycia rezerwami należności zagrożonych	76,1%	84,9%		

Zaangażowania pozabilansowe

Na dzień 31 grudnia 2008 roku, zaangażowanie pozabilansowe Grupy wyniosło 13 526,5 mln zł, co oznacza wzrost o 1,2% w stosunku do dnia 31 grudnia 2007 roku. Największa zmiana dotyczyła gwarancji, które wzrosły o 190,1 mln zł (8,8%). Największy udział (tj. 80,9%) w zobowiązaniach pozabilansowych ma kwota kredytów przyrzeczonych, którą reprezentują przyrzucone, ale niewykorzystane linie kredytowe oraz niewykorzystane linie kredytowe w rachunku bieżącym.

Zobowiązania pozabilansowe warunkowe udzielone

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2008	31.12.2007	tys. zł	%
Gwarancje	2 349 068	2 158 948	190 120	8,8%
Akredytywy własne	188 228	146 673	41 555	28,3%
Akredytywy obce potwierdzone	10 141	13 131	(2 990)	(22,8%)
Kredyty przyrzucone	10 949 511	10 874 042	75 469	0,7%
Gwarantowanie emisji	29 500	172 000	(142 500)	(82,8%)
Razem	13 526 448	13 364 794	161 654	1,2%
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	8 250	13 574	(5 054)	(37,2%)
Wskaźnik pokrycia rezerwami	0,14%	0,10%		

Łączna kwota zabezpieczeń ustanowionych na rachunkach lub aktywach kredytobiorców Banku wyniosła na dzień 31 grudnia 2008 roku 4 597 mln zł, natomiast na dzień 31 grudnia 2007 roku 3 980 mln zł.

W 2008 roku Grupa wystawiła 10 703 tytułów egzekucyjnych o łącznej wartości 154,8 mln zł, podczas gdy w 2007 wystawił 4 869 tytułów egzekucyjnych o łącznej wartości 60,7 mln zł.

Fundusze zewnętrzne

Według stanu na koniec 2008 roku łączna wartość funduszy zewnętrznych Grupy wynosiła 29 345,5 mln zł i była o 1 345,5 mln zł (4,8%) wyższa niż na koniec 2007 roku.

Fundusze zewnętrzne

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2008	31.12.2007	tys. zł	%
Zobowiązania wobec sektora finansowego	7 922 260	7 085 042	837 218	11,8%
Środki na rachunkach bieżących, w tym:	2 089 692	2 434 363	(344 671)	(14,2%)
- środki na rachunkach bieżących banków	1 212 394	2 190 764	(978 370)	(44,7%)
Depozyty, w tym:	5 828 349	4 609 805	1 218 544	26,4%
- depozyty banków	2 122 493	1 705 572	416 921	24,4%
Odsetki naliczone	4 219	40 874	(36 655)	(89,7%)
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	19 935 072	19 811 369	123 703	0,6%
Środki na rachunkach bieżących, w tym:	7 476 940	8 050 347	(573 407)	(7,1%)
- klientów korporacyjnych	3 336 662	3 939 403	(602 741)	(15,3%)
- klientów indywidualnych	3 181 256	3 498 981	(317 725)	(9,1%)
- jednostek budżetowych	611 357	225 596	385 761	171,0%
Depozyty terminowe, w tym:	12 431 216	11 748 246	682 970	5,8%
- klientów korporacyjnych	8 457 649	9 213 611	(755 962)	(8,2%)
- klientów indywidualnych	2 291 343	1 695 854	595 489	35,1%
- jednostek budżetowych	1 171 453	332 744	838 709	252,1%
Odsetki naliczone	26 916	12 776	14 140	110,7%
Pozostałe zobowiązania, w tym:	1 488 166	1 103 592	384 574	34,8%
Kredyty i pożyczki otrzymane	1 253 420	795 544	457 876	57,6%
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-	69 155	(69 155)	(100,0%)
Odsetki naliczone	4 818	4 085	733	17,9%
Razem fundusze zewnętrzne	29 345 498	28 000 003	1 345 495	4,8%

Największa zmiana w pozycji zobowiązań wobec sektora finansowego dotyczyła spadku o 978,4 mln zł (tj. 44,7%) środków na rachunkach bieżących banków.

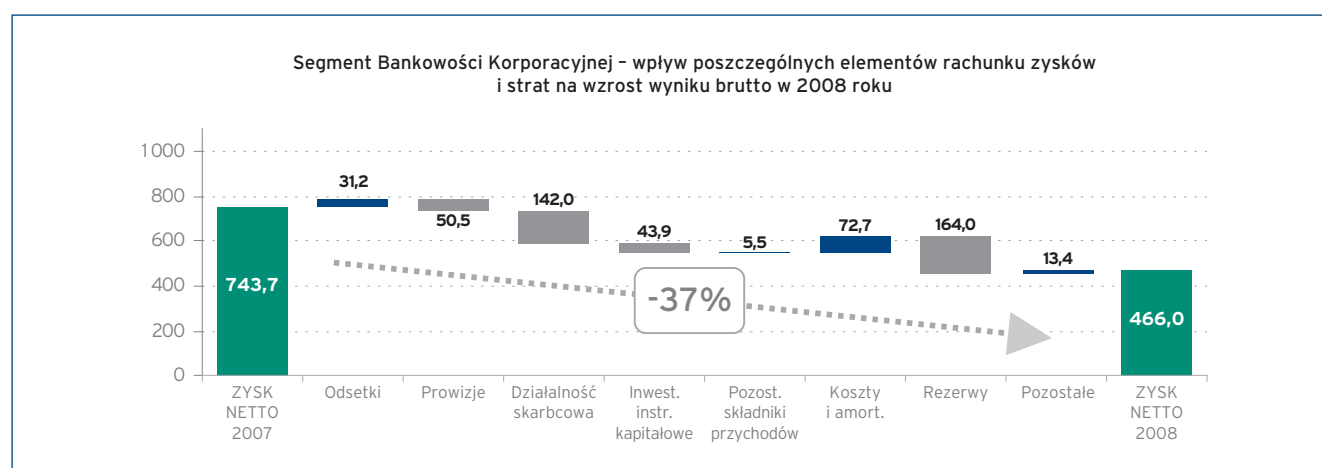
W ramach zobowiązań wobec sektora niefinansowego największą dynamikę wzrostu, tj. 252,1%, odnotowano w zakresie depozytów terminowych jednostek budżetowych (wzrost o 838,7 mln zł). Również w segmencie klientów indywidualnych nastąpił wzrost depozytów terminowych - o 595,5 mln zł, tj. 35,1%.

Zobowiązania wobec klientów niebankowych

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2008	31.12.2007	tys. zł	%
Zobowiązania wobec:				
Osób prywatnych	5 528 996	5 227 134	301 862	5,8%
Niefinansowych podmiotów gospodarczych	12 298 482	13 776 836	(1 478 354)	(10,7%)
Instytucji niekomercyjnych	451 278	374 503	76 775	20,5%
Niebankowych instytucji finansowych	4 581 503	3 279 105	1 302 398	39,7%
Sektora budżetowego	1 784 515	558 472	1 226 044	219,5%
Inne zobowiązania	73 070	94 215	(21 146)	(22,4%)
Razem	24 717 844	23 310 265	1 407 579	6,0%
Złotowe	20 575 953	18 814 665	1 761 289	9,4%
Walutowe	4 141 891	4 495 600	(353 709)	(7,9%)
Razem	24 717 844	23 310 265	1 407 579	6,0%

Segment Bankowości Korporacyjnej

Podsumowanie wyników segmentu

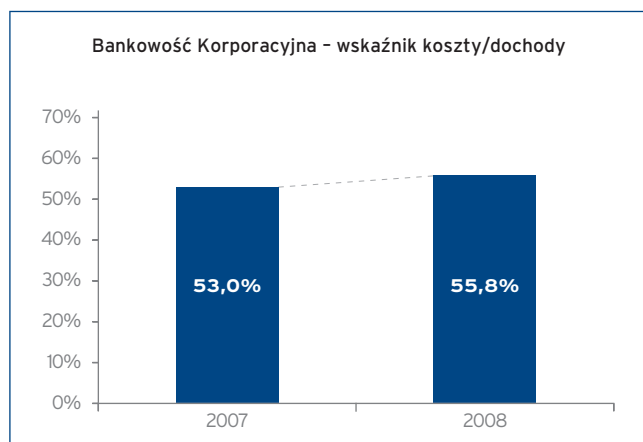
Rok 2008 był rokiem spadku wyniku brutto wypracowanego przez segment Bankowości Korporacyjnej w stosunku do 2007 roku. Zasadniczy, negatywny wpływ na wynik miały:

- odpisy netto na utratę wartości aktywów finansowych, które w 2008 roku wyniosły 63,6 mln zł, wobec 100,4 mln zł rozwiązań odpisów netto w 2007 roku (negatywny wpływ na wynik netto w kwocie 164 mln zł),
- spadek wyniku z tytułu prowizji o 50,5 mln zł w związku z niższymi przychodami z realizacji usług powierniczych oraz z działalności maklerskiej,
- spadek wyniku na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych, będący skutkiem przede wszystkim tzw. „efektu wyższej bazy”, tzn. w 2007 roku miały miejsce znaczące transakcje - na kwotę 43,7 mln zł, na którą składały się sprzedaż mniejszościowego pakietu akcji NFI Empik Media & Fashion, sprzedaż akcji Stalexport S.A. oraz sprzedaż akcji NFI Magna Polonia S.A.,
- spadek wyniku na działalności skarbcowej o 142 mln zł, na który składa się spadek wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji o 169,1 mln zł spowodowany przede wszystkim korektą wyceny z tytułu podwyższonego ryzyka kredytowego kontrahenta oraz wzrost wyniku na inwestycyjnych dłużnych instrumentach kapitałowych o 27,1 mln zł.

Natomiast wśród czynników, które miały pozytywny wpływ na zmianę wyniku brutto w stosunku do 2007 roku, należy wymienić:

- spadek kosztów działania, kosztów ogólnego zarządu oraz amortyzacji o 72,7 mln zł, głównie w efekcie niższych kosztów amortyzacji oraz kosztów pracowniczych,
- wzrost wyniku odsetkowego o 31,2 mln przede wszystkim w efekcie wzrostu przychodów od kredytów, pożyczek oraz innych należności sektora niefinansowego, jak również wyższych przychodów od lokat w bankach.

Nastąpiło nieznaczne pogorszenie efektywności kosztowo-przychodowej w ramach segmentu. W ciągu roku wskaźnik koszty/dochody wzrósł o 2,8 p.p.

Bankowość Transakcyjna

Bank posiada bogatą, kompleksową i nowoczesną ofertę obsługi finansowej i transakcyjnej przedsiębiorstw. Równolegle ze świadczeniem tradycyjnych usług, takich jak np. prowadzenie rachunków bieżących, przelewów krajowych i zagranicznych, przyjmowania depozytów, udzielania kredytów w rachunku bieżącym, Bank oferuje nowoczesne rozwiązania zarządzania płynnością (Rachunek Skonsolidowany, Cash Pool), a także produkty z obszaru płatności masowych i zarządzania należnościami (Speedcollect, Polecenie Zapłaty, Unikasa). Bank prowadzi intensywną rozbudowę oferty i akwizycję klientów, oferując wyrafinowane produkty bankowości transakcyjnej, w tym zwłaszcza bankowości elektronicznej i internetowej.

Bank jest liderem w wielu segmentach rynku produktów zarządzania środkami finansowymi. Posiada 70% udział w polskim rynku kart przedpłaconych, 37% udział w rynku polecenia zapłaty. W wielu obszarach innowacje produktowe Banku nadają kierunek rozwoju rynku – produkt Mikrowpłaty nie miał konkurencji w momencie wprowadzenia na rynek, a nowatorska struktura rzeczywistego cash pooling bez księgowania zwrotnych była pionierską propozycją w Polsce. Działania Banku w obszarze zarządzania środkami finansowymi spotykają się z pozytywną oceną otoczenia. W 2008 roku Związek Banków Polskich przyznał Bankowi wyróżnienie „Lider SEPA w Polsce”, a rachunek zastrzeżony otrzymał tytuł Europrodukt w konkursie zorganizowanym pod patronatem Ministerstwa Gospodarki i Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Produktom związanym z szeroko rozumianym zarządzaniem środkami finansowymi towarzyszą produkty finansowania handlu. Kluczową rolę odgrywa tu faktoring oraz bardziej wyrafinowane produkty służące klientom Banku do efektywnego zarządzania kapitałem obrotowym. Bank jest również liczącym się uczestnikiem rynku instrumentów zabezpieczania transakcji w handlu zagranicznym – np. akredytywy eksportowe i importowe oraz gwarancje.

Ważnym komponentem oferty bankowości transakcyjnej są usługi powiernicze i depozytariusza. Bank świadczy usługi powiernicze dla zagranicznych inwestorów instytucjonalnych, jak i usługi depozytariusza przeznaczone dla krajowych podmiotów finansowych, szczególnie funduszy emerytalnych, inwestycyjnych i kapitałowych funduszy

ubezpieczeniowych. Bank od lat utrzymuje pozycję lidera w tym obszarze – udział w rynku depozytariusza otwartych funduszy emerytalnych mierzony wartością aktywów przekracza 69%, w przypadku funduszy inwestycyjnych udział ten sięga blisko 29%.

Obsługa transakcyjna

a) Produkty Zarządzania Środkami Finansowymi

Rachunek zastrzeżony

Rachunek zastrzeżony został nagrodzony prestiżowym wyróżnieniem Europrodukt. Nagroda stanowi doskonałą promocję produktu. Wyróżnienie wpisuje się w serię działań promujących rachunek zastrzeżony. W ramach popularyzacji rachunku zastrzeżonego w ogólnopolskich dziennikach ukazały się publikacje o tej usłudze. Niewątpliwą zaletą rachunku zastrzeżonego, którą podkreślała kampania marketingowa, jest ograniczenie ryzyka towarzyszącego transakcji. Konstrukcja rachunku zastrzeżonego opiera się bowiem na powierzeniu Bankowi roli strażnika interesów poszczególnych stron transakcji. Na podstawie umowy Rachunku zastrzeżonego, zawartej pomiędzy trzema stronami: dostawcą, odbiorcą a Bankiem, następuje rozliczenie transakcji na warunkach ustalonych przez strony, podczas gdy wykonawcą tej umowy jest Bank. Rozwiązanie to ma zastosowanie szczególnie w sytuacjach, w których środki przeznaczone na realizację transakcji powinny podlegać ścisłej kontroli oraz być wykorzystane zgodnie z ich przeznaczeniem uzgodnionym między stronami. Dzięki rachunkowi zastrzeżonemu zostało zabezpieczonych szereg transakcji, w tym jedne z największych na rynku, dotyczące przejęcia firm, zakupu nieruchomości i transakcji walutowych. Wartość największej transakcji sięgnęła prawie jednego miliarda złotych.

b) Produkty zarządzania płynnością

Bank jest czołowym dostawcą rozwiązań zarządzania płynnością dla firm na polskim rynku bankowym. Posiadając ponad dziesięcioletnie doświadczenie w oferowaniu rozwiązań tego typu, jest dla klientów rzetelnym i wiarygodnym partnerem. Wiele lokalnych i międzynarodowych grup kapitałowych powierzyło Bankowi zarządzanie swoimi strukturami cash poolingowymi.

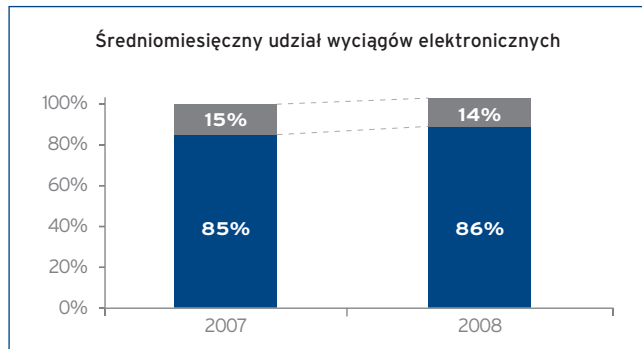
W 2008 roku Bank rozszerzył swoją ofertę o dwa rodzaje rzeczywistego cash pooling, a mianowicie cash pooling z odwróceniem księgowania konsolidujących w następnym dniu roboczym oraz pionierskie na polskim rynku rozwiązanie bez księgowania zwrotnych. Przewagą rzeczywistego cash pooling nad wirtualnym jest faktyczna konsolidacja środków finansowych całej grupy kapitałowej na jednym rachunku bankowym. Konsolidacja środków ułatwia bardziej efektywne zarządzanie przepływami finansowymi w całej grupie. Struktury zarządzania płynnością pozwalają aktywować środki niewykorzystane w grupie powiązanych spółek i minimalizują zapotrzebowanie na kredyty, redukując tym samym koszty obsługi zadłużenia. Rozwiązania tego typu mają istotne znaczenie szczególnie w sytuacji obostrzeń kredytowych na rynku finansowym. Produkty zarządzania płynnością pozwalają firmom minimalizować zadłużenie w bankach i efektywnie wykorzystywać własne środki bez ryzyka utraty zdolności do regulowania bieżących zobowiązań. Korzyścią dla Banku jest możliwość obniżenia zaangażowania swoich aktywów. Ponadto rozpoczęcie obsługi struktury cash poolingowej dla klienta, który nie korzystał dotąd z usług Banku, może w przyszłości zaowocować udaną współpracą w innych obszarach.

c) Bankowość Elektroniczna

W 2008 roku kontynuowano współpracę z największymi dostawcami systemów ERP (Enterprise Resource Planning) w Polsce. Efektem tego jest dalsze zwiększenie stopnia kompatybilności systemów finansowo-księgowych wykorzystywanych przez klientów Banku i platformy bankowości elektronicznej CitiDirect. Oczekuje się, że inicjatywa, w wyniku której możliwa jest automatyzacja procesu wprowadzania zleceń, znacząco ułatwi dystrybucję platformy wśród potencjalnych klientów.

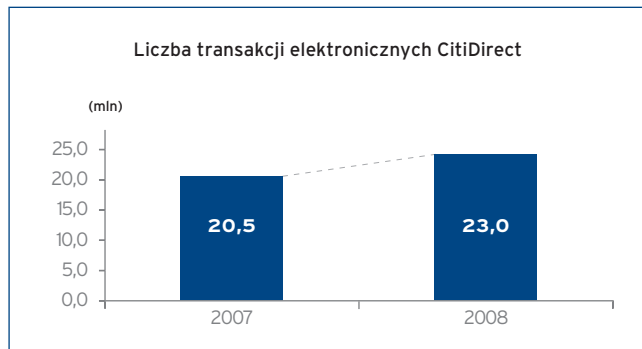
W 2008 roku aktywowano prawie 1200 klientów w systemie bankowości elektronicznej CitiDirect. Standardowo aktywacja wykonywana jest w ciągu 48 godzin od momentu podpisania umowy z klientem. Wysoka

jakość obsługi i zadowolenie klientów są priorytetem Banku. Szybka aktywacja systemów bankowości elektronicznej jest ważnym elementem realizacji tego celu.

Na koniec 2008 roku liczba klientów korporacyjnych aktywowanych w systemie bankowości elektronicznej CitiDirect wyniosła prawie 9,5 tysiąca. Ilość ta w stosunku do końca 2007 wzrosła o około 13%. Ogólna liczba przetworzonych transakcji w systemie bankowości internetowej CitiDirect wyniosła łącznie ponad 23 miliony i była o ponad 2,5 miliona większa w stosunku do roku 2007.

Udział wyciągów dostarczanych do klientów tylko w postaci elektronicznej utrzymuje się na wysokim poziomie i wynosi około 86 %.

d) Płatności i Należności

Unikasa

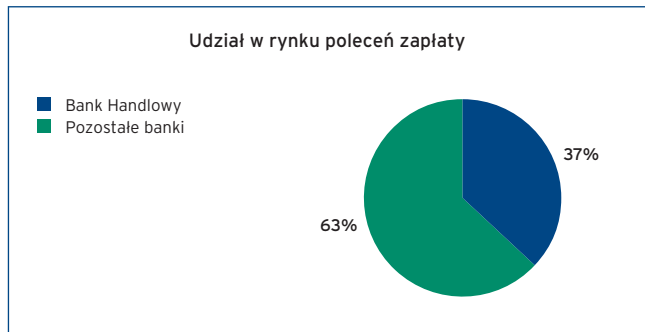
Unikasa jest nowoczesnym produktem, który usprawnia obsługę należności klientów Banku oraz umożliwia płatnikowi regulowanie rachunków za produkty i usługi w najczęściej odwiedzanych miejscach – sieciach handlowych, stacjach benzynowych, a także w biurach obsługi klienta. W 2008 roku Bank rozszerzył listę lokalizacji Sieci Obsługi Płatności Unikasa dzięki wdrożeniu nowego modelu biznesowego. Kontrahenci Banku mogą tworzyć sieć płatności pod własną marką (White Label) bądź pod marką Unikasa Partner. Dzięki nowemu podejściu Bank uzyskał możliwość otwierania punktów Unikasa w mniejszych punktach handlowych. W roku 2008 inicjatywa ta zaowocowała otwarciem około 100 nowych punktów agencyjnych pod marką Unikasa Partner.

Równolegle do tworzenia nowych punktów obsługi Bank rozpoczął prace mające na celu optymalizację kosztów stałych funkcjonowania Sieci, jak również eliminację nierentownych kanałów dystrybucji.

Unikasa to dobrze rozpoznawalna marka na rynku płatności masowych. W 2008 roku Bank kontynuował promocję Sieci jako szybkiego i bezpiecznego sposobu opłacania domowych rachunków. Bank zorganizował szereg akcji informacyjnych oraz marketingowych mających na celu dalszą promocję Sieci Unikasa. Największą akcją marketingową była przeprowadzona w I półroczu Wielka Loteria Unikasy. W 2008 roku baza wystawców faktur, które mogą być uregulowane za pośrednictwem Sieci Unikasa, została poszerzona o firmy z sektora ubezpieczeń i mediów.

Polecenie Zapłaty

Bank jest liderem na polskim rynku polecenia zapłaty, a jego udział w rynku kształtuje się na poziomie 37%. W 2008 roku Bank wprowadził nowy produkt polecenie zapłaty komfort. Nowe rozwiązanie to funkcjonalne rozszerzenie obecnej oferty Banku o technologię telefonii komórkowej, polegające na informowaniu płatników przez wierzyciela o zbliżającym się terminie płatności polecenia zapłaty w formie wiadomości SMS. Płatnik po otrzymaniu takiej wiadomości może sam zaakceptować lub wstrzymać realizację polecenia zapłaty poprzez odesłanie odpowiedniej wiadomości. Nowa usługa idealnie wpisuje się w strategię Banku wprowadzania na rynek produktów z obszaru płatności z użyciem telefonii komórkowej.

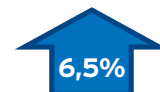

SpeedCollect

W 2008 roku SpeedCollect został rozbudowany o kolejną funkcjonalność. Od 2008 roku za pośrednictwem usługi SpeedCollect mogą być rozliczane płatności masowe w walutach obcych; dotychczas produkt obsługiwał tylko masowe płatności krajowe. Nowa funkcjonalność dotyczy zarówno wpłat z zagranicy, jak i wewnętrznych rozliczeń krajowych w walutach obcych.

Elektroniczne Przekazy Pocztowe

Liczba elektronicznych przekazów pocztowych

Elektroniczne Przekazy Pocztowe to produkt skierowany do klientów korporacyjnych, którzy przekazują środki pieniężne w formie gotówkowej osobom fizycznym. W 2008 roku wzrosła liczba przekazów pocztowych w stosunku do 2007 roku o ponad 6,5%, a wartość zrealizowanych przekazów wzrosła o prawie 14,5%.

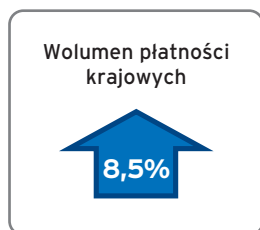
Wartość elektronicznych przekazów pocztowych

Dla klientów bankowości detalicznej Banku udostępniona została usługa „Wyślij Gotówkę” („Send Cash”), która funkcjonuje analogicznie do elektronicznych przekazów pocztowych oferowanych klientom korporacyjnym. Usługa pozwala na łatwe i bezpieczne wysłanie gotówki przez klientów indywidualnych w dowolne miejsce na terenie całej Polski.

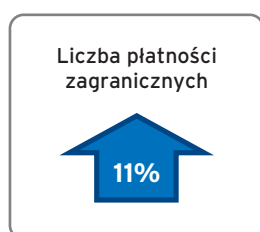
Przelewy Krajowe

Wolumen płatności krajowych obsługiwanych przez Bank w 2008 roku wzrósł o 8,5% w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2008 roku Bank zrealizował projekt optymalizacji kosztów obsługi płatności za pośrednictwem systemu Elixir. W wyniku zmiany procesu operacyjnego Bank uzyskał możliwość wysyłania tego samego wolumenu płatności przy niższych kosztach.

Przelewy Zagraniczne

Liczba płatności zagranicznych obsługiwanych przez Bank w 2008 roku wzrosła o 11% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Jednym z priorytetów Banku jest pełna integracja rozwiązań stosowanych w zakresie płatności w walucie euro z systemem płatności stosowanym w Unii Europejskiej. Bank na bieżąco dostosowuje swoją ofertę do wytycznych Unii Europejskiej. Na szczególną uwagę zasługuje fakt wprowadzenia rozliczeń SEPA – płatności w walucie euro obsługiwanych według jednolitych zasad. Bank jako jeden z nielicznych banków na polskim rynku od pierwszego dnia wdrożenia SEPA był gotowy zarówno na odbieranie, jak i wysyłanie płatności w nowym systemie. Jako wyraz uznania dla zaangażowania Banku, otwartości na zmiany i podziękowania za wysiłek we wdrożeniu projektu SEPA Związek Banków Polskich przyznał Bankowi wyróżnienie „Lider SEPA w Polsce”. Priorytetem Banku jest utrzymanie pozycji lidera w obszarze płatności SEPA na polskim rynku. Po udanym włączeniu płatności SEPA do oferty na początku roku Bank pracuje nad dalszą optymalizacją usług. W trakcie roku Bank zakończył prace nad automatyzacją obsługi i rozszerzeniem zakresu godzin w ciągu dnia roboczego, w którym rozliczane są płatności. Efektem tych zmian jest poprawa efektywności usługi SEPA, co powinno przełożyć się na wzrost zadowolenia klientów.

Wychodząc naprzeciw zaleceniom Europejskiego Banku Centralnego, Bank został uczestnikiem rozliczeń w systemie TARGET2. System TARGET2 służy do szybkich rozliczeń w walucie euro na obszarze Unii Europejskiej. Dotychczas takie rozliczenia pomiędzy dwoma krajami UE wymagały zastosowania co najmniej dwóch systemów. Obecnie transakcja rozliczana jest przez jeden system, co zwiększa dokładność i bezpieczeństwo obsługi płatności.

W obszarze płatności zagranicznych przeprowadzono szereg zmian optymalizujących zasady naliczania opłat. Oczekuje się, że uproszczona i jeszcze bardziej przejrzysta struktura opłat przełoży się na wzrost zadowolenia klientów ze świadczonych usług.

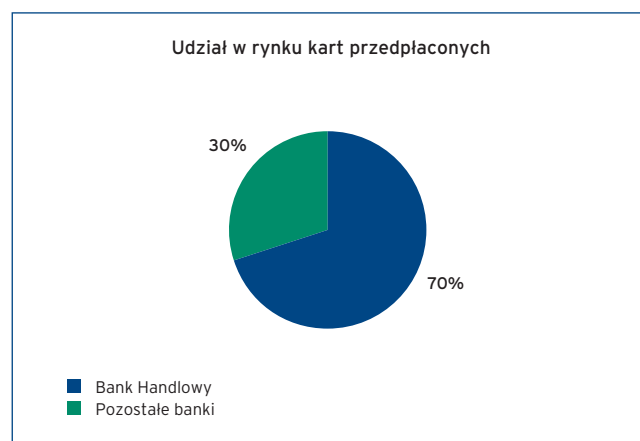
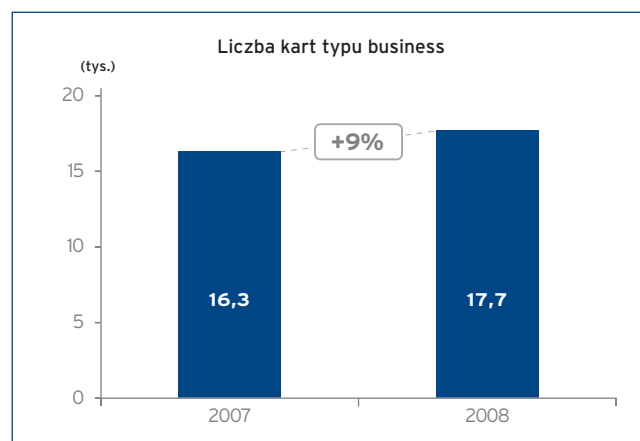
e) Produkty kartowe

Bank zajmuje pozycję niekwestionowanego lidera rynku przedpłaconych kart płatniczych w Polsce. Na koniec 2008 roku udział Banku w rynku wynosił 70%. Karty przedpłacone Banku są najczęściej wykorzystywane w programach lojalnościowych, promocyjnych oraz motywacyjnych. Karty przedpłacone są także doskonałym narzędziem dystrybucji

świadczeń socjalnych. W ramach dalszej popularyzacji kart przedpłaconych wśród potencjalnych klientów z sektora publicznego Bank zorganizował serię konferencji regionalnych. W 2008 roku Bank kontynuował aktywną promocję swoich kart przedpłaconych także wśród klientów korporacyjnych. Na wielu konferencjach i seminariach potencjalni klienci mogli poznać zalety tego produktu.

W 2008 roku Bank wydał ponad 200 tysięcy nowych kart przedpłaconych, co stanowi 34% wzrostu w porównaniu z 2007 rokiem. W 2008 roku obroty na kartach przedpłaconych wzrosły o ponad 42% w stosunku do 2007 roku. Na koniec grudnia 2008 roku liczba aktywnie wykorzystywanych kart przedpłaconych przekroczyła 370 tysięcy, co stanowi ponad 50% wzrostu w porównaniu z liczbą na koniec 2007 roku.

Bank dąży do umocnienia swojej pozycji w segmencie kart typu biznes. Pod koniec 2008 roku liczba wydanych kart tego typu wyniosła 17,7 tysięcy, co stanowi prawie 9% wzrost w stosunku do 2007 roku. Na podkreślenie zasługuje fakt wdrożenia nowej usługi dla użytkowników kart biznes Banku. Posiadacze kart biznes mogą otrzymywać wyciągi w formacie PDF za pośrednictwem poczty elektronicznej. Oczekuje się, że nowa forma dystrybucji wyciągów wpłynie na dalszy wzrost zadowolenia klientów z usług świadczonych przez Bank. Nowa usługa pozwoli w znacznym stopniu skrócić czas dostarczania dokumentacji do Klienta oraz koszty archiwizacji.

f) Produkty gotówkowe

Na polskim rynku wiele transakcji jest nadal rozliczane gotówkowo. Bank zapewnia swoim klientom kompleksową obsługę gotówki. W ofercie Banku, oprócz tradycyjnych wpłat i wypłat, znaleźć można szeroki wachlarz dodatkowych rozwiązań, takich jak konwojowanie gotówki, wpłaty zamknięte w placówkach Poczty Polskiej, identyfikacja wpłat masowych (Speed Cash), elektroniczne przekazywanie dokumentacji, sprzedaż bezpiecznych kopert czy współpraca z innymi bankami w zakresie kupna i sprzedaży znaków pieniężnych.

W 2008 roku podtrzymany został trend wzrostowy w wartości obsługiwanej gotówki. Po raz kolejny wartość środków pieniężnych procesowanych przez Bank przekroczyła 50 miliardów złotych.

Ułatwieniem dla klientów korporacyjnych korzystających z produktów gotówkowych było istotne rozszerzenie sieci jednostek przyjmujących wpłaty gotówkowe i dokonujących wypłat gotówkowych. Kilkadziesiąt oddziałów, które poprzednio obsługiwały jedynie klientów detalicznych, od początku 2008 roku udostępniono również klientom korporacyjnym. W efekcie tych działań liczba punktów realizujących transakcje gotówkowe klientów korporacyjnych rozszerzyła się w 2008 roku ponad dwukrotnie w porównaniu do roku poprzedniego.

W 2008 roku Bank kontynuował działania mające na celu poszerzenie sieci centrów obsługi gotówki dostępnych dla klientów. Oczekuje się, że udostępnienie nowych lokalizacji będzie miało wpływ na dalszą poprawę zadowolenia klientów ze świadczonych usług. Oprócz rosnącej satysfakcji klientów korzyścią dla Banku jest optymalizacja kosztów i dywersyfikacja ryzyka.

Mając na celu dalszy wzrost zadowolenia klientów, Bank poszerzył ofertę gotówkowych wpłat zamkniętych o elektroniczny bankowy dowód wpłaty (eBDW). Dla klientów nowe rozwiązanie oznacza uproszczenie procesu przygotowywania pakietów z wpłatami zamkniętymi. Korzyści dla Banku to oszczędność kosztów oraz eliminacja ryzyka błędów.

g) Biuro ds. Unii Europejskiej

Bank aktywnie promuje wykorzystanie funduszy unijnych. W 2008 roku Bank kontynuował kampanię promocyjno-informacyjną poświęconą nowej perspektywie finansowej 2007-2013. Działania były skierowane zarówno do obecnych, jak i potencjalnych klientów Banku. W ramach kampanii reprezentanci Banku wzięli udział w wielu spotkaniach poświęconych szeroko rozumianej tematyce innowacyjności. W trakcie szkoleń i spotkań przedstawiano możliwości dofinansowania projektów ze środków Unii Europejskiej. Prezentowano także zalety Kredytu Technologicznego oraz korzyści płynące z wykorzystania Funduszu Poręczeń Unijnych. Kampania została skierowana głównie do firm segmentu małych i średnich przedsiębiorstw.

W oddziałach Banku w Gdańsku, Białymstoku, Rzeszowie, Krakowie, Kielcach oraz Wrocławiu zorganizowano „Dni Otwarte na Doradztwo Unijne”. Podczas Dni Otwartych zainteresowani mogli uzyskać praktyczną wiedzę, jak pozyskać środki na realizację własnych inwestycji z wykorzystaniem funduszy z Unii Europejskiej. Kampania została skierowana do 2,5 tysiąca firm segmentu małych i średnich przedsiębiorstw.

Przedstawiciele Banku uczestniczyli w dniach eksperckich prowadzonych w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Tematyka dni eksperckich koncentrowała się na możliwościach wykorzystania środków unijnych w rozpoczęciu działalności gospodarczej, prowadzeniu i rozwoju firmy.

Jednym z priorytetów Banku jest ekspansja w obszarze finansowania inwestycji z dofinansowaniem unijnym oraz rozszerzenie oferty doradztwa dla klientów Banku zarówno z sektora przedsiębiorczości prywatnej, jak i sektora publicznego. W ramach realizacji strategii unijnej w Banku oraz Kreditanstalt für Wiederaufbau podpisały II Umowę na realizację programu skierowanego do samorządów Municipal Finance Facility. Umowa zakłada wsparcie Banku przez środki unijne w finansowaniu jednostek samorządu terytorialnego na preferencyjnych warunkach.

Przedstawiciele Banku wzięli udział w cyklu konferencji regionalnych poświęconych tematyce społecznej odpowiedzialności biznesu oraz roli środków unijnych w zwiększaniu aktywności wolontariatu pracowniczego.

W seminariach udział wzięli przedstawiciele regionalnych samorządów oraz przedsiębiorcy z danego województwa.

Efektom prac jest aktywacja obecnych i pozyskanie nowych klientów Banku, potwierdzeniem tego jest rosnąca liczba umów doradztwa unijnego.

Produkty finansowania handlu

W 2008 roku Bank przeprowadził szereg zmian strukturalnych mających wpływ na funkcjonowanie procesu operacyjnego dotyczącego produktów finansowania handlu. Wdrożone zostały inicjatywy, których celem było zapewnienie optymalnego wykorzystania zasobów Banku zaangażowanych w obsługę produktu. Zmianom poddany został również proces implementacji nowych rozwiązań produktowych. Warto podkreślić fakt, że reorganizacja kluczowych procesów nie spowodowała uszczerbku dla jakości świadczonych usług – w 2008 roku nie odnotowano wzrostu liczby reklamacji ze strony klientów. Dynamicznie wdrażano nowe rozwiązania. Jako przykład można tu przytoczyć szybki rozwój programów finansowania dostawców. Tylko w przypadku jednego z klientów – światowego lidera w produkcji cementu – liczba uczestniczących w programie dostawców przekroczyła 100. Zaś program dla jednej z wiodących sieci handlowych liczy już ponad 80 dostawców.

Bank dokłada wszelkich starań do zapewnienia optymalnego zaangażowania zasobów i minimalizacji kosztów. W ramach tych działań doszło do finalizacji umowy ubezpieczeniowej z wiodącą instytucją ubezpieczeniową w ramach ubezpieczenia wiarygodności handlowych. Nowa umowa zapewnia ten sam zakres zabezpieczenia przy istotnie niższych kosztach.

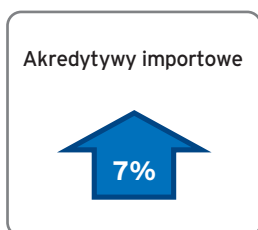
Podjęto inicjatywę mającą na celu jeszcze lepsze wykorzystanie kontaktów z globalną siecią Citigroup. Rozbudowana sieć Citi ma być wykorzystana jako platforma dla ekspansji produktów obsługi handlu, szczególnie do zwiększenia liczby awizowanych akredytyw przez sieć Citi.

Nieodzownym elementem kompleksowej oferty bankowej są platformy technologiczne. W związku z tym Bank podjął projekty technologiczne, które pozwolą jeszcze bardziej efektywnie wykorzystać istniejącą bazę produktową. Jednym z projektów jest Internetowy Kreator Umów. Po wdrożeniu tego projektu klient, po wypełnieniu danych o swojej firmie w formularzu internetowym, otrzyma umowę lub wniosek gotowy do wydrukowania i podpisania. Kolejnym przedsięwzięciem jest modernizacja Internetowej Platformy Klientowskiej, która ma umożliwić płynną wymianę informacji pomiędzy klientem a Bankiem. Platforma pozwoli na wysłanie elektronicznych wniosków, dostęp do raportów oraz przesłanie pliku do Banku w dowolnym formacie za pośrednictwem sieci Internet.

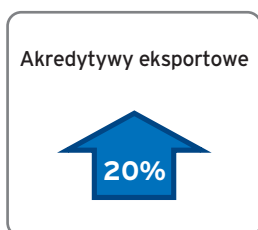
Bank, starając się o pozyskanie nowych klientów faktoringowych nie zapomniał o utrzymaniu odpowiedniej jakości portfela istniejących klientów. W obliczu zmieniających się warunków makroekonomicznych, wprowadzenie „systemu wczesnego ostrzegania” dla produktów faktoringowych okazało się dobrym posunięciem. System polega na ścisłym monitoringu spłat faktoringowych połączonych z narzędziami przeciwdziałającymi oszustwom. System daje możliwość zidentyfikowania na bardzo wczesnym etapie programów faktoringowych, w których występują nieprawidłowości, co z kolei pozwala na podjęcie odpowiednich działań naprawczych bądź rezygnację z prowadzenia nieprawidłowych programów.

Kluczowe zadania, osiągnięcia, transakcje i programy zrealizowane w 2008 roku:

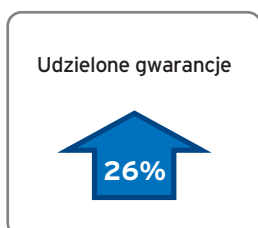
- wzrost wartości otwartych akredytyw importowych o 7%, eksportowych o 20% oraz udzielonych gwarancji o 26%,

- udzielenie gwarancji celnej dla jednej z największych na świecie firm kurierskich,
- wystawienie akredytywy importowej dla jednej z największych firm chemicznych w Polsce oraz jednej z największych firm produkujących nawozy azotowe oraz tworzywa sztuczne,

- otrzymanie akredytyw eksportowych dla jednego z największych, światowych producentów stali,
- uruchomienie programu dyskonta wierzytelności handlowych dla lidera usług telekomunikacyjnych,
- potwierdzenie akredytywy dla światowego lidera w branży telekomunikacyjnej i IT,
- udzielenie gwarancji do emisji papierów wartościowych dla międzynarodowej korporacji specjalizującej się w konstrukcji maszyn,

- wystawienie serii akredytyw dla czołowych firm i instytucji, zwłaszcza specjalizujących się w obrocie stałą, ropą i kosmetykami,
- uruchomienie programu Finansowania Dostawców dla światowego lidera produkcji olejów roślinnych,
- uruchomienie programów dyskonta wierzytelności handlowych z ograniczonym regresem dla światowego lidera w produkcji podzespołów elektronicznych,
- uruchomienie Programu Finansowania Dystrybutorów dla światowego producenta wyrobów tytoniowych,
- udzielenie gwarancji zwrotu zaliczki dla producenta samolotów.

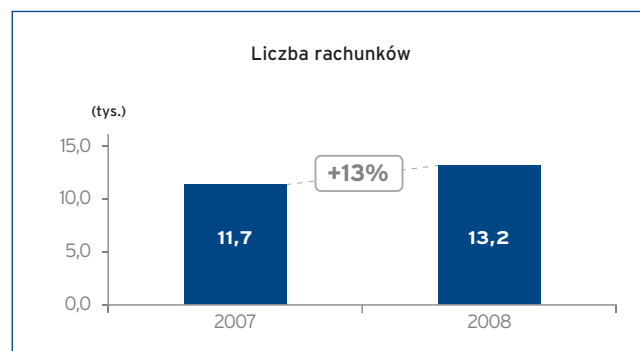
Usługi powiernicze i depozytariusza

Bank prowadzi działalność na podstawie przepisów prawa polskiego i zgodnie z międzynarodowymi standardami usług powierniczych, oferowanych inwestorom i pośrednikom działającym na międzynarodowych rynkach papierów wartościowych. Bank potrafi sprostać wymogom największych i najbardziej wymagających klientów instytucjonalnych.

Bank utrzymał pozycję lidera na rynku banków depozytariuszy w Polsce. Oferuje zarówno usługi powiernicze dla zagranicznych inwestorów instytucjonalnych, jak i usługi depozytariusza przeznaczone dla krajowych podmiotów finansowych, szczególnie funduszy emerytalnych, inwestycyjnych i kapitałowych funduszy ubezpieczeniowych.

W ramach regulaminowej działalności, na podstawie zezwolenia Komisji Papierów Wartościowych i Giełd (obecnie Komisja Nadzoru Finansowego), Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych, rozlicza transakcje w obrocie papierami wartościowymi, zapewnia obsługę wypłat dywidend i odsetek, wycenę portfela aktywów, indywidualne raporty, a także aranżuje reprezentowanie klientów w walnych zgromadzeniach akcjonariuszy spółek publicznych. Ponadto, świadczy usługi prowadzenia rejestru zagranicznych papierów wartościowych, w ramach których pośredniczy w rozliczaniu transakcji klientów krajowych na rynkach zagranicznych.

Bank realizuje rozliczenia transakcji zawieranych przez klientów instytucjonalnych na elektronicznej platformie obrotu dłużnymi papierami wartościowymi, działającej pod nazwą MTS-Poland, zorganizowanej przez spółkę MTS-CeTO S.A., a także rozliczenia transakcji w obrocie papierami wartościowymi dla zdalnych członków Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. i MTS-CeTO S.A.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Bank prowadził ponad 13 tys. rachunków papierów wartościowych, co stanowi prawie 13% wzrostu w stosunku do końca 2007 roku.

W 2008 roku Bank pełnił obowiązki depozytariusza dla następujących funduszy emerytalnych:

- AIG OFE,
- Commercial Union OFE BPH CU WBK,
- Generali OFE,
- ING OFE,
- OFE Pocztylion,
- Pekao OFE,
- Nordea OFE.

Ponadto, Bank pełnił obowiązki depozytariusza dla czterdziestu trzech funduszy i subfunduszy inwestycyjnych, zarządzanych przez następujące Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych:

- BZ WBK AIB TFI S.A.,
- PKO TFI S.A.,
- SEB TFI S.A.,
- PIONEER PEKAO TFI S.A.,

- LEGG MASON TFI S.A.,
- GE Debt TFI S.A.,
- COMMERCIAL UNION TFI SA.

Działalność Pionu Skarbu

Na rynku transakcji wymiany walutowej z klientami korporacyjnymi Bank, podobnie jak w latach ubiegłych, odnotował dobre wyniki. Przychody banku z tego tytułu zwiększyły się o ponad 30% w porównaniu z 2007 rokiem. W wyniku polityki prowadzonej przez Bank zwiększyła się także liczba klientów zawierających transakcje w tym obszarze o ok. 5% w stosunku do roku poprzedniego.

W 2008 roku Bank kładł duży nacisk na rozwijanie operacji z klientami. W szczególności działał na rzecz rozszerzenia kręgu klientów korzystających z platformy internetowej CTI, która to umożliwia zawieranie transakcji wymiany walutowej on-line w sposób łatwy, szybki i bezpieczny. Wolumen transakcji zawartych za pośrednictwem platformy zwiększył w 2008 roku się o ponad 100% w porównaniu z rokiem ubiegłym. Wzrostowi temu towarzyszył wzrost przychodów Banku z tego tytułu o ponad 50%. Platforma już po raz kolejny okazała się świetnym narzędziem do akwizycji nowych klientów. W 2008 roku miał miejsce dalszy wzrost liczby jej aktywnych użytkowników. Liczba klientów wykorzystujących CTI zwiększyła się w 2008 roku o ok. 37% w porównaniu z 2007 rokiem.

Powyższy opis działalności Pionu Skarbu dotyczy działalności operacyjnej, nie uwzględnia wpływu odpisów aktualizacyjnych z tytułu wyceny transakcji opcji walutowych.

Bankowość Przedsiębiorstw

Na koniec 2008 roku udział rynkowy Banku w kredytach dla przedsiębiorstw wyniósł 3,3% w porównaniu do 4,2% na koniec 2007 roku, natomiast w depozytach firm wyniósł odpowiednio 7,4% wobec 8,5%.

W bankowości przedsiębiorstw potencjalnymi klientami Banku są wszystkie firmy działające w Polsce, z wyjątkiem sektorów trwale wyłączonych ze względu na ogólną politykę Banku oraz firm, które znajdują się na ściśle określonych listach restrykcyjnych ze względu na międzynarodowe lub amerykańskie sankcje.

Pozycja Banku jest szczególnie silna w obsłudze międzynarodowych korporacji oraz największych polskich przedsiębiorstw. W obsłudze największych klientów silnym atutem Banku jest jego przynależność do Citigroup. Bank jest w stanie zaoferować klientom unikalne usługi, łączące jego znajomość krajowego otoczenia gospodarczego z międzynarodowym doświadczeniem i globalnym zasięgiem Citigroup.

W zakresie bankowości korporacyjnej Bank świadczy kompleksowe usługi finansowe dla największych polskich przedsiębiorstw oraz wybranych średnich przedsiębiorstw z silnym potencjałem wzrostu, jak również dla największych instytucji finansowych oraz spółek z sektora publicznego.

Cechą wspólną klientów bankowości korporacyjnej jest ich zapotrzebowanie na zaawansowane produkty finansowe oraz doradztwo w zakresie inżynierii finansowej. Bank zapewnia w tym obszarze koordynację oferowanych produktów z zakresu skarbu i zarządzania środkami finansowymi oraz przygotowuje oferty kredytowe różnorodnych form finansowania. Innowacyjność i konkurencyjność w zakresie oferowanych nowoczesnych struktur finansowania jest wynikiem połączenia wiedzy i doświadczenia Banku, a także współpracy w ramach globalnej struktury Citigroup.

Zainicjowane na początku 2008 roku zmiany w zakresie modelu obsługi klienta instytucjonalnego, mające na celu maksymalizowanie efektywności platformy obsługi przedsiębiorstw jak i efektywności operacyjnej, zostały w pełni wdrożone.

Dotyczy to między innymi uruchomienia zintegrowanej platformy obsługi obejmującej zarówno mikroprzedsiębiorstwa, jak i firmy z obrotami do 75 mln zł, umożliwiającej pełną i dynamiczną współpracę z segmentem Małych i Średnich Przedsiębiorstw.

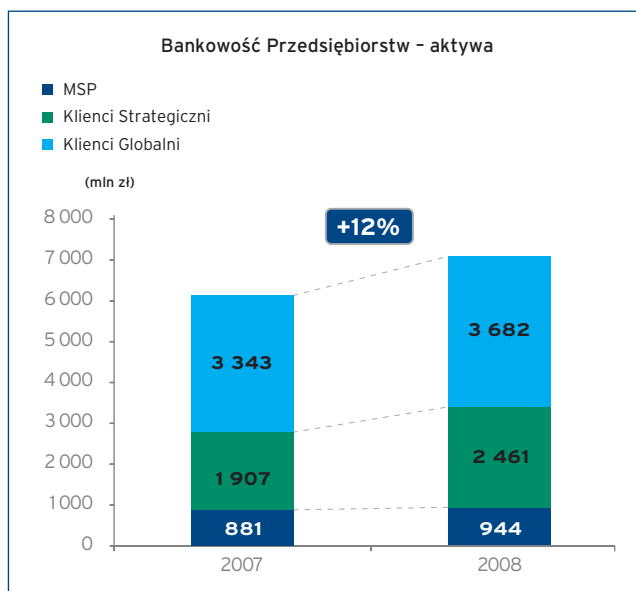
Bank utrzymuje strategię zrównoważonego wzrostu aktywów opartego o optymalizację efektywności zaangażowanych środków.

Aktywa

mln zł	31.12. 2008	31.12. 2007*	Zmiana	
			Kwota	%
Bankowość Przedsiębiorstw	9 773	8 693	1 080	12%
w tym:				
MSP	944	881	63	7%
Duże Przedsiębiorstwa	1 405	1 572	(167)	(11%)
Sektor Publiczny	97	93	4	4%
Klienci Globalni	3 682	3 343	339	10%
Klienci Strategiczni	2 461	1 907	554	29%

* Dane porównawcze na koniec 2007 roku różnią się od danych zaprezentowanych w Sprawozdaniu z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2007 roku z powodu zmiany metodologicznej. W wynikach na koniec roku uwzględniono wszystkich klientów MSP po stworzeniu wspólnej/zintegrowanej platformy obsługi MSP.

Według stanu na koniec 2008 roku Bank odnotował ponad 12% wzrostu aktywów w ramach bankowości przedsiębiorstw w porównaniu z 2007 rokiem. Poza segmentem Dużych Przedsiębiorstw, w innych odnotowano wzrosty, największy w przypadku Klientów Strategicznych - 29%.

Pasywa

mln zł	31.12. 2008	31.12. 2007	Zmiana	
			Kwota	%
Bankowość Przedsiębiorstw	16 287	17 362	(1 075)	(6%)
w tym:				
MSP	2 077	2 172	(95)	(4%)
Duże Przedsiębiorstwa	1 287	1 775	(488)	(27%)
Sektor Publiczny	1 940	850	1 090	128%
Klienci Globalni	7 439	9 720	(2 281)	(23%)
Klienci Strategiczni	3 502	3 800	(298)	(8%)

Według stanu na koniec 2008 roku Bank odnotował ponad 6% spadek pasywów w ramach bankowości przedsiębiorstw w porównaniu z 2007 rokiem. Poza Sektorem Publicznym, w pozostałych segmentach odnotowano spadki, największy w przypadku Dużych Przedsiębiorstw - 27%.

Kluczowe wydarzenia w segmencie Małych i Średnich Przedsiębiorstw

W związku z decyzją wdrożenia wspólnej platformy obsługi i zintegrowanej oferty produktowej, eliminującej dotychczasowe tradycyjne podziały na bankowość korporacyjną i bankowość detaliczną, rok 2008 można uznać za przełomowy dla obsługi klientów MSP. Zintegrowana platforma umożliwia zaproponowanie klientom Banku unikalnej oferty korzystającej z najlepszych rozwiązań z obu obszarów.

W związku z tym w lipcu 2008 roku ujednolicono ofertę produktową skierowaną dla MSP, płynnie łącząc wystandaryzowaną ofertę pakietową dla rynku masowego z indywidualnym podejściem dla firm średniej wielkości o bardziej zaawansowanych potrzebach. Nowo skonstruowane pakiety umożliwiają doradcy bankowemu przygotowanie optymalnej oferty dla każdego klienta niezależnie od jego wielkości. Pakiety te mogą być obecnie proponowane klientom niezależnie od sposobu kontaktu z bankiem – poprzez doradcę bankowego MSP, poprzez oddział czy też telefon lub Internet.

W konsekwencji wprowadzenia nowej oferty pakietowej dla klientów MSP w październiku 2008 roku nastąpiło wdrożenie nowego pozycjonowania i wizualizacji oferty pakietowej, wraz z nowymi nazwami pakietów.

Niezależnie od wspólnej oferty produktowej, został ujednolicony model obsługi oparty na najlepszych wzorcach bankowości relacyjnej oraz bankowości masowej. Każda firma posiada dedykowanego doradcę bankowego, dostępnego w jednym z centrów korporacyjnych w ramach 4 regionów lub też jest obsługiwana poprzez serwis telefoniczny. Została ujednolicona dokumentacja i proces kredytowy dla wszystkich klientów MSP.

Kluczowe wydarzenia w segmencie Dużych Przedsiębiorstw

Po wdrożeniu nowego modelu obsługi klienta uwzględniającego specyfikę dużych przedsiębiorstw oraz jednostek samorządu terytorialnego (JST) w zakresieindywidualizowanej obsługi w sieci oddziałów, dedykowano doradców w zależności od specyfiki potrzeby klienta.

Rozszerzono również ofertę produktową dla dużych przedsiębiorstw w zakresie zabezpieczania cen surowców i faktoringu oraz wprowadzono nowe rozwiązania dla sektora publicznego, takie jak faktoring dla samorządów. W tym obszarze zawarto 2 transakcje pod nowym produktem kredytowym typu „linia wielozadaniowa”, który pozwala na poprawę zwrotów na transakcjach dla Banku, jednocześnie oferując elastyczną formę finansowania dla klienta. Zawarto pierwszą w Europie w ramach Citi transakcję zabezpieczenia cen oleju palmowego dla klienta z branży biopaliwowej.

Przeprowadzono kampanię promocyjno-informacyjną dotyczącą nowej perspektywy finansowej 2007-2013 i wykorzystania funduszy z Unii Europejskiej. W związku z uruchamianiem środków unijnych dla przedsiębiorców Bank kontynuował prowadzenie kampanii doradczo-informacyjnej wśród swoich klientów. Wynikiem tej kampanii było podpisanie kolejnych umów doradztwa unijnego.

Dzięki tradycyjnie dobrej ofercie dla sektora publicznego (JST) otwarto 32 rachunki dla Sądów.

Kluczowe wydarzenia w segmencie Klientów Globalnych

2008 rok był dobrym okresem biznesowym dla Banku w segmencie Klientów Globalnych. Nawiązano współpracę z 75 nowymi podmiotami, które powinny zaowocować rozwojem współpracy w latach następnych. Zawarto kilka znaczących transakcji finansowania klientów z branży motoryzacyjnej, co z pewnością umacnia silną pozycję Banku jako strategicznego partnera firm międzynarodowych, współpracujących również z globalną siecią Citi. Zawarto kilka dużych transakcji wymiany walutowej z klientami m.in. z sektora zagranicznych instytucji finansowych oraz w branży cementowo-budowlanej. Wielu klientów powierzyło Bankowi swoje zwiększone nadwyżki depozytowe, co stanowi wyraz zaufania do naszej instytucji.

Zaimplementowano struktury rzeczywistego cash pooling, udostępniając w ten sposób klientom nowoczesne i efektywne narzędzie do zarządzania płynnością oraz wdrożono nowe projekty z zakresu finansowania handlu.

Kluczowe wydarzenia w segmencie Klientów Strategicznych

Dzięki wprowadzeniu nowych, ulepszonych rozwiązań z zakresu zarządzania środkami finansowymi Bank umocnił swoją pozycję jako bank wiodący u strategicznego klienta z branży paliwowej.

Odnotowano również znaczny rozwój współpracy ze znaczącym klientem z branży logistyczno-transportowej, głównie dzięki ofercie z zakresu bankowości transakcyjnej, jak i czasowemu zwiększeniu finansowania.

W lipcu podpisano bilateralną umowę z firmą z branży FMCG na kredyt terminowy, w kwocie 40 mln USD, przeznaczony na finansowanie zakupu podmiotu w Rosji oraz zawarto innowacyjną transakcję zabezpieczającą ryzyko walutowe dla dużego operatora w branży mediów.

Działalność maklerska

Grupa prowadzi działalność maklerską na rynku kapitałowym za pośrednictwem spółki Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH), w której Bank posiada 100% udziału.

Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH) uzyskał drugą pozycję na rynku pod względem udziału w obrotach akcjami na rynku wtórnym.

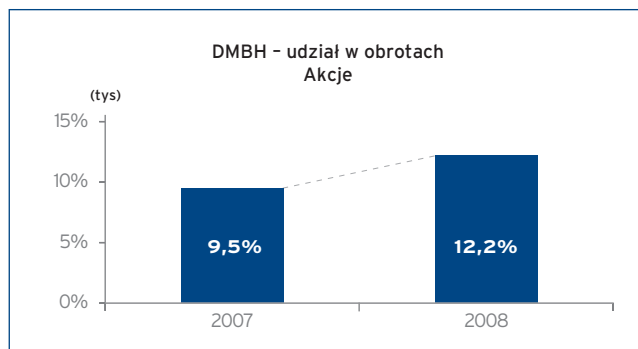
Wartość obrotu akcjami oraz wolumeny obrotów instrumentami pochodnymi w DMBH w 2008 roku

	2008	2007	Zmiana (%)	Udział w obrotach 2008	Udział w obrotach 2007
Akcje (mln zł)	39 101	43 811	(10,75%)	12,19%	9,47%
Kontrakty terminowe (tys. szt.)	571	379	50,66%	2,34%	2,04%
Liczba rachunków inwestycyjnych (szt.)	9 812	10 287	(4,62%)	-	-

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.

Liczba rachunków inwestycyjnych prowadzonych przez DMBH na koniec 2008 roku wynosiła ponad 9,8 tys.

Kluczowym czynnikiem, który miał wpływ na osiągnięte przez DMBH wyniki finansowe w roku 2008, były spadające w ujęciu rocznym obroty akcjami wskutek pogarszającej się koniunktury na krajowym rynku i na rynkach zagranicznych. Wzrost awersji do ryzyka, umorzenia w krajowych funduszach inwestycyjnych oraz oczekiwane spowolnienie gospodarcze w Polsce zwiększyły awersję do ryzyka inwestycji w akcje, co skutkowało spadkiem aktywności inwestorów. Z drugiej jednak strony zmiana struktury inwestorów działających na GPW (wzrost udziału inwestorów instytucjonalnych kosztem inwestorów indywidualnych) pozytywnie wpływa na udział DMBH w obrotach giełdowych.

W 2008 roku zostały uruchomione nowe kanały dystrybucji usług maklerskich. Na mocy umowy podpisanej pomiędzy DMBH a Bankiem zostały utworzone w Banku Punkty Przyjmowania Zleceń, które obsługują klientów Banku w zakresie usług maklerskich.

W ostatnim kwartale 2008 roku został uruchomiony internetowy kanał dostępu do rachunku inwestycyjnego. Funkcjonalność aplikacji internetowej pozwala m.in. realizować transakcje on-line na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A., umożliwia dostęp do ofert rynku oraz pozwala na korzystanie ze środków znajdujących się na koncie osobistym klienta w Banku. Dla transakcji realizowanych za pośrednictwem Internetu obowiązują nowe - niższe - stawki prowizji. Osiągnięcie przez DMBH pełnych korzyści z działalności inwestorów za pośrednictwem Internetu przewiduje się w roku 2009 i w latach następnych.

Na koniec 2008 roku DMBH pełnił funkcję Animatora dla 38 spółek, co stanowi 10,2 % wszystkich akcji notowanych na GPW. Dodatkowo Wydział Inwestycji Własnych pełni tę funkcję dla kontraktów terminowych na indeks WIG20 oraz jednostek indeksowych MW20. Wśród animowanych spółek znalazły się spółki zagraniczne notowane równoległe na macierzystych rynkach. W grupie tych spółek pozostały w portfolio DMBH: MOL oraz ORCO Property Group.

W 2008 roku za pośrednictwem Biura Klientów Detalicznych DMBH były zawierane transakcje poza rynkiem regulowanym.

Wartość transakcji akcjami rynku niepublicznego w roku 2008 roku wyniosła około 676 tys. zł.

W 2008 roku DMBH zorganizował następujące nowe emisje akcji:

1. Inter Cars S.A. - w marcu 2008 roku DMBH zakończył połączenie spółki Inter Cars S.A. ze spółką JC Auto S.A. (dwie spółki publiczne) przez emisję publiczną kierowaną do akcjonariuszy spółki JC Auto S.A. - wartość transakcji: 201 560 tys. zł. W ramach procesu DMBH pełnił funkcję oferującego.
2. Elektrobudowa S.A. - w styczniu 2008 roku DMBH zakończył wtórną ofertę publiczną akcji serii D z prawem poboru, o wartości 89 677 tys. zł. W ramach procesu DMBH pełnił funkcję oferującego.

Łączna wartość obu ww. emisji wyniosła 291 237 tys. zł.

Wybrane pozycje rachunku wyników i bilansu*

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w kapitale zakładowym spółki	Suma bilansowa 31.12.2008	Kapitał własny 31.12.2008	Wynik finansowy netto za 2008 rok
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	458 339	92 156	9 715

* Dane w trakcie audytu.

Działalność leasingowa

Działalność leasingowa w ramach Grupy prowadzona jest poprzez spółkę Handlowy-Leasing Sp. z o.o., w której Bank posiada 100% udziałów.

Na koniec 2008 roku wartość aktywów netto oddanych w leasing (WAN) wyniosła 682 mln zł, tj. o 4,8% mniej w stosunku do roku 2007.

Struktura aktywów oddanych w leasing w roku 2008 nie uległa zmianie. Nadal dominowały środki transportu, które stanowiły 64,8% WAN i w stosunku do roku 2007 spadły o 9,8%. Udział maszyn i urządzeń w WAN w 2008 roku wynosił 35,2%, a ich wartość na koniec 2008 roku wyniosła 239,8 mln zł, co stanowi 6,2% wzrostu w porównaniu do 2007 roku.

Wartość środków oddanych w leasing

w mln zł	2008	2007*	Zmiana	
			mln zł	%
Wartość podpisanych umów w danym okresie	682,0	716,3	(34,3)	(4,8%)
- Pojazdy	442,2	490,4	(48,2)	(9,8%)
- Maszyny i Urządzenia	239,8	225,9	13,9	6,2%

* Dane porównawcze za 2007 rok różnią się od danych zaprezentowanych w Sprawozdaniu z działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2007 roku z powodu zmiany metodologicznej. Zmiana ta wynika z zastosowania się do wytycznych Związku Polskiego Leasingu.

W 2008 roku Handlowy-Leasing realizował obraną strategię dywersyfikacji portfela i zwiększenia penetracji rynku. Działania produktowo-sprzedażowe Spółki zwrócone były w kierunku rynku maszyn budowlanych oraz maszyn i urządzeń obróbczych (metal, drewno, plastik). Handlowy-Leasing aktywnie uczestniczył w ważnych wydarzeniach dla branż oraz w imprezach targowych. Dyrektorzy ds. Produktu oraz grupa doradców koncentrowała działania na pozyskiwaniu do współpracy czołowych dostawców i producentów sprzętu.

Istotny wpływ na obserwowany w pierwszej połowie roku 2008 spadek wartości środków trwałych oddanych w leasing miało duże osłabienie popytu na rynku transportu ciężkiego oraz opóźnienie decyzji inwestycyjnych klientów, zamierzających skorzystać z funduszy unijnych.

W drugiej połowie roku firmy polskie stopniowo zaczęły odczuwać skutki ogólnoświatowej recesji. Skala inwestycji oraz zakupów środków trwałych znacząco zmalała. Tendencja ta miała bezpośrednie przełożenie na skłonność do zaciągania zobowiązań finansowych przez przedsiębiorców. W IV kwartale 2008 roku spadek tempa rozwoju gospodarczego był już zauważalny.

Celem Spółki w 2008 roku było także stabilne zwiększanie rozpoznawalności marki Handlowy-Leasing w wybranych segmentach.

Oferta Spółki została wzbogacona o nowatorski pod względem zakresu na rynku leasingu produkt Handlowy-Leasing Adwokat, stanowiący pakiet ochrony prawnej. Opracowano także ofertę Car Fleet Management.

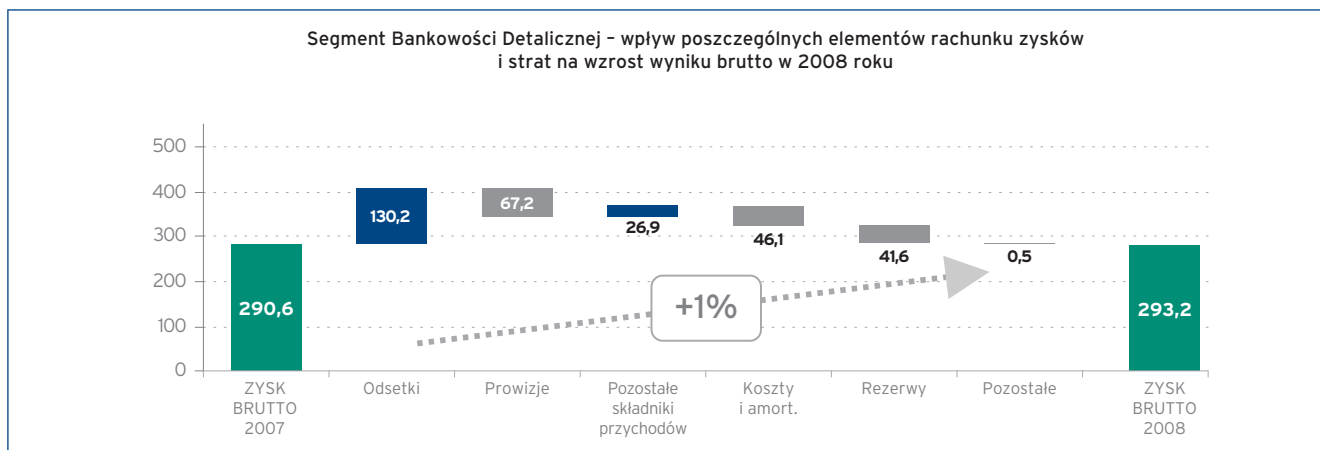
Wybrane pozycje rachunku wyników i bilansu*

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w kapitale zakładowym spółki	Suma bilansowa 31.12.2008	Kapitał własny 31.12.2008	Wynik finansowy netto za 2008 rok
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	1 556 142	178 830	5 555

* Dane w trakcie audytu.

Segment Bankowości Detalicznej

Podsumowanie wyników segmentu

W porównaniu z 2007 rokiem, w 2008 roku segment Bankowości Detalicznej osiągnął niewielki wzrost zysku brutto - o 1%.

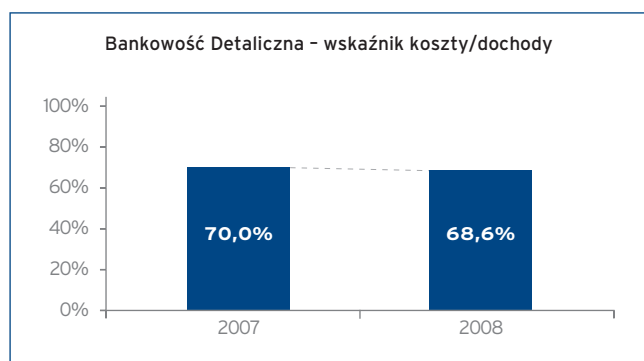

Pozytywny wpływ na poziom wyniku brutto osiągniętego przez segment Bankowości Detalicznej miały:

- wzrost wyniku odsetkowego o 130,2 mln zł, tj. o 19,4%, przede wszystkim w efekcie powiększenia portfela kart kredytowych i kredytów gotówkowych,
- wzrost pozostałych składników przychodów o 26,9 mln zł, głównie dzięki rozwiązaniu rezerwy w wysokości 10 mln zł z tytułu kary nałożonej przez UOKiK w związku z postępowaniem dotyczącym opłat „interchange” w sektorze bankowym, wyższym przychodom z tytułu dywidend w kwocie 8,2 mln zł oraz dodatkowemu przychodowi operacyjnemu w kwocie 3,8 mln zł z tytułu przyznania akcji od Visy Incorporated.

Negatywny wpływ na poziom wyniku brutto osiągniętego przez segment Bankowości Detalicznej miały:

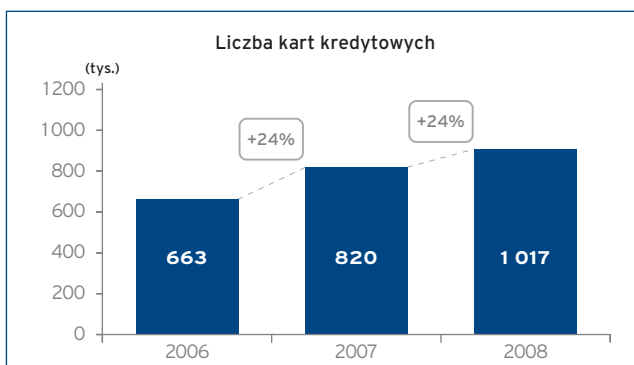
- spadek wyniku na prowizjach o 67,2 mln zł, tj. o 15,8% głównie z powodu niższych przychodów z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych;
- wzrost kosztów o 46,1 mln zł spowodowany zwiększeniem nakładów technologicznych na rozwój systemów Banku oraz wzrost kosztów dostawców zewnętrznych z tytułu obsługi rosnącej akwizycji i portfela klientów;
- wyższe odpisy netto na utratę wartości aktywów finansowych w 2008 roku niż w 2007 roku (negatywny wpływ na wynik netto w kwocie 41,6 mln zł). Zwiększenie odpisów spowodowane było rosnącym portfelem kredytów i kart kredytowych, jak również wzrostem udziału należności obsługiwanych nieterminowo.

Ponadto, w segmencie Bankowości Detalicznej w 2008 roku osiągnięto również poprawę efektywności kosztowo-przychodowej. W trakcie roku poziom wskaźnika koszty/dochody zmniejszył się o 1,4 punktu procentowego, co świadczy o bardziej dynamicznym wzroście przychodów (w porównaniu do 2007 roku) niż kosztów.

Karty kredytowe

W 2008 roku Bank sprzedał ponad 296 tysięcy nowych kart i był to najlepszy wynik w historii Banku pod względem liczby nowo sprzedanych kart kredytowych. Jest to wynik o 25% lepszy od wyniku uzyskanego w 2007 roku. Liczba kart kredytowych w portfelu na koniec roku przekroczyła milion.

W lutym i marcu Bank wspólnie z BP przeprowadził kampanię promocyjną zachęcającą do ubiegania się o Motokartę BP oraz rejestrację w programie lojalnościowym BP Partnerclub. W ramach kampanii przedstawiciele Banku prowadzili aktywną sprzedaż kart na ponad 140 stacjach BP, gdzie pozyskano ponad 9 tysięcy kart Citibank BP.

W lipcu Bank rozpoczął akcję promującą dokonywanie płatności Motokartą BP. W wyniku losowania przeprowadzonego we wrześniu wśród aktywnych użytkowników tej karty 30 klientów miało możliwość uczestniczenia w ekskluzywnej imprezie Porsche Unlimited Experience. Uczestnicy odbywali jazdy próbne samochodami marki Porsche pod okiem doświadczonych instruktorów na wydzielonym torze.

Rok 2008 był niezwykle udany dla programów partnerskich prowadzonych przez Bank. W ogólnej liczbie kart kredytowych pozyskanych przez Bank aż 85% stanowiły karty partnerskie, co jest najwyższą wartością w historii kart kredytowych Banku.

Na koniec roku Bank prowadził już 2 produkty tego typu, których portfel przekraczał sto tysięcy kart: Karta Citibank-BP oraz Citibank-Plus. Liczebność portfeli na koniec 2008 roku to odpowiednio 261 tys. i 123 tys., natomiast roczna liczba pozyskanych kart to odpowiednio 120 tys. i 99 tys. kart.

Ponadto Bank prowadzi bardzo udaną współpracę z PLL LOT i Miles & More GmbH w ramach emisji Karty Kredytowej Citibank-LOT. Produkt ten jest adresowany do grupy osób często podróżujących i umożliwia przeliczanie kwot zakupów dokonanych kartą na mile premiowe w programie Miles & More. Na koniec roku liczba kart tego typu przekroczyła 40 tys.

Karta Kredytowa Citibank-Elle to wyjątkowa oferta karty partnerskiej adresowana do kobiet. W połowie roku Bank rozpoczął promocję, w ramach której nowi posiadacze tej karty otrzymują darmową 3-miesięczną prenumeratę magazynu Elle. Portfel tego produktu na koniec roku to 81 tys. kart.

W sierpniu została uruchomiona innowacyjna usługa umożliwiająca klientom samodzielne rozkładanie na raty płatności Kartą Kredytową Citibank w sklepach internetowych obsługiwanych przez eCard.

Kolejnym krokiem w rozwoju oferty Banku było wprowadzenie w połowie roku SMS-owego Lokalizatora partnerów Programu Rabatowego dla posiadaczy Kart Kredytowych Citibank. Dzięki tej usłudze klienci Banku, wysyłając SMS-a, mogą szybko i wygodnie sprawdzić adresy najbliższych punktów usługowo-handlowych, w których, płacąc Kartą Kredytową Citibank, otrzymują atrakcyjne rabaty.

W październiku, pod hasłem „Sprawdź numerologiczne dopasowanie – wygraj MINI Coopera” Citi Handlowy ruszył z kolejną loterią dla posiadaczy Kart Kredytowych Citibank. W loterii, która trwa do końca stycznia 2009 roku, każdy z posiadaczy może wygrać jedną z 5555 nagród pieniężnych oraz nagrody główne – 3 kultowe samochody MINI Cooper.

Ubiegły rok był również okresem dynamicznego rozwoju Programu Rabatowego. Ilość punktów oferujących rabaty dla klientów używających Karty Kredytowej Citibank powiększyła się o ponad 700, a Program Rabatowy obejmuje obecnie ponad 3200 punktów handlowo-usługowych w całej Polsce i jest największym tego typu programem na polskim rynku.

Bankowość Detaliczna

Rachunki bankowe

W 2008 roku Bank systematycznie poszerzał ofertę depozytową o nowe rozwiązania, dzięki czemu na koniec roku posiadał pełny wachlarz produktów depozytowych i usług dodanych. W tym okresie liczba klientów w portfelu Banku wzrosła o 21% dla klientów CitiBlue, a liczba klientów Citigold o 6%.

Bank wprowadził do oferty Konto SuperOszczędnościowe, które charakteryzowało się jednym z najwyższych na rynku oprocentowań zgromadzonych środków. Odsetki naliczane są tylko w miesiącach, gdy klient nie dokonuje transakcji obciążających rachunek. Z punktu widzenia klienta funkcjonalność ta dyscyplinuje do systematycznego oszczędzania. Oprócz tego Bank uzupełnił ofertę depozytową o rachunek bieżący w enach i Lokatę Progresywną, która oferuje tym wyższe oprocentowanie, im dłużej klient oszczędza w Banku.

Bank rozszerzył także kanały dostępu do środków klienta – klientom umożliwiono bezpłatne wypłaty środków z bankomatów firmy eCard, rozszerzając tym samym sieć bezpłatnych bankomatów do ponad 1900 w całym kraju. Oprócz tego Bank wprowadził SMS-owy Lokalizator, wskazujący klientom najbliższy oddział lub bankomat, w którym wypłaca środki bez opłat. Wdrożono także usługę Cash Back, dającą klientom dodatkową możliwość bezpłatnej wypłaty środków przy okazji dokonywania płatności kartą Maestro w punktach usługowo-handlowych, jak również innowacyjną usługę „Wyślij gotówkę”, umożliwiającą zlecenie (także przez Internet) dostarczenia gotówki przekazem pocztowym do wskazanego odbiorcy w Polsce. Jako pierwszy na rynku Bank zaoferował swoim klientom możliwość dokonywania płatności przy użyciu telefonu komórkowego bezpośrednio z rachunku bankowego. Usługa „Płać komórką” uznana została za najbardziej innowacyjne rozwiązanie wdrożone w 2008 roku. Dzięki współpracy z warszawskim Zarządem Transportu Miejskiego klienci Banku mogą płacić komórką za bilety komunikacji miejskiej. Płatności komórką są również możliwe za parkingi w strefie płatnego parkowania.

W celu powiększania salda depozytowego Bank wprowadzał krótkoterminowe, atrakcyjne lokaty internetowe (w tym Kapitałną Lokatę z oprocentowaniem 8,08% na 3 miesiące) oraz atrakcyjne oferty związane, w tym oferty lokaty i Globalnego Portfela Inwestycyjnego oraz Portfela Funduszy Zagranicznych, oferty lokaty z Inwestycyjnym Ubezpieczeniem na Życie, czy też lokaty z Programem Inwestycyjnym Plus.

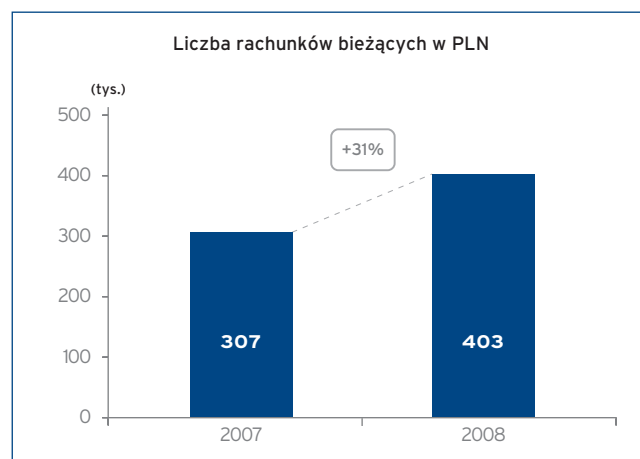
Bank wprowadził dla swoich klientów nową usługę Citigold Global Access. Usługa jest dostępna w ponad 500 Centrach Citigold w 34 krajach na świecie i umożliwia klientom Citigold łatwą i bezpłatną realizację transakcji za granicą. Klienci Citigold mogą dokonywać bezpłatnych wypłat ze wszystkich bankomatów na świecie.

Dodatkowo w oddziałach Banku został wprowadzony nowy proces sprzedaży wspierający pozyskiwanie klientów nastawionych na pełną relację z Bankiem. Pełny wachlarz produktów oferowany jest już na pierwszym spotkaniu z klientem na podstawie wypełnienia tylko jednego wniosku. Są to rachunki bieżące w złotych polskich oraz innych walutach, a także konta oszczędnościowe, linia kredytowa w rachunku, karta kredytowa oraz produkty ubezpieczeniowe.

Bank organizował także atrakcyjne imprezy dla istniejących i potencjalnych klientów Citigold mających na celu budowanie relacji. Zorganizowany z Polskimi Liniami Lotniczymi LOT piknik dla najlepszych uczestników programu Miles & More, piknik z BMW oraz seminaria z udziałem znanych osobistości cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem.

Kontynuowano specjalne promocje w zakresie kont osobistych, mające na celu pozyskanie klientów przelewających pensję do Banku – promocja CitiKonta Plus (zwolnienie z opłaty za prowadzenie konta dla klientów przelewających pensję), promocje dla pracowników wybranych firm (program Citibank at Work), promocja „Karta na lato – karta na lata” (bezzwrotne zwolnienie z opłaty za kartę kredytową dla klientów, którzy otworzą konto i przeleją pensję).

W efekcie działań promocyjnych liczba rachunków bieżących w złotych prowadzonych przez Bank na koniec 2008 roku wyniosła ponad 403 tysiące, tj. o 31% więcej niż na koniec roku 2007.

Bank został nagrodzony w 12. edycji konkursu EUROPRODUKT (2007/2008) – 6 produktów zostało uznanych przez kapitułę konkursu jako najbardziej innowacyjne na europejskim rynku i otrzymało tytuł Europroduktu, w tym: Program Oszczędnościowy „Reszta dla Ciebie” oraz oferta dla Polaków za granicą i ich bliskich. W kolejnej edycji (2008/2009) nagrodzono Płatności Mobilne Citibank oraz Lokalizator SMS.

W rankingu „Manager Magazine”, do którego Bank przystąpił w czerwcu, a wyniki ogłoszono w wydaniu lipcowym, zostaliśmy wybrani liderem private banking w Polsce oraz liderem w zakresie kart kredytowych i funduszy inwestycyjnych. To potwierdza naszą silną pozycję w tych segmentach.

Produkty kredytowe

Pożyczka gotówkowa

W styczniu i lutym 2008 roku Bank wprowadził do wszystkich kanałów dystrybucji produktów detalicznych ofertę Pożyczki Gotówkowej CitiFinancial. Konkurencyjne cechy nowego produktu to wysoka kwota pożyczki do 120 000 zł, okres kredytowania do siedmiu lat, szybka decyzja kredytowa oraz możliwość wypłaty pożyczki w oddziale. Wdrożeniu nowej pożyczki towarzyszyła optymalizacja modelu sprzedaży oraz systemów wspierających decyzję kredytową i weryfikację. Celem harmonizacji produktów było wprowadzenie w każdym kanale dystrybucji banku jednolitej oferty dopasowanej do potrzeb i oczekiwań klienta oraz poszerzenie rynku docelowego. Nowa oferta łączy najlepsze cechy swoich poprzedników oraz wykorzystuje nowoczesny model oceny punktowej zdolności kredytowej, pozwalając na jeszcze lepsze zarządzanie ryzykiem związanym z danym profilem klienta.

W I kwartale 2008 roku została przeprowadzona ogólnopolska kampania medialna w głównych stacjach telewizyjnych promująca ofertę pożyczki konsolidacyjnej pod nazwą „Żegnajcie liczne raty – witajcie pieniądze”. W kwietniu akcja miała dodatkowe wsparcie na nośnikach reklamy zewnętrznej. Celem kampanii było wsparcie sprzedaży pożyczki

przeznaczonej na spłatę zadłużeń w innych bankach, dzięki czemu klient może płacić jedną, niższą ratę w Banku i otrzymać dodatkową gotówkę. Akcja cieszyła się ogromnym powodzeniem i pozwoliła zwiększyć liczbę nowych klientów pożyczki o ponad 25% w porównaniu do średniej za okres styczeń-luty.

W okresie od marca do maja 2008 roku zostały wprowadzone specjalne oferty cenowe dla wybranych segmentów klientów produktu. Klienci, którzy składają wnioski o pożyczkę przez stronę internetową, płacą tylko 1% opłaty przygotowawczej, podobnie jak klienci zatrudnieni w jednej z wyselekcjonowanych firm w ramach programu „Citibank at Work”. Atrakcyjne, niższe oprocentowanie pożyczki otrzymują również klienci posiadający inne produkty Banku.

W lipcu i sierpniu 2008 roku została przeprowadzona kampania wakacyjna pod nazwą „Pożyczka na oświadczenie” skierowana do klientów zatrudnionych na umowę o pracę. W ofercie możliwe było otrzymanie pożyczki gotówkowej w wysokości do 20 000 zł na podstawie oświadczenia, bez potrzeby dostarczania zaświadczenia o dochodach od pracodawcy. Dokumenty wymagane dla pożyczek objętych promocją zostały zredukowane do absolutnego minimum, zwykle były to dowód osobisty oraz pisemne oświadczenie o dochodach złożone przez klienta na miejscu. Akcję wspierała ogólnopolska kampania radiowa.

W odpowiedzi na potrzeby sezonowe klientów Bank przeprowadził we wrześniu kampanię „Pożyczka na nowy rok szkolny. Sukcesy w szkole”. Każdy klient, który skorzystał we wrześniu z pożyczki w wysokości co najmniej 12 tys. zł, otrzymywał bon o wartości 50 zł, a dodatkowo do każdej pożyczki, niezależnie od jej kwoty, był dołączany upominek związany tematycznie ze szkołą i bezpieczeństwem dziecka na drodze. Kampania otrzymała wsparcie medialne w prasie ogólnopolskiej.

W okresie jesiennym Bank promował szczególnie ofertę pożyczki na konsolidację zadłużeń. W październiku wprowadzona została kampania „Im więcej konsolidujesz, tym więcej zyskujesz”, w której każdy klient, który skonsolidował co najmniej jedno zadłużenie w innym banku, płacił prowizję w wysokości tylko 1%, a dodatkowo zależnie od wysokości konsolidowanej kwoty otrzymywał atrakcyjniejsze oprocentowanie pożyczki, niższe o 0,5% lub 1% od standardowego. Promocja została przedłużona w listopadzie w zmienionej nieznacznie formie. Klienci mieli możliwość otrzymania nawet o 2% niższego oprocentowania zależnie od wysokości konsolidowanych kredytów i pożyczek. Kampania miała wsparcie w ogólnopolskiej prasie i radio. Dzięki tej akcji Bank odnotował 30% wzrostu sprzedaży wartościowej pożyczek konsolidacyjnych w porównaniu ze średnią za okres 3 poprzednich miesięcy.

W grudniu Bank zaproponował klientom do każdej pożyczki prezent w postaci misia, drugi taki sam miś trafił do lokalnego domu dziecka. Kampania pod nazwą „Dzięki pożyczce możesz zostać dwa razy lepszym Mikołajem” łączyła elementy działalności charytatywnej mającej szczególne znaczenie w okresie świątecznym z możliwością uzyskania dodatkowych środków finansowych na realizację potrzeb sezonowych klientów. Akcja otrzymała silne wsparcie w mediach ogólnopolskich, głównie w dziennikach i tygodnikach oraz stacjach radiowych.

Linia Kredytowa

W 2008 roku w produkcie Linia Kredytowa Citibank dokonano znaczących zmian w polityce kredytowej polegających na zastosowaniu systemu punktowej oceny ryzyka, które wprowadzono w życie w czerwcu. Również od czerwca 2008 roku wprowadzono znaczące zmiany w procesach operacyjnych polegające na zastosowaniu nowego oprogramowania ECUS, wspierającego działania sprzedażowe, jak również weryfikację kredytową. Dzięki temu możliwe było skrócenie czynności operacyjnych wykonywanych na poziomie oddziału.

W pierwszej połowie 2008 roku kontynuowano promocję Linii Kredytowej bez opłaty rocznej za pierwszy rok użytkowania Linii. Od czerwca 2008 roku zdecydowano o zastosowaniu zwolnienia z opłaty rocznej w pierwszym roku jako stałej cechy produktu.

Aby wesprzeć sprzedaż Linii, według nowej polityki kredytowej, od czerwca do września 2008 roku oferowano promocyjne oprocentowanie Linii Kredytowej nowym klientom banku.

W ciągu całego roku w celu wsparcia sprzedaży organizowano działania sprzedaży krzyżowej.

Linia Kredytowa Zabezpieczona

W 2008 roku wielokrotnie dokonano modyfikacji dokumentacji Linii Kredytowej Zabezpieczonej tak, aby dokumentacja była dostosowana do różnych zdarzeń operacyjnych dotyczących Linii, m.in. zmiany zabezpieczenia, wysokości linii itp.

W lipcu 2008 roku umożliwiono klientom kredytowanie w ramach Linii Kredytowej Zabezpieczonej Globalnym Portfelem Inwestycyjnym oraz Portfelem Funduszy Zagranicznych Dolar i Portfelem Funduszy Zagranicznych Dolar Euro. Dzięki temu Linia Kredytowa Zabezpieczona Portfelami jest oprócz PLN dostępna w takich walutach, jak: EUR i USD. Warto podkreślić, że Linia jest udzielana w dowolnej walucie, niezależnie od waluty zabezpieczenia w ramach limitu kredytowego od 80 000 PLN do 6 000 000 PLN. Taka zmiana produktu miała na celu wyjście naprzeciw oczekiwaniom klientów posiadającym tego rodzaju produkty inwestycyjne i poszukującym źródeł krótkoterminowego finansowania.

Dodatkowo wprowadzono nowe zasady sprzedaży, dzięki którym Linia Kredytowa Zabezpieczona Portfelami od sierpnia 2008 roku może być oferowana klientom w sposób aktywny, a zabezpieczenie Linii mogą stanowić Portfele posiadane przez klienta, od co najmniej 6 miesięcy.

Produkty hipoteczne

W przypadku produktów hipotecznych rok 2008 upłynął pod znakiem kontynuacji i rozwoju wypracowanej w 2007 roku strategii Otwartej Architektury (strategia ta oznacza pozostawienie w ofercie własnych produktów Banku - kredyt mieszkaniowy udzielany na zakup nieruchomości na rynku wtórnym lub na spłatę kredytu hipotecznego, z opcją uzyskania 10% dodatkowej gotówki przeznaczonej na dowolny cel i pożyczka hipoteczna - na spłatę zobowiązań klienta lub na dowolny cel - oraz współpracę z partnerami zewnętrznymi w zakresie sprzedaży ich produktów hipotecznych). Strategia Otwartej Architektury zakłada najlepsze spełnienie potrzeb klienta i wyjście naprzeciw jego oczekiwaniom. Dzięki niej klient otrzymuje produkt najlepiej spełniający jego oczekiwania. W roku 2008 Bank kontynuował współpracę z DomBankiem, Nykreditem (do końca roku 2008 - współpraca została zakończona z uwagi na zaprzestanie akcji kredytowej w Polsce przez Nykredit) oraz podpisał umowę o współpracy z kolejnym partnerem - Lukas Bankiem.

Produkty inwestycyjne i ubezpieczeniowe

a) Produkty inwestycyjne

W celu zaoferowania klientom nowych możliwości inwestowania na rynku krajowym i zagranicznym od początku roku systematycznie powiększono ofertę krajowych i zagranicznych funduszy inwestycyjnych, w ramach której dostępnych jest już blisko 150 produktów. Oferta ta obejmuje produkty 4 towarzystw funduszy krajowych (DWS Polska TFI S.A., ING TFI S.A., Legg Mason TFI S.A. oraz Union Investment TFI S.A.) i 4 towarzystw funduszy zagranicznych (BlackRock, Franklin Templeton Investments, Legg Mason oraz Schroders).

W pierwszym półroczu 2008 roku oferta Banku została rozszerzona o 20 funduszy zagranicznych Franklin Templeton i BlackRock, a także 7 funduszy krajowych zarządzanych przez DWS Polska TFI S.A. dostępnych w ramach nowoutworzonego funduszu parasolowego.

Wśród nowych produktów znalazły się po raz pierwszy dostępne w ofercie Banku fundusze denominowane w PLN dedykowane takim tematom, jak: BRIC, Zmiany Klimatyczne, Sektor Infrastruktury i Informatyki, Spółki Eksportowe oraz Sektor Nieruchomości i Budownictwa.

Oferta zagranicznych funduszy inwestycyjnych Franklin Templeton Investments wzbogacona została o nowe typy jednostek dostępne w EUR (typu „hedge”), które pomagają zmniejszyć wpływ kursu walutowego na wynik inwestycji, a dzięki temu umożliwiają osiągnięcie zwrotu na poziomie podobnym do zwrotu w walucie bazowej. Na szczególną uwagę zasługuje włączenie do oferty pierwszego funduszu zagranicznego z tytułami uczestnictwa w PLN zabezpieczonymi przed wahaniami kursu walutowego („PLN-hedged”) - Templeton Global Total Return Fund.

W listopadzie 2008 roku Bank jako pierwszy na rynku polskim wprowadził do bezpośredniej dystrybucji fundusze grupy Schroder Investment Management (Luxembourg) S.A. W wyselekcjonowanej grupie 12 funduszy znalazły się produkty akcyjne i papierów dłużnych, denominowane w euro i dolarach. Dodatkowo, w pięciu z funduszy wprowadzono tytuły uczestnictwa typu „hedge”. Wprowadzenie nowej palety funduszy zostało poprzedzone cyklem szkoleń dla doradców oraz seminariów dla klientów.

We współpracy z przedstawicielami Towarzystw Funduszy Inwestycyjnych zarządzającymi aktywami z kraju i zagranicy oraz specjalistami produktowymi organizowane były telekonferencje i szkolenia dla opiekunów klientów. Przeprowadzono blisko 200 seminariów dla klientów Banku. Aktywności te były poświęcone aktualnej sytuacji rynkowej, wyjaśnieniu mechanizmów rządzących rynkiem finansowym, bezpieczeństwu inwestowania w fundusze, krótko- i długoterminowym strategiom inwestycyjnym, strategii uśredniania ceny oraz potrzebie dywersyfikacji aktywów.

Produkty strukturyzowane

Po sukcesie serii subskrypcji Inwestycyjnego ubezpieczenia na życie wprowadzonego na rynek w poprzednim roku, Citi Handlowy prowadził w ciągu 2008 roku zapisy na kolejne subskrypcje tego typu produktu:

- Subskrypcję „Agroprodukty i Woda” - wysokość Premii, którą otrzymuje Klient po zakończeniu ochrony ubezpieczeniowej, zależy od wzrostu wartości koszyka, w skład którego wchodzi kontrakty terminowe na dostawę artykułów rolno-spożywczych (pszenica, kukurydza, soja) oraz Indeks S&P Global Water Index EUR (indeks oparty na akcjach 50 wiodących i największych spółek, których główną działalnością jest woda);
- Subskrypcję „Złoto i Platyna” - wysokość Premii zależy od zachowania ceny złota i platyny;
- Subskrypcję „Zmiany klimatyczne” - zysk finansowy wypracowywany w ramach subskrypcji „Zmiany klimatyczne” zależy od kształtowania się wartości koszyka, w którego skład wchodzi 40 przedsiębiorstw zaangażowanych w łagodzenie i ograniczenie zmian klimatycznych,
- Subskrypcję - „Bogactwa Rosji”, opartą na akcjach 5 dużych rosyjskich spółek, działających w sektorze naftowym i wydobywczym (Gazprom, Novatek, Rosneft, Surgutneftegaz i Severstal);
- Subskrypcję „Trend Navigator”. W ramach tej subskrypcji środki pieniężne pochodzące z opłaconej przez Klienta składki są jednocześnie inwestowane w zdywersyfikowany portfel obejmujący aż 4 spośród 6 wybranych rynków. Indeks TrendSpotter, o który oparta jest subskrypcja „Trend Navigator”, to autorskie rozwiązanie opracowane przez bank inwestycyjny Barclays Capital. W koszyku indeksu klienci mieli do wyboru aż sześć różnych klas aktywów: Rynek pieniężny, Obligacje, Akcje, Surowce naturalne, Rynek nieruchomości, Fundusze hedgingowe. Konstrukcja produktu zakłada inwestowanie środków pieniężnych w aktywa, które osiągnęły najwyższe stopy zwrotu w okresach półrocznych. Czterem najlepszym aktywom przypisywane są wagi - odpowiednio 40%, 30%, 20% i 10%. Pozostałe aktywa o najniższej stopie zwrotu nie są uwzględniane w portfelu inwestycyjnym w danym półroczu. Ważną cechą produktu jest okresowy przegląd koszyka i skorygowanie wag poszczególnych klas aktywów zgodnie z aktualnymi trendami cenowymi.

Inwestycyjne ubezpieczenie na życie jest połączeniem inwestycji z ochroną ubezpieczeniową i było oferowane w ofercie promocyjnej z wysokooprocentowaną lokatą terminową. Zysk z inwestycji jest zwolniony z podatku od zysków kapitałowych. Produkt zapewnia także ochronę ubezpieczeniową bez konieczności przeprowadzenia badań lekarskich.

Ponadto, w II kwartale 2008 roku oferta produktów strukturyzowanych została rozszerzona o czteroletnie obligacje strukturyzowane powiązane z produktami luksusowymi. Obligacja Strukturyzowana „Luxury goods” dostępna była w ofercie publicznej (subskrypcja trwała do 25 lipca 2008 roku). Emitentem produktu, który jest notowany na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) pod nazwą

„Luxury goods”, jest Barclays Bank PLC, a organizatorem emisji - Dom Maklerski Banku Handlowego (DMBH). Nowy produkt umożliwiał pośrednie inwestowanie w dziesięć spółek produkujących dobra luksusowe. Obligacja może zostać sprzedana na parkiecie po cenie rynkowej, przez co zachowana zostaje płynność zainwestowanych środków.

W roku 2008 do września znacznie zwiększyła się dynamika sprzedaży produktów strukturyzowanych. W ciągu roku w ofercie Banku znalazło się ponad 100 różnych obligacji strukturyzowanych. Obligacje były oferowane w PLN, USD, EUR, GBP na różne okresy - od 6 miesięcy do 5 lat, powiązane z różnymi indeksami (CECE Index, WIG20 Index, iShares MSCI Brazil Index, Merrill Lynch Renewable Energy Index), cenami towarów (koszyk artykułów rolno-spożywczych, ropa naftowa) oraz walutami (BRIT - rupia indyjska, real brazylijski, rubel rosyjski, lira turecka) i rynkiem stopy procentowej (LIBOR USD, PLN WIBOR, EURIBOR). Klienci mogli także skorzystać z obligacji powiązanych z polskim rynkiem kapitałowym (PKO BP, KGHM Polska Miedź, PKN ORLEN SA, WIG20).

b) Produkty ubezpieczeniowe

W pierwszej połowie 2008 roku Bank rozszerzył ochronę ubezpieczeniową w ramach ubezpieczenia CreditShield oferowaną posiadaczom Kart Kredytowych Citibank. Począwszy od marca 2008 roku, wprowadzona zmiana zapewniła dodatkowe świadczenia wypłacane na wypadek śmierci w wyniku Nieszczęśliwego Wypadku, która nastąpiła w okresie, gdy Ubezpieczony jest na emeryturze przed ukończeniem 65. roku życia. Bank wprowadził również ubezpieczenie CreditShield Plus, obejmujące swoim zakresem Śmierć Ubezpieczonego, Trwałą i Całkowitą Niezdolność do Pracy, Śmierć na skutek Nieszczęśliwego Wypadku, jak również ryzyko Utraty Pracy.

Opcja CreditShield Plus osiągnęła bardzo wysokie wyniki sprzedaży - wielkość jej sprzedaży osiągnęła udział powyżej 50% sprzedaży CreditShield i CreditShield Plus łącznie.

Od stycznia 2008 roku posiadacze ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym - Portfel Inwestycyjny mają możliwość zamiany swojej umowy ubezpieczenia na umowę Globalnego Portfela Inwestycyjnego. Zmiana ta umożliwiła klientom inwestowanie w 15 funduszy zagranicznych, które zostały dodane do Globalnego Portfela Inwestycyjnego w sierpniu 2007 roku.

W styczniu 2008 roku wprowadzona została nowa ulepszona oferta wiązana Globalnego Portfela Inwestycyjnego oraz Portfela Funduszy Zagranicznych z lokatą terminową. Klienci zawierający umowę w zakresie tego produktu mieli możliwość w okresie do końca września 2008 roku otwarcia 3-miesięcznej lokaty z preferencyjnym oprocentowaniem 12% w skali roku. W ramach tej oferty klienci mieli także możliwość otwarcia lokaty na 6 miesięcy oprocentowanej 9% w skali roku.

W styczniu 2008 roku do Portfela Funduszy Zagranicznych Euro/Dolar dodane zostały 23 nowe fundusze, w tym 11 funduszy nowego Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych - Schroder Investment Management. Po tym wzbogaceniu oferty klienci mają możliwość inwestowania w 26 funduszy w Portfelu Funduszy Zagranicznych Euro i 23 fundusze w Portfelu Funduszy Zagranicznych Dolar.

W lutym 2008 roku do oferty Banku wprowadzone zostało nowe ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi z regularną składką - Program Inwestycyjny Plus. W ramach tego produktu klienci mają możliwość inwestowania w 45 funduszy, w tym 15 zagranicznych. Przy transferach pomiędzy funduszami nie jest pobierany podatek od zysków kapitałowych. Ubezpieczenie gwarantuje wypłatę wpłaconego kapitału w przypadku śmierci ubezpieczonego. Ubezpieczycielem jest AEGON TU na Życie S.A.

W maju 2008 roku została wznowiona sprzedaż ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków „Bezpieczna Droga” dedykowanego wybranym posiadaczom Kart Kredytowych Citibank, dzięki czemu średnio ponad 1600 Klientów miesięcznie, którym przedstawiono ofertę, decydowało się na przystąpienie do ubezpieczenia.

W drugim kwartale 2008 roku została dokonana modyfikacja Ubezpieczenia na Życie i Dożycie – Program Oszczędnościowy Polisa na Dobre Życie. Zmiany polegały między innymi na wprowadzeniu dodatkowego 25-letniego okresu, na jaki może zostać zawarta umowa ubezpieczenia, wydłużeniu wieku przystąpienia do ubezpieczenia, umożliwieniu dokonania cesji umowy ubezpieczenia oraz automatycznej indeksacji składki ubezpieczeniowej. Zmiany te obowiązują od lipca 2008 roku.

We wrześniu 2008 roku do oferty Banku wprowadzono nowy produkt ubezpieczeniowy – Plan Wypłat Gwarantowanych „Orchidea”. Ubezpieczycielem jest MetLife Europe Limited. Produkt ten należy do nowatorskich na polskim rynku produktów typu „Variable Annuity”.

Plan Wypłat Gwarantowanych „Orchidea” to ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką jednorazową, z możliwością wpłat składek dodatkowych. Ubezpieczenie umożliwia korzystanie z zalet długoterminowego inwestowania na rynkach finansowych oraz pozwala na uzyskanie gwarantowanego okresowego dochodu, którego wypłatę klient może rozpocząć w dowolnym momencie po ukończeniu 55 lat. Produkt zapewnia wysokie bezpieczeństwo przyszłych świadczeń gwarantowanych, jakie będą wypłacane klientom. Wysokość tych świadczeń jest zabezpieczona przed wahaniami na rynkach finansowych, pozwalając jednocześnie na korzystanie ze wzrostów na tych rynkach.

Osiągnięcia w poszczególnych kanałach dystrybucji

Obsługa klientów oparta jest o sieć placówek, doradców bankowych, zewnętrznych agentów sprzedaży bezpośredniej oraz zdalnych kanałów dystrybucji takich, jak: bankowość internetowa, centrum obsługi telefonicznej, IVR (automatyczna obsługa telefoniczna) i wielofunkcyjne bankomaty.

Sieć dystrybucji

W ciągu 2008 roku sieć placówek nie uległa znaczącej zmianie. Bank skoncentrował się na zwiększeniu efektywności już istniejących oddziałów. Aby sprostać coraz większym oczekiwaniom klientów oraz stawić czoła rosnącej konkurencji, Bank podjął decyzję o zintegrowaniu wszystkich placówek. Z dniem 1 stycznia 2008 roku nastąpiło połączenie sieci oddziałów bankowości korporacyjnej, detalicznej i CitiFinancial.

Zgodnie z założeniami, połączona sieć przyniesie szereg korzyści, zarówno dla Banku, jak i klientów, poprzez m. in.:

- rozszerzenie zakresu obsługi klientów w wybranych placówkach, a docelowo zapewnienie standardowej obsługi klientów we wszystkich placówkach Banku,
- wprowadzenie szerszej oferty produktowej dla klientów Banku,
- połączenie wybranych placówek oraz ich realokację w bardziej dostępne lokalizacje z punktu widzenia klienta,
- rozbudowę sieci autoryzowanych punktów obsługi klienta (tzw. „lite branch”) oferujących obsługę klientów w zakresie produktów kredytowych.

Dzięki połączeniu sieci oddziałów zwiększone będą również korzyści wynikające z synergii, szczególnie w obszarze małych i średnich przedsiębiorstw (MSP), a także pomiędzy bankowością detaliczną i bankowością przedsiębiorstw.

Na koniec grudnia 2008 roku sieć oddziałów Banku liczyła 247 placówek, na którą składały się oddziały korporacyjne, detaliczne oraz występujące pod marką CitiFinancial. W ramach placówek CitiFinancial 26 są to autoryzowane punkty obsługi, za ich pośrednictwem klienci mogą złożyć wnioski o pożyczkę gotówkową oferowaną przez Bank. Liczba autoryzowanych punktów CitiFinancial w ciągu 2008 roku wzrosła o 14 placówek. Obecnie sieć oddziałów pod marką CitiFinancial obejmuje liczbę 122 placówek, w tym 96 oddziałów własnych.

W ciągu 2008 roku Bank kontynuował działania związane z projektem One Branch Network. W ramach projektu wprowadzono sprzedaż kont

osobistych w wybranych placówkach CitiFinancial, które do tej pory koncentrowały się wyłącznie na obsłudze produktów kredytowych.

W 2008 roku w ramach projektu Optymalizacji Sieci Oddziałów:

- oddział w Warszawie przy ul. Senatorskiej 16 powiększył się o dodatkową strefę CitiGold,
- oddziały skonsolidowane w Zabrze i Rybniku zostały rozbudowane i ponownie otwarte dla klientów,
- oddziały detaliczne w Zielonej Górze i Lublinie zostały rozbudowane i ponownie otwarte dla klientów,
- oddziały detaliczne w Warszawie – ul. Jana Pawła II 24 oraz Traugutta 7/9 zostały połączone w jednej wspólnej lokalizacji przy ul. Polnej 11,
- nowy oddział w Koszalinie przy ul. Rynek Staromiejski 9 oraz w Łodzi przy ul. Karskiego 5 zostały udostępnione klientom korporacyjnym i detalicznym,
- oddziały CitiFinancial w Łodzi przy ul. Zgierskiej i Gorkiego oraz w Koszalinie przy ul. Domina zostały zamknięte,
- oddziały we Wrocławiu – ul. Ruska 6/7 oraz w Krakowie przy ul. Karmelickiej 7 i Podwale 6 zmieniły swoją lokalizację,
- oddział w Mielcu przy ul. Mickiewicza 8 został przebudowany i skonsolidowany z oddziałem korporacyjnym z ul. Przemysłowej 2.

Liczba oddziałów na koniec okresu:

	2008	2007	Zmiana
Liczba placówek:	247	237	+10
Bankowości Detalicznej	87	87	bz
Placówki wielofunkcyjne	72	71	+1
CitiGold Wealth Management	14	15	(1)
Centrum Inwestycyjne	1	1	bz
- w tym obsługujących Klientów Bankowości Korporacyjnej	86	84	+2
CitiFinancial	122	112	+10
Oddziały	96	100	(4)
Agencje (placówki partnerskie prowadzące działalność pod logo CitiFinancial)	26	12	+14
Bankowości Korporacyjnej	38	38	bz
- w tym obsługujących Klientów Bankowości Detalicznej	38	38	bz
Pozostałe punkty sprzedaży/obsługi klienta:			
Minioddziały (w ramach „Citibank at Work”)	6	6	bz
Punkty sprzedaży na stacjach BP	170	88	+82
Liczba bankomatów własnych	167	160	+7
- w tym z funkcją depozytową	155	154	+1

Reasumując, według stanu na koniec 2008 roku:

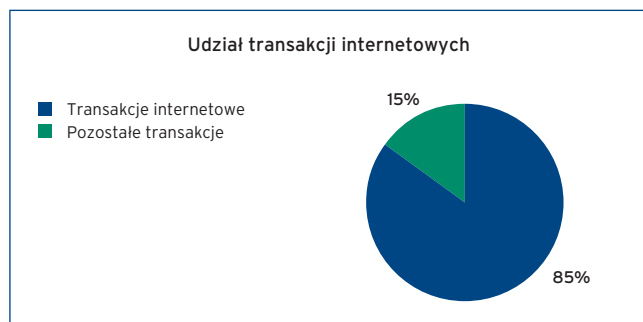
- klienci korporacyjni byli obsługiwani przez 124 placówki,
- klienci detaliczni byli obsługiwani przez 125 placówek,
- klienci CitiFinancial byli obsługiwani przez 122 placówki.

Bankowość Internetowa i Telefoniczna

Rok 2008 był okresem popularyzacji platformy internetowej Citibank Online (CBOL), dodatkowo w marcu zakończył się drugi etap wdrożenia jej nowej wersji. Na koniec roku zanotowano ponad 345 tysięcy zarejestrowanych użytkowników; oznacza to wzrost o ponad 202% w stosunku do końca 2007 roku. Liczba transakcji wykonanych poprzez Citibank Online stanowiła ponad 85% ogółu transakcji finansowych inicjowanych przez klientów indywidualnych w Sektorze Bankowości Detalicznej.

Bank aktywnie promował także usługę Wyciąg Online, rejestrując stały przyrost użytkowników, generując tym samym znaczące oszczędności. Wyciąg Online jest elektroniczną wersją wyciągu z rachunku Konta Osobistego Citibank i Karty Kredytowej Citibank, którą klient może otrzymywać w miejsce wyciągu papierowego. Liczba korzystających z tej usługi klientów na koniec 2008 roku przekroczyła 316 tysięcy, wzrastając tym samym o 132% w stosunku rocznym.

Internet staje się również coraz bardziej znaczącym kanałem dystrybucji. Obecnie w zakres akwizycji inicjowanej przez Internet wchodzi 3 kluczowe grupy produktów:

- karty kredytowe,
- pożyczka gotówkowa,
- konta osobiste.

W 2008 roku rozwinięty został nowy, telefoniczny kanał pozyskiwania kart kredytowych. Podpisane zostały umowy z trzema firmami zewnętrznymi zajmującymi się sprzedażą telefoniczną, które zaczęły pozyskiwać dla banku karty kredytowe. Projekt ten pozwala na jeszcze lepsze zdywersyfikowanie kanałów pozyskania klienta dla banku, jak również na optymalizację kosztów akwizycji.

Zmiany w zakresie technologii informatycznych

Zmiany w obszarze technologii mają na celu optymalizację procesów przy zapewnieniu ich ciągłości i bezpieczeństwa danych oraz wdrażanie rozwiązań uwzględniających nowe standardy technologiczne, potrzeby produktowe oraz zmieniające się wymagania regulacyjne.

Wszystkie projekty technologiczne były realizowane zgodnie z priorytetami wyznaczonymi w ramach strategii biznesowej.

W 2008 roku najistotniejszym projektem realizowanym w ramach Operacji i Technologii był projekt „One Bank”, którego celem było wykorzystanie synergii połączonych jednostek Operacji i Technologii części korporacyjnej i detalicznej Banku. Projekt ten miał na celu podniesienie jakości obsługi klienta przy jednoczesnym obniżeniu kosztów operacyjnych Banku. W ramach projektu został wydzielony Pion Technologii – obejmujący wszystkie jednostki technologiczne.

W 2008 roku wprowadzono następujące rozwiązania przyczyniające się do rozbudowy nowoczesnej oferty produktowej, poprawy jakości i konkurencyjności oferowanych produktów oraz zmniejszenia kosztów:

Projekty związane z rozszerzeniem oferty produktowej i funkcjonalnej:

- Przystosowanie systemów do wymagań SEPA w zakresie obsługi przelewów zagranicznych;
- Rozszerzenie funkcjonalności programu „Reszta dla Ciebie”;

- Wdrożenie innowacyjnej funkcjonalności „Wyślij Gotówkę” umożliwiającej zlecenie i automatyczną wysyłkę pieniędzy przekazem pocztowym w oddziałach CitiPhone;
- Modyfikacje umożliwiające prezentacje funduszy inwestycyjnych na platformie internetowej;
- Wdrożenie rozszerzeń dla platformy internetowej Java Financial Platform (JFP). Między innymi rozszerzono funkcjonalność w zakresie przekazów pocztowych i przekazów międzynarodowych;
- Promak upgrade – rozbudowano zakres usług i produktów dla klientów detalicznych i korporacyjnych. Rozbudowa głównego systemu DMBH.

Projekty usprawniające procesy i wpływające na redukcję kosztów:

- Automatyzacja księgowania przychodzących transakcji zagranicznych;
- Znaczne modyfikacje aplikacji UWS, które w istotny sposób wpłynęły na skrócenie czasu obsługi klientów w oddziałach i CitiPhone, m.in. ułatwienia związane z rozliczaniem transakcji Sorbnet;
- Modyfikacje usprawniające obsługę systemu do opodatkowania odsetek od kont i lokat;
- Wprowadzenie systemu usprawniającego i przyspieszającego ujednolicony proces podejmowania decyzji i autoryzacji pożyczki gotówkowej we wszystkich oddziałach detalicznych, jak również w zespole weryfikacji kredytowej (ECUS – Cash Loan);
- Wprowadzenie systemu umożliwiającego podejmowanie decyzji i autoryzacji linii kredytowej na koncie w oddziałach i weryfikacji kredytowej (ECUS – UOD);
- Wymiana systemu zarządzania bankomatami i autoryzacji transakcji kart debetowych TP2 na TP2 Gold (sprzęt, system operacyjny, baza danych, aplikacja);
- Rozbudowa systemu Aurum, przyspieszająca proces wydawania kart oraz umożliwiającą sprzedaż kart kredytowych w kanałach brokerskich;
- Wdrożenie platformy do obsługi kart kredytowych ECS+ (Enhanced Card System), umożliwiającej m.in. bardziej elastyczne zarządzanie ceną kredytu, rozszerzenie funkcjonalności ubezpieczeń, wdrożenie kart z mikroprocesorem oraz wzbogacenie oferty dla segmentu CitiBusiness;
- Wdrożenie kompleksowej platformy wspomagającej sprzedaż produktów inwestycyjnych, ubezpieczeniowych i depozytowych, pomagającej w określeniu i realizacji celów finansowych Klienta poprzez umożliwienie Klientowi i doradcy stałego monitoringu posiadanych produktów oraz historii ich transakcji;
- Płatności mobilne umożliwiające dokonywanie płatności za pomocą telefonu komórkowego;
- Wprowadzenie funkcjonalności „Cash Back” dla właścicieli kart debetowych;
- Wdrożenie funkcjonalności ułatwiającej korzystanie ze środków na rachunkach bankowych dla transakcji maklerskich;
- Zmiany systemu wykorzystywanego w oddziałach i CitiPhone skracające czas oraz usprawniające obsługę klientów;
- Migracja połączenia z MasterCard do BankNet zgodnie z wymaganiami MasterCard;
- Przeniesienie zapasowego ośrodka przetwarzania danych klientów detalicznych z Singapuru do Hong-Kongu za zgodą KNF;
- Przygotowanie aplikacji bankowych do migracji do nowej platformy desktopowej;
- Rozszerzenie funkcjonalności aplikacji CRM w obszarze wspomagania procesu akwizycji;
- Zakończenie wdrażania funkcjonalności Hurtowni Danych, w celu zwiększenia efektywności przetwarzania raportów i przeprowadzania analiz w różnych obszarach Banku;

- Wdrożenie funkcjonalności pozwalającej na wydawanie kart z mikroprocesorem;
- Wprowadzenie automatyzacji funkcjonalności FX w głównym systemie transakcyjnym Banku FlexCube, co zredukowało ilość wprowadzanych ręcznie transakcji FT;
- Zaimplementowanie nowych modułów do aplikacji CRM OPS na platformie Lotus Domino. Nowy moduł obsługuje obliczanie podatku od osób prawnych, uzgadnianie danych i przysyłanie formularzy CIT-IOR i IFT2 do Urzędu Skarbowego. Dzięki temu czasochłonny proces został uproszczony i zabezpieczony przed błędami;
- Przeniesienie środowiska produkcyjnego aplikacji RCS na nową platformę sprzętową, co spowodowało znaczny wzrost wydajności systemu bankowości elektronicznej RCS oraz znaczne zmniejszenie ryzyka przekroczenia czasu sesji rozliczeniowych;
- Wdrożenie rozszerzenia do aplikacji Citigateway obsługującej rozliczenia lokalne KIR;
- Wprowadzenie systemu GERS, w pełni zautomatyzowanego narzędzia do przeprowadzania procesu przeglądu użytkowników i uprawnień dla wszystkich środowisk bazodanowych oraz platform takich, jak: Oracle, SQL czy Sybase. Wdrożenie systemu na wszystkich bazach zarządzanych przez grupę administratorów;
- Wdrożenie szeregu rozszerzeń w systemie FlexCube na potrzeby Regionalnego Centrum Rozliczeniowego w Olsztynie, zwiększających poziom automatyzacji przetwarzania transakcji oraz wprowadzających dodatkowe elementy kontrolne;
- GILF - wdrożenie wymagań lokalnego regulatora w celu sprostania wymogom prawa. Rozwiązanie ma zapewniać możliwość śledzenia pierwotnego inicjatora każdej transakcji finansowej;
- Modernizacja infrastruktury sprzętowej aplikacji XDDS służącej do tworzenia i dystrybucji wyciągów dla klientów Banku, dzięki której skrócono czas procesu przygotowania wyciągów elektronicznych o 20%;
- Wdrożenie pierwszego modułu aplikacji Focus na potrzeby Regionalnego Centrum Rozliczeniowego w Olsztynie;
- OneSME - wykonano integrację aplikacji CitiBusiness CRM i SME1234 na platformie Lotus Domino, aby odzwierciedlić nową strukturę organizacyjną Pionu Bankowości Korporacyjnej Przedsiębiorstw oraz Departamentu Rozwoju Produktów Małych i Średnich Przedsiębiorstw;
- Rozbudowano bibliotekę taśmową L700 z 384 na 666 slotów - długofalowe działanie strategiczne mające na celu zapewnienie właściwego poziomu backupu danych na serwerach infrastrukturalnych;
- Zbudowano redundantny core Avaya PBX zapewniający obsługę usługi Call Center rozproszonej pomiędzy wieloma lokalizacjami (np. agenci CitiPhone w Warszawie, Łodzi i Katowicach tworzą jeden wirtualny zespół Call Center).

Informacja o przyszłych modyfikacjach, które będą miały istotny wpływ na działalność Banku w najbliższym okresie

Poniżej przedstawiono kluczowe projekty, których realizacja rozpoczęła się, zaś wdrożenie przewidziane jest w 2009 roku:

- Znaczna rozbudowa systemu Autodialer w celu podniesienia efektywności pracy jednostek sprzedaży telefonicznej i windykacji;
- Implementacja zaawansowanego systemu obsługującego komunikację SMS;
- Kontynuacja rozszerzania oferty dla Polaków za granicą poprzez umożliwienie im wysyłania pieniędzy za granicę w czasie rzeczywistym;
- Wdrożenie systemu ułatwiającego śledzenie i zapobieganie transakcjom dokonywanym z wykorzystaniem skradzionych kart debetowych;

- Wprowadzenie możliwości natychmiastowego rozpatrywania wniosku kredytowego i wydawanie kart EMV w oddziałach;
- Wdrożenie nowej karty debetowej, która zastąpi istniejące karty debetowe;
- Wdrożenie kolejnych modułów systemu Focus (na potrzeby Regionalnego Centrum Rozliczeniowego w Olsztynie) co pozwoli wyeliminować narzędzie EUC i polepszyć procesy kontrolne w tym obszarze banku;
- Wdrożenie systemu Feniks opartego na oprogramowaniu EMC Documentum umożliwiającego modelowanie procesów biznesowych oraz usprawnienie elektronicznego procesowania dokumentów;
- Promak upgrade - dalszy rozwój obecnie wykorzystywanej platformy;
- Implementacja nowego systemu ESDK (Elektroniczny System Dystrybucji Komunikatów) w Biurze Usług Powierniczych do połączenia z KDPW (Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych). Projekt musi zostać wdrożony do końca marca 2009 roku dla wszystkich uczestników rynku kapitałowego;
- Wdrożenie „Predictive autodialer”, który ma na celu automatyzację procesów biznesowych w sprzedaży produktów bankowych.

Łączna wartość wydatków inwestycyjnych Pionu Technologii poniesionych w obszarze detalicznym w 2008 roku wyniosła około 15 mln zł; w obszarze korporacyjnym - około 9,3 mln zł. Sumarycznie nakłady inwestycyjne Pionu Technologii wyniosły w 2008 roku - 24,3 mln zł.

Zaangażowania kapitałowe Banku

Zaangażowania kapitałowe Banku podzielone są na portfele zaangażowań strategicznych i zaangażowań do zbycia. W 2008 roku Grupa Kapitałowa Banku kontynuowała obraną wcześniej politykę inwestycji kapitałowych, której wytycznymi dla portfela zaangażowań strategicznych były: maksymalizacja zysku w długim okresie czasu, wzrost udziałów rynkowych, rozwój współpracy z Bankiem oraz rozszerzanie oferty Grupy Kapitałowej Banku, natomiast w przypadku portfela zaangażowań do zbycia jest to optymalizacja wyniku finansowego transakcji kapitałowych oraz minimalizacja ryzyk wynikających z tych transakcji.

Portfel zaangażowań strategicznych

Spółki strategiczne obejmują podmioty prowadzące działalność w sektorze finansowym, która wpływa na wynik z działalności bankowej Grupy, dzięki którym Bank poszerza swoją ofertę produktową, a także zwiększa prestiż i wzmacnia pozycję konkurencyjną na rynku usług finansowych w Polsce (Handlowy-Leasing Sp. z o.o., Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.). Do spółek strategicznych zaliczane są również spółki infrastrukturalne prowadzące działalność na rzecz sektora finansowego, których Bank nie kontroluje, ale które posiadają strategiczne znaczenie dla Banku ze względu na prowadzone przez nie operacje (np. Giełda Papierów Wartościowych S.A., MTS-CeTO S.A., Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A., Biuro Informacji Kredytowej S.A.).

W przypadku zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych Bank planuje zachować swój udział i aktywnie uczestniczyć w wyznaczaniu strategicznych kierunków ich rozwoju w ramach możliwości wynikających z posiadanego prawa głosu. Nadrzędnym celem Banku przy sprawowaniu nadzoru korporacyjnego nad tymi spółkami jest dążenie do rozwoju spółek z zachowaniem niezagrożonej kontynuacji ich aktualnej działalności wykorzystywanej przez uczestników rynków finansowych, w tym również przez Bank.

Portfel zaangażowań do zbycia

Spółki do zbycia to podmioty, w których zaangażowanie Banku nie ma charakteru strategicznego i obejmują one zarówno same spółki posiadane przez Bank bezpośrednio, jak i pośrednio (np. Pol-Mot Holding S.A.), a także celowe spółki inwestycyjne, za pośrednictwem których Bank prowadzi operacje kapitałowe (Handlowy Investments S.A., Handlowy Investments II S.a.r.l.). Niektóre spośród spółek do zbycia stanowią zaangażowania restrukturyzacyjne, które to zaangażowania Bank objął w wyniku konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe.

Założenia strategiczne Banku odnośnie spółek do zbycia przewidują stopniową redukcję zaangażowania Grupy w tych spółkach. Zakłada się, iż poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych. Portfel spółek do zbycia skupia zaangażowania kapitałowe bez określonej z góry stopy zwrotu. Bank nie planuje nowych inwestycji kapitałowych z przeznaczeniem do sprzedaży w późniejszym okresie. Jednakże portfel spółek do zbycia może powiększyć się o ewentualne zaangażowania objęte w wyniku konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe oraz o zaangażowania, które Bank obejmie w związku z prowadzoną działalnością operacyjną.

Inne informacje o Grupie

Rating

Bank posiada pełny rating od międzynarodowej agencji ratingowej Moody's Investors Service „Moody's”. W 2008 roku miało miejsce następujące zmiany ratingów:

- w dniu 23 kwietnia 2008 roku agencja Moody's poinformowała o zmianie perspektywy dla ratingu depozytów długoterminowych w walucie krajowej ze stabilnej na negatywną. Zmiana ta była następstwem decyzji Moody's obniżającej perspektywę ratingu siły finansowej Citibank N.A. na negatywną. Utrzymano natomiast stabilną perspektywę dla ratingu siły finansowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.;
- w dniu 19 grudnia 2008 roku agencja Moody's obniżyła rating dla depozytów długoterminowych Banku w walucie krajowej z Aa3 do A2 z perspektywą stabilną. Decyzja ratingowa była spowodowana zmianą ratingu dla Citigroup Inc. i Citibank N.A. w dniu 18 grudnia 2008 roku. Jednocześnie agencja Moody's podtrzymała na dotychczasowym poziomie rating siły finansowej Banku na poziomie C- oraz rating dla depozytów długoterminowych w walucie obcej na poziomie A2, obydwa z perspektywą stabilną. Podtrzymany został również rating dla depozytów krótkoterminowych w walucie obcej i krajowej na poziomie Prime-1;
- w dniu 20 stycznia 2009 roku agencja Moody's zmieniła perspektywę ratingu ze stabilnej, umieszczając rating na liście obserwacyjnej z możliwością obniżenia dla depozytów długoterminowych Banku w walucie krajowej i obcej oraz siły finansowej Banku. Ratingi Banku tzn. ocena zobowiązań długo- i krótkoterminowych oraz siła finansowa pozostały bez zmian (A2/P-1/C-). Powyższa zmiana była konsekwencją decyzji ratingowej dla Citigroup Inc. i Citibank N.A. w dniu 16 stycznia 2009 roku;
- w dniu 3 marca 2009 roku agencja Moody's obniżyła rating dla depozytów w walucie krajowej i obcej Banku z A2 na A3, nadal utrzymując rating na liście obserwacyjnej z możliwością obniżenia. Ratingi dla depozytów krótkoterminowych zostały obniżone z P-1 na P-2. Powyższe decyzje nie wpłynęły na rating siły finansowej Banku (BFSR), który pozostaje na poziomie C-, znajdując się nadal na liście obserwacyjnej z możliwością obniżenia. Powyższa zmiana ratingów była konsekwencją decyzji ratingowej dla Citigroup Inc. i Citibank N.A. podjętej w dniu 27 lutego 2009 roku.

Reasumując, na koniec 2008 roku Bank posiadał następujące ratingi nadane przez agencję Moody's:

Ocena dla depozytów długoterminowych w walucie krajowej	A2
Ocena dla depozytów długoterminowych w walucie obcej	A2
Ocena dla depozytów krótkoterminowych w walucie krajowej	Prime-1
Ocena dla depozytów krótkoterminowych w walucie obcej	Prime-1
Kondycja finansowa	C-
Perspektywa dla ratingu siły finansowej	Stabilna
Perspektywa dla ratingu depozytów długoterminowych w walucie krajowej	Stabilna

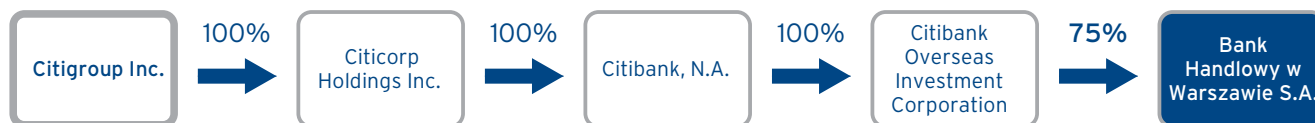
Natomiast na dzień publikacji niniejszych sprawozdań Bank posiadał następujące ratingi nadane przez agencję Moody's:

Ocena dla depozytów długoterminowych w walucie krajowej	A3
Ocena dla depozytów długoterminowych w walucie obcej	A3
Ocena dla depozytów krótkoterminowych w walucie krajowej	Prime-2
Ocena dla depozytów krótkoterminowych w walucie obcej	Prime-2
Kondycja finansowa	C-
Perspektywa dla ratingu siły finansowej	Na liście obserwacyjnej z możliwością obniżenia
Perspektywa dla ratingu depozytów długoterminowych w walucie krajowej	Na liście obserwacyjnej z możliwością obniżenia

Notowania akcji Banku na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych

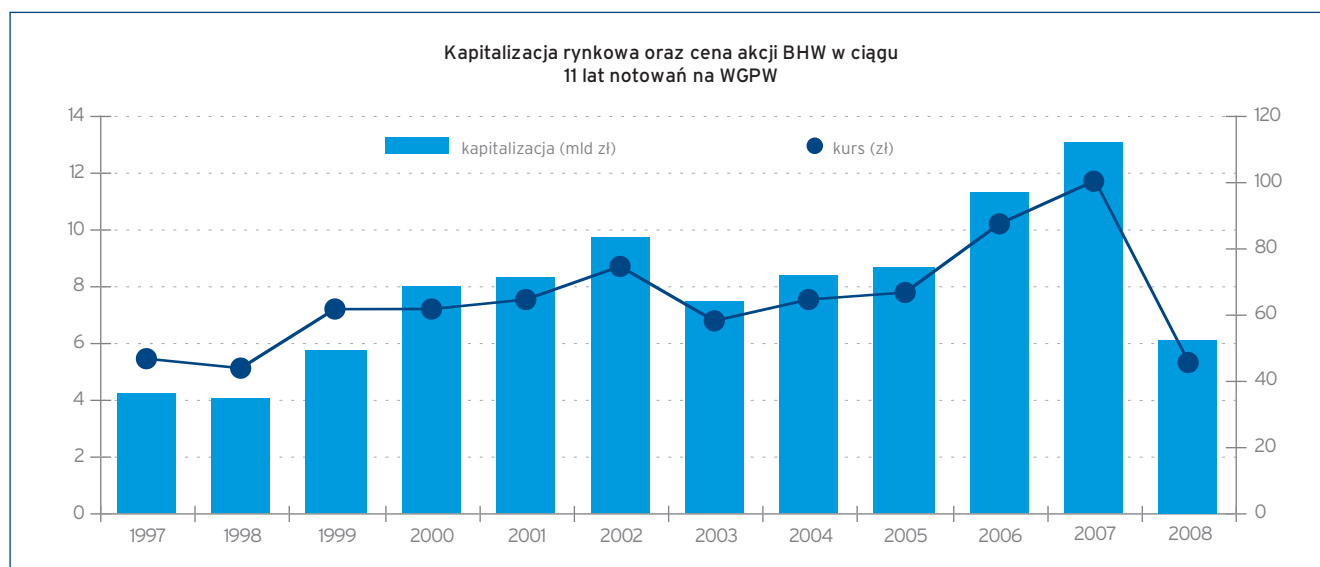
Akcjonariuszami Banku, którzy posiadają co najmniej 5% udziałów w kapitale i głosach na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy, są Citibank Overseas Investment Corporation (COIC) – spółka w ramach grupy Citi skupiająca zagraniczne inwestycje oraz Pioneer Pekao Investment Management S.A. COIC jest jednocześnie strategicznym udziałowcem większościowym Banku. W ciągu 2008 roku liczba akcji będących w posiadaniu COIC, a także jej udział w kapitale oraz głosach na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy (WZA), nie ulegała zmianom i wynosiła 97 994 700, co stanowi 75% udziału w kapitale i głosach na WZA. Miejsce Banku Handlowego w Warszawie S.A. w strukturze grupy Citi pokazuje następujący diagram:

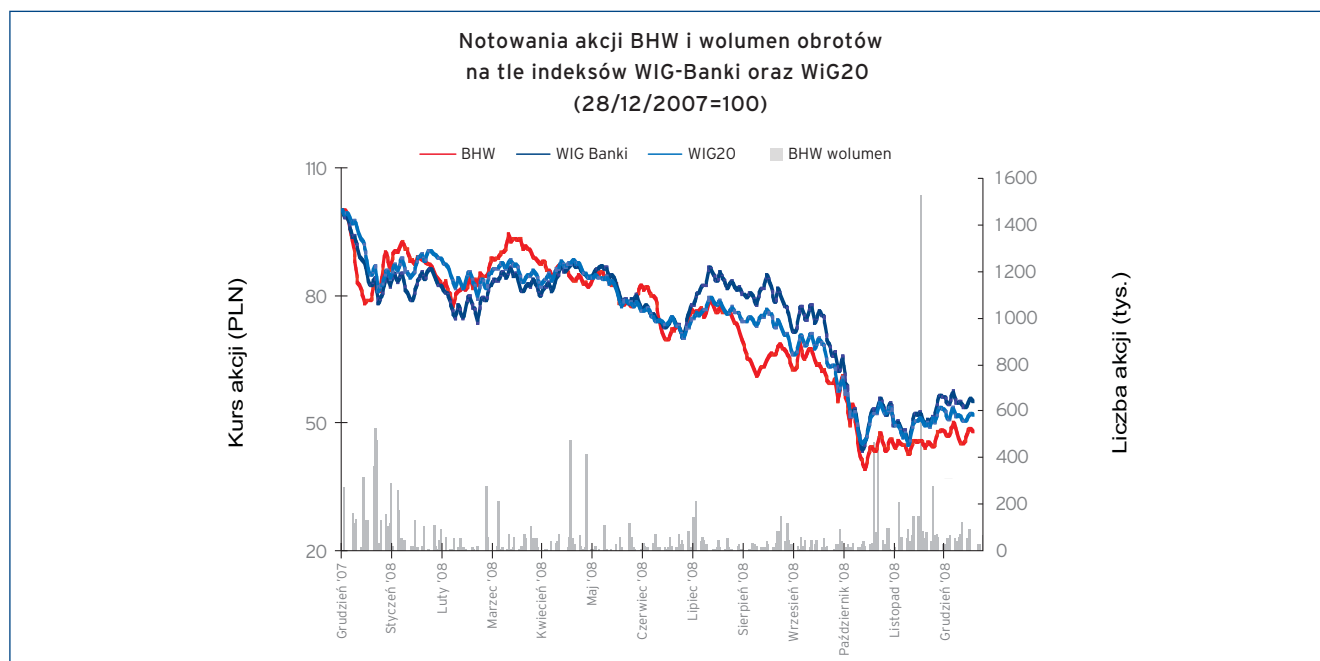
Liczba akcji będąca w posiadaniu Pioneer Pekao Investment Management S.A. wynosi 6 547 467, co stanowi 5,01% udziału w kapitale i głosach na WZA.

Pozostałe akcje (26 117 433, co równoznaczne jest z 19,99% kapitału akcyjnego) stanowią tzw. free float, czyli znajdują się w wolnym obrocie i są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW).

W 2008 roku minęło 11 lat od pierwszego notowania Banku Handlowego w Warszawie S.A. na GPW. Rok 2008 był rokiem spadku notowań akcji Banku, a jego kapitalizacja na koniec 2008 wyniosła 6,3 mld zł (wobec 13,1 mld zł na koniec 2007). Wskaźniki giełdowe kształtowały się na poziomie: cena/zysk (P/E) – 10,4 (w 2007 roku 13,7); cena/wartość księgowa (P/BV) – 1,1 (wobec 2 w roku ubiegłym).

Kryzys finansowy i pogorszenie nastrojów wokół branży finansowej nie pozostały bez wpływu na notowania akcji Banku w 2008 roku. Przeceny największych polskich banków sięgnęły w ciągu roku kilkudziesięciu procent.

W 2008 roku kurs akcji Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych S.A. spadł o 52%, ze 100 zł (2 stycznia 2008 rok) do 48 zł (31 grudnia 2008 rok).

W pierwszym półroczu cena akcji charakteryzowała się dość dużą stabilnością (wahania w przedziale 77,5 zł do 100 zł). Druga połowa 2008 roku przyniosła większe wahania kursu (od 39 zł do 79 zł).

Pomimo spadków z początku stycznia Bank szybko zaczął odrabiać straty, osiągając 4 lutego cenę na poziomie 92,8 zł za akcję, po czym niesiony ogólną falą rynkowego pesymizmu poziom cen zaczął się obniżać. Kolejny szczyt miał miejsce 4 kwietnia po kursie 94,5 zł za akcję. W następnych miesiącach, na fali ogólnego trendu spadkowego na giełdzie, notowania Banku zaczęły stopniowo spadać.

27 października kurs osiągnął najniższą wartość w ciągu roku - 39 zł za akcję. W ostatnich miesiącach na GPW miało miejsce nieznaczne odbicie, którego konsekwencją była wyższa kursu Banku. Ostatecznie, 31 grudnia kurs ukształtował się na poziomie 48 zł za akcję.

W porównaniu z wynikami spółek z WIG-u Banki (subindeks stracił 43,8%) kurs akcji Banku odnotował średni spadek w sektorze. Przeceny niektórych polskich banków sięgnęły powyżej 70%. Bank osiągnął nieznacznie gorszy „wynik” od indeksu WIG20, gdzie zanotowano spadek o 47,7%.

Stopy procentowe

Poniższe zestawienie prezentuje średnie ważone efektywnych stóp procentowych wyliczonych dla należności i zobowiązań w podziale na segmenty działalności Grupy:

Na dzień 31 grudnia 2008 roku:

w %	Bankowość Korporacyjna			Bankowość Detaliczna		
	PLN	EUR	USD	PLN	EUR	USD
AKTYWA						
Należności od podmiotów sektora finansowego i niefinansowego						
- terminowe	7,24	4,63	3,11	19,17	4,14	7,40
Dłużne papiery wartościowe	5,57	4,08	5,49	-	-	-
PASYWA						
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego i niefinansowego						
- terminowe	5,53	2,95	1,87	7,39	3,78	2,93

Na dzień 31 grudnia 2007 roku:

w %	Bankowość Korporacyjna			Bankowość Detaliczna		
	PLN	EUR	USD	PLN	EUR	USD
AKTYWA						
Należności od podmiotów sektora finansowego i niefinansowego						
- terminowe	5,77	5,59	5,06	19,63	6,75	9,05
Dłużne papiery wartościowe	5,29	3,57	4,83	-	-	-
PASYWA						
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego i niefinansowego						
- terminowe	4,36	4,52	5,03	4,21	3,36	3,92

Nagrody i wyróżnienia Banku

W 2008 roku Bank Handlowy w Warszawie S.A. i Fundację Kronenberga uhonorowano wieloma prestiżowymi tytułami i nagrodami:

- Bank został wyróżniony godłem Bank Przyjazny dla Przedsiębiorców w IX edycji konkursu organizowanego przez Krajową Izbę Gospodarczą oraz Polsko-Amerykańską Fundację Doradztwa dla Małych Przedsiębiorstw;
- Rachunek Zastrzeżony Banku został nagrodzony w XII edycji konkursu EUROPRODUKT;
- Bank zdobyły tytuł Marki Wysokiej Reputacji w rankingu Premium Brand;
- w XIII edycji konkursu EUROPRODUKT nagrodę zdobyło Polecenie Zapłaty Komfort – innowacyjny produkt z obszaru zarządzania należnościami przez klientów korporacyjnych;
- Bank jest liderem private banking na polskim rynku według rankingu przygotowanego przez „Manager Magazine”. Bank zajął pierwsze miejsce w kategorii „Liderzy private banking” oraz w kategoriach „Karty” i „Inwestycje”;
- Bank otrzymał nagrodę Galeon 2008, przyznaną przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych za kreatywną współpracę z instytucjami rynku finansowego;
- Bank został uhonorowany tytułem Sponsora Roku 2008 Filharmonii Narodowej w Warszawie;
- Fundacja została uhonorowana Nagrodą Stowarzyszenia na Rzecz Bezpieczeństwa Finansowego Obywateli RP (STOB), przyznaną za zaangażowanie i działania na rzecz edukacji finansowej;
- Bank uzyskał najwyższy wynik Indeksu BI-NGO 2008. Jest to już druga edycja prowadzonego przez Instytut Odpowiedzialności Biznesu badania stron internetowych pięciuset największych firm w Polsce pod kątem komunikacji na temat zaangażowania społecznego.

Mecenat kulturalny i zaangażowanie społeczne Banku

Zaangażowanie społeczne

Misja zaangażowania społecznego realizowana jest za pośrednictwem Fundacji Kronenberga, która w imieniu Banku wspiera prace na rzecz dobra publicznego. W 2008 roku działania Fundacji skupiały się w głównej mierze na następujących obszarach: edukacji ekonomicznej i promocji przedsiębiorczości, inicjowaniu i koordynowaniu działań wolontariackich pracowników Banku na rzecz potrzebujących oraz ochronie dziedzictwa kulturowego.

Za pośrednictwem Fundacji Kronenberga realizowane były największe w Polsce programy edukacji ekonomicznej:

Moje Finanse – największy w Polsce program edukacji ekonomicznej, realizowany wspólnie z Narodowym Bankiem Polskim i Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Adresowany jest do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Od listopada 2007 roku realizowana jest druga edycja programu, wzbogacona o nowe moduły tematyczne, w tym o część edukacyjną dla rodziców. W edycji tej, do końca 2010 roku, zostanie podwojona – do 450 tys. – liczba uczniów, do których dotrze program. W ramach programu, we współpracy z „Gazetą Wyborczą”, w 2008 roku zorganizowana została kolejna edycja konkursu „Moje Finanse – z klasy do kasy”, który przyczynia się do zdobycia przez uczniów umiejętności podejmowania trafnych decyzji finansowych. Uczestniczyło w nim ponad 70 tys. uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Od grosika do złotówki – pierwszy program edukacji finansowej skierowany do uczniów szkół podstawowych w ramach kształcenia zintegrowanego, realizowany we współpracy z Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Jest prowadzony przez nauczycieli i wolontariuszy Banku przy współpracy rodziców. W swoich zamierzeniach program ma pomóc dzieciom w kształtowaniu nawyku oszczędzania, budzeniu poczucia wartości pracy, posługiwaniu się pieniędzem oraz przygotowaniu do dokonywania racjonalnych zakupów. Program składa się z dwóch części – w II klasie szkoły podstawowej dzieci przez tydzień uczestniczą w module edukacyjnym, w czasie którego wędrują po „Galaktyce Finanse”, a w III klasie mają jeden dzień warsztatów o oszczędzaniu, prowadzonych pod hasłem „Grosikowe wędrówki”. W 2008 roku w programie uczestniczyło około 13 800 uczniów, 18 000 rodziców uczniów oraz 480 nauczycieli.

Banki w Akcji – program edukacji ekonomicznej kierowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych posiadających rozszerzoną wiedzę na temat finansów i bankowości. Jest to forma kursu zarządzania, która pozwala na naukę oraz rozwój wiedzy z zakresu zarządzania strategicznego, myślenia analitycznego, podejmowania decyzji – rozwija ogólną wiedzę na temat funkcjonowania sektora bankowego. Program realizowany jest przez Fundację Kronenberga wspólnie z Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Składa się z dwóch elementów:

- 1) Banki w akcji – Dzień przedsiębiorczości – to jeden dzień w roku, w którym uczniowie szkół ponadgimnazjalnych zostają zaproszeni do Banku, by zobaczyć, na czym polega praca bankowca. Przedsięwzięcie to realizowane jest w ramach ogólnopolskiego programu „Dzień przedsiębiorczości”. W 2008 roku „Dzień przedsiębiorczości” odbył się 3 kwietnia, a Bank przyjął 269 uczniów – najwięcej ze wszystkich firm biorących udział w programie;

2) Olimpiada Wiedzy o Finansach - Banki w Akcji - organizowana wspólnie z Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości oraz grupą ośmiu Wyższych Szkół Bankowych. Olimpiada, wpisana na listę olimpiad przedmiotowych MEN, przeznaczona jest dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy są poważnie zainteresowani ekonomią. Podczas zawodów szkolnych startujący w niej młodzi ludzie mają za zadanie rozwiązać test on-line. Podczas zawodów okręgowych i centralnych uczniowie współzawodniczą ze sobą, wykorzystując interaktywną, anglojęzyczną grę „Banks in Action” symulującą zarządzanie bankiem komercyjnym. Sukces w tych zmaganiach z tajemnicami ekonomii zapewnia nie tylko najwyższą ocenę z przedmiotu Podstawy przedsiębiorczości, ale także daje możliwość wygrania indeksów jednej z Wyższych Szkół Bankowych. W I edycji Olimpiady wzięło udział ponad 8000 uczniów z 589 szkół średnich.

Tydzień dla Oszczędzania - organizowana po raz drugi we współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego akcja edukacyjna związana z obchodami Światowego Dnia Oszczędzania przypadającego na 31 października. Celem programu jest promowanie wśród Polaków nawyku oszczędzania oraz umiejętności racjonalnego gospodarowania swoimi zasobami finansowymi. W roku 2008 kampania trwała od 27 do 31 października. W tygodniku „Newsweek” ukazał się specjalny dodatek poświęcony oszczędzaniu, a w Polskim Radiu emitowane były spoty edukacyjne na ten temat. Akcję wspierał multimedialny portal edukacyjny <http://tdo.edu.pl>, w którym zamieszczono m.in.: artykuły, porady, prezentacje multimedialne, filmy i wideoblogi na temat oszczędzania. Ważnym elementem były działania podejmowane w szkołach, w których uczniowie mieli za zadanie zorganizować obchody Światowego Dnia Oszczędzania. Jednym z nowych elementów wprowadzonych do programu w 2008 roku był internetowy konkurs na amatorskie filmy na temat zarządzania finansami osobistymi, w którym pula nagród wynosiła 45 tys. złotych. Z powstałych produkcji stworzona została wideoencyklopedia na temat oszczędzania.

Nagroda Banku Handlowego w Warszawie S.A. za szczególny wkład w rozwój nauki w sferze ekonomii i finansów - celem konkursu, organizowanego nieprzerwanie od 1995 roku, jest promowanie najbardziej wartościowych publikacji z zakresu teorii ekonomii i finansów. Nagroda ta jest uznawana za jedną z najbardziej prestiżowych polskich nagród w dziedzinie ekonomii. Od 14 lat organizacją konkursu zajmuje się Fundacja Kronenberga.

Na XIV edycję konkursu przesłano 10 zgłoszeń. Ich oceny oraz wyboru laureata dokonało jury obradujące w składzie: prof. Leszek Zienkowski - przewodniczący, prof. Zdzisław Sadowski, prof. Marek Dąbrowski, prof. Stanisław Gomułka, prof. Urszula Grzełowska, prof. Wacław Wilczyński, prof. Andrzej Sławiński, prof. Witold Koziński. Zwycięzcą konkursu został dr Cezary Wójcik, za pracę „Integracja ze strefą euro. Teoretyczne i praktyczne aspekty konwergencji”. Uroczyste przyznanie Nagrody odbyło się 23 października 2008 roku. Po uroczystym wręczeniu nagrody i wykładzie Laureata odbyła się konferencja ekonomiczna „Polska droga do euro - szanse i zagrożenia”, którą poprowadził Piotr Kalisz - starszy ekonomista Banku. Wśród zaproszonych panelistów znaleźli się: prof. Stanisław Gomułka - główny ekonomista Business Centre Club, Aleksandra Natalli-Świat - wiceprzewodnicząca Sejmowej Komisji Finansów Publicznych, prof. Witold Orłowski - główny doradca ekonomiczny PricewaterhouseCoopers Polska, a zarazem laureat czwartej edycji konkursu, prof. Andrzej Sławiński - członek Rady Polityki Pieniężnej NBP, Katarzyna Zajdel-Kurowska - podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów oraz dr Cezary Wójcik - laureat tegorocznej edycji konkursu.

ZrozumFinanse.pl, portal edukacyjny Citi Handlowy, odwiedziło do końca 2008 roku ponad 500 000 użytkowników. Projekt wystartował w listopadzie 2007 i w ciągu roku od swojego uruchomienia stale ewoluuje. Innowacyjna segmentacja dzieli użytkowników na trzy grupy: „Singiel”, „Para” i „Rodzina”. Największą popularnością wśród dostępnych na stronie rozwiązań stale cieszy się Gra Strategiczna, która jest symulacją zarządzania finansami. Internauta w trakcie 30 tur (każda symbolizuje jeden miesiąc życia) ma za zadanie tak zarządzać osobistymi finansami, aby pod koniec gry dysponować jak największymi zasobami: gotówką, oszczędnościami (lokaty, fundusze inwestycyjne), majątkiem ruchomym (np. samochód) i nieruchomym (mieszkanie), a także odpowiednimi zabezpieczeniami finansowymi (fundusz emerytalny, ubezpieczenie na życie).

Aby ułatwić dostęp do materiałów i poruszanie się po stronie, portal zbudowany jest z działów, w których treści zostały pogrupowane tematycznie. Odwiedzający ma do wyboru następujące sekcje: Krok po kroku, Świat finansów, Co zrobić, gdy oraz Poznaj skutki, Temat dnia i Słownik. W bogatej ofercie rozwiązań multimedialnych można znaleźć prezentacje, filmy oraz sondę prezentującą praktyczne aspekty poszczególnych produktów bankowych.

Konkurs „Mikroprzedsiębiorca Roku 2008” - konkurs dla właścicieli mikrofirm. Poprzez jego organizację Fundacja chce promować aktywną postawę w zakresie przedsiębiorczości, zachęcać do zakładania firm oraz pokazywać najlepsze z nich jako przykłady efektywnych działań gospodarczych. Zdobywcami tytułu „Mikroprzedsiębiorca Roku 2008” zostali: Marek Łangowski, Jerzy Michalski, Andrzej Magiera i Robert Magiera, twórcy firmy TeleMobile Electronics, nominowani przez Gdyńskie Centrum Innowacji. TeleMobile jest innowacyjną firmą na rynku telekomunikacyjnym, której głównym przedmiotem działalności jest dokonywanie Diagnostyki, Testów i Napraw urządzeń stacji bazowych systemów komórkowych.

By rozwijać zaangażowanie społeczne pracowników Citi Handlowy, Fundacja prowadzi **Program Wolontariatu Pracowniczego**. Cztery główne filary programu to angażowanie pracowników Citi Handlowy w: edukację finansową, budowę domów dla niezaangażowanych rodzin z fundacją Habitat for Humanity, innowacyjny projekt pracy wolontariackiej podczas firmowych wyjazdów integracyjnych oraz Światowy Dzień Citi dla Społeczności. Ponadto pracownicy banku mają do wyboru setki ofert pracy wolontariackiej nadsyłanych z Centrum Wolontariatu. Pracownicy służą pomocą indywidualnie oraz w zorganizowanych grupach. W 2008 roku w akcje wolontariackie zaangażowało się 1335 wolontariuszy z całego kraju, którzy w ciągu całego roku przepracowali na cele społeczne blisko 7500 godzin. Podczas trzeciej edycji Światowego Dnia Citi dla Społeczności w 45 miejscowościach w całej Polsce zrealizowano 87 projektów, w których udział wzięło ok. 1226 wolontariuszy z banku wraz rodzinami i znajomymi, a ok. 15 000 osób otrzymało pomoc.

Bank i Fundacja Kronenberga były głównymi partnerami trwającego od października 2007 do maja 2008 roku programu „**Biznes Odpowiedzialny**” prowadzonego przez „Newsweek Polska”. Był to cykl 16 regionalnych konferencji poświęconych Społecznej Odpowiedzialności Biznesu, na które zapraszani byli lokalni przedsiębiorcy. Głównym celem programu było szerzenie idei społecznej odpowiedzialności biznesu wśród lokalnych przedsiębiorców w Polsce, pokazanie im, w jaki sposób sami mogą podjąć taką działalność i co zyskają, angażując się w życie społeczności, w której prowadzi swoją firmę. Podczas regionalnych konferencji propagowana była idea odpowiedzialności społecznej oraz pokazywane były dobre praktyki w tym obszarze. Konferencje miały na celu zachęcenie uczestników do aplikowania o fundusze UE przeznaczone na działania społecznie odpowiedzialne. W 10 konferencjach realizowanych w 2008 roku wzięło udział prawie 700 osób (w całym cyklu - ponad 1000). W ramach programu organizowany był konkurs „Dobry Biznes” na najbardziej zaangażowaną społecznie firmę w regionie. Partnerem merytorycznym projektu była Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce. 27 maja na finałowej konferencji w Warszawie z udziałem Sławomira S. Sikory, Prezesa Zarządu Banku, został m.in. zaprezentowany, pierwszy w Polsce, całonocny raport na temat zaangażowania społecznego biznesu na poziomie lokalnym.

Bank i Fundacja Kronenberga, wraz z Fundacją Nasza Ziemia, realizowały projekt **Wiecej drzew dzięki Tobie**. W ramach projektu w imieniu każdego klienta, który zdecydował się na elektroniczny wyciąg bankowy, Bank posadził jedno drzewo. Wiosną 2008 roku posadzono 40 tys. drzew w województwie mazowieckim, które jest dotknięte problemem zaniku „zielonych korytarzy” (szlaków migracji zwierząt i roślin). W akcji sadzenia drzew wzięły udział wytypowane szkoły z województwa mazowieckiego oraz klienci i pracownicy Banku, w tym Prezes i członkowie Zarządu Banku. Zalesienia były realizowane pod nadzorem i zgodnie z planem przyjętym przez Lasy Państwowe. 26 kwietnia, podczas obchodów Dnia Ziemi, w Lasach Młocińskich w Warszawie odbył się wielki finał pierwszej akcji sadzenia drzew połączony z piknikiem ekologicznym, w którym wzięło udział ponad 300 pracowników i klientów Banku.

Ponadto Fundacja prowadzi **Program Dotacji**. W 2008 roku uruchomiono innowacyjny, elektroniczny system składania wniosków. Zamiast tradycyjnej formy – wniosku wydrukowanego na papierze i składanego w 5 kopiach – wnioski przyjmowane są poprzez Elektroniczny System Obsługi Wniosków o Dotację. Za pomocą tego systemu prowadzona jest cała procedura przyjmowania i oceny wniosku. Usprawnia to proces, a zarazem daje wymierne korzyści ekologiczne.

Mecenat kulturalny

Współpraca z Filharmonią Narodową przyniosła Bankowi tytuł Sponsora Roku 2008. W marcu 2008 roku Bank sponsorował koncert gwiazdy światowych estrad, wirtuoza skrzypiec Nigela Kennedy'ego. Koncert odbył się w Filharmonii Narodowej. Artysta wykonał Koncert skrzypcowy h-moll Edwarda Elgara z Orkiestrą Filharmonii im. W. Lutosławskiego z Wrocławia, którą poprowadził jej Dyrektor Artystyczny – Jacek Kasprzyk. Pod jego batutą orkiestra zagrała również I Kwartet fortepianowy g-moll Johannesa Brahmsa w opracowaniu na orkiestrę symfoniczną Arnolda Schönberga.

Bank był w 2008 r. **strategicznym partnerem cyklu Debat Tischnerowskich**, serii dyskusji organizowanych na Uniwersytecie Warszawskim przez Katedrę im. Erazma z Rotterdamu UW i Instytut Nauk o Człowieku z Wiednia. Celem Debat jest dyskusja o najważniejszych problemach współczesnej demokracji. Biorą w nich udział światowej sławy intelektualiści, naukowcy oraz politycy. W tym roku gośćmi Debat byli m.in. Madeleine Albright, Lord Anthony Giddens, Szymon Perez, Henryka Bochniarz, Waldemar Pawlak, Magdalena Środa.

Na polu dziedzictwa kulturowego Fundacja Kronenberga po raz dziewiąty przyznała **Nagrodę im. prof. Aleksandra Gieysztora**. Jest to najbardziej prestiżowa nagroda przyznawana za starania na rzecz ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego. Przyznawana jest corocznie instytucjom bądź osobom prywatnym, m.in. za:

- działalność muzealną, konserwatorską, archiwalną, biblioteczną,
- utrwalanie i ochronę polskiego dziedzictwa kulturalnego za granicą,
- inicjatywy mające na celu gromadzenie oraz ochronę śladów i pamiątek dziedzictwa kulturalnego,
- upowszechnianie wiedzy o potrzebie i metodach ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce.

Laureatem tegorocznej Nagrody został Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, doceniony za niemal dwa wieki pozyskiwania i gromadzenia najcenniejszych archiwalnych i bibliofilskich pozycji o wybitnym znaczeniu dla polskiej kultury narodowej. Wręczono ją 18 marca 2008 roku na uroczystej gali na Zamku Królewskim w Warszawie. Fundacja włączyła się również w produkcję filmu „Pamięć i tożsamość” poświęconego „Ossolineum”.

Celowe spółki inwestycyjne

W 2008 roku Grupa prowadziła operacje kapitałowe za pośrednictwem trzech spółek inwestycyjnych, których działalność finansowana była przez Bank poprzez zwrotne dopłaty do kapitału spółek, pożyczki podporządkowane, kredyty oraz z wyników finansowych spółek. W związku z zamiarem ograniczenia tej działalności przewiduje się, iż spółki inwestycyjne będą podlegały sukcesywnemu zbywaniu lub likwidacji. Według informacji dostępnych w dniu sporządzania sprawozdania finansowego (wstępne, niezaudytowane) podstawowe dane finansowe opisywanych podmiotów, wg stanu na 31 grudnia 2008 roku, przedstawiały się następująco:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział Banku w kapitale podstawowym spółki	Suma bilansowa 31.12.2008	Kapitał własny 31.12.2008	Wynik finansowy netto za 2008 rok
		%	w tys. zł		
Handlowy Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	16 762	12 403	1 568
Handlowy Investments S.A.	Luksemburg	100,00	28 625	28 189	(6 007)
Handlowy Investments II S.a.r.l.	Luksemburg	80,97	7 125	6 930	(1 587)

Istotne czynniki ryzyka związane z działalnością Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z otoczeniem Grupy

Gospodarka

Rozprzestrzenienie się kryzysu finansowego z krajów rozwiniętych na kraje wschodzące może, według prognoz makroekonomicznych Banku, doprowadzić do znacznego wyhamowania wzrostu gospodarczego w Polsce. Perspektywa recesji w strefie euro najprawdopodobniej odbije się negatywnie na polskim eksporcie. Ponadto, pogorszenie kondycji firm oraz kurczenie się rynków zagranicznych może doprowadzić do wyraźnego ograniczenia aktywności inwestycyjnej polskich firm.

Oslabieniu wzrostu gospodarczego może towarzyszyć stopniowy spadek inflacji, związany między innymi z ograniczeniem inflacyjnych oraz płacowych oczekiwań gospodarstw domowych w obliczu kryzysu finansowego. Stopniowy powrót inflacji do poziomu celu inflacyjnego Rady Polityki Pieniężnej umożliwi władzom monetarnym kontynuację polityki obniżek stóp procentowych w celu złagodzenia negatywnych skutków załamania na rynkach finansowych.

Ewentualne dalsze zawirowania na rynkach finansowych mogłyby doprowadzić do gwałtownych zmian kursów złotego wobec walut krajów rozwiniętych. W negatywnym scenariuszu zmiany na rynku walutowym mogłyby spowodować pogorszenie sytuacji finansowej gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw obciążonych kredytami w obcej walucie.

Ryzyka związane z regulacjami prawnymi

Wszelkie zmiany w polityce gospodarczej i systemie prawnym mogą mieć znaczny wpływ na sytuację finansową Banku. Z punktu widzenia regulacji działalności sektora bankowego szczególne znaczenie mają ustawy, a także akty wykonawcze do nich, w tym rozporządzenia Ministra Finansów, uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego (NBP) oraz zarządzenia Prezesa NBP i uchwały Komisji Nadzoru Finansowego (KNF). Od 1 stycznia 2008 roku Komisja Nadzoru Finansowego przejęła kompetencje dotychczas działającej Komisji Nadzoru Bankowego (KNB).

Wśród wyżej wskazanych regulacji jako najważniejsze można wymienić:

- dopuszczalny stopień koncentracji kredytów i sumy wierzytelności (Prawo Bankowe),
- maksymalny poziom kapitałów własnych, jakie mogą być przeznaczone na inwestycje na rynku kapitałowym (Prawo Bankowe),
- określenie standardów płynności, wypłacalności oraz standardów ryzyka kredytowego (uchwały KNB/KNF),
- zarządzanie ryzykiem w banku (Prawo bankowe, Uchwały KNB/KNF),
- tworzenie i odprowadzanie rezerw obowiązkowych (Ustawa o NBP, Prawo Bankowe, uchwały KNB/KNF oraz uchwały Zarządu NBP),
- podatki i inne świadczenia o podobnym charakterze,
- ustawa z dnia 7 lipca 2005 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw ograniczających maksymalne oprocentowanie od kredytu konsumenckiego i maksymalne kwoty opłat związanych z tym kredytem,
- ograniczenia w udzielaniu kredytów walutowych zabezpieczanych hipotecznie wynikające z Rekomendacji S Komisji Nadzoru Bankowego,
- ustawa z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów,
- ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym,
- ustawa z dnia 16 listopada 2000 roku o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu,
- ustawa z dnia 29 lipca 2001 roku o kredycie konsumenckim.

Ponadto, w związku z brakiem implementacji do prawa polskiego w wymaganym terminie, tj. do dnia 1 listopada 2007 roku, Dyrektywy 2004/39/WE z dnia 21 kwietnia 2004 roku w sprawie rynków instrumentów finansowych (tzw. Dyrektywa MiFID) oraz aktów o charakterze wykonawczym do niej, tj. Rozporządzenia Komisji Nr 1287/2006 i Dyrektywy Komisji Nr 73/2006 (obydwa akty z dnia 10 sierpnia 2006 roku), proces dostosowania działalności instytucji podlegających Dyrektywie MiFID (firm inwestycyjnych oraz instytucji kredytowych prowadzących działalność inwestycyjną) nie został przeprowadzony zgodnie z założeniami wytyczonymi przez Unię Europejską. W 2008 roku były prowadzone prace legislacyjne, mające na celu transpozycję regulacji europejskich do przepisów krajowych, w szczególności do Ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz rozporządzeń Ministra Finansów wydawanych na jej podstawie. W dniu 4 września 2008 roku Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw, a także Ustawę o zmianie ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych oraz o zmianie innych ustaw, oraz Ustawę o zmianie ustawy o funduszach inwestycyjnych, ustawy – Prawo bankowe oraz ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym, kończąc prace legislacyjne nad implementacją MiFID w Polsce. W dniu 23 września 2008 roku Prezydent RP skierował do Trybunału Konstytucyjnego wniosek w sprawie zbadania zgodności z Konstytucją Ustawy o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw, a pozostałe dwie ustawy zostały opublikowane dopiero 29 grudnia 2008 roku i weszły w życie od 13 stycznia 2009 roku. Oznacza to, że implementacja rozwiązań przewidzianych w Dyrektywie MiFID do polskiego porządku prawnego przedłuży się co najmniej do roku 2009.

Konkurencja w sektorze bankowym

W dobie niepewnej sytuacji na światowych rynkach finansowych polski sektor bankowy wydaje się być relatywnie atrakcyjnym i szybko rozwijającym się rynkiem. Problem „toksycznych” aktywów, które są źródłem obecnego, globalnego kryzysu dotyczy polskiego sektora

bankowego w stopniu marginalnym, jednak niemożliwe będzie uniknięcie negatywnych skutków spowolnienia gospodarczego w 2009 roku.

Bardzo istotnym czynnikiem ryzyka w roku 2009 będzie zapewnienie stabilnych źródeł finansowania, które umożliwią utrzymanie akcji kredytowej na odpowiednim poziomie. Wzajemna nieufność krajowych instytucji przejawiająca się w stagnacji rynku międzybankowego doprowadziła do istotnego spadku płynności. Wartość udzielonych kredytów przekroczyła wolumen depozytów, więc nie można wykluczyć przedłużenia ostrej konkurencji w celu pozyskania depozytów, co może negatywnie odbić się na marżach.

Kolejny czynnik ryzyka mogący mieć negatywny wpływ na wyniki banku to prognozowany wzrost odpisów netto na utratę wartości spowodowany spowolnieniem gospodarczym, które przełoży się na gorsze wyniki przedsiębiorstw oraz wyższe bezrobocie, co z kolei może doprowadzić do problemów dotyczących terminowej regulacji zobowiązań. Dodatkowym czynnikiem ryzyka mogącym wpłynąć na wzrost wysokości odpisów są negatywne wyceny niektórych instrumentów pochodnych, spowodowane istotną deprecjacją złotego.

Bank, będąc świadomym występujących ryzyk, jest dobrze przygotowany do konkurowania w trudnych warunkach, posiada silną bazę kapitałową i jest postrzegany jako stabilna i godna zaufania instytucja na polskim rynku. Istnieje jednak prawdopodobieństwo, iż nasilająca się konkurencja w sektorze bankowym oraz spowolnienie gospodarcze może mieć negatywny wpływ na osiągnięte przez Bank wyniki.

Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z Grupą i jej działalnością

Ryzyko płynności

Niezgodność w terminach zapadalności kredytów i finansujących je depozytów jest typowa dla działalności bankowej i występuje również w Banku. Może ona powodować potencjalne problemy z bieżącą płynnością w przypadku skumulowania się większych wypłat klientów. Za zarządzanie aktywami i pasywami Banku, w tym regulację i kontrolę ryzyka płynności, odpowiada Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku, którego strategię realizuje Pion Skarbu.

Podstawowym zadaniem Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku jest zarządzanie strukturą bilansu w celu zwiększania jego dochodowości, określanie dopuszczalnych rozmiarów ryzyka finansowego podejmowanego w poszczególnych zakresach działalności, ustalanie zasad polityki cenowej oraz podejmowanie decyzji w sprawie systemu cen transferowych w Banku.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku odpowiada za przygotowanie i wdrożenie jednolitej polityki zarządzania ryzykiem płynności w Banku, zatwierdza roczne plany płynnościowe i plany finansowania strony aktywnej Banku oraz limity płynnościowe dla Banku, jak również plan działania w sytuacjach awaryjnych w zakresie płynności. Ustala ponadto wartości progowe (limity) dla poszczególnych źródeł finansowania oraz prowadzi cyklicznie przegląd raportów ryzyka płynności.

Baza depozytowa Banku jest stabilna i zdywersyfikowana. Ponadto Bank posiada dobrą dostępność do środków na rynku międzybankowym oraz wysokie fundusze własne. Poziom ryzyka płynności jest niski.

Ryzyko walutowe

Bank dokonuje operacji walutowych w imieniu klientów oraz na rachunek własny, utrzymując się w ramach ustalonych limitów na otwarte pozycje walutowe. W związku z tym Bank ponosi ryzyko kursowe i nie ma pewności, że przyszłe zmiany kursów wymiany walut nie będą mieć negatywnego wpływu na jego sytuację finansową. Za kontrolę ryzyka walutowego odpowiedzialny jest Departament Ryzyka Rynkowego, współpracujący z Pionem Skarbu zarządzającym płynnością i pozycją walutową. Poziom ryzyka rynkowego jest umiarkowany, a limit wartości narażonej na ryzyko (VaR) z tytułu otwartych pozycji walutowych ustalony jest na poziomie poniżej 1% kapitałów własnych Banku.

Ryzyko stopy procentowej

Podobnie jak inne polskie banki, Bank jest narażony na ryzyko wynikające z niedopasowania terminów zmian stóp procentowych aktywów i finansujących je pasywów. Ryzyko stopy procentowej może wystąpić w przypadku braku możliwości zrekompensowania spadku dochodów z tytułu obniżki stóp procentowych naliczanych od udzielonych kredytów poprzez obniżenie poziomu odsetek wypłacanych depozytariuszom. Analogicznie, ryzyko dotyczy także sytuacji, gdy nie jest możliwe rekompensowanie wzrostu opodatkowania naliczanego depozytariuszom poprzez podniesienie stóp oprocentowania naliczanych kredytobiorcom. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej należy do zadań Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku, który m.in. tworzy politykę cenową Banku w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej. Poziom ryzyka stopy procentowej w 2008 roku kształtował się w przedziale średnim do wysokiego.

Ryzyko związane z działalnością kredytową

Ryzyko kredytowe to potencjalna strata powstała w wyniku niezdolności klienta do uregulowania umownych zobowiązań w skutek niewypłacalności lub innych przyczyn, po uwzględnieniu zabezpieczenia, ochrony kredytowej nieruchomości oraz innych umów ograniczających stratę. Bank na bieżąco monitoruje portfel kredytowy, klasyfikując je zgodnie z odpowiednimi regulacjami i tworzy wymagane przepisami rezerwy na należności. Zdaniem Zarządu, obecny poziom rezerw jest właściwy. W związku z możliwością zmiany warunków zewnętrznych lub zaistnienia innych okoliczności, które mogłyby negatywnie wpłynąć na klientów, nie ma pewności, że w przyszłości konieczność tworzenia rezerw stosownych do istniejącego portfela kredytowego nie będzie miała negatywnego wpływu na sytuację finansową Banku, oraz że istniejące rezerwy i zabezpieczenia okażą się wystarczające dla pokrycia możliwych strat z działalności kredytowej.

Ryzyko związane z inwestycjami kapitałowymi

Inwestycje kapitałowe dzielą się na dwie kategorie: strategiczne i do zbycia. Portfel inwestycji strategicznych zawiera akcje i udziały Banku w polskich instytucjach finansowych o strategicznym znaczeniu dla Banku ze względu na prowadzone przez niego operacje. Zaangażowania do zbycia pochodzą między innymi z operacji polegających na konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe, a także są pozostałościami po prowadzonej przez Bank w przeszłości działalności inwestycyjnej. Inwestycje realizowane są bezpośrednio przez Bank lub pośrednio przez spółki inwestycyjne Banku (ze 100% udziałem Banku). W przypadku części inwestycji kapitałowych ich wycena opiera się na założeniu znalezienia inwestora strategicznego dla spółki, w której Bank jest udziałowcem. Dlatego też utrzymanie się wysokiego poziomu inwestycji zagranicznych może być kluczowe z punktu widzenia wyceny tych inwestycji. Ponadto, ze względu na szereg zjawisk makroekonomicznych, sytuację na rynku kapitałowym i inne czynniki mające wpływ na działalność spółek, w których Bank jest udziałowcem, cena sprzedaży posiadanych udziałów może okazać się niższa od spodziewanej, a nawet niższa od ich wartości w księgach Banku. Bank na bieżąco monitoruje i kontroluje inwestycje kapitałowe należące do jego portfela i poczynił już znaczące rezerwy związane z inwestycjami kapitałowymi – stąd obecny niski poziom ryzyka związany z dalszym spadkiem wartości portfela inwestycyjnego Banku.

Ryzyko operacyjne

Grupa definiuje ryzyko operacyjne jako ryzyko poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub zawodnych procesów wewnętrznych, ludzi, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko związane z praktykami biznesowymi, jak również ryzyko prawne, czyli ryzyko niezgodności z obowiązującymi przepisami prawa oraz z regulacjami wewnętrznymi Grupy. Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka utraty reputacji, strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

Zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym zostały uregulowane w „Polityce zarządzania ryzykiem operacyjnym”.

Najistotniejsze role i zakresy odpowiedzialności w zakresie ryzyka operacyjnego, na różnych poziomach wyższego kierownictwa:

- Zarząd Banku odpowiada za opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania ryzykiem, w tym za zorganizowanie i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym, oraz jeśli to konieczne, za wprowadzanie niezbędnych korekt w celu usprawnienia tego procesu. Zasady i procedury zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmują pełny zakres działalności Banku. Decyzje strategiczne dotyczące polityki banku, jego organizacji, podziału ról i zakresów odpowiedzialności, reorganizacji procesów, automatyzacji i centralizacji zastrzeżone są dla Zarządu Banku;
- Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad kontrolą systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jej adekwatność i skuteczność;
- Każdy główny segment biznesu oraz każdy podmiot zależny zobowiązany jest do wdrożenia procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym, zgodnego z wymogami polityki. Chociaż identyfikacja ryzyka, samoocena i procesy raportowania są pod wieloma względami uregulowane i ujednolicone w jednostkach biznesowych, procesy ograniczania, monitoringu i pomiaru ryzyka są określane przez każdą jednostkę biznesową i mogą być różne w różnych jednostkach.

Celem procesu zarządzania Ryzykiem Operacyjnym w Grupie jest zapewnienie:

- spójnego i efektywnego podejścia do identyfikacji, kontroli, oceny, monitorowania i pomiaru ryzyka operacyjnego oraz sprawozdawczości w tym zakresie,
- efektywnej redukcji poziomu narażenia na ryzyko operacyjne, a w konsekwencji redukcji ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego i dotkliwości ich skutków (polityka niskiego poziomu tolerancji dla strat operacyjnych),
- spełnienia wymogów kapitałowych dla ryzyka operacyjnego,
- zgodności z przepisami dotyczącymi zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Grupa zarządza ryzykiem operacyjnym przy użyciu różnych narzędzi i technik (m.in. polityk, procedur, list kontrolnych, limitów, procesu samooceny, narzędzi kontrolowania bezpieczeństwa informacji, planów awaryjnych, ubezpieczeń, audytów). Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym wspierany jest jakościowymi i ilościowymi pomiarami ryzyka operacyjnego. Procesy kontrolne stosowane w Grupie służą ograniczaniu przyczyn wystąpienia negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych (włącznie ze stratami operacyjnymi), zmniejszaniu prawdopodobieństwa ich wystąpienia oraz minimalizowaniu dotkliwości potencjalnych skutków.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym bazuje na następujących kluczowych elementach:

- identyfikacja ryzyka,
- ograniczanie ryzyka,
- samoocena ryzyka i kontroli,
- monitoring ryzyka,
- pomiar ryzyka,
- sprawozdawczość obszarów narażonych na ryzyko operacyjne.

Wdrożony w Grupie proces samooceny umożliwia bieżącą identyfikację, kontrolę, ocenę, monitorowanie, pomiar i raportowanie oceny jakości procesów kontrolnych i potencjalnych zagrożeń. Dane na temat wpływu zdarzeń wiążących się z ryzykiem operacyjnym (strat) są regularnie zbierane i analizowane.

W ramach analizy strat wyodrębniane są następujące ich kategorie:

- straty będące skutkiem oszustw, kradzieży lub nieautoryzowanych zdarzeń,
- straty związane z dokonywaniem transakcji, dostarczaniem usług oraz zarządzaniem procesami,

- straty związane z praktykami kadrowymi i bezpieczeństwem pracy,
- straty związane z uszkodzeniem środków trwałych.

Za bieżące monitorowanie ryzyka operacyjnego odpowiada odpowiednia Komisja ds. Ryzyka Operacyjnego Systemu Kontroli i Zgodności. Uchybienia kontrolne, działania naprawcze, zdarzenia operacyjne i wskaźniki związane z ryzykiem operacyjnym są przedmiotem regularnych analiz odpowiednich Komisji. Jednocześnie jakoś procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym proces samooceny) w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Banku są przedmiotem kontroli i oceny przez audyt wewnętrzny.

Zdaniem Zarządu ogólny poziom ryzyka operacyjnego oceniany jest jako umiarkowany, typowy dla skali działalności Grupy. Dalsze działania będą się koncentrować na procesach objętych profilem ryzyka Grupy.

Do wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego Grupa stosuje metodę standardową.

Wpłaty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Na mocy Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym Bank objęty jest obowiązkowym systemem gwarantowania depozytów ludności. Banki objęte systemem gwarancji depozytów mają obowiązek dokonywania określonych wpłat na rzecz funduszu.

Wskutek ogólnego pogorszenia się sytuacji w sektorze lub upadłości czy pogorszenia się kondycji finansowej jednego z banków należących do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego może zaistnieć konieczność wysokiej wpłaty na rzecz funduszu przez Bank, jak i innych uczestników Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, w wysokości proporcjonalnej do wysokości utworzonego funduszu ochrony środków gwarantowanych w danym podmiocie. Może się to wiązać z negatywnymi skutkami dla wyników finansowych Banku.

Perspektywy rozwoju Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Ogólne cele rozwoju Grupy

Nadrzędnym celem Banku jest długoterminowe budowanie wartości dla akcjonariuszy poprzez zapewnienie odpowiedniego zwrotu z kapitału, a także systematyczne zwiększanie udziału Banku w poszczególnych segmentach rynku.

Naszym celem jest utrzymanie płynnego, dobrze skapitalizowanego banku z selektywnym podejściem do biznesu i klientów oraz rozważnym podejściem do ryzyka, aby osiągnąć optymalne wyniki finansowe podczas spowolnienia gospodarczego. Bank zamierza podejmować działania mające na celu dalszą aktywną akwizycję potencjalnych klientów zarówno po stronie bankowości detalicznej, jak i bankowości przedsiębiorstw, ze szczególnym nastawieniem na średniozamożnych klientów oraz małe i średnie przedsiębiorstwa. Kluczowym czynnikiem pozyskania klientów jest dla Banku satysfakcja klientów. Bank podejmuje szereg inicjatyw mających na celu jej zwiększenie, takich jak uproszczenie procesów operacyjnych czy wspólna sieć oddziałów.

W perspektywie średnioterminowej Bank podtrzymuje cel osiągnięcia dwucyfrowego udziału rynkowego, mierzonego udziałem w wyniku na działalności bankowej sektora. W roku 2008 udział ten wyniósł około 5%. Cel powinien zostać osiągnięty, dzięki utrzymaniu wiodącej pozycji Banku w bankowości korporacyjnej oraz dynamicznej poprawie wyników osiąganych w bankowości detalicznej.

W okresie spowolnienia gospodarczego Bank będzie oferował produkty dopasowane do potrzeb klientów oraz podejmował działania mające na celu zapewnienie stabilności finansowej i zaufania klientów. Bank kładzie i zamierza nadal kłaść duży nacisk na dyscyplinę kosztową, co ma szczególnie istotne znaczenie dla osiąganych wyników w obliczu spodziewanego spowolnienia polskiej gospodarki.

Bankowość Przedsiębiorstw

Bank, będąc wiodącą instytucją finansową w segmencie bankowości przedsiębiorstw w Polsce, posiada nowoczesną, kompleksową i dopasowaną do zmieniających się potrzeb klientów ofertę. Oferowane produkty i usługi skierowane są do firm działających we wszystkich segmentach rynku, z wyłączeniem jedynie tych przedsiębiorstw, które znajdują się na ściśle określonych listach restrykcyjnych ze względu na międzynarodowe lub amerykańskie sankcje oraz takich sektorów, które są trwale wyłączone z potencjalnego portfela z uwagi na ogólną politykę Banku.

Na koniec 2008 roku udział rynkowy Banku w kredytach dla przedsiębiorstw wyniósł 3,3% w porównaniu do 4,2% na koniec 2007 roku, natomiast w depozytach firm wyniósł odpowiednio 7,4% wobec 8,5%. Udział rynkowy Domu Maklerskiego Banku mierzony wartością obrotu akcjami na GPW wzrósł z 9,5% w 2007 roku do 12,2% w 2008 roku. Dzięki temu Dom Maklerski Banku Handlowego awansował na 2. pozycję na rynku, jednocześnie utrzymując pozycję lidera w obsłudze klientów instytucjonalnych.

Bank posiada szczególnie silną pozycję w obszarze obsługi międzynarodowych korporacji, największych polskich przedsiębiorstw oraz w obsłudze transakcji na rynku pieniężnym i walutowym. Celem Banku jest utrzymanie pozycji w tych segmentach rynku oraz poprawienie pozycji w pozostałych obszarach.

Bank zamierza w dalszym ciągu aktywnie pozyskiwać klientów z tego rynku i jednocześnie pogłębiać relacje z obecnymi klientami. Bank kontynuuje ekspansję w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw (MSP), kładąc przy tym nacisk na jakość portfela kredytowego oraz odpowiednią alokację zasobów.

Istotna część przychodów banku generowana będzie z obsługi handlu, zarządzania środkami finansowymi oraz produktów pionu skarbu, w tym w istotnej części z wymiany walutowej. Innowacyjne produkty najwyższej jakości stanowiąc będą jeden z najistotniejszych czynników przewagi konkurencyjnej Banku, szczególnie przy współpracy z wymagającymi klientami krajowymi oraz międzynarodowymi. Celem Banku jest miejsce w czołowej trójce pod względem przychodów z działalności bankowej w segmencie bankowości przedsiębiorstw.

Działalność maklerska

Rozwój działalności maklerskiej w dużej mierze jest i będzie zależna od koniunktury na polskim rynku kapitałowym, która to w perspektywie 2009-2010 nie wygląda szczególnie obiecująco. Dominującą grupą klientów DMBH pod względem udziału w przychodach są klienci instytucjonalni. DMBH ma na celu zwiększenie istniejącego udziału w tym segmencie, głównie dzięki lepszej penetracji tej grupy klientów, jak również zaoferowanie nowych produktów. Dodatkowo dostęp do klientów detalicznych oraz efektywność kosztowa ich obsługi zostanie osiągnięta poprzez ściślejszą współpracę DMBH z Sektorem Detalicznym Banku. Ponadto, jednym z elementów wzmocnienia działalności maklerskiej będzie rynek pierwotny, jednakże ze względu na obecną koniunkturę rynkową nie oczekuje się dużej aktywności tego działu w roku 2009.

Działalność leasingowa

Priorytetami w zakresie działalności leasingowej w kolejnych kwartałach 2009 roku są:

- dalszy rozwój sprzedaży krzyżowej z Bankiem. Istotnym elementem systematyzującym współpracę Banku i Spółki jest wspólna platforma w Pionie Bankowości Przedsiębiorstw obejmująca wszystkich klientów SME. Oczekujemy, iż „One SME” będzie miało pozytywny wpływ na rozwój dwustronnej sprzedaży krzyżowej spółki leasingowej z Bankiem;
- wzmocniona aktywność w segmencie maszyn budowlanych, maszyn poligraficznych, do obróbki metalu oraz wtryskarek;
- rozwój oferty produktowej Handlowy-Leasing;
- zwiększenie sprzedaży w segmencie mniejszych samochodów;

- dbałość o jakość portfela kredytowego poprzez odpowiednie dostosowanie do sytuacji gospodarczej w poszczególnych branżach kryteriów oceny ryzyka dla nowo zawieranych transakcji;
- utrzymanie dużej dyscypliny w zakresie zarządzania portfelem kredytowym przy jednoczesnym nacisku na minimalizację kosztów rezerw na nieregularne należności.

W 2009 roku w związku z wolniejszym rozwojem gospodarczym, niższym niż planowany wskaźnikiem inwestycji oraz recesją ogólnogospodarczą, mającą bezpośrednie przełożenie na mniejszą skłonność do zaciągania długoterminowych zobowiązań finansowych przez przedsiębiorców, Spółka nie spodziewa się znaczących wzrostów w sprzedaży leasingowanych środków trwałych, tj. maszyn i urządzeń oraz pojazdów mniejszych.

Zachowanie wyniku finansowego na poziomie z roku 2008 (wynik ten będzie w okolicach zera) jest dla Spółki kluczowe. Utrzymanie leasingu maszyn oraz pojazdów mniejszych na poziomie z roku 2008 jest istotne. W minionym roku na rynku polskim odnotowano spadek sprzedaży samochodów ciężarowych, a sytuacja branży transportowej była określana jako trudna.

W zakresie nowych produktów w styczniu zostanie wprowadzona oferta Car Fleet Management. Handlowy-Leasing razem z Toyotą zaoferuje usługę leasingu operacyjnego połączoną z pełną obsługą floty.

Bankowość Detaliczna

Celem Banku jest stanie się najczęściej polecanym bankiem detalicznym w Polsce, który przynosi trwałe korzyści klientom, pracownikom oraz udziałowcom.

Oferta produktowa Banku dostosowana jest do potrzeb klientów należących do różnych segmentów rynku. Tworząc kompleksową ofertę produktową, dostosowaną do potrzeb finansowych, Bank dąży do umacniania relacji z klientem.

Jednym z priorytetów Banku jest wprowadzanie kolejnych innowacyjnych rozwiązań w zakresie produktów i usług bankowych. Bank będzie rozwijał ofertę w zakresie rozwiązań skierowanych do najbardziej wymagających klientów.

W 2008 roku Bank systematycznie poszerzał ofertę depozytową o nowe rozwiązania, dzięki czemu na koniec roku posiadał pełny wachlarz produktów depozytowych i usług dodanych. Klienci mogą skorzystać z pełnej oferty kont osobistych, lokat terminowych, w tym nowego produktu – lokaty progresywnej oraz kont oszczędnościowych, w tym nowego Konta SuperOszczędnościowego. Wszystkie produkty są dostępne także w walutach obcych.

W związku z tym w 2009 roku Bank zamierza podjąć działania mające na celu pozyskiwanie nowych klientów depozytowych poprzez podkreślenie szerokiej gamy rozwiązań dedykowanych do oszczędzania. Bank będzie również kontynuował swoją strategię ukierunkowaną na dostarczanie wygody poprzez innowacyjne rozwiązania. Wdrożenie płatności mobilnych „Płać Komórką” będzie nadal rozwijane. Jednocześnie chcemy utrzymać wiodącą pozycję w segmencie osób zamożnych poprzez udostępnienie klientom pełnej oferty produktowej i unikatowych rozwiązań z zakresu bankowości międzynarodowej i produktów ubezpieczeniowych oraz inwestycyjnych. Obok rozwoju tradycyjnej sieci oddziałów, Bank skupiać się będzie także na wykorzystaniu pośrednich kanałów dystrybucji.

Szeroka oferta produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych to odpowiedź na zainteresowanie produktami tego typu. Bank oferuje starannie dobrane produkty najwyższej jakości, renomowanych instytucji finansowych, rozszerzając swoją ofertę o nowe usługi i uwzględniając zmieniające się potrzeby klientów, w tym o produkty z gwarancją kapitału. Ponadto Bank rozwija konkurencyjną na rynku ofertę produktów strukturyzowanych. W czasach trudnej koniunktury Bank przykłada szczególną uwagę do edukowania klientów w zakresie strategii systematycznego oszczędzania.

Bank chce utrzymać wiodącą pozycję na bardzo konkurencyjnym rynku kart kredytowych. W 2009 roku Bank będzie nadal rozwijał portfel kart partnerskich, oferujących klientom dodatkowe korzyści. Planujemy

również dalsze skrócenie czasu podejmowania decyzji kredytowej oraz dywersyfikację kanałów dystrybucji.

Rok 2008 był także rokiem wdrożenia nowej strategii dla segmentu Małych i Średnich Przedsiębiorstw, łączącej najlepsze praktyki bankowości detalicznej i korporacyjnej. Najbliższy okres to czas implementacji wszystkich elementów nowej strategii, dostosowanej do dynamicznie zmieniających się warunków rynkowych. Niezmienne pozostaje zaangażowanie Banku we wszystkich segmentach MSP – od segmentu mikro i małych firm, opierając się na sieci oddziałów, do klientów detalicznych oraz małych i średnich firm, korzystając z silnej pozycji w bankowości korporacyjnej.

Sieć dystrybucji

W perspektywie rozwoju na 2009 rok Bank dołoży wszelkich starań, aby zapewnić właściwy poziom obsługi klienta. Jednocześnie będzie reagował na zmiany zachodzące na rynku. Planowane jest otwarcie 11 nowych placówek partnerskich (Agencji). Jednocześnie Bank będzie wdrażał nowatorskie rozwiązania mające na celu usprawnienie i przyspieszenie obsługi gotówkowej klientów.

Priorytetem jest zwiększanie funkcjonalności i dostępności zdalnych kanałów dystrybucji oraz dalsze doskonalenie kwalifikacji doradców bankowych, szczególnie obsługujących duże podmioty, które zgłaszają zapotrzebowanie na bardziej skomplikowane produkty. W przypadku bankowości detalicznej duży nacisk zostanie położony na dalszy wzrost wykorzystania Internetu (Citibank Online). Docelowo, Internet ma być podstawowym źródłem realizowania transakcji dla klientów indywidualnych.

Synergie

Bank łączy w swej działalności lata tradycji i doświadczeń zdobytych na polskim rynku z globalnym doświadczeniem Citigroup, oferując kompleksowe rozwiązania i obsługę dostosowane do potrzeb wszystkich grup klientów, wykorzystując przy tym korzyści płynące z synergii występujących między obsługą bankową przedsiębiorstw i klientów detalicznych, jak również między usługami bankowymi, leasingowymi oraz maklerskimi.

Bank w dalszym ciągu będzie korzystał z synergii występującej pomiędzy częścią detaliczną i korporacyjną, między innymi w zakresie oferowania atrakcyjnych produktów detalicznych pracownikom największych przedsiębiorstw, będących klientami Banku, oferowania produktów korporacyjnych (m.in. specjalistycznych produktów pionu skarbu, biura maklerskiego oraz zarządzania aktywami) klientom z segmentu CitiGold, udostępniania dopasowanej oferty produktów pionu skarbu mikroprzedsiębiorstwom, jak również z jednorodnej sieci oddziałów dostępnej dla wszystkich klientów.

Oświadczenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. o stosowaniu w Banku zasad ładu korporacyjnego w 2008 r.

Zasady ładu korporacyjnego, które stosuje Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Bank”, „Spółka”)

Bank pragnie stać się najbardziej szanowaną instytucją finansową w Polsce, o wysokim poczuciu odpowiedzialności biznesowej i społecznej. Od 2003 roku Bank przestrzega zasad ładu korporacyjnego przyjętych przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. w formie „Dobrych praktyk w spółkach publicznych 2005” oraz od 1 stycznia 2008 roku w formie „Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW” (DPSN). Głównym celem przyjęcia zasad ładu korporacyjnego jako standardu funkcjonowania Banku było i jest zbudowanie przejrzystych relacji pomiędzy wszystkimi organami i podmiotami zaangażowanymi w funkcjonowanie Spółki, a także zapewnienie, aby zarządzanie Spółką oraz jej przedsiębiorstwem było wykonywane w sposób właściwy, staranny oraz lojalny wobec wszystkich akcjonariuszy. Chęć zapewnienia transparentności działania Banku Handlowego w Warszawie S.A., w tym w szczególności relacji i procesów zachodzących pomiędzy organami statutowymi Spółki, doprowadziła do przyjęcia w celu stosowania

w Banku dobrych praktyk objętych dokumentem Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW. Dokument ten jest dostępny na stronie internetowej Giełdy Papierów Wartościowych. Uchwałą z dnia 13 maja 2008 roku Zarząd Banku, a Rada Nadzorcza uchwałą z dnia 20 maja 2008 roku, zadeklarowały wolę przestrzegania przez Bank zasad ładu korporacyjnego zawartych w DPSN, z wyjątkiem trzech zasad, które nie znajdują zastosowania w praktyce Banku.

Zasady ładu korporacyjnego zawarte w DPSN, które nie były przez Bank stosowane w 2008 r.

Bank zadeklarował wolę przestrzegania DPSN, z wyjątkiem następujących trzech zasad:

- (i) zasady II 3 (skierowanej do Zarządu) i zasady III 9 (skierowanej do Rady Nadzorczej), dotyczących aprobowania przez Radę Nadzorczą istotnych transakcji/umów z podmiotami powiązanymi, w odniesieniu do umów zawieranych w ramach bieżącej działalności operacyjnej, w szczególności związanej z zarządzaniem płynnością oraz
- (ii) zasady IV 8 dotyczącej zapewnienia zmiany podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego przynajmniej raz na siedem lat obrotowych.

Zasady II 3 i III 9 DPSN nie były przez Bank stosowane wyłącznie w odniesieniu do umów zawieranych z podmiotami powiązanymi w ramach bieżącej działalności operacyjnej, w szczególności związanej z zarządzaniem płynnością.

Biorąc pod uwagę charakter i ilość transakcji zawieranych w ramach bieżącej działalności operacyjnej, nie jest możliwe z punktu widzenia operacyjnego uzyskanie zgody Rady Nadzorczej na ich zawieranie. Należy wskazać równocześnie, iż w okresach miesięcznych Rada Nadzorcza otrzymuje raport z bieżącego monitorowania działalności Banku, zawierający między innymi informacje o transakcjach zawartych z podmiotami powiązanymi o wartości przekraczającej 100 000 zł.

Stosowanie zasady IV 8 DPSN nie jest możliwe, ponieważ Bank należy do grupy kapitałowej Citi i objęty jest skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Citigroup Inc., która stosuje odrębne zasady współpracy z podmiotami badającymi sprawozdania finansowe. Jednocześnie Bank informuje, że przestrzega przepisów obowiązującego prawa nakładających obowiązek rotacji biegłych rewidentów, zgodnie z dyrektywą 2006/43/WE Parlamentu Europejskiego z dnia 17 maja 2006 roku w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

System kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w procesie sporządzania sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej Banku („Grupa”)

Skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy sporządzane są przez Departament Sprawozdawczości Finansowej i Kontroli stanowiący wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę działającą w Pionie Finansowym w ramach struktury Sektora Zarządzania i Wspierania podlegającą bezpośrednio Dyrektorowi Finansowemu - Wiceprezesowi Zarządu Banku.

Proces sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych objęty jest systemem kontroli wewnętrznej Grupy mającym na celu wspomaganie procesów decyzyjnych przyczyniających się do wiarygodności i rzetelności sprawozdawczości finansowej. System kontroli wewnętrznej obejmuje mechanizmy kontroli ryzyk związanych z procesem sporządzania sprawozdań finansowych, badanie zgodności działania Grupy w tym zakresie z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz audyt wewnętrzny.

Kontrola wewnętrzna funkcjonalna sprawowana jest przez każdego pracownika oraz dodatkowo przez jego bezpośredniego zwierzchnika i osoby z nim współpracujące oraz przez kierowników jednostek organizacyjnych Grupy w zakresie jakości i poprawności wykonywania przez poszczególnych pracowników ich czynności, celem zapewnienia zgodności tych czynności z procedurami i mechanizmami kontroli Grupy. W ramach wewnętrznych funkcji kontrolnych wyodrębniona jest funkcja kontroli finansowej wykonywana przez Pion Finansowy oraz proces samooceny. Kontrola finansowa w Grupie obejmuje obszar polityki rachunkowości oraz sprawozdawczości finansowej. Kwartałna

Samoocena jest procesem oceny oraz proaktywnego i efektywnego zarządzania wszelkimi istotnymi kategoriami ryzyka, integralnie związanymi z procesem sporządzania sprawozdań finansowych. Zarządzanie ryzykami odbywa się za pomocą wewnętrznych mechanizmów kontrolnych. Proces Kwartalnej Samooceny stanowi podstawowe narzędzie do monitorowania poziomu narażenia na ryzyko oraz zmian w środowisku sprawozdawczości finansowej, identyfikowania nowych zagrożeń i budowania planów naprawczych. W ramach procesu monitorowania ryzyka operacyjnego w Grupie wdrożono efektywnie funkcjonujące mechanizmy w zakresie bezpieczeństwa systemów technologicznych. Stosowane systemy informatyczne wykorzystywane w procesie sporządzania sprawozdawczości finansowej objęte są bankowym planem awaryjnym na wypadek ich utraty.

Nadzór nad systemem kontroli funkcjonalnej sprawuje Zarząd Banku za pośrednictwem Komitetu ds. Ryzyka.

Audyt wewnętrzny w Grupie przeprowadzany jest przez Departament Audytu stanowiący wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę działającą w ramach struktury Banku, podlegającą bezpośrednio Zarządowi. Zadaniem Departamentu Audytu jest badanie i ocena w sposób niezależny i obiektywny ryzyka związanego z działalnością jednostek uczestniczących w procesie sporządzania sprawozdawczości finansowej Banku i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej. W tym celu regularnie kontroluje i dokonuje oceny ich działalności w zakresie zgodności ich działania z prawem, wewnętrznymi aktami normatywnymi, jak również ponoszonego ryzyka.

Nadzór nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej i działalnością Departamentu Audytu sprawuje Rada Nadzorcza Banku. Rada Nadzorcza wykonuje swoje funkcje poprzez Komitet ds. Audytu, który w ramach sprawowanego nadzoru dokonuje weryfikacji z Zarządem Banku i biegłym rewidentem Banku rzetelności sporządzanych sprawozdań finansowych i prawidłowości funkcjonowania procesów związanych z ich sporządzaniem oraz przedstawia rekomendacje zatwierdzenia rocznych i okresowych sprawozdań finansowych przez Radę Nadzorczą Banku.

Kierujący Departamentem Audytu okresowo, co najmniej raz w roku, przekazuje Radzie Nadzorczej oraz Zarządowi informacje na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzonych audytów wewnętrznych oraz działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości lub realizacji tych wniosków. Osoba kierująca Departamentem Audytu jest uprawniona do uczestniczenia w posiedzeniach Zarządu i Rady Nadzorczej, na których rozpatrywane są zagadnienia związane z działaniem kontroli wewnętrznej w Grupie.

Znaczne pakiety akcji

Akcjonariuszem Banku posiadającym bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku Handlowego w Warszawie S.A. na dzień 31 grudnia 2008 r. był Citibank Overseas Investment Corporation (COIC), podmiot zależny od Citibank N.A., który posiadał 97 994 700 akcji, co stanowiło 75% udziału w kapitale zakładowym Banku. Liczba głosów wynikających z posiadanych przez COIC akcji wynosiła 97 994 700, co stanowiło 75% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku.

Wszystkie wyemitowane przez Bank akcje są akcjami zwykłymi na okaziciela, akcje te nie dają żadnych specjalnych uprawnień kontrolnych w stosunku do Banku.

Poza ograniczeniami wynikającymi z Prawa Bankowego - art. 25 - objęcie lub nabycie akcji banku powyżej 10%, 20%, 25%, 33%, 50%, 66% lub 75 % wymaga zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego, zezwolenia wymaga też zbycie akcji, jeśli podmiot uprzednio przekroczył powyżej wskazane progi. Statut Banku nie przewiduje innych ograniczeń dla przenoszenia akcji Banku.

Zasady powoływania i odwoływania członków Zarządu

Zarząd Banku składa się z pięciu do dziewięciu członków. W skład Zarządu wchodzi: Prezes Zarządu Spółki, Wiceprezesi Zarządu Spółki oraz Członkowie Zarządu. Co najmniej połowa członków Zarządu powinna legitymować się obywatelstwem polskim. Każdy członek Zarządu powoływany jest przez Radę Nadzorczą na okres trzech lat.

Dwóch członków Zarządu Banku, w tym Prezes, są powołani do Zarządu za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

Mandat członka Zarządu wygasa:

- 1) z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie Zarządu z działalności Banku i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu,
- 2) z chwilą śmierci członka Zarządu,
- 3) z dniem odwołania członka Zarządu,
- 4) z dniem złożenia na ręce Przewodniczącego Rady Nadzorczej rezygnacji na piśmie.

Zarząd w drodze uchwały podejmuje decyzje w sprawach Spółki niezastrzeżonych przez prawo i statut do kompetencji innych organów Spółki, w szczególności:

- 1) określa strategię Spółki,
- 2) tworzy i znosi komitety Spółki oraz określa ich właściwość,
- 3) ustala i przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia swój regulamin,
- 4) ustala i przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia regulaminy gospodarowania funduszami specjalnymi tworzonymi z zysku netto,
- 5) określa daty wypłaty dywidendy w terminach ustalonych przez Walne Zgromadzenie,
- 6) ustanawia prokurentów oraz pełnomocników ogólnych i pełnomocników ogólnych z prawem substytucji,
- 7) decyduje w sprawach określonych w regulaminie Zarządu,
- 8) rozstrzyga w sprawach wniesionych przez Prezesa Zarządu, Wiceprezesa lub członka Zarządu,
- 9) decyduje samodzielnie o nabyciu i zbyciu nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości,
- 10) uchwała projekt rocznego planu finansowego Spółki, przyjmuje plany inwestycyjne oraz sprawozdania z ich wykonania,
- 11) przyjmuje sprawozdania z działalności Spółki i sprawozdania finansowe,
- 12) formułuje wnioski w sprawie podziału zysku albo sposobu pokrycia strat,
- 13) zatwierdza politykę kadrową, kredytową i zasady prawne działalności Spółki,
- 14) zatwierdza zasady gospodarowania kapitałem Spółki,
- 15) zatwierdza strukturę zatrudnienia,
- 16) ustala zasadniczą strukturę organizacyjną Spółki, powołuje i odwołuje Szefów Sektarów, powołuje i odwołuje Szefów Pionów oraz ustala ich właściwość,
- 17) ustala plan działań kontrolnych w Spółce oraz przyjmuje sprawozdania z przeprowadzonych kontroli,
- 18) rozstrzyga w innych sprawach, które zgodnie ze Statutem podlegają przedłożeniu Radzie Nadzorczej lub Walnemu Zgromadzeniu,
- 19) podejmuje decyzje o zaciągnięciu zobowiązań lub rozporządzeniu aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5% funduszy własnych Spółki lub udziela upoważnienia wskazanym osobom do podjęcia takiej decyzji, jednakże w odniesieniu do spraw wchodzących do kompetencji Komitetów powołanych w Spółce, decyzje są podejmowane po zasięgnięciu opinii właściwego Komitetu,
- 20) określa organizację i zakres działania Departamentu Audytu, w tym mechanizmy zapewniające niezależność audytu.

Zarząd Banku projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie systemu zarządzania w Spółce. Zarząd opracowuje, wprowadza, zatwierdza oraz

aktualizuje pisemne strategie, procedury, plany i analizy oraz podejmuje inne działania w zakresie systemu zarządzania ryzykiem, kontroli wewnętrznej oraz szacowania kapitału wewnętrznego, jak również dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego. Do wnoszenia spraw, w celu ich rozpatrzenia przez Zarząd, są uprawnieni członkowie Zarządu oraz szefowie wskazanych w Regulaminie Zarządu jednostek organizacyjnych, w sprawach objętych zakresem funkcjonowania tych jednostek.

Prezes Zarządu:

- 1) kieruje pracami Zarządu, w tym wyznacza spośród członków Zarządu osobę zastępującą Prezesa podczas jego nieobecności oraz ustala sposób zastępowania nieobecnych członków Zarządu,
- 2) zwołuje posiedzenia Zarządu i przewodniczy im,
- 3) prezentuje stanowisko Zarządu wobec władz Spółki, organów państwowych i samorządowych oraz opinii publicznej,
- 4) wnioskuję do Rady Nadzorczej o powołanie lub odwołanie członków Zarządu oraz ustalenie ich wynagrodzenia,
- 5) wydaje wewnętrzne przepisy regulujące działalność Spółki oraz może upoważnić pozostałych członków Zarządu lub innych pracowników Spółki do wydawania tych przepisów,
- 6) decyduje o sposobie wykorzystania wyników kontroli wewnętrznej oraz informuje o podjętej w tym zakresie decyzji jednostkę kontrolowaną,
- 7) wykonuje inne uprawnienia wynikające z regulaminów uchwalonych przez Radę Nadzorczą.

Prezes Zarządu może powierzyć poszczególnym członkom Zarządu oraz Szefom Pionów wykonywanie poszczególnych kompetencji, przewidzianych powyżej, z wyłączeniem określonych w punktach 1) i 4).

Zmiany statutu Spółki

Zmiany statutu Banku dokonuje Walne Zgromadzenie Banku. Zmiana statutu wymaga wpisu do rejestru. Stosownie do art. 34 ust.2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo Bankowe zmiana statutu Banku wymaga zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego, jeżeli dotyczy:

- 1) firmy Banku,
- 2) siedziby, przedmiotu działania i zakresu działalności Banku,
- 3) organów i ich kompetencji, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji członków Zarządu, powołanych za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego oraz zasady podejmowania decyzji, podstawowej struktury organizacyjnej Banku, zasad składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych, trybu wydawania regulacji wewnętrznych oraz trybu podejmowania decyzji o zaciągnięciu zobowiązań lub rozporządzeniu aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5% funduszy własnych,
- 4) zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej,
- 5) funduszy własnych oraz zasad gospodarki finansowej,
- 6) uprzywilejowania lub ograniczenia akcji co do prawa głosu.

Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania

Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia

Walne Zgromadzenie w Banku Handlowym w Warszawie S.A. działa zgodnie z Regulaminem Walnego Zgromadzenia Banku, Statutem i przepisami prawa. Walne Zgromadzenie Banku (Walne Zgromadzenie) posiada stabilny Regulamin określający szczegółowe zasady prowadzenia obrad i podejmowania uchwał.

Zgodnie z przyjętą w Spółce praktyką, Walne Zgromadzenie odbywa się w siedzibie Spółki, w Warszawie. Zgodnie ze Statutem Spółki, Zwyczajne Walne Zgromadzenie odbywa się w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego. Jeżeli Zarząd nie zwoła Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia w tym terminie, prawo jego zwołania przysługuje

Radzie Nadzorczej. W Spółce przyjęto zasadę, iż Zwyczajne Walne Zgromadzenia zwoływane są nie później niż w ostatnim tygodniu czerwca, w godzinach przedpołudniowych. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd z własnej inicjatywy, na żądanie Rady Nadzorczej lub na żądanie akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną dziesiątą część kapitału zakładowego. Dla potrzeb Walnych Zgromadzeń Spółka zapewnia salę o wielkości odpowiedniej do liczby Akcjonariuszy, obsługę profesjonalnych tłumaczy oraz elektroniczny system oddawania i liczenia głosów.

Zgodnie z praktyką przyjętą w Spółce, wszystkie istotne materiały na Walne Zgromadzenie, w tym projekty uchwał z uzasadnieniem wraz z opinią Zarządu i Rady Nadzorczej, przekazywane są Akcjonariuszom najpóźniej na 15 dni (sprawozdania finansowe) lub 7 dni (odpisy projektów uchwał) przed terminem jego odbycia. Materiały na Walne Zgromadzenie są nadto udostępniane w siedzibie Spółki w czasie, o którym Spółka powiadamia w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia oraz na stronach internetowych Spółki. Niezależnie od powyższego, Spółka wykonuje wszystkie wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów obowiązki informacyjne dotyczące zwołania Walnych Zgromadzeń.

Odwołanie Walnego Zgromadzenia, w którego porządku obrad na wniosek uprawnionych podmiotów umieszczono określone sprawy lub które zwołane zostało na taki wniosek, możliwe jest tylko za zgodą wnioskodawców. W innych przypadkach Walne Zgromadzenie może być odwołane, jeżeli jego odbycie napotyka na nadzwyczajne przeszkody (siła wyższa) lub jest oczywiście bezprzedmiotowe. Odwołanie następuje w taki sam sposób, jak zwołanie, zapewniając przy tym jak najmniejsze ujemne skutki dla spółki i dla akcjonariuszy, w każdym razie nie później niż na trzy tygodnie przed pierwotnie planowanym terminem. Zmiana terminu odbycia Walnego Zgromadzenia następuje w tym samym trybie, co jego odwołanie, choćby proponowany porządek obrad nie ulegał zmianie. Walne Zgromadzenie zwołuje się przez ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, które powinno być dokonane co najmniej na trzy tygodnie przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Walne Zgromadzenie otwiera Przewodniczący Rady Nadzorczej, a w przypadku jego nieobecności kolejno Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej lub jeden z członków Rady Nadzorczej. Zgodnie z przyjętą w Spółce praktyką prowadzenia Walnych Zgromadzeń, po otwarciu Zgromadzenia zarządza się niezwłocznie wybór Przewodniczącego Zgromadzenia. Przed wyborem Przewodniczącego Walne Zgromadzenie nie podejmuje żadnych rozstrzygnięć.

Zarząd Spółki każdorazowo za pośrednictwem osoby otwierającej Walne Zgromadzenie przekazuje Przewodniczącemu Walnego Zgromadzenia instrukcję dotyczącą wykonywania tej funkcji w sposób zapewniający przestrzeganie powszechnie obowiązujących przepisów, zasad ładu korporacyjnego, Statutu i innych regulacji wewnętrznych Spółki. Na Walnym Zgromadzeniu powinni być obecni członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki oraz biegły rewident Spółki, jeśli przedmiotem Walnego Zgromadzenia są sprawy finansowe.

Głosowanie na Walnym Zgromadzeniu jest jawne. Tajne głosowanie zarządza się przy wyborach oraz nad wnioskami o odwołanie członków organów Spółki lub likwidatorów, o pociągnięciu ich do odpowiedzialności, jak również w sprawach osobowych. Poza tym należy zarządzić tajne głosowanie na żądanie choćby jednego z akcjonariuszy obecnych lub reprezentowanych na Walnym Zgromadzeniu.

Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach prawa. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględnie większością głosów obecnych, o ile przepisy prawa lub Statutu nie stanowią inaczej.

Głosowanie odbywa się w praktyce przy pomocy komputerowego systemu oddawania i obliczania głosów, zapewniającego oddawanie głosów w liczbie odpowiadającej liczbie posiadanych akcji, jak również eliminującego - w przypadku głosowania tajnego - możliwość identyfikacji sposobu oddawania głosów przez poszczególnych akcjonariuszy.

Przewodniczący Walnego Zgromadzenia powinien w taki sposób formułować uchwały, aby każdy uprawniony, który nie zgadza się

z meritum rozstrzygnięcia stanowiącym przedmiot uchwały, miał możliwość jej zaskarżenia. Przewodniczący Walnego Zgromadzenia ma za zadanie czuwać nad tym, aby uchwały były formułowane w jasny i przejrzysty sposób. Zarząd Spółki zapewnia także możliwość skorzystania przez Przewodniczącego z pomocy obsługi prawnej Spółki.

Uchwały Walnego Zgromadzenia są protokolowane przez notariusza. W protokole należy stwierdzić prawidłowość zwołania Walnego Zgromadzenia i jego zdolność do powzięcia uchwał, wymienić powzięte uchwały, liczbę głosów oddanych za każdą uchwałą i zgłoszone sprzeciwy. Do protokołu należy dołączyć listę obecności z podpisami uczestników Walnego Zgromadzenia. Dowody zwołania Walnego Zgromadzenia Zarząd powinien dołączyć do księgi protokołów.

Odpis protokołu Zarząd Spółki umieszcza w księdze protokołów.

W obradach Walnego Zgromadzenia mogą uczestniczyć przedstawiciele mediów.

Zasadnicze Uprawnienia Walnego Zgromadzenia Spółki

Przedmiotem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia powinno być:

- 1) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Spółki i sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej Spółki,
- 2) podjęcie uchwały o podziale zysku albo o pokryciu straty,
- 3) udzielenie członkom organów Spółki absolutorium z wykonania przez nich obowiązków.

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia, oprócz innych przewidzianych bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, należą sprawy:

- 1) zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nich ograniczonego prawa rzeczowego,
- 2) zmiany Statutu,
- 3) podwyższenia lub obniżenia kapitału zakładowego Spółki,
- 4) ustalenia dnia prawa poboru akcji nowej emisji,
- 5) ustalenia dnia dywidendy za ubiegły rok obrotowy oraz terminów wypłaty dywidendy,
- 6) tworzenia i znoszenia funduszy specjalnych tworzonych z zysku,
- 7) powoływania oraz odwoływania członków Rady Nadzorczej,
- 8) ustalania wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej,
- 9) połączenia lub likwidacji Spółki,
- 10) powołania i odwołania likwidatorów,
- 11) umorzenia akcji Spółki,
- 12) użycia kapitału zapasowego i rezerwowego, w tym kapitału (funduszu) rezerwowego utworzonego w celu gromadzenia zysku niepodzielonego (nieprzeznaczonego na dywidendę w danym roku obrotowym) oraz funduszu ogólnego ryzyka.

Walne Zgromadzenie decyduje o podziale zysku, określając wysokość odpisów na:

- 1) kapitał zapasowy, tworzony corocznie z odpisów z zysku w wysokości co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę nakazującą dokonywanie dalszych odpisów,
- 2) kapitał rezerwowy,
- 3) fundusz ogólnego ryzyka,
- 4) dywidendę,
- 5) fundusze specjalne,

6) inne cele.

W razie likwidacji Spółki Walne Zgromadzenie wyznacza na wniosek Rady Nadzorczej jednego lub więcej likwidatorów oraz określa sposób prowadzenia likwidacji.

Prawa Akcjonariuszy i sposób ich Wykonywania

Akcje Spółki są akcjami na okaziciela i są zbywalne. Akcjonariusze mają prawo do udziału w zysku wykazanym w sprawozdaniu finansowym, zbadanym przez biegłego rewidenta, który został przeznaczony przez Walne Zgromadzenie do wypłaty akcjonariuszom. Zysk rozdziela się w stosunku do liczby akcji.

W Walnym Zgromadzeniu mają prawo uczestniczyć właściciele akcji na okaziciela, którzy złożą w siedzibie Spółki najpóźniej na tydzień przed odbyciem Walnego Zgromadzenia lub w przypadku papierów wartościowych zdematerializowanych imienne świadectwo depozytowe.

Akcjonariusz uczestniczący w Walnym Zgromadzeniu ma prawo do głosowania, stawiania wniosków i zgłaszania sprzeciwów, jak również do przedstawiania zwięzłego uzasadnienia swego stanowiska.

Projekty uchwał proponowanych do przyjęcia przez Walne Zgromadzenie oraz inne istotne materiały powinny być przedstawione akcjonariuszom wraz z uzasadnieniem i opinią Rady Nadzorczej przed Walnym Zgromadzeniem w czasie umożliwiającym zapoznanie się z nimi i dokonanie oceny.

Akcjonariusz ma prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika.

Każdy akcjonariusz ma prawo kandydować na Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia, jak również zgłosić do protokołu kandydaturę na stanowisko Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia.

Przy rozpatrywaniu każdego punktu porządku obrad akcjonariusz ma prawo do wystąpienia i repliki.

Zarząd jest obowiązany do udzielenia akcjonariuszowi na jego żądanie informacji dotyczących spółki, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad. Zarząd powinien odmówić udzielenia informacji w przypadku, gdy:

- 1) mogłoby to wyrządzić szkodę Spółce albo spółce z nią powiązanej albo spółce zależnej, w szczególności przez ujawnienie tajemnic technicznych, handlowych lub organizacyjnych przedsiębiorstwa,
- 2) mogłoby narazić członka Zarządu na poniesienie odpowiedzialności karnej, cywilnoprawnej lub administracyjnej.

W uzasadnionych przypadkach Zarząd może udzielić informacji na piśmie nie później niż w terminie 2 (dwóch) tygodni od dnia zakończenia Walnego Zgromadzenia.

Organy Spółki nie ograniczają informacji, o których udzielenie zwraca się w szczególności Walne Zgromadzenie, ale jednocześnie przestrzegają przepisów Ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, Ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, a także przepisów Kodeksu spółek handlowych.

Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji, z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach prawa. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględną większością głosów obecnych, o ile przepisy prawa lub Statutu Banku nie stanowią inaczej.

Akcjonariusz ma prawo do zgłoszenia sprzeciwu wobec treści uchwały Walnego Zgromadzenia i zgłaszając sprzeciw, ma możliwość przedstawienia swoich argumentów i uzasadnienia sprzeciwu.

Każdy akcjonariusz ma prawo wnoszenia propozycji zmian i uzupełnień do projektów uchwał, objętych porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia - do czasu zamknięcia dyskusji nad punktem porządku obrad,

obejmującym projekt uchwały, której ta propozycja dotyczy. Propozycje te wraz z krótkim uzasadnieniem winny być składane na piśmie.

Akcjonariusz na Walnym Zgromadzeniu może zgłosić wniosek w sprawie formalnej. Za wnioski w sprawach formalnych uważa się wnioski co do sposobu obradowania i głosowania.

Akcjonariusze mają prawo zgłaszania swych kandydatów do Rady Nadzorczej Banku na piśmie na ręce Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia lub ustnie do protokołu, przy czym zarówno w jednym, jak i w drugim przypadku, kandydaturę zgłasza się z krótkim uzasadnieniem.

Akcjonariusze mają prawo przeglądania księgi protokołów, jak również żądania wydania poświadczonych przez Zarząd odpisów uchwał.

Akcjonariuszowi, który głosował przeciwko uchwale Walnego Zgromadzenia, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu, akcjonariuszowi bezzasadnie niedopuszczonemu do udziału w Walnym Zgromadzeniu i akcjonariuszom, którzy nie byli obecni na Walnym Zgromadzeniu, jedynie w przypadku wadliwego zwołania Walnego Zgromadzenia lub też powzięcia uchwały w sprawie nieobjętej porządkiem obrad służy prawo do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariuszom przysługuje prawo do wytoczenia przeciwko Spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia sprzecznej z ustawą.

Akcje Spółki mogą być umarzane za zgodą akcjonariusza w drodze nabycia akcji przez Spółkę (umorzenie dobrowolne). Umorzenie akcji wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia. Uchwała powinna określać w szczególności podstawę prawną umorzenia, wysokość wynagrodzenia przysługującego akcjonariuszowi umorzonej akcji bądź uzasadnienie umorzenia akcji bez wynagrodzenia oraz sposób obniżenia kapitału zakładowego.

Skład Osobowy i zmiany w Zarządzie i Radzie Nadzorczej Banku, zasady działania organów zarządzających i nadzorczych Banku

Zarząd

Zarząd Banku składa się z pięciu do dziewięciu członków. W skład Zarządu wchodzi: Prezes Zarządu Spółki, Wiceprezesi Zarządu Spółki oraz Członkowie Zarządu. Co najmniej połowa członków Zarządu powinna legitymować się obywatelstwem polskim. Każdy członek Zarządu powoływany jest przez Radę Nadzorczą na okres trzech lat.

Aktualnie Zarząd Spółki składa się z pięciu członków. W skład Zarządu Spółki wchodzi:

- Sławomir S. Sikora - Prezes Zarządu,
- Michał H. Mrozek - Wiceprezes Zarządu,
- Peter Rossiter - Wiceprezes Zarządu,
- Sonia Wędrychowicz-Horbatowska - Wiceprezes Zarządu,
- Witold Zieliński - Wiceprezes Zarządu.

Wyżej wymienione osoby wchodziły również w skład Zarządu w roku 2008. W skład Zarządu Banku w 2008 roku wchodził także: Lidia Jabłonowska-Luba - członek Zarządu oraz Edward Wess - Wiceprezes Zarządu.

Zarząd Spółki działa w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, statut Spółki oraz Regulamin Zarządu Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Regulamin Zarządu Banku Handlowego w Warszawie S.A. określa zakres i tryb pracy Zarządu oraz tryb podejmowania uchwał.

Posiedzenia Zarządu zwołuje i przewodniczy im Prezes Zarządu. Prezes Zarządu może ustalić stałe terminy odbywania posiedzeń.

Organizację pracy Zarządu zapewnia Biuro Organizacyjne w Departamencie Komunikacji Korporacyjnej i Marketingu Spółki zwane dalej Biurem Organizacyjnym.

Obecność członków Zarządu na posiedzeniu Zarządu jest obowiązkowa. Nieobecność musi być usprawiedliwiona. W posiedzeniach Zarządu, oprócz jego członków, udział mogą brać:

- 1) Szefowie Pionów,
- 2) Dyrektor Biura Organizacyjnego lub osoba przez niego wyznaczona,
- 3) Dyrektor Departamentu Monitoringu Zgodności,
- 4) Szef Pionu Prawnego.

Przy rozpatrywaniu przez Zarząd zagadnień związanych z działaniem kontroli wewnętrznej w Spółce w posiedzeniach Zarządu może brać udział osoba kierująca Departamentem Audytu. Na wniosek członków Zarządu w posiedzeniach mogą uczestniczyć właściwi dla danej sprawy pracownicy Spółki lub osoby spoza Spółki. Przewodniczący posiedzenia może zarządzić obrady bez udziału osób niebędących członkami Zarządu.

Do ważności uchwał Zarządu wymagana jest obecność na posiedzeniu co najmniej połowy członków Zarządu. Uchwały Zarządu zapadają bezwzględną większością głosów.

Zarząd podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym. Przewodniczący posiedzenia może zarządzić tajne głosowanie z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Zarządu. Uchwała Zarządu obowiązuje z dniem powzięcia, chyba że przewidziano w niej inny termin wejścia w życie.

W uzasadnionych przypadkach uchwała Zarządu może być podjęta w trybie obiegowym na podstawie decyzji Prezesa Zarządu Spółki lub członka Zarządu zastępującego Prezesa. Warunkiem podjęcia uchwały w trybie obiegowym jest zawiadomienie wszystkich członków Zarządu o podejmowaniu uchwały. Uchwała podjęta w trybie obiegowym stanowi załącznik do protokołu najbliższego posiedzenia Zarządu.

Z przebiegu posiedzenia Zarządu sporządzany jest protokół. Sporządzenie protokołu należy do Biura Organizacyjnego. Protokoły z posiedzeń Zarządu opatrzone są klauzulą „zastrzeżone bankowe”. Protokół powinien zawierać:

- 1) porządek obrad,
- 2) imiona i nazwiska osób biorących udział w posiedzeniu,
- 3) informację o usprawiedliwieniu nieobecności lub o przyczynach nieobecności członków Zarządu na posiedzeniu,
- 4) treść podjętych uchwał,
- 5) liczbę głosów oddanych na poszczególne uchwały oraz zdania odrębne,
- 6) nazwę jednostki lub komórki organizacyjnej bądź imię i nazwisko osoby, której powierzono wykonanie uchwały oraz
- 7) termin wykonania uchwały.

Protokół sporządzany jest nie później niż w terminie 3 (trzech) dni roboczych po dacie posiedzenia. Protokół podpisują wszyscy członkowie Zarządu obecni na posiedzeniu niezwłocznie po otrzymaniu.

Zarząd przekazuje Radzie Nadzorczej następujące informacje finansowe:

- 1) z chwilą ich przygotowania, lecz nie później niż po 30 (trzydziestu) dniach do końca każdego miesiąca, miesięczne oraz okresowe (obejmujące okres od początku roku do upływu poprzedniego miesiąca) informacje finansowe wraz z ich porównaniem do budżetu przyjętego w planie rocznym oraz w odniesieniu do ubiegłego roku,
- 2) niezwłocznie po ich przygotowaniu, lecz nie później niż 120 (sto dwadzieścia) dni po upływie każdego roku obrotowego, roczne jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania finansowe, przygotowane zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, zweryfikowane przez biegłego rewidenta Spółki,
- 3) niezwłocznie po jego przygotowaniu, lecz w każdym przypadku nie później niż przed końcem każdego roku, projekt planu rocznego na następny rok obrotowy oraz

- 4) niezwłocznie inne dostępne dane finansowe odnoszące się do działalności Spółki i jej stanu finansowego oraz działalności i stanu finansowego podmiotów zależnych Spółki, których członek Rady Nadzorczej może w sposób uzasadniony zażądać.

Rada Nadzorcza Spółki

Rada Nadzorcza Spółki składa się z pięciu do dwunastu członków, z których każdy powoływany jest przez Walne Zgromadzenie na trzyletnią kadencję. Co najmniej połowa członków Rady, w tym jej Przewodniczący, powinna legitymować się obywatelstwem polskim.

Aktualnie w skład Rady Nadzorczej Spółki wchodzi:

Przewodniczący:	Stanisław Sołtysiński
Wiceprzewodniczący:	Shirish Apte, Andrzej Olechowski
Członkowie:	Susan Blaikie, Sanjeeb Chaudhuri, Goran Collert, Mirosław Gryszka, Sabine S. Hansen, Krzysztof L. Opolski, Aneta Polk, Michael Schlein, Wiesław A. Smulski.

Połowę składu Rady Nadzorczej Spółki stanowią członkowie niezależni. Kryteria niezależności członków Rady Nadzorczej zostały ustalone w Statucie Spółki.

Rada Nadzorcza Spółki działa w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, statut Spółki oraz Regulamin Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Rada Nadzorcza wykonuje czynności przewidziane w przepisach prawa oraz w Statucie Spółki, zgodnie z Regulaminem Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Do kompetencji Rady Nadzorczej, oprócz praw i obowiązków przewidzianych w przepisach prawa, należą uchwały w sprawach:

- 1) powołanie i odwołanie w głosowaniu tajnym Prezesa Zarządu Spółki,
- 2) powołanie i odwołanie, na wniosek Prezesa Zarządu, w tajnym głosowaniu Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu Spółki,
- 3) ustalenie warunków umów regulujących stosunek pracy lub inny stosunek prawny łączący członków Zarządu ze Spółką,
- 4) wyrażenie zgody na otwarcie lub zamknięcie za granicą oddziału,
- 5) uchwalanie regulaminu Rady Nadzorczej oraz zatwierdzenie ustalanych przez Zarząd Spółki:
  - a) regulaminu Zarządu Spółki,
  - b) regulaminów gospodarowania funduszami specjalnymi tworzymy z zysku netto,
- 6) wyrażanie uprzedniej zgody na dokonanie czynności rozporządzającej środkami trwałymi Spółki, których wartość przekracza 1/10 kapitału zakładowego Spółki,
- 7) wybór biegłego rewidenta Spółki,
- 8) wyrażanie zgody na zatrudnianie i zwalnianie osoby kierującej Departamentem Audytu, na wniosek Zarządu,
- 9) sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem kontroli wewnętrznej w Spółce, na zasadach ustalonych odrębnie w Statucie Spółki oraz Regulaminie Komitetu ds. Audytu,
- 10) świadczenia z jakiegokolwiek tytułu przez Spółkę i jakiegokolwiek podmioty powiązane ze Spółką na rzecz członków Zarządu oraz wyrażania zgody na zawarcie przez Spółkę lub podmiot od niego zależny istotnej umowy z podmiotem powiązanym ze Spółką, członkiem Rady Nadzorczej albo Zarządu oraz z podmiotami z nimi powiązanymi,
- 11) sprawowanie nadzoru nad wprowadzeniem systemu zarządzania w Spółce oraz ocena adekwatności i skuteczności tego systemu.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy również zawieszanie, z ważnych powodów, w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków

Zarządu oraz delegowanie członków Rady Nadzorczej, na okres nie dłuższy niż trzy miesiące, do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności.

Członkowie Rady Nadzorczej wykonują swoje obowiązki osobiście. Rada Nadzorcza wykonuje swoje czynności kolegialnie, przy czym każdy członek Rady Nadzorczej ma prawo do otrzymania od Zarządu informacji niezbędnych do wykonywania swoich obowiązków. Posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się co najmniej raz na kwartał. Posiedzenie Rady Nadzorczej zwołuje Przewodniczący Rady Nadzorczej, a pod jego nieobecność jeden z Wiceprzewodniczących Rady Nadzorczej, z własnej inicjatywy, na wniosek członka Rady Nadzorczej albo na wniosek Zarządu Spółki. Przewodniczący Rady Nadzorczej może wyznaczyć stałe terminy odbywania posiedzeń Rady Nadzorczej. Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad, Sekretarz Rady Nadzorczej wysyła członkom Rady Nadzorczej co najmniej na 7 (siedem) dni przed terminem posiedzenia.

Rada Nadzorcza zbiera się w dniu Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu, w którym wygasają mandaty członków Zarządu, w celu dokonania wyboru członków Zarządu Spółki.

Rada Nadzorcza corocznie podejmuje uchwałę w sprawie sprawozdania z działalności Rady, w której zawarta jest ocena Rady Nadzorczej na temat sytuacji Spółki oraz wyniki oceny sprawozdań finansowych Spółki, w tym wnioski Zarządu, co do podziału zysku. Dokument ten Rada Nadzorcza przedkłada Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia.

Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał, oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady Nadzorczej. Rada Nadzorcza może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Posiedzeniom Rady Nadzorczej przewodniczy Przewodniczący Rady Nadzorczej, a w razie jego nieobecności jeden z Wiceprzewodniczących Rady Nadzorczej, zaś w razie nieobecności ich obu – członek Rady Nadzorczej wybrany przez pozostałych członków.

Do ważności uchwał Rady Nadzorczej wymagana jest obecność na posiedzeniu co najmniej połowy członków Rady Nadzorczej. Uchwały Rady Nadzorczej zapadają bezwzględną większością głosów. Bez zgody większości niezależnych członków Rady Nadzorczej nie powinny być podejmowane uchwały w sprawach:

- 1) świadczenia z jakiegokolwiek tytułu przez Spółkę i jakiegokolwiek podmioty powiązane ze Spółką na rzecz członków Zarządu,
- 2) wyrażenia zgody na zawarcie przez Spółkę lub podmiot od niego zależny istotnej umowy z podmiotem powiązanym ze Spółką, członkiem Rady albo Zarządu oraz z podmiotami z nimi powiązanymi,
- 3) wyboru biegłego rewidenta dla przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego Spółki.

Każdy członek Rady Nadzorczej obowiązany jest niezwłocznie poinformować o zaistniałym konflikcie interesów pozostałych jej członków i powstrzymać się od zabierania głosu w dyskusji oraz od głosowania nad przyjęciem uchwały w sprawie, w której zaistniał konflikt.

Rada Nadzorcza podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym, z wyjątkiem powołania i odwołania w głosowaniu tajnym Prezesa Zarządu Spółki oraz powołania i odwołania, na wniosek Prezesa Zarządu, w tajnym głosowaniu Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu Spółki. Przewodniczący obrad może zarządzić tajne głosowanie w innych sprawach z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Rady Nadzorczej.

Uchwała Rady Nadzorczej obowiązuje z dniem powzięcia, chyba że przewidziano w niej późniejszy termin wejścia w życie.

Z posiedzeń Rady Nadzorczej sporządzane są protokoły zawierające: porządek obrad, nazwiska i imiona obecnych członków Rady Nadzorczej, liczbę członków nieobecnych na posiedzeniu wraz z podaniem przyczyny

nieobecności, liczbę głosów oddanych na poszczególne uchwały, zdania odrębne, pełne brzmienie podjętych uchwał. Lista obecnych na posiedzeniu członków Rady Nadzorczej oraz innych osób uczestniczących w posiedzeniu stanowi załącznik do protokołu. Protokoły podpisują wszyscy obecni na danym posiedzeniu członkowie Rady Nadzorczej. Protokoły posiedzeń Rady Nadzorczej za okres jej kadencji gromadzone są w odrębnym zbiorze, przechowywanym przez Spółkę.

W posiedzeniach Rady Nadzorczej, z wyjątkiem posiedzeń dotyczących bezpośrednio Zarządu, biorą udział członkowie Zarządu Spółki. Na wniosek Przewodniczącego Rady Nadzorczej lub na wniosek Zarządu Spółki w posiedzeniach mogą uczestniczyć właściwi dla danej sprawy pracownicy Spółki lub osoby spoza Spółki. Podczas rozpatrywania przez Radę Nadzorczą zagadnień związanych z działaniem kontroli wewnętrznej w Spółce w posiedzeniach Rady Nadzorczej może brać także udział osoba kierująca Departamentem Audytu. W szczególności uzasadnionych okolicznościach Przewodniczący Rady Nadzorczej może zarządzić obrady bez udziału osób niebędących członkami Rady Nadzorczej, nawet jeśli co innego wynika z postanowień poprzedzających.

Komitety Rady Nadzorczej

Stałymi Komitetami Rady Nadzorczej są:

- 1) Komitet ds. Audytu oraz
- 2) Komitet ds. Wynagrodzeń,
- 3) Komitet ds. Ryzyka i Kapitału.

Rada Nadzorcza w drodze uchwały może powoływać inne komitety niż wymienione powyżej, złożone wyłącznie z członków Rady Nadzorczej. Uchwała Rady Nadzorczej określa zakres działania takiego komitetu.

W tym trybie w 2003 roku Rada Nadzorcza powołała **Komitet ds. Strategii i Zarządzania**, którego zadaniem ma być bieżąca analiza wszystkich zagadnień związanych z pracą organów Banku oraz poprawianiem ich funkcjonowania. W skład tego Komitetu wchodzi: Shirish Apte jako Przewodniczący oraz Goran Collert, Mirosław Gryszka, Andrzej Olechowski, Krzysztof Opolski i Stanisław Sołtysiński jako członkowie Komitetu. Komitet obraduje na posiedzeniach zwoływanych przez Przewodniczącego.

Komitet ds. Audytu

W skład Komitetu ds. Audytu wchodzi:

- 1) Mirosław Gryszka – Przewodniczący Komitetu,
- 2) Susan Blaikie – Zastępca Przewodniczącego Komitetu,
- 3) Shirish Apte – członek Komitetu,
- 4) Krzysztof Opolski – członek Komitetu,
- 5) Aneta Polk – członek Komitetu,
- 6) Wiesław Smulski – członek Komitetu.

Komitet ds. Audytu jest stałym komitetem Rady Nadzorczej Spółki.

Do kompetencji i obowiązków Komitetu ds. Audytu należy nadzór nad sprawozdawczością finansową, wewnętrzną kontrolą, zarządzaniem ryzykiem oraz wewnętrznymi i zewnętrznymi audytami.

Członkowie Komitetu wykonują swoje kompetencje na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach.

W skład Komitetu ds. Audytu wchodzi co najmniej trzech członków Rady Nadzorczej, w tym co najmniej dwóch niezależnych członków Rady Nadzorczej, z których jeden jest Przewodniczącym Komitetu. Członkowie Komitetu, w tym jego Przewodniczący i Zastępca Przewodniczącego,

wybijani są przez Radę Nadzorczą. Wszyscy czlonkowie Komitetu posiadają kwalifikacje i doœwiadczenie w zakresie finansów. Aby uchwały Komitetu były waŹne, w spotkaniu musi uczestniczy co najmniej trzech jego czlonków.

Posiedzenia Komitetu ds. Audytu zwołyuje Przewodnicz Komitetu z wlasnej inicjatywy lub na wniosek czlonka Komitetu. Gdyby Przewodnicz Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwoła posiedzenia, zwołyuje je Zastca Przewodniczego. Posiedzenia zwoływane są teŹ na wniosek czlonka Komitetu lub Przewodniczego Rady Nadzorczej.

Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad, przesyła czlonkom Komitetu ds. Audytu Sekretarz Komitetu, którym jest Sekretarz Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu ds. Audytu odbywają się co najmniej cztery razy do roku w terminach ustalonych przez Przewodniczego w porozumieniu z Zastc Przewodniczego Komitetu.

Przynajmniej raz do roku Komitet ds. Audytu spotyka się:

- 1) z Dyrektorem Departamentu Audytu bez udziału kierownictwa,
- 2) z biegłym rewidentem Spółki bez udziału kierownictwa,
- 3) jedynie we wlasnym składcie.

Komitet ds. Audytu, wedle uznania, moŹe si spotka równieŹ z poszczególnymi czlonkami kierownictwa Spółki.

Porządek obrad Komitetu ds. Audytu obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek. Lista stałych punktów rozpatrywanych na posiedzeniach Komitetu ustalana jest w drodze uchwały Komitetu. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługuje Radzie Nadzorczej oraz poszczególnym czlonkom Komitetu i pozostałym czlonkom Rady Nadzorczej.

Sekretarz Komitetu ds. Audytu, na podstawie otrzymanych materiałów, opracowuje projekt porządku posiedzenia wraz z list osó zaproszonych i przekazuje go Przewodniczemu Komitetu i Zastcy Przewodniczego do akceptacji. Zaakceptowany przez Przewodniczego Komitetu i Zastc Przewodniczego projekt porządku posiedzenia przekazywany jest wraz z materiałami czlonkom Komitetu.

W posiedzeniu Komitetu ds. Audytu mają obowiązek uczestniczy wszyscy jego czlonkowie. Członek Komitetu, który nie moŹe wzię udziału w posiedzeniu, powinien zawiadomi o tym Sekretarza Komitetu na siedem dni przed ustaloną dat posiedzenia. Komitet moŹe korzysta z opinii doradców oraz zaprasza na swoje posiedzenia pracowników Spółki lub inne osoby w celu omówienia lub zbadania spraw poruszanych przez Komitet. W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej jego czci posiedzenia bior udział osoby zaproszone przez Przewodniczego Komitetu lub Zastc Przewodniczego Komitetu.

Przewodnicz Komitetu ds. Audytu przewodniczy posiedzeniom Komitetu. W przypadku nieobecnoœci Przewodniczego obradom Komitetu przewodniczy Zastca Przewodniczego. Przewodnicz Komitetu w porozumieniu z Zastc Przewodniczego Komitetu moŹe zdecydowa o zdjęciu sprawy z porządku obrad, w szczególnoœci w celu uzupełnienia wniosku lub uzyskania opinii.

Uchwały Komitetu ds. Audytu zapadają bezwzględną wikszoœci głosów obecnych czlonków Komitetu.

Przewodnicz Komitetu ds. Audytu w porozumieniu z Zastc Przewodniczego Komitetu moŹe podj decyzj o rozpatrzeniu sprawy w pisemnym trybie obiegowym.

Komitet ds. Wynagrodzeń

W składc Komitetu ds. Wynagrodzeń wchodzi:

- 1) Stanisław Sołtysiński - Przewodnicz Komitetu,
- 2) Shirish Apte - członek Komitetu,
- 3) Sabine Hansen - członek Komitetu,
- 4) Andrzej Olechowski - członek Komitetu.

Komitet ds. Wynagrodzeń jest stałym komitetem Rady Nadzorczej Spółki.

Komitet ds. Wynagrodzeń jest ciałem doradczym Rady Nadzorczej, a czlonkowie Komitetu wykonują swoje kompetencje na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalnoœci. Sprawozdanie za kaŹdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku. Na kolejnym, najbliŹszym posiedzeniu Rady Nadzorczej, Komitet składa Radzie sprawozdanie z kaŹdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach.

Do kompetencji Komitetu ds. Wynagrodzeń naleŹ następujące sprawy:

- 1) dokonywanie, na tle warunków rynkowych, oceny wynagrodzeń otrzymywanych przez czlonków Zarządu Spółki. Ocena polega na analizowaniu raportów niezaleŹnych ekspertów lub niezaleŹnych biur badania rynku i informowaniu Rady Nadzorczej o istotnych zmianach w rynkowych warunkach wynagradzania czlonków zarządów konkurencyjnych przedsiębiorców;
- 2) dokonywanie oceny wynagrodzeń otrzymywanych przez czlonków Zarządu Spółki w odniesieniu do zakresu obowiązków czlonków Zarządu Spółki i sposobu ich wykonywania. Ocena polega na analizowaniu relacji zachodzących pomiędzy wynagrodzeniami poszczególnych czlonków Zarządu Spółki a aktualnym zakresem ich zadań i sposobu wykonywania obowiązków przez czlonków Zarządu Spółki oraz informowaniu Rady Nadzorczej o istotnych zmianach w relacjach, o których mowa powyŹej;
- 3) przedkładc Radzie Nadzorczej rekomendacji co do wysokoœci wynagrodzenia czlonka Zarządu Spółki; kaŹdorazowo przed jej ustaleniem lub zmian Rekomendacja przedstawiana jest po dokonaniu oceny kwalifikacji i zakresu obowiązków czlonka Zarządu Spółki i przedstawieniu propozycji adekwatnego wynagrodzenia. Propozycja Komitetu ds. Wynagrodzeń winna dotyczy zarówno łącznej wysokoœci wynagrodzenia, jak i jego poszczególnych składcików;
- 4) dokonywanie ogólnej oceny prawidłowoœci polityki Spółki w sprawie wynagradzania kadry kierowniczej Spółki niewchodzącej w składc Zarządu.

W składc Komitetu ds. Wynagrodzeń wchodzi co najmniej 3 (trzech) czlonków Rady Nadzorczej, w tym 1 (jeden) niezaleŹny członek Rady Nadzorczej. Czlonkowie Komitetu, w tym Przewodnicz i Zastca Przewodniczego, wybierani są przez Radę Nadzorczą w głosowaniu jawnym.

Posiedzenia Komitetu ds. Wynagrodzeń zwołyuje Przewodnicz Komitetu z wlasnej inicjatywy lub gdyby Przewodnicz Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwoła posiedzenia - Zastca Przewodniczego. Posiedzenia zwoływane są teŹ na wniosek czlonka Komitetu lub Przewodniczego Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu odbywają się co najmniej 2 (dwa) razy do roku w terminach ustalonych przez Przewodniczego Komitetu. Porządek obrad Komitetu ds. Wynagrodzeń obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek.

Sekretarz Komitetu ds. Wynagrodzeń, na podstawie otrzymanych materiałów, opracowuje projekt porządku posiedzenia wraz z list osó zaproszonych i przekazuje go Przewodniczemu Komitetu do akceptacji.

W posiedzeniu Komitetu ds. Wynagrodzeń mają obowiązek uczestniczy wszyscy jego czlonkowie. Członek Komitetu, który nie moŹe wzię udziału w posiedzeniu, powinien zawiadomi o tym Sekretarza Komitetu na 7 (siedem) dni przed ustaloną dat posiedzenia. W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej czci posiedzenia bior udział osoby zaproszone przez Przewodniczego Komitetu, a w szczególnoœci osoby referujące poszczególne sprawy.

Uchwały Komitetu ds. Wynagrodzeń zapadają bezwzględną wikszoœci głosów obecnych czlonków Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Wynagrodzeń może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w pisemnym trybie obiegowym. Członek Komitetu ds. Wynagrodzeń głosujący przeciwko może żądać zamieszczenia w protokole zdania odrębnego.

Posiedzenia Komitetu ds. Wynagrodzeń są protokołowane. Protokół podpisuje Przewodniczący i Sekretarz. Protokół z posiedzenia Komitetu podlega zatwierdzeniu przez członków Komitetu na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Komitetu.

Komitet ds. Ryzyka i Kapitału

W skład Komitetu ds. Ryzyka i Kapitału wchodzi:

- 1) Susan Blaikie - Przewodnicząca Komitetu,
- 2) Sabine Hansen - członek Komitetu,
- 3) Andrzej Olechowski - członek Komitetu,
- 4) Krzysztof Opolski - członek Komitetu.

Członkowie Komitetu wykonują kompetencje określone w niniejszym Regulaminie na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdanie ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku oraz w jego siedzibie. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach. Regulamin Komitetu jest udostępniany na stronach internetowych Banku oraz w jego siedzibie.

Do kompetencji Komitetu należy nadzór nad wprowadzeniem przez Zarząd w Banku systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz nadzór nad procesem szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego.

W skład Komitetu wchodzi co najmniej czterech członków Rady Nadzorczej, z których jeden jest Przewodniczącym Komitetu. Aby uchwały Komitetu były ważne, w spotkaniu musi uczestniczyć co najmniej trzech jego członków.

Posiedzenia Komitetu zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Komitetu. Gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, zwołuje je Zastępca Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej.

Posiedzenia Komitetu odbywają się co najmniej raz na pół roku w terminach ustalonych przez Przewodniczącego Komitetu, w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu.

Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad, przesyła członkom Komitetu Sekretarz Komitetu, którym jest Sekretarz Rady Nadzorczej. Zawiadomienie powinno zawierać porządek obrad oraz materiały dotyczące tematów omawianych na posiedzeniu. Porządek obrad Komitetu obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługuje Radzie Nadzorczej oraz poszczególnym członkom Komitetu i pozostałym członkom Rady Nadzorczej.

W posiedzeniu Komitetu mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie.

Komitet może korzystać z opinii doradców oraz zapraszać na swoje posiedzenia pracowników Banku lub inne osoby w celu omówienia lub zbadania spraw poruszanych przez Komitet.

W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej jego części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu lub Zastępcę Przewodniczącego Komitetu.

Przewodniczący Komitetu przewodniczy posiedzeniom Komitetu. W przypadku niobecności Przewodniczącego obradom Komitetu przewodniczy Zastępca Przewodniczącego.

Uchwały Komitetu zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków Komitetu. Przewodniczący Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie obiegowym (pisemnym). Posiedzenia Komitetu są protokołowane.

Inne informacje o władzach Banku i zasady zarządzania

Wynagrodzenia i nagrody (w pieniądzu i w naturze), łącznie z wynagrodzeniami z zysku, wypłacone lub należne osobom zarządzającym i nadzorującym

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści wypłaconych lub należnych obecnym i byłym członkom Zarządu Banku za 2008 rok:

w tys. zł	Wynagrodzenia, nagrody i korzyści krótkoterminowe		Przekazane nagrody kapitałowe
	Wynagrodzenie zasadnicze i nagrody	Inne świadczenia	
Slawomir S. Sikora	2 771	574	239
Peter Rossiter	1 030	377	-
Sonia Wędrzychowicz-Horbatowska	1 505	115	81
Witold Zieliński	1 262	97	90
Michał H. Mrozek	1 432	35	105
<i>Byli członkowie Zarządu:</i>			
Lidia Jabłowska-Luba ⁽¹⁾	377	44	65
Edward Wess ⁽²⁾	2 151	1 330	139
Reza Ghaffari ⁽³⁾	-	969	-
Philip King ⁽⁴⁾	-	13	-
Sanjeeb Chaudhuri ⁽⁵⁾	-	253	-
	10 528	3 807	719

(1) Świadczenie pracy do dnia 1 kwietnia 2008 roku.

(2) Świadczenie pracy do dnia 30 listopada 2008 roku.

(3) Świadczenie pracy do dnia 31 maja 2006 roku.

(4) Świadczenie pracy do dnia 31 października 2005 roku.

(5) Świadczenie pracy do dnia 21 września 2006 roku.

Łączna kwota „Wynagrodzenia zasadniczego i nagród” obejmuje wartość brutto wypłaconego i należnego za 2008 rok wynagrodzenia zasadniczego oraz przyznanej nagrody za 2008 rok.

Zgodnie z decyzją Rady Nadzorczej, kwota przyznanych członkom Zarządu Banku nagród za 2007 rok, wypłaconych w 2008 roku, wyniosła łącznie 5 082 tys. zł.

Łączna kwota „Inne świadczenia” obejmuje wartość brutto wypłaconego wynagrodzenia dotyczącego odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy o pracę, świadczeń rzeczowych, ryczałtu z tytułu używania samochodu służbowego, składki z tytułu polisy ubezpieczeniowej, ekwiwalentu za urlop, dywidendy, świadczeń dodatkowych zgodnych z umową o pracę pracowników zagranicznych.

„Przekazane nagrody kapitałowe” obejmują wartość akcji Citigroup przyznanych w latach ubiegłych, a przekazanych w roku 2008 oraz wartość opcji na akcje Citigroup, do których w roku 2008 zostało przyznane prawo do realizacji.

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści wypłaconych lub należnych obecnym i byłym członkom Zarządu Banku za 2007 rok:

w tys. zł	Wynagrodzenia, nagrody i korzyści krótkoterminowe		Przekazane nagrody kapitałowe
	Wynagrodzenie zasadnicze i nagrody	Inne świadczenia	
Sławomir S. Sikora	2 994	270	604
Edward Wess	2 314	218	223
Sonia Wędrychowicz-Horbatowska	1 515	123	229
Witold Zieliński	1 347	122	365
Lidia Jabłowska-Luba	1 156	45	188
Michał H. Mrozek	1 777	44	261
	11 103	822	1 870

Łączna kwota „Wynagrodzenia zasadniczego i nagród” obejmuje wartość brutto wypłaconego i należnego za 2007 rok wynagrodzenia zasadniczego oraz przyznanej nagrody za 2007 rok.

Zgodnie z decyzją Rady Nadzorczej kwota przyznanych członkom Zarządu Banku nagród za 2006 rok, wypłaconych w 2007 roku, wyniosła łącznie 4 613 tys. zł.

Łączna kwota „Inne świadczenia” obejmuje wartość brutto wypłaconego wynagrodzenia dotyczącego odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy o pracę, świadczeń rzeczowych, ryczałtu z tytułu używania samochodu służbowego, składki z tytułu polis ubezpieczeniowych, ekwiwalentu za urlop, dywidendy, świadczeń dodatkowych zgodnych z umową o pracę pracowników zagranicznych.

„Przekazane nagrody kapitałowe” obejmują wartość akcji Citigroup przyznanych w latach ubiegłych, a przekazanych w roku 2007 oraz wartość opcji na akcje Citigroup, do których w roku 2007 zostało przyznane prawo do realizacji.

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści wypłaconych lub należnych obecnym i byłym członkom Rady Nadzorczej Banku w 2008 oraz 2007 roku:

w tys. zł	2008	2007
Stanisław Sołtyński	240	267
Göran Collert	120	120
Mirosław Gryszka	168	195
Andrzej Olechowski	216	203
Krzysztof L. Opolski	216	177
Wiesław Smulski	120	119
	1 080	1 081

Wynagrodzenie wypłacone i należne za 2008 oraz 2007 rok osobom zarządzającym jednostkami podporządkowanymi wyniosły odpowiednio 3 859 tys. zł i 2 059 tys. zł.

Osoby nadzorujące jednostki podporządkowane nie pobierały w 2008 i 2007 roku wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji.

Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej

Żaden członek Zarządu nie posiada akcji Banku ani akcji i udziałów w jednostkach zależnych Banku. Spośród członków Rady Nadzorczej Banku, wyłącznie jeden członek Rady Nadzorczej posiada 1200 akcji Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Informacje o wszelkich umowach zawartych między Bankiem a członkami Zarządu, przewidujących rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia Banku przez przejęcie

Spośród umów o pracę zawartych między Bankiem a członkami Zarządu wyłącznie jedna umowa zawiera postanowienie mówiące o rekompensacie pieniężnej w wypadku jej rozwiązania.

Każdy z członków Zarządu Banku zawarł z Bankiem odrębną umowę o zakazie konkurencji. Odpowiedni paragraf każdej z zawartych umów określa, iż w okresie 12 miesięcy od dnia rozwiązania umowy o pracę z Bankiem Członek Zarządu jest obowiązany powstrzymać się od zajmowania się działalnością konkurencyjną wobec Banku i z tytułu powyższego ograniczenia Bank wypłacać mu będzie odszkodowanie.

Zasady zarządzania

W 2008 roku nie nastąpiły zmiany zasad zarządzania Bankiem, a zasady te przedstawione zostały w Nocie do Sprawozdania Finansowego Banku.

Umowy zawarte z podmiotem uprawnionym do badania i przeglądu sprawozdań finansowych

W dniu 20 marca 2008 roku Rada Nadzorcza Banku dokonała wyboru biegłego rewidenta - firmy KPMG Audyt Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie przy ul. Chłodnej 51 (zwanego dalej „KPMG”), wpisanego na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 458, któremu powierzone zostało badanie i przegląd sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za 2008 rok. Wybór firmy KPMG Audyt Sp. z o.o. został dokonany zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

Wynagrodzenie KPMG wynikające z zawartych umów (należne lub wypłacone) dotyczące 2008 roku i 2007 roku przedstawia poniższa tabela:

Dotyczące roku w tys. zł	2008	2007
Wynagrodzenie z tytułu badania w odniesieniu do Banku - jednostki dominującej ¹⁾	741	741
Wynagrodzenie z tytułu przeglądu w odniesieniu do Banku - jednostki dominującej ²⁾	366	366
Wynagrodzenie z tytułu badania w odniesieniu do jednostek zależnych ³⁾	427	447
Wynagrodzenie za usługi pokrewne ⁴⁾	-	12
	1 534	1 566

1) Wynagrodzenia z tytułu badania obejmują kwoty wypłacone lub należne KPMG za usługi związane z badaniem rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku oraz rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku - jednostki dominującej (umowa z dnia 10 października 2008 roku).

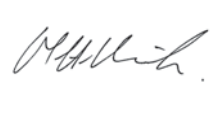
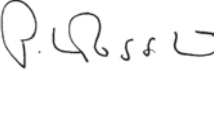

2) Wynagrodzenia z tytułu przeglądu obejmują kwoty wypłacone lub należne KPMG za usługi związane z przeglądem półrocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku oraz półrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku (umowa z dnia 14 lipca 2008 roku).

3) Wynagrodzenia z tytułu badania obejmują kwoty wypłacone lub należne KPMG za profesjonalne usługi związane z badaniem sprawozdań finansowych jednostek zależnych.

4) Wynagrodzenie za usługi pokrewne obejmują pozostałe kwoty wypłacone KPMG. Obejmują one usługi poświadczające związane z badaniem lub przeglądem sprawozdań finansowych Banku - jednostki dominującej oraz jednostek zależnych, ale nieuwzględnione w (1), (2) i (3) powyżej.

Pozostałe informacje wymagane Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. Nr 33 poz. 259), zostały uwzględnione w sprawozdaniu finansowym Banku.

Podpisy Członków Zarządu

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
12.03.2009	Sławomir S. Sikora	Prezes Zarządu	
12.03.2009	Michał H. Mrożek	Wiceprezes Zarządu	
12.03.2009	Peter Rossiter	Wiceprezes Zarządu	
12.03.2009	Sonia Wędrychowicz-Horbatowska	Wiceprezes Zarządu	
12.03.2009	Witold Zieliński	Wiceprezes Zarządu	

www.citihandlowy.pl

Bank Handlowy w Warszawie S.A.

Citi Handlowy jest zastrzeżonym znakiem towarowym należącym do podmiotów z grupy Citigroup Inc.

